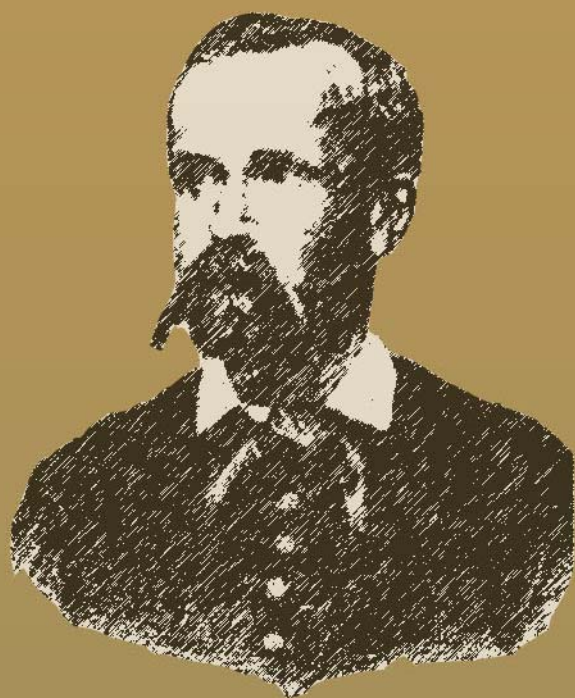

Madách Imre

összes költeménye

Mercator
Stúdió

Minden jog fenntartva, beleértve bárminemű sokszorosítás, másolás és közlés jogát is.

A magyar irodalom és kultúra értékeinek ápolása, illetve terjesztése érdekében az Országos Széchenyi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtárával együttműködve kiadja a Mercator Stúdió.

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 963 606 067 3

© Mercator Stúdió, 2005

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu

Tel/Fax: 06-26-301-549

Mobil: 06-30-305-9489

e-mail: petryk@axelero.hu

MADÁCH IMRE

ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ	8	Veszélyes játék	51
1. SZERELEM	9	Mentség	51
Sárga lomb	9	Visszaveszem, leányka	52
Kis leány	9	Búcsú Karolinától	53
Hódolat Máriának	10	A galambok	54
A bokréta	11	Zsuzsihoz	55
Fehér rózsza	11	Epedő szerelem	56
Első csók	12	A téli éj dicsérete	56
Elváláskor	12	Kérelem egy nőhöz	58
Emlékszel-é?	13	Ne légy közömbös	59
Kertben Etelkéhez	14	Rád emlékezem	59
Nyilvános titok	15	Válaszul	60
Búcsúérzetek	15	Merengés	60
A hűtelen	16	Május 24-én	62
Önvád	17	Ömlengés	63
Utóhang	18	Hozzá	64
Lujzához	19	Még egy szó hozzá	64
Könnyelműség varázsa	20	A rab, virágaihoz	65
Beteg kedvesemhez	21	Önmehtagadás	67
Csak el, csak el!	22	Atlas	67
Egy est emléke	23	Borbálához	68
Fagyvirágok	24	Isten veled	69
Lujza leánytársához	30	Három feljajdulás	70
A Fagyvirágok felolvasása után	31	Lemondás	71
Egy leánykához	31	Felejtünk	72
Hagyj el	32	Viszontlátás	73
Ha láttok is	33	Szeret hát	73
Idához	34	Boldog óra	75
Szerelmem	35	Szív és ész	76
Ige a multból	36	Legszebb költészet	77
A csapodár átka	37	2. ROMÁNC ÉS BALLADA	79
Vadrózsák	38	A leány és a rózsza	79
Boldogság és szenvedély	44	Csere	80
Borura derű	45	Falusi nász	81
Lélekerő	46	Felsülés	82
Szőke Ipoly...	46	A sirató	83
Egy táncvigalomban	47	Az anya végrendelete	83
Egy eladó leányhoz	48	A haldokló gyermek	85
A pásztorlányka	49	Balassa Bálint	86
Emlék-áldozat	50	Csatár és Vilma	87
		Erős akarat	89

A száműzött s a kivándorlott	94	Zsibvásáron	198
A vén dalnok	96	Télen	199
Hazdrubál	99	Egy régi házra	202
Zákány Tamás	103	Isten keze, ember keze	204
Pusztai temetés	109	Csárdában	207
Két kérő	111	Alföldi utazás	208
Nyári nap, téli éj	113	Összel	211
A vampír	116	Hazaérkezéskor	213
A rab család	120	Az alföldön	215
Azrael	122	2. JELLEMLÉZÉSEK	219
A betyár	125	A család képe	219
3. LEGENDA ÉS REGE	127	A megváltó	220
Az első halott*	127	Csillagok	220
Angyal és lány**	129	Az aggastyán	221
Nabukodnozor álma	131	Szélhárfa	225
Üstökös és csillag	134	A könnyek	225
Jerikó rózsája	137	A hódító	226
Az előőr	141	A koldús és gyermeke	227
Férfiszó	145	Élet és halál	228
A rom szelleme	151	Szerény leány	229
Az angyal útja	154	Életünk korai	229
Lót*	158	A gyermekgyilkos	231
Az anya osztálya	160	Leány panasza	233
Rege az ibolyáról	161	Katona dala	233
Viharkirály	163	Leány és nő	234
A fecskéről	166	A rab utolsó útja	235
A nő teremtetése	169	Fény- és árnyképek	237
Karácsonykor	172	Az élő halott	241
Az utolsó ítélet	173	3. KEDVCSAPONGÁSOK	242
TÁBORI KÉPEK	177	Bokrétát a kalpagomhoz	242
A három huszár	177	Életbölcse	243
Az ujoncok apja	179	Vigadjunk	244
A honvéd	181	Legényszabály	245
A zászló-őr	182	Könyv nélkül élek	246
A tüzér	184	A világ baja	247
MÁSODIK RÉSZ	186	Bordal	248
1. BENYOMÁSOK	187	Felköszöntés	249
Romon	187	Otthon	250
Őszi séta	187	Megnyugvás a sorsban	252
Nyári estén	190	Emlékezés az első szerelemre	253
Egy lovaglás	193	Nős ember dala	256
Egy látogatás	194	Most élveznék csak	257
Egy nyíri temetőn	197	Dáridóban	258
		Pereat	260

Bor mellett	261	Egy örült naplójából	334
Legénygazdaság	262		
Táborban	263	VEGYESEK	342
4. BENSŐ KÜZDÉS	265	1. Művészet és természet	342
Ifjan haljak meg	265	2. Egy kacér hölgyhöz	342
A megelégedés	266	3. Az őszinte ortodox	342
Dalforrás	267	4. A költő és kedvese	342
Hit és tudás	268	5. Petőfi sírján	342
Búm és örömem	270	6. Az aradi sírra	343
Örüljek meg	271	7. Egy mártír sírján	343
Kórágyon	273	8. Különböző világnézet	343
Sírom	274	9. A történeti jog	344
Őszi érzés	275	10. Hit és tudás	344
Harangszó	276	11. A mester és a tanítvány	344
Kő keblet adj	277	12. Közönséges ember	344
Jaj csak panaszt ne	278	13. Próza és Poézis	345
Ó- és újkor	278	14. Egy hölgyhöz	345
5. ELMÉLKEDÉSEK	280	15. Egy barátomhoz	345
Számoltam magammal	280	16. Ki a hibás?	345
Visszapillantás	282	17. Leányálom	345
Elveink	283	18. Metamorfózis	346
A betelt kívánságok	284	19. Egy zsarnok sírjára	346
Nem féltetek hazám!	287	20. Nép szava	346
Nyujtsunk kezet!	288	21. A szabadságháború	346
Éjféli gondolatok	289	22. Költő és szabadság	347
Csak béke béke	292	23. Honfibú	347
A halál költészete	292	24. D. I. M. Grnő sírjára	347
Egy menyasszony sírján	301	25. Sírjánál ugyanannak	347
Pál öcsém sírjánál	302	26. Egy papra	348
Mária testvérem emlékezete	304	27. Hivatlan párthiv	348
Gyermekimhez	306	28. Megvesztegethetlen	348
Intés	309	29. Egy demagóghoz	348
Síri dal	310	30. Egy nagyravágyóhoz	349
6. LEVELEK	312	31. Helyes sulyarány	349
Távolból	312	32. Dicsőség és gyalázat	349
Egy vetélytárshoz	316	33. Kormányzási ildom	349
Hozzá, mint nőhöz	317	34. A megtért	349
Fogságomból	320	35. Nagyok eszköze	349
Költő barátomhoz	325	36. Az entuziaszta	350
Egy szerelmes barátomhoz	326	37. Rögtönző	350
P. barátomhoz	328	38. Filiszter	350
7. EPIGRAMMÁK	330	Útravaló verseimmel	350
Emléklapokra	330	ELSŐ KÍSÉRLETEK	353

Ajánlat	353	DESÖFFI OTTÓ t. b.	390
Adeline	353	DUBRAVICZKI ZS. főszámvevő	
Édességek	354		390
Téli dal	355	FAJNOR t. b. s ügyvéd	390
A dalnok jutalma	356	FORGÁCH ANTAL gr. t. b.	390
A pár szem	357	FORGÁCH SÁNDOR gr. t. b.	391
Kék szem	358	FRÁTER PÁL t. b.	391
A költő álma	359	FRIDECZKY LAJOS főjegyző	391
Álomkérés	360	GELLÉN JÓZSEF fősz. bíró	391
Az ő szemei	361	HORVÁTH ELEK fősz. bíró	391
Változás	362	HORVÁTH ISTVÁN sz. bíró	391
Szép, szebb	363	HUSZÁR KÁROLY t. b.	392
Édes kín	364	IMÁDI (olim SZMOLIK)	392
Vágy	364	JANKOVICH LÁSZLÓ f. sz. b.	392
Csere	364	KACSKOVICS KÁROLY t. bíró	392
A koszorútlan koszorús	365	KÁROLYI JÁNOS el. alisp.	393
Egyiptom s hazánk	366	KUBINYI FERENC t. b.	393
A hit szavai hozzá	366	LACZAI KÁROLY t. b.	393
Remény	367	LISZNYAY KÁLMÁN t. b.	393
Szeretet	367	MADÁCH IMRE főbiztos	393
Csált remény	368	MÉREI MÓRIC t. b.	394
Kínkacaj	368	MUZSLAY SÁNDOR	394
Bú-dal	369	NAGY FERENC	394
Sóhajok	370	OKOLICSÁNYI MAX. füleki fősz.	
A visszhang	372	bíró	394
Áldás, átok	373	OTTLIK ÁKOS c. fősz. bíró	394
Bucsú	373	PAP FERENC	394
Hattyúdál	374	PAP ÉS PONGRÁCZ KÁR.	395
Egy zárda-rom felett	375	PRÓNAY GYÖRGY sz. bíró	395
A rab költő	377	PRÓNAY JÓZSEF e. a. j.	395
Hozzá	379	PULSZKY FERENC t. b.	395
Mohács terén	380	REPECZKY FERENC t. b.	395
Róma	382	SRÉTER HORÁC	396
Az anya gyermeke sírján	384	SRÉTER LÁSZLÓ m. a. isp.	396
Candida	385	SZENTIVÁNYI ANZELM kir.	
NÓGRÁDI KÉPCSARNOK	389	kamar.	396
Ajánlás B. VAY MIKLÓS		SZERÉMI ANTAL hadi	
őnagyméltóságának 1847-ben	389	főpénztárnok	396
BALÁZS ANTAL m. aljegyző	389	SZONTAGH PÁL sz. bíró	397
BALOGHI LÁSZLÓ tbíró	389	TÖRÖK BÉLA szolgabíró	397
BÁSTI MIKLÓS cz. főszolgab.	389	VERES PÁL m. főjegyz.	397
Gr. de la MOTTE Ant. f. i. h.	389	VATTAI ALAJOS aladószedő	397
DESÖFFI JÓB t. b.	390	SOKAN	397
		TÖBBEN	397

ELSŐ RÉSZ

1. SZERELEM

Sárga lomb

*Gazdag bőségén a nyárnak
A virágot fel se vesszük,
Minden óra új gyönyört ad -
A hervadtat porba vetjük,*

Míg az ősz jó hús szelével,
A virágok mind kihalnak,
S múlt idők emlékeül csak
Sárga lombjaik maradnak.

Összeszedjük akkor őket
Édes bú emlékeképen -
Egy-egy napnak érzeménye
Írva van minden levélen.

Egy-egy lomb minden dalocskám,
Mely a multban éle-nyíla -
Ez kertben, míg az vadonban,
Ez lányszút, az sírt virasztva.

S a tavasznak halvány képe
Száll előttem egyszer még el,
Amidőn a dalt mosolygva
Zengem el – könyűs szemekkel.

Kis leány

Díszes leánysereg között
Áll egy kicsiny leány,
Fél gyermek, oly igénytelen
És olyan halavány.

Tán azt hiszi, hogy őtet ott
Még észre sem veszik?
Megmondjam-e, kitarjam-e
Szívem reményeit?

De hátha meg nem értene,
S tanít szeretni bár,
Még nem tanul és szíve csak
Gyermekjátéokra jár.

Inkább szó nélkül küldöm el
E kis füzért neki,
A nap csókjától égnek úgy
Lengőke kelyhei.

Hahogy megéri azokat,
Úgy engem is megért
S hervadni látom estve majd
Hó keblén a füzért.

Ha meg nem ért, füzérem úgy
Játéku lesz neki,
És én megnyugszom abban is,
Ha örvendezteti.

Hódolat Máriának

Neked szentelt ifjú szívem
Minden vágyat, szerelmet,
Te a nap, én meg a fűszál,
Mely nyíló általad lett.

Fogadd el, lányka, szívesen
Mit szellemed teremte,
Minden fűszálnak nyílnia
A nap is megengedte.

És bár egy-egy életsugárt
Lövel minden virágra,
Nem ég kevésbé fényesen
Ragyogó koronája,

Nem mondom én se, hogy szeress,
Csak adj sugárt, hogy éljek,
S neked virággént illatot,
Színt, harmatot szenteljek.

A bokréta

Mért hervad le a bokréta kebleden;
Tán haragszik, hogy szépíteni képtelen
S bájjaidnak tengerében elmerül
Mint a csillag, hogyha a nap felderül?

Vagy meleg volt tán, leányka, kebleden
S attól hervad a virág oly hirtelen?
Tűzz kebledre más bokkrétát, úgy, leány,
Melynek meg nem árt a szív melegje tán.

Ily bokréta lenne e szív, hidd nekem,
Benne sok szerény virág hajt kedvesen.
Bájjaidra sem lesz irígy, jól tudom,
Sőt miattuk jobb szeret még angyalom.

Fehér rózsa

Halvány és szende vagy,
Mint gyöngé rózsaszál,
Előttem e virág
Nagy kedvességben áll.

De százszor kedvesebb
Illatjéért nekem,
Leánynál illatul
Van tiszta szerelem.

Oh lány! ha rózsa vagy,
Tanulnod tőle kell,
S az illatát csupán
Éitével hagyja el,

Mert hogyha elröpül,
A rózsa szerelem,
Bús csalományoddal,
Leány, mi lesz velem? – -

Első csók

Szenvedtem érted,
Szép kedvesem,
Sokat szenvedtem
Oly szívesen,
Hisz pályabérért,
Minő te vagy,
Nincsen fáradtság
Eléggé nagy.
De szív! ki érti
Meg titkodat?
Ki nyugton túrtél
Villámokat,
Most már midőn int
A békepart,
Lankadni készted
A vágyó kart.
S ki nem hajoltál
Meg bú miatt,
Üdvtől roskadsz le
Egy csók alatt.

Elváláskor

A búcsu inte, szűm majd megrepedt,
Megátkozám az ádáz végzetet,
És csókot nyomva lánykám
Szemérmes homlokára,
Egy könny ragadt szememből
Piros kicsiny arcára.
Tudtam, mert ismerem már a világot,
Örvénye nyel s nem ad ki boldogságot.

Mint számüzött angyal menny ajtaján,
Úgy álltam a bucsúzó csók után
És ő mosolyga mégis
Hívőn tekintve égnek,
Könnyében is szívárvány
Gyanánt reményi égtek.
S szent hittel olyan megnyugodva szóla:
Hisz jó az Isten, s ő vezet bucsúra.

Ah, e megnyugvást én is ismerem -
Szebb volt világom akkor, jobb szívem,
Midőn mosolyga nékem
Is még a létnek arca,
Mely most tükörbe néző
Magunkat adja vissza.
Amíg gyászomra csak villámot öltöz,
Neked hajnalt, neked virágot tükröz.

S tükrözzön végig, – szín s illatja ez
Lelkünknek, melyet istencsók szerez
Keblünket szentesítve
A hitnek fénykörével,
Mint színt ad a virágnak,
Mely szépségben ragyog fel,
Míg durva kéz csapásai nem érek
Virág s léleknek e legszebbik ékét. –

S ha egykor sír borúl is majd föléd
Elyelve minden vágyat, szenvedést,
Sírodra még a szent csók
Bűvös virágot hint el,
Míg rám ha sír borúland,
Borul kopár sötéttel. -
De csak tudjam, hogy rajtad még ragyog
Az istencsók – könnyebben meghalok.

Emlékszel-é?

Emlékszel-é a szép napokra,
Midőn oly boldogak valánk,
És minden oly szép összhangzással
Mosolyga ránk,
Emlékszel-é?

Hallgattuk a pacsirta dalát
S midőn eltűnt felhők megett,
Lelkünkben halkan folytatók a
Lágy éneket.
Emlékszel-é?

Akkor szívünkben is tavasz volt,
Szerelmem a pacsirtaszó.

Felhő borít most engem is, de
A dalra óh
Emlékszel-é?

Folytatja-é azt, lány, szived még,
Mit csak neked danoltam én?
Ha nem, – dalával e szegény szív
Is halni mén,
Ha feledél.

Nem zeng fel újra, mint pacsirta,
A szívre nem jó két tavasz,
S számomra benned, oh leányka,
Már veszve az,
Ha feledél.

S ha mondok is dalt, őszi szél az,
Mely hord hervadt virágokat,
Miket a dús tavasz feledve
Az őszre hagy,
Mint feledél. – -

Kertben Etelkéhez

Rózsakertben testvérek közt
Ültél, lányka, nyári reggel.
Szent imát rebegtek ajkid
Buzgalommal, hű reménnyel.

Jöttem, édes ajkaidnak
Szent imáját csokolám le,
Mint virágidnak harmatját
Forró napnak lángszerelme.

Így folyjon bár végig élted:
Testvérek közt játszi csendben,
S ajkadon olvadjon össze
Hit, reménység és szerelem!

Nyilvános titok

Mondanám, hogy nem vagy szép, leány,
Hogyha nem néznél tükörbe,
Mondanám, hogy jó sem vagy talán,
Hogyha nem néznél szívedbe.

És ha tükröd s szűd dacára még
Nem tudod, mi szép, mi jó vagy,
Én sem mondom el, mert bájad így
Öntudatlan kétszer oly nagy.

Mondanám, hogy lelkem nem szeret,
Mit mosolygysz – óh, hallga, hallga!
Hadd maradjon szíveinknek ez
Nyilvánóságos drága titka!

Boldogíts csak, boldogíts tovább,
És ne tudd – elég ha sejtéd,
Mint a gyöngyház, oly önkénytelen
Kedvem gyöngyeit ha termed!

Ah, de balga én, ha tőled is
Rejtem, üdvöm mért fecsegni ki?
Vagy nem-é fél boldogságom az,
Hogy nem tudja senki, senki?

Hadd ragyogjon, aki azt hiszi,
Hogy csak irigyelve boldog,
Én homályos csendben élvezek
A lány keblén és mosolygok.

Búcsúérzetek

Álltam ősi háznak ajtajában,
Vándorbot volt reszkető kezemben,
Ámde felvidultam, mert a férfi
Sorsa, hogy csatát próbálni menjen.
Hisz ha karja lankad, vérzik melle,
Majd e ház lesz ismét nyugta, enyhe.

Búcsúzám gyöngédszívű anyától,
Áldást hinte s könnyeket fejemre
Ah, de hisz' hogy fészkéből kiszálljon

A fiú, ez vár minden szülőre,
Gondolám, s ha fényel visszatérek,
Mily öröm lesz a kedves szülőnek.

Elszakadtam egyetlen baráttól,
Hej nehéz volt e perc életemben,
Ah, de olyan önző lett-e e szív,
Gondolám, hogy szinte szégyeneltem.
Életpálya nyílt a jóbarátnak,
Ez magasztal s könnyeim elálltak.

Válnom kéne, kedves lányka, tőled,
S nem vigasztal pályád ragyogása,
Hisz neked nélkülem, drága lélek,
Istennek sem kellene világa.
Elhervadnál, mint virág, ha jó tél,
Nélkülem ki élni elfeledtél.

Nem vigasztal, hogy sorsunk folyása,
Mint szülőmtől, tőled messze lenni;
Nem vigasztal, hogy ha koszorúval
Megjövök, fog örömet szerezni;
Nem néznéd te fényes koszorúmat
Csak, hogy éltünkől mi sok lehervadt.

Nem vigasztal, hogy ha a világban
Lankad e kar és lelkem szerelme,
Házammal meglellek téged is, lány,
S majd öled lesz e kebelnek enyhe,
Óh a ház, a kő dacol a vésznek,
Lány, tavasz, ifjúság elenyésznek.

A hűtelen

Korán sujtott a sors keze,
Más gyermekek míg vígadának,
Sírhantján ültem jó atyámnak,
Én árván síró gyermeke.

Nem hittem, hogy még lesz idő,
Melyből óhajtva vissza-vissza
Tekintsek könnyre, néma sírra,
Mint üdv után a szenvedő...

S úgy lett, mit üdvének nevez
Szivünk csak két rosszból a kisebb,
Mitől ma még borzadva retteg,
Talán egyetlen kincse lesz. –

Halvány a börtön mécse bár,
Kit sírfenekre élve tettek,
Jutalma mindkét életének
Üdvéért lenne ily sugár.

S mi még előtte rémül állt,
A tengereknek barna szirte
Lesz a hajósnak vágya, enyhe,
Ha a hajó fenékre szállt.

Óh, hogyha volna nékem is
Könnyem! de férfikönny kiszárad.
Nem enyhül többé tőle bánat,
S ki nem sír, az vigaszt se hisz.

Oltárul sír sem áll nekem
Emlékeül a hűtelennek,
Nem érzem csókját szellemének,
Mely összekötné még velem.

S hol vigaszt minden szív talál,
A síron túl sincsen reményem,
Ott is, ki itt feledt, a hűtlen
Egy más rokonlélekre vár.

Önvád

Én voltam a hibás magam, leány!
Téged ne nyomjon semmi szemrehányás!
Könnyelműen csupán én téptem el
Az édes rózsaláncot köztünk, nem más.

Magam szenvedjek érte büntetést!
És szenvedek, kebeledtől eltépve,
Mert a mennyből, mely ellen vétkezém,
Önakarát önkénytesen számúze.

Óh drága hölgy! álbüszkeségből mért
Nem hallgattam keblemnek jobb szavára,

Bizalmasan és megbocsátva hűn
Tőled kérvén írt szívemnek bajára?

Mért hallgatám meg suttogásukat
A közbenjárók vészes seregének
Kik két szív közt akként tolonganak,
Mint nap s föld közt gyászfellegi az éjnek,

S táplálják a vak szörnyet gondosan,
Mely önkeblén pusztít, a félreértést,
Míg egy bizalmas szó, egy pillantás
Elvégzett volna köztünk minden kérdést.

Nem ferdült volna tiszta érzetünk
Hideg számítás ronda alkujává;
Nem volnék mint száműzött Ádám most,
Kinek az Édent önkeze bezárá.

Mit adhatsz még, mit adhatsz most nekem?
Nem hozhatsz vissza egy sugárt a multból.
Adj hát egy könnyet útitársamul,
Hogy álmodjam rólad s elmúlt napokról.

Utóhang

Mint nap derült reám
Arcád, felhőtelen -
Lassan halványodál
El ködnek lepliben.

És ámuló szemem
Könnyezve még kísér,
Midőn mint esti fény,
Már régen eltünél...

Helyetted éj vagyon
És fénylő csillagok,
Minden csillagban egy
Szentelt emlék ragyog.

Melyik, hölgy, a tiéd?
Én búsan kérdezem
Óh, mert már csillagod
Is alig ismerem.

S ha egy-egy csillagot
Látok, hogy elesett,
Megborzadok, nem-é
Volt az, nő, a tied;

S rólad, ki egykoron
Égő napom valál
Tán csak hulló csillag
Hoz hírt, hogy elbukál.

Lujzához

Mit keressz te, lány, e gyógyvizeknél
Dúsan ifjuság- és kellemeiben,
Nem lehet, hogy a halálnak árnya
Tégedet, lány, eltakarni merjen. –

Szellem vagy te, testet mely azért ölt,
Hogy nyilatkozhasnék a világban.
És a test átszelleműle benned,
Mint a fa – a ragyogó virágban.

Hogyha már te is sírhoz közelgesz,
Érettnek kell lenni a halálra
Az egész világnak – s oh jaj, oh jaj!
Mégis úgy van – szűm borzadva látja.

Elveszesz – nem hervadó virágszál -
Meteór, mely sugározva hal meg.
Egy-egy élet ára a pirosság,
Arcodon, s mely környez, az ígézet. –

Érzed-é, te, oh kedves leányka,
Hogy jegyese vagy már a Halálnak,
Azt hiszem, nem érzed, enyelegni,
Mosolyogni néha hogyha látlak.

Ah, de hogyha elmerengsz az úrben
Kis kezed kezem között feledve -
Hozzám símulsz és megrendül ajkad,
Mintha némán hívnál védelemre,

Kéjjel szívod a napnak sugárát
S ifjú lelked a jövőbe nem jár,

Hallgatsz, hogyha én festem varázsát -
Látom, érzed, az nem a miénk már.

Egy titok van mindkettőnk szívében
S egymástól takarjuk kímélettel,
Mosolyogva, mint ha a sötét sírt
Jó barát virágokkal fődé el.

Könnyelműség varázsa

Látom, mily közlelről les ránc az enyészet
És szívünk világa mily múló, mi röpke,
Ah, de véled élni-halni int a végzet,
S játszom és enyelgek, mint kertén a lepke.

Látom, délibáb, nem forrás, ami biztat,
Hasztalan epeszt el e szív szörnyű szomja -
Haldokló szerelmed csak csillámot adhat
S én mégis követlek, lányka, a vadonba.

Ing a föld alattam, dördül a tűzakna,
S intő szózatának a fülem bezárom.
Ott rakok tanyát – és hogy nyugodt alapja
Egy virágszőnyeg lesz – gyermekész, de várom.

Fákat ültetek, mint hittel ültet az agg,
Melyek enyhe árnya nem fölötte leng majd.
A jelennek élvét hordom áldozatnak
Egy lidércért, melyet szűm a jövőben hajt.

Ó, szent könnyelműség – lelkünk búvirága,
Illatot lehelsz, hol megdöbben, ki számol -
Mosolyogva mondod: hős élted kis ára
A borostyánnak, mely zöldel a halálból.

Ó, szent könnyelműség, legdrágább ajándok,
Melyet küldel Isten a föld emberének -
Egyedül te vagy, mi mindenén sugároz,
Mindenén végigzeng, mint túlföldi ének.

S míg minden ember itt egy-egy elítélt,
Hogy mégis mosolyghat, te tanítod őtet,
S egy nyáréji álmom, hogy szívemben is kélt
Lujzáról, azért is hála, hála néked!

Beteg kedvesemhez

Nyitott ablaknál álltam kedvesemmel,
Az őszi nap utószor még megállt
S betöltte mindent oly szelíd özönnel,
Mint a szülő, ha haldokolva áld
És mint körülé mind elcsendesednek,
Oly néma lesz a szálló éj, felé
Csak a szél suttog – mintha a betegnek
Hogylétét résztvevőleg kérdené.
Halvány köd ül a földre, szürke árnya
Minden jól ismert tárgyat átbüvöl
Ábrándos rémek himbálnak bolintva,
Tündér liget épül és összedől,
Zördül a fák harasztja, borzad a szív,
Együttérzés borúlata fog el – -
S a néma gondolatra, mely gyötör, vív,
Közénk repülő sárga lomb felel – -
Elsápadsz – tán a lombbal egyetemben
E szél arcádról rózsaszirmot ráz -
Meg elpirulsz – mitől? hiszen kívülem
Pirosra arcod nem csókolja más – -
Vagy e pir arcodon csak őszi lomb-e,
Mely percnyi fényeért halált cserél – -
Az elbukó nap bíboros lementé
Virág, mely díszlik, hogyha halni kél? -
Nem, nem, neked, leányka, élni kell még,
Csak a haldokló ősz kábíta el.
Az veszhet – fénye, dalja elhagyá rég -,
De mennyit rejt még néked e kebel!
S miért választanád a más világot?
Az, míg nem ösmer, könnyen nélkülöz.
Én elfeledtem minden boldogságot
Kívüled – éltedhez más nem kötöz.
S ha meghalhatnék véled – óh, hisz akkor
Halál lesz élni s élet a halál -,
De ismét elmerengek a sohajtól,
Mely a virágot oly gyilkolva jár
Hadd, hadd tegyem be ezt az ablakot, lány,
S ne nézz az égre, írigy az s megöl,
Ha látja, hogy szemedben szebb sugár van, -
Nem engeded – - - Kebled keblemre dől,

Kéjjel szivod a léget és sováran,
Mint messzi hon felé – a holdba nézsz
Mosolygva szendén, mintha intne onnan
Jól ismert s mégis túlvilági kéz.
Ajkad némán mozog – szemed lezárod,
Az égbe int kezed, a reszketeg -
Távol harang szól – halvány hold világol -
Fagyos szellő sír – óh lány, értelek.

Csak el, csak el!

Csak el, csak el az emberek köréből,
Ki a szabadba – búcsunkat ne lássa
Hideg kíváncsiság – hisz életünkben
Úgyis legtöbb fogy vesztegetve másra!

E néhány percet éljük hát magunknak,
S az őszi est velünk mosolyg, velünk sír -
Az emberek más baján csak mulatnak,
Megérteni csakis rokonérzés bír.

Nézd lány, mi tiszta, nézd, mi csendes az est,
Mint hogyha a nyár végbúcsúkat intne,
Aztán hideg lesz, ily múltó varázst fest
Ez a búcsú is, lányka, életemre.

Ládd, hogy csillámlik a deres mezőség
S itt-ott feledve még egy kis virág áll,
Ha látod, hogy mosolygok mostan is még,
Az ragyogó dér, az csak ily virágszál.

Ellebben, s megmarad az árva élet,
Óh jaj, miért ismertem nála jobbat!
Ez megkettőzteté a veszteséget, -
Szerelmes lelked ígéret-országát.

Nézd, hogy megcsendesült a szós patakcsa!
Hajdan virágok néztek tükörébe,
Talán halálhírrrel vagyon beírva
A rajta úszó sárga falevélke.

Nekünk ír-e a természet aztat?
Nem, nem, remény int, látod, a magasból,

Sejtéstől úzve szállanak a darvak
S bizton regélnek már az új tavaszról.

A rétet szivárványháló borítja,
Fent szellő játszik tünde fonalakkal.
Talán az égből nyúlnak így alá, hogy
Földünket összekössék szebb honukkal.

De a szivárvány futva fut előlünk
S deres füvet hagy csak bús lépteinknek,
A fényes szálakat nem vonja földünk,
S ki tudja, merre, újra ellebegnek. –

Óh lány! szerelmünk is ha ily ezüstszál,
Ilyen szivárvány a kopár mezőn csak,
Mely égből szállt le, megbüvöl, de elszáll,
Mert nem való e föld rideg porának!

Egy est emléke

Oly rekedt meleg volt,
Oly borús az est,
Lankadt lombban a szél
Nem tett semmi neszt.

A madár félhangon
Búsan énekelt,
Távolról dalára
Halk moraj felelt.

Mindezt együtt érzénk
S jártunk szerte-szét,
Némán – mert helyettünk
A bús est beszélt.

S hogyha néha-néha
Volt is egy szavunk,
Suttogánk, úgy érzők,
Sírok közt vagyunk.

S féltünk felrettentni
A halottakat.
Féltünk, kél szívünkben
Életgondolat.

Óh pedig oly édes
Volt, mely meglepett,
A halálnak vágya
Mindkettőnk felett.

Elváltunk – sok év folyt
Már azóta el,
Sok gyönyör ment sírba,
Sok virúla fel.

Halovány emléken
Él az este csak,
Melyben óhajtásim
Halni hívtanak.

De ha fel-feltűnik,
E szemben könny ég,
Hogy halni kívántam,
Míg boldog valék,

S most, hogy a halálvágy
Szűmből elveszett,
Élni vágyom és szűm
Élni elfeledt.

Fagyvirágok

(Lujza sírján)

I

Ki sír velem, ah Istenem, ki sír?
Avagy nyugton viselni ily keservet,
Mely végtelen, mint istenek hatalma,
Emberkebellet egyedül ki bír?
Egész keservem négy rövidke szó,
Egykedvűen vajh hányszor mondjuk el,
Ha a lélekharang konogva szól, -
Ki gondol arra, hogy tán egy kebel
Kíntól reped meg?
Én már tudom, mert én is érzém,
Értem, mi kín az egyedül kesergni,
Midőn zokogjuk: ő többé nem él. -
Ah, én is tudnék egy rokon kebelt,

Egész széles világon egyet, egyet,
Reá hajolva kínomat kinyögni -
De mostan óh hová, hová hajoljak,
Midőn ép érte kellene kesernem! -
Oh lány, miért haltál meg, mondd, miért
Cseréltél e forró kebel helyett
Hideg sírt? -
Nem szívtam el – csókolva – lelkedet.
Hová lett most az árva elszakadva
Világától, e szerető kebeltől?
Hol tévelyeg rideg, sötét magányban
Világa nélkül a szegény, szegény! – -
Talán nevettem, amíg haldokoltál,
Talán vigadtam, amíg szenvedél,
S nem jött el, hogy megintsen, szellemed.
Van-é, van-é hát még szellemvilág? -
Oh lány, te el nem hagytál volna engem;
Te hűtelen levél hozzám bizonytal;
Hogy dúltad volna fel a szép világot
Különben, melyet Istenként teremtél,
Igy egy csapásra?
Vagy nem melengtetém el csókjaimmal
Eléggé tőled a zordon halált?
Miért az inkább engem nem talált?!
Miért maradtam meg, mint a virágszál
Ablak között az első téli éjre,
Hogy lássam még az eltarolt mezőket
S bútól hervadjak lassanként utánok? -
Átok reád szív! mért vagy oly erős,
Világoddal mért nem roskadsz te is le,
Mért élsz, hogy romjain virrasztva számold
Csak veszteségeid hosszú sorát?
Vagy mért a természet, mért oly kegyetlen?
Mosolyg, örül egész világ körülünk
Mint hogyha kárörömmel felkacagná,
Hogy néma tél ül a kebelben. -
Mért játszik a napnak sugára
A síron, mint a kis virágon,
S a fejfáról madárka énekelget,
Mig lent halott van?
Mért ha egy szív megreped,
Nem gyászol vele minden élet?
A pusztaságban résztvevőt találna
Az árva szív,

Míg így azt látja csak,
Hogy isteneknek gondjuk nincs reája,
S ha egy ember vesz, egy virág lehullt,
Mindegy előttük, ők mosolyganak csak,
Az ember oly kicsinyke, nyomorult.

II

Hát itt vagyok megint, oh drága völgy,
Ajtód előtt állok, kicsinyke ház!
Jól ismerélek egykor, s most miért
Egész valódnak arculatja más?

Hisz egykor itten az élet lakott,
Most a halál ütött sötét tanyát,
Elszállt a szellem, s hullájára a
Természet dobta halvány fátyolát.

Elváltozott azóta szívem is,
Sok édes hangú húrja megrepedt,
Együtt sirathatják, mely elrepült,
A ránk mosolygó kedves szellemet.

Téged nem költ fel a pacsirta-dal,
Engem fogadni lánykám nem siet,
Nekem nem zeng a visszhang dalra dalt,
S nekem nem mondja senki, hogy szeret.

Mi jól esik e gyász is, hogy közös,
S fonnyadt lombod közt a szél zúgva jár,
Míg véle a nászkoszorúra szánt
Virág hervadtan a sírkertbe száll.

Csak szállj virág, mit is keressz te itt,
Rejtőzzél hozzá, szállj a sírba le,
Meleg van ott, keresztjét éri csak
És engem a tél fagyaló szele.

Vidítsad ott, vidítsd a drága lányt,
Ki életében úgy ápolt, nevelt,
Sugj a tavaszcélú édes álmokat,
Míg álmában is szebb valóra kelt.

S midőn tavasszal feljössz újlag,
Ne hagyjad ott legszebb testvéredet!

Ki rátok küldi – Isten – a tavaszt,
Hogyan sajnálna tőle – életet?

De a hó könnyen olvad s mély a sír,
Óh türelem, csak türelem azért:
Egy perc meghozza a legszebb díjat,
Egy hosszú élet szenvedéséért.

III

Még itt fekszenek feltárt könyvei,
Itt a füzér, melyet félbenhagyott,
És a nekem szánt drága kis levél
Félig megírva végét várja ott.

Sétálni ment talán csak asszonya,
De jaj, mikor, mikor tér vissza majd,
Ha elfeledt levélt, szivet, füzért,
Ha lelke már nem vágyik és ohajt?

De el, sötét kép, óh hisz ő enyém,
Mind egyre megy: halott, távollevő?
Ez és az emlékünkből él csupán,
S még jobb a holt, mert nem lesz hitszegő.

Mindkettő a jövőben visszatér,
Hervadtan bútól a rég elszakadt,
Míg a halott szunnyadva édesen
Virágzóan, mosolygva megmarad.

IV

Hah! ő beszél-e, vagy kint sír a szél?
Koporsóját verik, vagy szűm dobog?
Mindegy, mindkettő híven őrzi őt,
És mindkettő felett a hit ragyog.

Zúg a szél, mint kísértetes beszéd,
Kocog, kocog szobámnak ablakán,
És fagyvirágok néznek rajta be,
Hervadt virágok halvány lelke tán.

Megnépesül szent képekkel szobám,
S szívemben is egy fagyvirág terem,
A fagyvirág Lujzám... mécssem lobog,
Ah, érzem szellemcsókod, kedvesem. –

V

Kifáradt munkás hogyha megy nyugodni,
Rendén van az; nyugodjék csendesen!
Ha ősszel a lomb sárgán hull a földre,
Hulljon – helyette más üdőbb terem.

De csak feltűnni s télre válni újra,
Hogy veszte jobban öljön, a tavaszt,
De a hajnalnak már vak éjbe fúlni -
Óh jaj ki látta, jaj ki látta azt?

Nem, nem, ki rózsát hintettél körödben,
Amíg magadnak csak tövis maradt,
Kell hogy siron tul újra összeszedjék
A nekünk nyujtott bájvirágokat.

Nem kétkedik az a jövő világról,
Kinek szívében szent halottja van,
Lehull előtte a sötét sorompó,
Mit a halál von olyan zordonan.

Fél lelke tul van, s hogyha földi kínok
Emésztik, onnan hoz szelíd vigaszt,
S felettem is szép Lujza drága képe,
Mint egy-egy enyhe álmkép, viraszt.

Suttogva mondja: "Addig álmodol te
Leánykádrol, míg kebleden leled,
De még könnyű lesz akkor is szemedben,
Mely nélkülem örülni elfeledt.

És nekem is könny fog szememben égni
A boldog percben, mert eszembe jő,
Milyen soká valál e bús világon
Híved nélkül te árván szenvedő."

VI

Lelkemben elvonult már a vihar,
Nyugodt vagyok megint, mint hajdanában,
Hiszen nyugodt a holt is sírlakában,
Csak a haldokló küzd fájdalmival.

Csak az ujon felásott sír kopár,
Később virágok termenek felette,
Keblemben is halott van bár temetve,
Arcámon elvonúl egy-egy sugár.

A hosszú bánat csendes lesz s szelíd -
Szelíd, mint éj, melyen reng hold világa,
De mégis éj, csak gyászt mutat sugára,
Egy árva bimbót létre nem derít.

S ha zeng dalom, mint sírörző tesztek,
Ki lámpákat rak az emlékkövekre,
Azok diszélül, akik eltemetve
Alattuk a mély sírban fekszenek.

Bár csillagot gyujthatnék mécs helyett,
Bár zengenék dalt, mely mindég fog élni,
És egy világot részesemmé tenni
Bírnék te benned, szent emlékezet!

Könnyülne lelkem, mert Lujzám neve
Ereklyéül maradna a világnak,
Emlékeül szent könnyek hullanának,
Midőn felőle szólna a rege.

Míg így magam türok, jaj, egyedül,
És vélem együtt búm is sírba száll le,
Nem gondol senki a lány szent nevére,
Érzés, keserv, mind feledésbe dül.

VII

Hová e kő, lánykám sírjára tán?
Hagyjátok azt a büszke férfiúnak,
Fellengő álmait hadd nyomja le -
Hogy meg ne törje zárját sírlakának.

A gyöngye hölgyre púha gyep való,
S virágok, e kis földi csillagocskák
Hadd álljanak őrt testvérök felett
És rezge árnyuk fátylával takarják!

Majd a virághoz eljár kis madár,
Az sír felette, hogyha néma lettem,
S mosolygni fog, mint egykor a leány,
A sírvidék is, ahová temettem.

S ha majd lenéz a csillagok közül,
Csendes lakát szivesen látja így meg;
Írás se álljon sírján, csak neve,
E név egész világa az erénynek,

Mint hogyha látjuk Istennek nevét.
Ti ismerétek őt, s él lelketekben,
Míg az utóvilágnak hasztalan
Írnók le oly rideg, hideg betűkben.

Az ő jelképe itt ez áloé,
Mely egy-egy században virágzik egyszer,
És mint a földön minden, ami jó,
Alig születve már meghalni tér el.

Egy reggel kezdett ő is fejlteni,
Míg az egekbe nyúlt fel szép virága,
Isten megkedvelé, s letépte, hogy
Gyönyörködtesse édes illatárja.

VIII

Néked a korán sírt érzés ásta, lányka,
Kétszeresen érzél bánatot, gyönyört te,
Köznapi lelkeknek hosszú életútja
Kurta életedben ár gyanánt futott le.

Lányka, nemesebb lény voltál, mint az ember,
S ép azért nem voltál tán való közējök,
Néked fáj, amit más néz mosolygó szemmel,
S végre elriasztott hitvány törpeségök.

Dal, virág s az élet mind szebb gondolatban,
Mint megtestesülve – elvész szűz zománca.
Tán az Isten üdve is csupán abban van,
Hogy mit itt mi élünk, ő azt csak gondolja.

Megnyugszom hát én is, lányka, végzetedben,
Hisz örök csalódás lenne földi sorsod,
Eltörpülni látnád, amit képzetedben
Alkotál. – Istennél most már folytathatod.

Lujza leánytársához

Ím itt a sir, szent mindkettőnk előtt az,
Ládd, érzeményünk hol találkozott.
Sírunk közösen ormán, jőjj, leányka,
S szent lesz könnyünk, mely együtt foly ki ott,

S ha nő virág, mi majd megismerendjük,
Hogy egyesült könnyből keletkezett,
Mint a megnyugvás, mely szintén föléled
Híven megosztott fájdalomunk felett.

S szent lesz szívünknek ez édes keserve,
Mint a hideg, de tiszta őszi nap,
Hogy a virág sem sejtí meg, miként csak
Halotti csók az, melyet tőle kap.

S ha szúm halottjai közt angyalul lész,
Örülni fognak, jól tudom, neked
S elégedett ha léssz te is helyeddel,
Ez árva szív leginkább az lehet.

A Fagyvirágok felolvasása után

A Fagyvirágokat felolvasám
Előtted ép, te felsohajtva mondtad:
Meghálnék én is szívesen, ha rám
Költő szerelme szintén ily füzért ad.

Óh lány, ha költőd ismét én vagyok,
S örök dicsőség lenne minden ének,
Dicsőséggel, dalommal felhagyok
Egy perceért megmentett életednek.

Egy leánykához

Ah, látom, látom, hogy szeretsz, leányka,
Kit annyian megcsaltak, kedveled.
Jaj istenem, be jól esik e sugár,
Midőn az éj már majdnem eltemet.

De óh, a bú már úgy benőtt szívembe,
Hogy a boldogság fájva illeti,
Mint a szemet, mely mély börtönben sínle,
A jótékony nap fényes színei.

Inkább ne is szeress tehát, leányka,
Oly szent ajándok az a szerelem,

Midőn először ránc mosolygja az ég,
Hogy nem való az már többé nekem.

Te felkelő nap, én meg alkonyúló,
Te fejlőd rózsza, én már hervatag,
Előtted egy világ nyíl dús reményben,
Engem reményim rég elhagytanak.

Miért dobnád sírokra koszorúdat?
Én sírfüzért adhatnék csak neked;
Nyugodjál hát meg, szebb jövőt derít rád,
Hidd el, leány, biztonnal végzeted.

Száz új remény, száz új tárgy lép elődbe,
S emlékem elhalványul közte majd,
De szent marad. Ah, adj kezet e frigyre,
S szelíd mosoly váltandja fel a jajt.

Nálam meg arcod, mint bús életemnek
Utolsó fényes képe megmarad,
És álmaimnak tárgyát képezendi,
Ha majd a sírnak hantja rámszakad.

Hagyj el

Óh lány, miért, miért szeretsz?
Hagyj el, még jókor van talán!
Itt reng a föld, villám cikáz
Kedvelted árva homlokán.

E hon rideg leendene
Neked, te gyöngé rózsaszál,
Reszketnél keblemen, szivem
Vihardús dobbanásinál.

Ott lent a völgy való neked,
Hová a szélvész míg elér,
Halkan sugó szellő leszen,
Virágról mely virágra tér.

Mint emlékünkből mult idők
Viharja hogyha megjelen,
Tündér fátyol lepi s nekünk
Még fáj, de fáj oly édesen.

S ha majd felőlem is beszél
Neked, leány, én enyhülök,
Hogy téged lágyan foly körül,
Mi itt körüllem mennydörög,

Hogy még soká boldog lehetsz,
Mert egybe nem köt végzetem,
Mely vad viharként összetör
Mindent, amit ölel kezem.

Hagyj el, s álmod lesz rózsaszál,
És pilleszárnyu angyalok.
Velem – sötétség és halál,
Én testesült átok vagyok.

Ha láttok is

Ha láttok is vad élvek tengerébe
Merülten olykor még kéjelgeni:
Ne irigyeljete, szívem magányát
Kívánom én csak elfelejteni.

Kérek habzó pohárt és kérek csókot,
Hogy részegüljek meg, felejtsek el,
De elsápad csókomnál a rózsás ajk,
Kifordul a már-már ízlett kehely.

Óh, mert ha ott ragyognak is felszínén
A nagyvilágnak szép örömhabok,
Jól látom én, a fénypalást alatt mi
Szörnyű sötétek, mily mélyek azok.

Mind eladó, mit a világ bír adni,
S a köznapiság mocskába tapad,
Minden kéjből csak elaljasodása
S a jóllakásnak undora marad.

Elsápad hát minden gyönyör előtttem,
Mert elérésénél nincs küzdelem,
S nem bír lelkem gondolni sem magast, mi
Mint csillag lenne utólérhetlen.

Egy van csak, ami lelkemet feltartja,
Egy emlék, amely élvét ad nekem,

Hogy egykor boldogítál, drága lányka,
S tisztán maradtál, hála Istenem!

És jobbnak érzem önmagam keblét is,
Melyet, leányka, egykor szeretél,
És jobbnak tartom a bűnös világot,
Melyben megszentelt alakod kísér.

S ki nem lelek kéjt már a nagy világban,
Hol vásárolni mindent meg lehet,
Egyetlen kéjem e vásárolhatlan,
Utólérhetlen szent emlékezet.

Idához

I. Templomban

Egyházba mentem, ott valál,
Mint angyal, buzgón elmerülve,
Áhítat fogta keblem el
A hívők zengő énekére.

Úgy tetszett, mintha ez imák
Mind, mind lábához hullanának,
Hogy tisztább szellem, lányka, te
Mutasd be Isten zsámolyának.

Oly jól esett e képzelet,
S mégis, mégis, ha lenne ígyen,
Órült kín, féltés, gyötrelem, -
E sok közt szóm tán kárba mégyen.

Ah fáj, ha nem hódol neked
Minden, s ha hódol, szinte úgy fáj,
Engem rabol meg, úgy hiszem,
Minden mosoly és meglesett báj.

Lábaidhoz raknám a tavaszt
Éj csillagit, föld gyomra kincsét
S kívánnám, hogy szívem nekűl
Kevés legyen mindez neked még.

Ne kárhoztass, ne kárhoztass!
Nem is szeret, ki félti nem tud.

A koldus jár csak gondtalan,
Míg a dústól a nyúgalom fut.

II. Társaságban

Kétségtől üzve szűmben felriadt
A féltés véres óriása; -
Fel kell keresnem a kedves leányt,
Utána hát a társaságba! –

Mi kellemes, bűvös világ fogad,
Mosoly, nyugodtság minden arcon.
Nem jő-e hát sem bú, sem szenvedély
Keresztül e csodás határon?

Eljött velem... Ott látom a leányt
Más karján lengni, édelegni,
Ah, aki így cseveg, ki így mosolyg,
Hogy tudna az, mint én, szeretni!

Vajh, mit beszélt, mit hallgat? -- hasztalan
A társaság szent illemének
Kínpadján nyög szívünk s azt tisztelik
Örömek, kínok, szenvedélyek. –

Ha házunk ég, mosolygunk édesen
Dúló lángjánál sütköződve --
Ha lelkünk egy világa süllyed el,
Közömbösen állunk felette.

Nevetséges, ki másképen teszen,
Mulassunk hát, mulassunk szépen,
Hiszen enyelgni olyan kellemes,
Csak a szó szűnkbe ne vezessen.

S ha gladiátorként majd elbukunk,
Ügyességünknek taps a bére;
Sebünkre honn majd tán a kőfalak
Részvétellel is tekintenek le.

Szerelmem

Lány, velem ne játsszál, hogyha hízelegni
Látsz, mint lanyha szellőt! – a szellő csevegni

Rózsák közt szokott csak, rózsza a szerelmed.
Hogyha megcsalsz, a szél vad viharra éled,
S rettegj, rettegj szörnyű bosszujától!

Lány, velem ne játsszál, hogyha tünde kedvvel
Fényleni, ragyogni látsz – óh tudd, a tenger
Holdfénynél ragyog csak, holdfény a szerelmed.
Hogyha megcsalsz, éj lesz, mélye az enyészet.
S rettegj, rettegj szörnyű bosszujától!

Lány, velem ne játsszál, látván álmodozva!
Ezt az álmot rám csak tündérének hozta,
És e tündérének, lányka, a szerelmed,
Hogyha megcsalsz – majd a vad oroszlán ébred,
S rettegj, rettegj szörnyű bosszujától!

Ige a multból

Hajfürtömet adám egykor, leány, neked,
Öröknek esküvéd akkor szerelmedet,
S a hajfürt gúnyjelül volt, színében maradt,
Midőn az esküszó rég semmivé apadt.
Mit téssz most már vele, mondd, lányka, mit teszesz?
Levél az, hervadtan mely szélben tévedez.
Vesd el, bár kedveléd a rózsza illatát,
Lehullott szirma, oh, túlélte már magát.
Vagy sok mások között e gyászemlék neked
Hirdetni lesz csupán egyik győzelmedet?
Sírok közt, oh leány, szerelmeskedni félj,
Mely hervadt lomb között játszik, fagyos a szél.
Legjobb, tedd fürtömet a régi könyvbe el,
Melyből szerelmi dalt olvastam néha fel,
Hadd légyen ott az ősz szélűzte levele
Melyről nem tudni már, mely fáról hulla le.
Mit álljon még írás a síron, melyre már
A részvét könnyeket áldozni úgyse jár
S porladjon fürtöm is az édes dal felett,
Melynek visszhangja már kebledben néma lett.
Atdál, lány, akkoron te is virágfűzért
S mondád, minden szírom rejt egy-egy érzeményt.
Im érzeményeink hervadt füzére hát
Az egyetlen való, mi álmomból maradt.
Megtartom s gyógyulok rá nézve, hogyha még

Emberbe egykoron tán hinni kezdenék.
Ne sírj, leány, szemed veres lesz, és miért
Áldoznád bájadat egy megtörő szivért?
Oh, szent a könny, kíméld e szent ajándokot,
Ah, én is ismertem egykor, ma kacagok,
Nem jó már ennyi álkönny közt mutatni bút,
S egy cseppből végre is – ily bánatnak mi jut? -

A csapodár átka

Érzéseket cserélsz, mint a ruhát,
Ma ezt veszed fel, holnap mást kívánnál,
Amint szeszélyed súgja, s azt hiszed,
Hogy néked az mind, dőre lányka, jól áll.

Most újra felvevéd szerelmem is,
Ez egykor oly fehér ruhát magadra,
Bár azt feledve új gyönyör között
Régen pihenni lökted a porondra.

Ne bántsod, ne bántsod, mért hoznád újra fel?
Jobb annak ott pihenni elfeledve,
Napsugarakból volt az szöve, és
Most lássam az idők mocskát felette?

Ládd, oly nyugodt valék már, azt hívém,
Szeretted egykor őszintén, leányka,
S bár Isten rendelé, hogy elfelejts,
A csók, mosoly igaz szívből lőn adva –

Míg most, ha látom, ismét úgy pirulsz,
Mint akkor, úgy hullámszik Éva-kebled,
Azt látom, óh, hogy amidőn hívék,
Hogy akkor is csalatkozáim tebenned. –

Miért nem hagytad e sírt meg nekem!
Kacér mosollyal mit csábítsz felette?
Nagy a világ győzedelmidnek, miért
Nyúltál szentségtörően e kebelbe? –

Ha szívednek szerelme lámpa csak,
Mely új olajjal ujolog föléléd,
Hogy büszke termeken ragyogjon, úgy
Veled szerelmet, lány, én nem cserélek.

De azt se féljed, hogy kísérteni
Jár fel talán majd megvetett szerelmem,
És eltiport üdvét követeli,
Melyet mosolyogva esküvél te nékem!

Nem, mint e szív képedtől puszta lett,
Ugy puszta szív lesz átkod is, leányka,
Te nem tanultál, csak tetszelkedést,
Közted s szíved közt hízelgő had állá:

Ha majd lehullnak bájid, s elhagyott
E had, szived kietlenét megérted,
És életúntan és örömtelen
Nyugalmat esd, csendet kér árva lelked;

De hivatásod vesztve, úgy leszesz,
Mint szótlán gondolat, gyümölcstelen fa,
Testetlen lélek, árván, hontalan
A semmiség örvényében bolyongva.

Az édes házi kör helyett csupán
Hideg halottjait leled a multnak,
Míg ólomsúllyal a sír hantjai
Siratlan puszta kebeledre hullnak.

Vadrózsák

(Erzsinek)

I

Vad öröm volt, amit eddig éltem,
Kábulás és mámor, semmi más,
Mint ha bánatunkat hogy feledjük,
Részegítve jár az áldomás,

S hogy szívünknek jajját átkiálttuk,
Felzengünk egy pajkos éneket,
Elcsitítni véle azt a sírót,
Mint a dajka a kis gyermeket.

Pásztortűz volt minden üdvöm, élvem,
Mely a téli éjben pislogat -

Elmelegsünk nála, hajh de éltet
A pásztortűz semminek nem ad -,

Míg te jöttél, mint a felkelő nap,
Elhalványult minden fényeden,
Betöltéd a földet, s ámulattal
Új ragyogványt láttam mindenem.

Érezem a rózsá s méh szerelmét,
Érzem, árván, hogy nincs semmi sem.
Szerelem szent lánca a mindenség,
S benne mink is egy kicsinyke szem. –

És mint hogyha megcsókoltad volna
E kebel vadon zengő dalát,
Képzetemben minden e világon
Oly dicsően szelleműle át.

II

Mért gyujtottál lángot e kebelben,
Hogyha most hideg maradsz, leány?
Mért tanítál meg forrón szeretni,
Hogy kacagjad kínomat csupán?

Oh, mosolygj, mosolygj reám, leányka,
Hidd el, néked jobban illik az,
Megdöbbsz talán a nagyszerű tél,
De mi bájos, az csak a tavasz.

Meglep a szobormű is, – csodáljuk,
Hogyha általlengi ideál,
Nem mozdul mégis szívünk, hiába,
Mert rokonvilágra nem talál.

Ládd, leányka, a nap, mely virágot
Szül, hevével el nem égeti,
Egy-egy harmatcseppel küld reája
És a lankadót felélteti.

Nap szemed, s ha részvét harmatárja
Nem hull rája, e kebel elé,
S e neked nyíló érzésvilágot
Tán kár lenne elrombolni még.

III

Óh leányka, nem szégyenled-é, ha
Durva bérc kegyesb, mint kis szived,
Akit Isten is már ízről-ízre
Szerellemmel átmelengetett?

Nem remegsz-é, hogy megbánja, ennyi
Bájt hiába mért pazarla rád? -
Ládd, ha nemmel válaszolsz szavamra,
Vígaszt nékem az a szikla ád.

Elpanaszlom, hogy bizony leánykám
Azt mondá, hogy engem nem szeret.
"Szeret" a bérc így felel enyelgve
S felüdíti lankadt lelkemet.

Jó barát, te! ah tudom, csalódom,
Sorsom oly bús, sorsom oly kopár,
Hű szerelmem a hideg leánytól
Viszonzásra többé nem talál.

"Talál" mondja újra a kegyes bérc.
Gúnyol-é vagy jobban ismeri
Édes titkát a leánykebelnek,
S szebb jövőmet jószó hirdeti?

IV

Lány, ha oly hidegséget mutatnék,
Mint minőt te játszol szüntelen,
Tán jobban szeretnél, ah, de ilyen
Lángoló szív arra képtelen.

Kis sebet könnyű elrejtenuk, de
A nagyot, ha elrejtéd, megöl;
Ily sebem van, s hogyha rejtennem kell,
Meghalok, hidd, szenvedésitől.

Óh, ha volna rajtad oly hatalmam,
Aminő van néked híveden,
Megtanítanálak, hogy mi kín, ha
Választottunk oly érzéstelen.

És mégsem lehetnék ily kegyetlen,
És szenvednék ismét általa
És szenvedném mind a kínt, amellyel
A hidegség téged sujtana.

Rab vagyok, rab, kétség dúl szívemben,
Sorsom élet-é avagy halál?
Mondd ki, mondd ki, bármi az ítélet,
Benne lelkem megnyugvást talál.

Csak világot! bár mutasson az majd
Mennyet, poklot, mindegy már nekem,
Szűnjék a sors szörnyű vajudása, -
Ami jó, megadva viselem.

Mondd ki, lányka, mert mint lassu méreg
Bú s remény közt a kétség megöl,
Eddig tart erőm, itten hívék célt,
Vidd tovább még, és keblem ledől.

V

Merre, merre, lányka, régi kedved?
Hol van a pajzánkodó szeszély?
Hisz te egykor egy kicsiny virágban,
Lepkeszárnyban örömet lelél. –

Most komoly vagy, tévelygő szemednek
Pillantása messze-messze jár,
Mint hajósé, aki tornyosuló
Felleget s partot kételkedve vár.

Mért remegsz most, hogyha felkereslek,
Mint virág az őszi szél előtt?
Bizalommal hajlottál szívemre
És mosolygó arccal azelőtt.

Honnan, honnan e pir arcodon most,
Míg szíved sebesebben dobog?
Tán szívednek titkos vágyu álma
Az, mely bájjal tükröződik ott?

Ismerém lelked fehér zománcát,
S hajnal arcod pirja rajta, lány,
Boldogság hajnalja, s mégis a szív
Nyúgalmának alkonya talán.

Bolygó fényt látok, leány, szemedben,
Az szívedben kincset árul el.
Süsd le, süsd le, óh már mind hiába,
Szívem új, több-több tanúra lel.

Minden ízeden újabb kecs éled,
S újat nem teremt többé az ég,
Csak ha a természetben tavasz van,
Vagy nőszívben a szerelem ég.

Óh igen, látom, szemed borúja
Nem fellegzi már be e kebelt,
Mert belőle szívárvány gyanánt a
Szerelem nyujt édes békejelt.

VI

Látnom téged és szeretnem egy volt,
Óh leányka, honnan, honnan ez?
Hisz különben ember e világon
Üdvöt csak hosszú harccal keres.

Nem kérdeztem én, ki vagy, mi sorsod?
Mit mocskított volna ily salak,
Láttam lány vagy, ez nekem elég volt,
Mert szerethetsz és imádhatlak.

Vajh, mi az, mi így hozzád varázsol?
Más tetszik, ha ez s az rajta szép,
Rajtad arc, haj és szemek világa --
Nékem bájos, merthogy a tiéd. –

Nem tudom, hogy barnák-é a fürtök,
Kék-e a szem, avagy éjsötét,
Azt tudom csak, a kedves egészenre
Fényt az üdv legszebb sugára vét.

Téged Isten e szívnek teremte,
És e szív azonnal megtalált,
Amidőn nálad, mint régi kedves
Ismerősnél, meglepetve állt.

És valóban, lelkünk ismerős volt,
Istennél csak egyet alkotott,
És hogy újra feltalálja egymást
E világon, ketté vált legott.

S fájf félle, kínzó sebében
Vágyó hévvel nyugtot nem lele,
Míg lelkedben azt most feltalálta,
S önmagának jobb felét vele.

Mit csodáljam most már, hogyha régen,
Még előbb, mintsem megláttalak,
Édesarcú álomképeimben,
Tiszta lánggal már imádtalak.

És ne mondd te se, könnyen hajolván
Kebeledre, hogy hűtlen leszek,
Nincs korán azt teljesíteni, amit
Rég végeztek a nagy istenek – -

VII

Óh talán bűn is, ahogy imádlak,
Keblem oltár, melyen képed áll,
És kivüle az egész kebelben
Semmi, semmi más helyt nem talál.

S hogyha képed elhagyná e szívet,
Borzadok, mi úr maradna ott,
Isten s emberektől elhagyottan
Mint egyházból elpusztult romok.

Óh, de hogy lehetne bűn szeretni,
Istenünknek rendelése az,
Azt tanítja ég, föld, csillag és szél,
Azt tanítja rózsa és tavasz.

Hogy lehetne bűn az, így szeretni,
Tőle jó minden, szűmben mi jó,
Érdemes lehetni birtokodra
Küzd e szív, e fáradt harcoló.

Általad dülének el, leányka,
Szűm hiú, hamis bálványai,
Éretted tanultam még az Istent
Is hálásabban imádni. –

S megtudám, hogy amit dőre keble
Embereknek száz alakra tép,
Mert nem bírja a dicső egésztest,
Áldásos erős egy istenség.

S bár te azt gyermekkebled hitével,
Rózsakoszorúban tiszteled,
Én kereszten vérző képletében -
Óva áll ő mindkettőnk felett.

Te tanítál, hogy lelkünk fog élni,
Mert a láng, melyet közénk lehoz,
Nem fér e földnek gyarló körébe
S visszaküzd az üdv sugárhoz.

Boldogság és szenvedély

Nem vagyok már, aki hajdanában,
Szirt-éleknek zúgó csermelye,
Benne forrongó, de vad erő van,
Mely megdöbbsent, útját futva le.

Rónaságnak lettem most patakja,
Mely szelíden, lassan folydogál,
Csillagocskát tükröz síma árja,
És mellettem part virága áll.

Lelkem többé már nem árva felhő,
Melyet a szél mennydörögve űz,
Míg keblében óriási harc fő,
Vad sötétség s szentelt égi tűz.

Lelkem ősznek lőn most tiszta napja,
Mely gyümölcsét híven érleli,
S bár a nyár körül már nem ragyogja,
Feretegjeit sem ismeri. –

Tűzvész volt szerelmem – most egész más -
Mely dühöngve nyargal házakon,
És előtte fény, utána romlás,
Visszaretent s mégis vonva von.

Lám, mivé lett – kisdéd jóltevő tűz,
Mely a szentelt házoltáron ég,
Biztosan melenget s együvé fűz
Kis körében csendes házi bék.

Költőibb volt és nagyobbyszerű a
Bömbölő ár, tűzvész és vihar,
Mint a síma víz, ősz hús sugára
És a láng, mely házoltáron áll;

Ah, de mindezek költő-varázsa
Mégis, mégis az emlékezet,

Róluk őszi nap kis tűz körül ha
A megbékélt boldogság cseveg.

Borura derü

Sokszor meggyötörtelek hiába,
S fájó kéjjel lestem könnyedet,
Ámde még Istent is káromoljuk
És szívünk mégis hozzá vezet.
Megbocsájtál, nő, te is, te hajlál
Első hozzám csókkal ajkadon,
Szégyenülten és kéjtől remegve,
Hogy bevallám, vétkezém nagyon.
Óh, de hisz, kihez nem vonz az érzelem,
Attól úgy-e, úgy-e, nem fáj semmi sem.

Sokszor bántál, nő, te is hiába,
A sors bűnét is reám vetéd, -
Aki hallott volna, azt hiendé,
Rosszabb férj nincs is már, mint tiéd,
Ámde a legkedvesebb fiúra
Is rivalgunk: hordjon a manó,
S életünket áldoznók fel érte;
Úgy-e úgy van, drága zsaroló?
Óh, hisz azt a rossz férjt hogyha érte baj,
Meghiszem, sirattad – s titkon ölt a jaj.

Megszűkültük házi kis körünket,
Elragadt a képzelet szele
Mint hajóst révéből bűvarázzsal
Vonja a tenger végetlene -
Ah, de csakhamar nyugalmat óhajt,
Azt az árva ősi tűzhelyet.
Kéjjel tér meg, mint mi visszatértünk.
Legszebb a nap kis házunk felett
Mert ha nem tündérhon is, melyet lakunk,
Benne ketten, úgy-e, mégis elvagyunk.

Elvonult a felleg, felsüt a nap,
Szép világ van, boldogság megint,
Kedvesebb még a múltó borúra,
S életünkkel gazdálkodni int.
Nem maradt szívünkbe rejtve fullánk,

Mely érzést öl, s mérget gyűjtve vár,
Mindenik kinos perc száz gyönyörtelt
Órával van kárpótolva már -
Minden percért százszor áldjon istenem,
Gyermekimnek anyja, szépem, kedvesem!

Lélekerő

Bátran megálltam fegyver fegyver ellen,
Nagyok haragjától nem rettegek,
De kétkedém, elég erős-e lelkem,
Hisz férfitől ez csak kötelesség.
Szerencse csábja nem győzött felettem,
Nem részegített meg szép szemsugár,
De kétkedém, elég erős-e lelkem,
Ha a sorsnak súlyosb próbája vár.
Ellentálltam nőnek, hogy könyörge,
Szerettemet hallgattam, mint zokog -
Most már jöhet sorsomnak bármi vése,
Nyugodtan várom, óh, erős vagyok.

Szőke Ipoly...

(P-hez)

Szőke Ipoly kicsi barna lánya!
Eszem azt a gyönyörű szemed.
Megsebez, ha rám néz, s hogyha nem néz,
A naptól rabol meg engemet.
Jó, hogy arcodon, kis bájjödrében
Játszani látok pajzán szellemet,
Mely, ha sebzesz, írt önt a sebembe
És mosolyg, ha kell, napom helyett.

Szőke Ipoly kicsi barna lánya!
Eszem azt a szós picinyke szád,
Fáj, ha nem hallom csevegni, és fáj,
Hogyha hallom, mert reményt nem ad.
Jó, hogy a kebel két reнге halma
Hévvel hullámoz még akkor is,

S hogyha nem szólsz, szólanak helyetted,
Hogyha szólsz, mondják: a lány hamis.

Szőke lpoly kicsi barna lánya!
Eszem azt a bűvös lelkedet.
Hogyha távol vagy, vonzasz magadhoz,
Ha közel vagy, űesz engemet.
Jó, hogy a világ végében is még
Távol volnék, s visszavonzanál,
Jó, hogy az lpoly meg úgy kiáradt,
Hogy nem férek hozzád, barna lány.

Egy táncvigalomban

Ismértem nálad szebbeket, leányka,
Hajoltak hozzám nálad jobbak is,
Nem bírhatlak s nem vágyom birtokodra,
Mi, jól tudom, kiábrándulni visz.

Mi vonz hát mégis oly hévvel tehozzád,
Mért fáj, ha másért ver szived talán,
Mi káprázat reng gyöngéid felett is? -
Megígézel bizonynal, kis leány.

Átengedem magam a bűvöletnek,
Fénymámor, illat, kéjjel élvezem,
E termen és e kedves szemeken túl
Idő, világ ne létezzék nekem!

Húzd, húzd, cigány! fáj bár, de mégis édes
A hang, melyet lelkemből vonsz elő;
Mi ott szenderge titkos sejtelemként,
Vonód alatt az mind életre jó. –

Zenédben egy küzdő szívnek világa,
Örömsikoltás, elhaló sohaj,
Egy jobb szellemvilág visszhangja rendül,
Lágy olvadó bú és vad csatazaj. –

Majd a zenére a tánc is megindult,
Karomra fűzöm a kedves leányt,
Önérzettel, büszkén vezetgetem fel,
Mint az erős tő a lengő virányt.

Hozzám hajol, majd pajkosan meg elhagy,
Körülbebeg epedve, csintalan, -
Dac és békülés, féltés és enyelgés
Felváltva reng a tánc hullámiban.

Majd érzem szíve gyorsuló verését,
Léleketét, – karomra dűl a lány,
Hozzám szorítom, s pörgő örületben
Ég, föld enyész, őt ölelem csupán.

Ha az igézet végre elenyészik,
Fény, illat és zene kihál, eláll,
S a köznapi világ néz újra rám le,
A költőitlen reg sugárinál:

Képed, leány, egész kéjjel marad fel,
Minél tán nem több szűd bírása sem -
S menten marad mégis minden salaktól,
Mi a bírást követni kénytelen.

Egy eladó leányhoz

I

Szép lányok sorában voltál a legisszebb,
Nem volt arc mosolygóbb, nem volt szem szerényebb,
És midőn mélyében arcom festve láttam,
Hittem, ott vagyok már mennyek országában,
Kebled érzeményi mostan fejledeznek,
Védük ifjúságod, s a világ szelének
Még nem érezhették fagyaló hatását.
Tisztán látom benned Isten gondolatját,
Nem kell, csak kezedbe a liljomnak szála
És szentnek állítlak a szentelt oltárra.
Hát még amint lelked versenyezve szálla
Vélem túl a földön a tündérvilágba,
Hittem, most lelék már lelkennek párjára,
Hittem, nem leszek már a világ árvája,
S mint Isten házában, lelkem úgy reszketett,
Amint lábaidhoz tettem szerelmemet,
Hogy nem léssen-é az megbántó ajándék
Kebled oltárán, hol olyan tiszta láng ég.
Balga szív! ki hitte, óh, ki hitte volna,
Hogy tükör előtt volt minden bétanulva

És kit úgy imádtam, szűm ez ideálja
Nem más, mint egy csinos eladó leányka.
Mások hozzá feltett kalapokkal lépnek,
Ami nékem szentség, tárgya élceiknek.
És te vélek együtt mosolyogsz és mulatsz,
Rólam is, ha úgy jó, élceket szikráztatsz.
Hej, hiába, a jó kalmár kedvére tesz
Mindennek, ki tudja, komolyan melyik vesz.

II

Óh, mivel vagy jobb, mondd, mondd, a kéjleánynál?
Csábít, mint te, ő is, s mint te, jó vevőt vár -
Egyitek sem adhat mennyet, csak selyemből,
Rózsátok csinált, nem nő fel szívetekből.
Hogyha mosolyogtok, nézitek, jól áll-e,
Hogyha sírtok, a könny megszámolva foly le,
S hogyha egykoron majd halni hív a végzet,
Akkor is csábító alakot, helyt néztek.
Óh, nem féltek-é, hogy a nagy Isten megver,
Ilyen vásárt ütni legszentebb tűzével.
Rongy csecsebecsékért, egynehány forintért
Vagy főköttőt várva, mint legisnagyobb bért. --
Így lesüllyedt hát az éneklett nőszellem,
Hogy nemesb életcél már előtte nincsen?
Úgy a férfi mégis, mégis jobb a nőnél
Mert ha már hazud, hát büszkébb díjat is kér.
Ah, de mit beszélek? – adhatsz még te üdvet,
Oly természetes vagy, csak jól zárd be szüdet!
Mit tesz az, nejevé hogy azért levél csak,
Mert esetleg éppen nem jövének jobbak? -
Küzdő szenvedélyek és lélekrokonság
Mind elcsépeelt szalma, dőre fecsegés csak.
Őrült vagy költő, ki azzal tépelődik,
Szíve megszakad – és mosolygva nézik.
Boldog férjed egykor hóhalmára dülve
Szívveréseidnek kéjében merülve
Távolról sem sejti: amik benne vannak,
Kényelem, szabadság – s arca hiányzik csak.

A pásztorlányka

Eső pereg, eső pereg,
Kísértetes szellő zokog csak,

Ködárban varjúhad kereng,
Nincs híre dalnak, nincs virágnak.

Elhallgatott a szós tücsök,
A munkás nép kedves zenésze,
Fészket keres minden, mi él,
A pásztortűz hamváig ége.

Megnépesült a kis falu,
Vigan füstölnek a kémények,
Alóluk mécses pislogat,
S zeng esténkint fonói ének.

Ez élet, lány, veled jöve
Közénk, s maradt kint a hideg tél.
Átellenes kis ablakod
Fagyán, ah, egy új bájvirág kél.

Ne jőne csak az a tavasz -
Ki a hegyekbe visz magával,
Az élet elkísér megint,
S maradhatunk a tél fagyával.

Előtted hírnökül kiszáll
A kis pacsirta, és dalára
Legszebb mezében jó eléd
A pusztaság testvér virága.

Felserken a visszhang s figyel,
Ha ajkaidnak dalja zendül,
S amint sír, vágyik és mosolyg,
Dalos madár lesz mindenikbül.

Csak én ha áttekintek, ah,
Kis ablakodba, rózsa lesz ott -
Nekem csak halvány fagyvirág -
Arcád helyett, mely átmosolygott.

Emlék-áldozat

Büszke gonddal ápolt kert virágait ha
Dallal árjadó szűm bokrétába fonta,
Szende vadvirágát a szabad mezőnek,
Pásztorlányka, mért ne tűznélék közéjek?

Néked a természet volt kertész helyében,
Kebeledbe érzést önte a nagy Isten
S bár rövidke perc volt, amíg boldogítál
Nem tudom, másoknál hátrább hogy mit állnál.
Óh, hisz a boldogság mindenkor rövid csak,
Legszebb perceink, mik legjobban rohannak.
Hervad a tavasz is, ám méltó, ha dalt vár
S őt megénekelni a pacsirta eljár.
Szép tavasznapom volt kebled, drága lányka,
Bájihoz e kis dal légyen a madárka.

Veszélyes játék

Egész világ hódolt, leányka,
S te mindenkit kigúnyolál,
Azt hitted, ez adó megillet,
S nincs senki, aki ellenáll.

Bosszankodál, hogy egyedül én
Maradtam néma és hideg.
Több-több kacérság bájaidra
Még több ragyogványt hintenek.

Erősebb vért kellett nekem most,
Neked hegyesb nyíl kellett
Így folyt köztünk, így folyt sokáig
A harcjáték, az ütközet.

De jaj, ki a szív érzetével
Szentségtörő játékot űz!
Veszélyes az, mint a lépének,
Melyet körülrepül, a tűz.

Addig hódítgatál cselekkel,
Hogy meghódoltál, kis hamis,
S ez nékem olyan jól esett, hogy
Tiéd vagyok most magam is.

Mentség

Mondod, lány, hogy bizony már
Sokszor valék szerelmes,

S hűségi esküvésem -
Hogy is mondjam ki? – kétes.
De nézd, mi sok csillag hull
Le, és egy sem hibázik;
Szívemben is az érzés
Egész teljben virágzik. -
Ami lehullt, leányka,
Nem volt valódi csillag,
S engem sajnálj meg inkább,
Hogy hittem egykor annak. -
Ha érzed, hogy valódi
Csillag vagy, drága lélek,
Nem hullsz le szűm egéről -
S én mégis féltve féltlek.

Visszaveszem, leányka

Visszaveszem, leányka,
Hűségi eskümet,
Visszaadom, leányka,
E néma búcsúcsókba,
Ímé, szerelmedet.

Engem vándormadárként
Sejtésem visz tova,
Lelkemnek kell csapongni,
Számomra megnyugodni
Nincsen rév, nincs haza.

Mért álljon esküvésünk
Halvány rémképe még,
Intó bú- s gyűlöletre,
Míg így majdan helyébe
Békélt emléke lép. –

Úgy-é, szűd, mely enyém volt,
Azért nem gyűlölend,
Hogy a vándor megállott
Csodálni a virágot
S útját folytatni ment?

Úgy-é kebled, leányka,
Mely engem kedvele,

Nem fog átkozni most sem,
Tovább maradni hogy nem
Engedte végzete?

Úgy-é bár, nem hiszed, ha
Más majd hívebb leszen,
Hogy az tán többet érez,
Mint én, s mit keblem érzett,
Nem is volt szerelem?

Hol van dal, mely megígéz
S aztán nem hangzik el?
Hol végtelen szép álom,
Örök szín a virágon,
Siratnunk mit nem kell?

Arcád a hulló csillag
Volt éltem éjjelén,
Mely tiszta ragyogással
Egy percig ég s alászáll,
Mint játszi tünemény.

És én, ki láttam útját,
Könnyezve követem,
S emléke mindörökké,
Mint égi jelenésé,
Oly szent marad nekem.

Búcsú Karolinától

Búcsúzni jöttem, lányka, hozzád.
Kérlek, kérlek, ne félj, ijedj!
Nem könnyeket jövők sajtolni,
Nem érzést, sorsot káromolni;
Csak egy csókért, – s Isten veled!

Hisz nem sohajtni, sápadozni
Kötők mi frigyünket, leány!
Minden percünk egy tölt pohár volt,
S hogy elköszöntők a nemes bort,
Hogy elfogyott, sírjunk talán?

Nem, nem, hisz a nőnek szívetől
Nem vártam többet, mint ami;

S te is tudád, hogy az örömnnek,
A szenvedélynek, a költőnek,
Hogy éljen, kell csapongani.

Kit a forrás üdíte egykor,
Midőn ledült, eltikkadott,
Nem lenne-é őrült örökre
Az egy pohár vízért cserébe
Leláncoltan maradni ott?

Ily forrás voltál, lány, szívemnek,
Ily forrás voltam, lány, neked,
Már vége a szomj- s tikkadásnak,
Tovább int a lét vándorának;
Kedves leány, Isten veled!

Ha rád derülend új örömnnap,
Tán a mult is eszedbe jó;
De ha boldogságod oly nagy lesz,
Hogy benne engem is felejtész,
Elnézem azt is, drága nő. –

És most ölelj meg! Óh ne félj csak,
Hogy elgyűröm csipkéidet.
Mi sok időt reám pazartál,
Egy táncot is már elmulasztál!
Siess hölgy! – S most Isten veled!

A galambok

(A-hoz)

Mondod, lány, hogy ablakodra
Kis galambok szállva szállnak,
S míg magadhoz bébocsájtod,
Turbékolva ott kopognak,

Gyöngéd játszi csipkedéssel
Símulnak fehér kebledre,
Míg ismét tova repülnek,
S nem tudod, hogy honnan, merre.

Óh ne is tudd, óh ne is tudd!
Mindenik egy-egy őrült vágy,

Vérző szívben kelt ki titkon
S fészkrét törve messze elszállt.

Szállt boldogságot keresni,
Megnyugodott ablakodban,
Hagyd csak, hagyd tovább repülni
S ne is tudd, hogy merre, honnan!

Zsuzsihoz

Kedves valál, hogy láttalak először,
Hideg szemekkel büszkén nézve rám.
Ez a ridegség a valódi széphez
Legjobban illik tán, úgy gondolám.

Látalak újra, hódításra mentél.
Ragyogni hagytad itt-ott bájaid,
Mint rózsabimbó félig eltakarva
A sejtelemnek is tért hogyha nyit.

S hűtlen levék első rideg magadhoz,
Újabb magad tett hűtlenné legott,
Hívém, hogy ez összhangzatos egésznél
Dicsőbbet Isten még nem alkotott.

És meglehet, – de alkotott szerelmed,
Szeretni kezdél, s új báj önte el,
Most érte már el, óh látom, tökélyét
A báj, melyet lehelhet nőkebel.

Leraktad ékességeid magadról,
S bámulva látom nőni bájidat,
Letörpül a mesterség cifrasága
Melleded, óh – legszebb te vagy magad.

S ha bírlak is, leányka, mindenestől,
Minden kecsed még mindig új nekem,
Egyenkint kell mindannyiszor kivívnom
És minden engedmény új kegyelem.

Minden mosolyban, szóban, pillanatban
Kegyed egész világa benne van,
S mégis, ha csókolsz, átkarolsz ezerszer,
Ezerszer győztesnek hiszem magam.

Epedő szerelem

Mind csak mese, mind csak mese,
Amit költőink énekelnek,
Dícséretére epedő,
Eszményi, tiszta szerelemnek.

Nem ég a legszebb láng soká,
Ha táplálékot nem találhat,
Bolond, ki cél nélkül csatáz,
Míg elfáradva összeroskad.

S ha már könnyölgve porba hull
A föld ura – leány elébe,
Méltó, hogy keble édenét
Ez is legott megossza véle.

Kinek lelkéből már kihalt
Ez öntudatnak büszkesége,
Nem érdemes, hogy férfiú,
Nem érdemes a lány kegyére.

S a lány szívében hogyha nincs
E szent törvénynek öntudatja,
Szeresse lánytársát, hisz azt
Eszményi tisztán imádkhatja.

Csak most szeretlek még nagyon,
Mióta, lányka, már enyém vagy,
Minden csók, minden ölelés
Szívemre újabb láng gyanánt hat.

A téli éj dicsérete

Hadd énekelje más a dús tavaszt,
Ezer virágot, százhangú zenét,
Élvezze más a fényes napsugárt,
Csak hagyja nékem a zord téli éjt!

Tavaszt, madárdalt, fényes napsugárt
Enyhíteni bűnkat alkotá az ég,

A hosszú téli éj a szerelem,
A perc költészetének honja még.

Kint zúg a szél, kicsiny szobám meleg,
Kandallómban ropogva ég a tűz,
Lágy pamlagon, dagadt párnák között
Magához engem édes lányka fűz.

Átérezzük, hogy egymásért vagyunk,
Ei van szakítva tőlünk a világ,
Nincs fesz közöttünk, nincs hideg szabály,
Nem üldöz részvét, nem kíváncsiság.

A boldogság, mi egyikünkben él,
A másoknak valódi kéjt szerez,
Nem mint kívül, hol egynek élve, ah,
Más számtalannak szörnyű pokla lesz.

S míg egybevetve sok rossz érdeket
Az összepántolt szív csak tönkre jut,
Te nem keressz bennem hírt, kincseket,
Te nem szeretsz mást, mint a férfiút.

Ölelj meg, lány, ölelj meg újlag,
Engedd csókolnom forró kebledet!
Mely emberek közt olyan szépen áll,
Karomban hagyd el szent szemérmedet!

Itten hatalmasb istenség honol,
Ez istenség, tudod, a szerelem,
Mely bájleplével mindent eltakar.
Eltúr, de hogy hideg légy, lányka, nem.

Szorulj hozzám idább még, kedvesem,
Hadd hallgatom szived veréseit,
Míg bájgyűrűként gömbölyű karod
Hullámozó kebled körül kerít.

Beszéljünk halkán édes dolgokat,
Csókkal vegyítve észrevétlenül,
Míg suttogásunk olykor megszakad
S álomképekkel együvé vegyül.

Te elszunnyadtál, én féléberem
Még hallgatom lassú lélekzeted,

Még élvezem, ha álmod gondtalan
Leleplez egy-egy újabb kellemet.

Kebled kéjhalmihoz hajtom fejem,
S lélekzetem köztük felforralom,
Hajfürteid behálózzák kezem,
Gyöngén kibontom, s végigjártatom

Szép termeted hullámalakjain,
Minőket művész legszebb álma szűl.
De nem, de nem – a legszebb álom is
Nem vonzhat így, így által nem hevül.

S midőn tökélyök gazdag érzete
Kéjmámorban ringatja lelkemet,
Míg lassudan álom veszen körül
Folytatva a felséges képeket;

Ha istenek egébe szállanék,
Tán észre sem venném a változást. -
De óh igen, csókod hiányzanék,
S ezért az ég nem ad kárpótolást.

Kérelem egy nőhöz

Ha a szó érzeményünk burka csak,
Mért írjam én? hogy elámítsalak?

Ha hű tolmács a szó, úgy rettegek,
Hogy érzésemmel megrettentelek.

Ne olvasd hát, ha hozzád írok én,
Ki tudja, álarc-é vagy érzemény.

De közte vannak a fehér sorok,
Roknlélekhez szólnak azok.

Hahogy megérted, úgy boldog vagyok,
Ha meg nem érted – én is hallgatok.

Ne légy közömbös

Kerülj, miként más sarkát a delej,
Mint szirtet a hajós utában,
Gyűlölj, mint angyal a kárhozatot,
Mint csendes éj a vadzajú napot:
Közömbös csak ne légy irántam!

S ha látom, hogy szivedben szűm iránt
Akárminő, de érzemény van,
Remény táplál mindaddig engemet,
Mert aki gyűlöl, még talán szeret.
Közömbös csak ne légy irántam!

Rád emlékezem

Hogyha hallom, a szépség kacér
S hódolatra vágyik szüntelen,
Érzéketlen szívének legott
Hogy több rabja s fénye több legyen:
Rád emlékezem, óh drága nő,
Mert te e vádat megcáfolod,
S a világgal is kibékülök,
Szépségedre hogyha gondolok.

Hogyha hallom: gőgös az erény
S büszkén nézi azt, ki vétkezett,
Jégkebellel, könnyületlenül,
Mint egy isten a világ felett:
Rád emlékezem, óh drága nő,
Mert te e vádat megcáfolod,
S a világgal is kibékülök
Erényedre hogyha gondolok.

Óh de érzem, e világon a
Költő árva hang puszták felett,
Sorsa, hogy vérző tövisfűzért
Hordjon átkos homloka felett;
Rád emlékezem, óh drága nő,
S életemre búsan gondolok. – -
Óh, ki mindent megcáfolsz, miért,
Mért ez egyet meg nem cáfolod?

Válaszul

Jól mondtad óh, ha tiszta reggelen
Végigtekintünk bájos táj felett,
Körülünk zsong az élet műhelye,
S napsúgár tölt el minden téreket:
Nem az egyes fa, bérc, mi megragad,
De a szellem, felettek mely lebeg,
S kicsinységünknek fájó érzete
Beléolvadni vágyik és remeg.

Jól mondtad óh, ha csendes éjfelen
Végignézőnk a milljó csillagon,
S porszem-világunk és a végtelen
Közt állva, sejtés bűvarázsa von:
Nem az éj s csillag az, mi megragad,
De a szellem, mely közte tévedez,
S mint idegen s velünk mégis rokon,
A mult lelkünknek fájó kéjt szerez.

Jól mondtad óh, ha hallgatunk zenét,
S hullámozó árján lelkünk a hajó,
Majd játszi kedvben rózsás part előtt,
Majd vad vihar s szirtek közt hánykodó:
Nem az egyes hang az, mi megragad,
De a szellem, mely mélyében beszél,
S bár félig értjük meg csak hangjait,
Ragad, ragad, s lelkünk örülve fél.

De azt nem mondtad, ím elmondom én,
Hogy, drága nő, ha hozzám vagy közel,
Nem játszi kedved, gazdag bámaid,
Nem lelked büszke röpte bájol el.
De az a szellem, mely körüllebeg,
S egy ily világot szent egységbe hoz,
S mit éjfél, nyári nap, mit zene szül,
Egyszerre mindaz általárjadoz.

Merengés

Hogyha küzd e lélek s összeroskadoz,
Felkel újra, bárha minden ellene,

S ami bút vagy élvezet életünkre hoz,
Mindent e csatában végigérezze.

S mert nemesebb, hogyses ott csússzon porán
A köznapiságnak, gúnyolják, azért
Vad harag kél benne – gyűlölet talán
A világra, mely már jobbat meg sem ért.

Mint tűzvész, emésztve önmagára dűl
Percnyi fényéből egy hamvrakás marad,
Új világgá gyúrja s örült istenül
Tesz sivár lakókul rá rémárnyakat.

Látom, nő, mint reszketsz, mint félsz engemet
S vissza vágyol vinni korlátim közé;
Óh ne félj, ha mindent zúz a fergeteg,
A szelíd virágot meg nem sértené.

Nem bánom, mit ítél rólam bárki más,
Csak magad te értsd meg árva lelkemet,
S hogyha verve sorstól és megtörve látsz,
Ismerjed meg bennem hű testvéredet.

Nem szeretnek látni bút a boldogak,
S a hitetlen férfi élted reggelén
Megriaszt, hisz oly bús, oly rideg alak,
Mint bolyongni ítelt átkos, kósza rém:

Óh, de el ne íteld őtet hirtelen,
Mint a gyáva pór, de áldjad sorsodat,
Hogy szelídebb úton vitt át élteden,
Mint minőn korbácsolt engem kárhozat.

Mert megtörni szűd is, nő, elég nemes,
Ah ha értenél, de – balga képzetek -
Inkább meg ne érts, mert hogy megérts s szeress,
Kell, hogy általéld mind, amit szenvedek.

Én is voltam, mint te, egykor oly hívő,
Lelkem költőhévvvel ideált ölelt,
Összeforttam véle, és mint szenvedő,
Felrettent szívem, hogy csak salakra lelt.

Boldogabb testvér te, el ne lökj tehát!
Oly régen vagyok már síró árva én.

Aki részvétet nyujt, az erőt is ád,
S jobbá lesz a szív is a jónak szívéén.

Ne tagadd tehát meg egy kérésemet,
Adj egyetlen csókot homlokomra, nő,
Írt találand benne az emlékezet
És pajzs lesz jövőmben, vélem hogyha jó.

Látom, nő, mint reszketsz, mint félsz engemet.
Hadd írják síromra: egy csókot nyere,
Mely nem Júdás-csók volt. Óh, ez egy kegyet
Tán meg nem sokallja sorsom istene.

Május 24-én

Ki a hegyekbe ment a társaság,
Én is menék a kedves nő karán,
Lassanként elmaradtak társaink,
Magam maradtam a nővel csupán.

Gyérült szavunk, míg aztán néma lett
S nem vettük észre, oly sok gondolat
Lengett körül – hallgattuk s azt hivénk,
Szívünk verése ad nekik szavat.

És párbeszédnek hittük a szelet,
Mely ágak közt csevegve suttogott,
És a madárnak búcsúzó dalát
És a naptól a végpillantatot.

Ott állottunk végtére a tetőn,
Ő elfuladva rám nehezkedett,
Kéjjel szívá fel az üde leget,
S az illatos viráglehelletet.

Karomban érzem szívveréseit
Enyémmel együtt és úgy képzelém,
Hogy a kedves lélek tán érzi mind,
Amit csak érzek, amit vágyok én.

A nap lement már, minden hallgatott,
Csak a tücsök tölté az estet el,
Mint a természet szívverése, mely
Velünk dobog, velünk érez, lehel.

Lábunk előtt a völgyben köd feküdt,
Ugy állottunk, mint vízözön fokán,
Megszűne minden, minden elmaradt,
Ketten maradtunk életben csupán.

A vallomás már ajkamon vala,
Szakadt a köd, megláttam a falut,
Eszembe jött minden pánt és kapocs,
Melytől a lélek mindhiába fut.

És mégis, – óh, a perc hatalma nagy,
Aztán akármi is kövesse bár,
Egy átélt üdvösséges perc után
A többi lét küzdelme sem nagy ár. –

Arcára néztem, és az angyalarc
Mebírja a bűnöst tisztítani,
Megdermedt ajkamon a vallomás,
Nem bírtam, ah, csak felsohajtani.

Busan vezettem őt hazafelé,
De bánatomban is vigasz vala:
"Boldog vagyok így is, mert szeretem,
S ha megtudná, szenvedne általa."

Ömlengés

Lennék bár csillag, égi boltra tűzve,
S epedve néznék onnan, nő, le rád,
Lennék bár fergeteg, zokogva úzve
Zárt ablakodnál a vad éjszakát!

Lennék virág bár lakva a mezőket,
És gyöngye lépted ott hervasztva le,
Csak véle élni és meghalni érted
Engedne engem a sorsnak kegye!

És mégis – inkább, mint csillagszemekkel
Virulni lássam másnak bájidat,
Míg mint vihar sirok tépett kebellet,
Te másban leljed boldogságodat,

És mint mezők virágát, észrevétlen
Mosolygó arccal ölj, tapodj agyon, -

Kebledtől messze, megfagyott reményben
Legyek kopár szirt, és körül vadon!

Csak egyetlen tudat lengjen felettem,
Hogy lelked, hölgy, felém, felém eped,
Hogy nélkülem Istennek édenében
Is észrevennél egy üres helyet!

Hozzá

Ha néha ilyes szót kockáztatok:
Hívebb barátod nincs mint én vagyok,
Kétes mosoly leng ajkadon, – talán
Szokásos bóknak nézed azt csupán.

De nem, de nem, te szómat elhiszed,
Tudod, hogy aki ismer, az szeret.
Szived talán inkább attól remeg,
Hogy több barátságnál, mit érezek.

Azt kémeled, ha néha mosolyogsz,
És az eredmény tán haragba hoz.
Elszenvedem. – Kivánd, és meghalok,
Vagy ami nehezebb még, hallgatok,
Kívánjad, és kerüllek tégedet,
Csak azt ne mondd, hogy ne szeresselek!

Még egy szó hozzá

Bocsásd meg, nő, ha egy percig hivém,
Hogy boldoggá lehetnék általad,
Bocsásd meg, egy percig ha feledém
A szigorú társas szabályokat.

A költő lelke olyan idegen,
Oly fájó e mesterkélt föld felett,
Hogy oly rokonlelket, minő tiéd,
Találni rajta szinte jól esett.

Feledtem, hogy férjed van, és a férj
Egész valódhoz tart igényt, jogot,

S mint bányarém, nem érti bár becsét,
Lezárja a gazdag kincshalmokot.

Feledtem, hogy nő s férfiú között
Nemesb viszonyt nem tűr el a világ,
De balgaságát aki kacagom,
Ez egyszer nem tűröm, rajtad ha rág.

Inkább, mintsem, hogy üdvöt adj nekem,
S rágalmazó nyelv vegye fel neved,
Inkább, mintsem hogy lássak esni rád,
Óh nő, egyetlen kételkedő szemet,

Egy csók mézét ne szívjam síromig,
Forduljon ajkamról ki a pohár,
Vesszen ki a költészet bája ott,
Hol lelke árván, elhagyatva jár.

Isten veled nő! – ládd, nyugodt vagyok,
Nem látod, hogy mosoly van ajkamon?
Szenvedjek én, de te ne tudd soha,
Mi mély keblemben a bú, fájdalom.

Higgy könnyelműnek, rossznak higgy, ha kell,
Hogy ily hamar feledni tudtalak,
Hidd, hogy nem voltam hozzád érdemes,
S keblem kirablott, hangos pusztá lak!

Így elválásod tőlem könnyű lesz,
Míg hogyha tudnád, mily kint szenvedek,
Tudnád, hozzád mi érdemes vagyok,
Tán megsiratnának e szép szemek.

A rab, virágaihoz

Hogyha jó a tél, és azt hiszed már,
Elfelejtett tán az Isten is,
S a haláltusában megmeredt szív
Semmit nem fél és semmit se hisz,

Akkor jó kelet mosolygó lánya,
A tavasz tündére s hoz vigaszt,
Börtönömnek néma üregében
Oh, mi édes kéjjel érzem azt.

Őszi lombja voltam már a létnek,
Kebéléhez szorított a halál,
S életes virágot hozva, íme,
Jött a nemtő, s az te, nő, valál.

Itten álltok, kedves kis virágim,
A szabadság- s napnak gyermeki,
Én is az vagyok, s együtt fogunk most
E börtönben búsan tengeni.

Hatalomszó tart lezárva engem,
S titeket mért sujta gyöngye nő?
Oh, amaz, hogy kínozzon, gyötörjön,
S édes enyhet küldni tette ő.

Hoztok is ti enyhet, szép virágim,
Illatoztok s meghaltok bele,
Mint a lélek, mely másoknak élve
Nyugton tűr, akármilyen végezete.

Oh, ne sajnáljátok hát a kertet,
Melyben lepke s lágy szellő ölelt,
S hogy nem ékesítitek színárral
A legszebb és legnemesb kebelt!

Im, minthogyha tündérszó beszélne
Lombotokból, én megértelek.
Tudjátok ti, szentebb hivatás az
Mindezeknél, mely van véletek.

Itten álltok, kedves kis virágim,
És anyátok megkeres, a nap,
Melegebben néz be börtönömbe,
S mosolyán e szív is boldogabb.

Nézz be, nézz be, éltem csillagzatja!
Tőled jó minden, mi jó, mi szép,
És előled bűn, vakság, enyészet
Megrettenve gyászos éjbe lép.

Nézz be, nézz be, lelkem csillagzatja,
Hol te nem vagy, Isten sincsen ott,
Csak virágimról ne csókoljad le,
Mely rajtok függ, azt a harmatot!

E cseppen megosztozunk, virágim,
S a sugáron is megosztozunk,
Minden ez, de a legkedvesebb is,
Amit még az élettől birunk.

E kicsiny csepp hoz hírt, hogy virág nem
Hervad árván, harmat élteti,
E kicsiny csepp hoz hírt, hogy keservünk
Harmatát szintúgy még megleli.

A sugár meg nagynak vallja Istent,
Sorsunkat felhő borítsa bár;
S hogyha éj van, épp, mivelhogy éj van,
Minden szív bizton hajnalra vár.

Önmehtagadás

Ha csillag volnék Isten trónja mellett,
Mégis csak e porföldre szállanék,
Itt nyílna nékem a boldogság benned,
Minőt számomra mást nem ad az ég.

Ha éden kertének lennék virága,
S rideg lakásod lenne pusztaság,
Vagy vélem jöne éden illatárja,
Vagy hervadnék veled, mint sírvirág.

Körödbe helyezte végzetem szeszélye.
S önakarát, ím, száműzésbe visz,
Birásodért ki édenről letenne,
Nyugalmadért elhagy még téged is.

Atlas

Miért biztad rám, óh nő, titkodat,
Mért vallottad meg nékem, hogy szeretsz?
Nagyon erősnek tartasz engemet,
Hogy vállaimra ilyen terhet vetsz.
Atlásszá lettem, titkod a világ,
Enyém csak súlya, élvezete nem,
De nyugodalmad szent világa az,
Ne félj, szét nem töröm, tovább viszem.

Borbálához

I

Ohajtanám, egész világ
Hogy ossza hő szerelmemet,
Azt illatozza a virág,
Azt hirdessék a gyors szelek;
A napsugár, a csillagok,
Minden... némán csak én legyek,
Mert hogyha szólni akarok,
Szívem szorul, szavam remeg.

II

Óh, hogyha e csók forró léhe
Eltartana egy századot,
Melyet rejt, míg ki nem merítne
Minden búbájt, varázslatot,

Ha karjaidnak ölelése
Mennyország lenne, kedvesem:
Remegnék, tán előbb telik le
Az is nálad, bár végtelen.

Néhány futó perc birtokom csak,
Amily futók, oly boldogok -
Mert e percekben századoknak
Üdve s egész egy menny ragyog.

III

Szeretjük egymást, kedvesem,
Szeretjük egymást végtelen,
S mégis csak búsohaj,
Mi játszi dal s rózsák helyett
Végigzokog utunk felett,
Mint sorstól gunyakacaj.

Szívem, mint elkényeztetett
Gyermek, sosem elégedett;
Többet, többet ohajt -
A félbírásnak kinja öl,
Fut a jelen, jövőm gyötör
S felhőt fölémbe hajt.

Te meg, mint félénk röpke méh -
Egy árny, egy semmi jó elé.
S azonnal elriad -,
Bezárod nyíló kebledet
A sugárnak, mely éltetett,
Egy hús szelet miatt. –

Ha majd e dús kor elveszett,
Mosolygunk önmagunk felett,
Hogy oly balgák valánk;
De e mosolyban könny ragyog.
És a világ kacagni fog,
Melyért azt áldozánk.

Isten veled

Hittem, sugárod voltam, és te rózsa,
Mely illatot s színt tőle nyer csupán;
Szerettelek, s szerelmem boldogsága
Volt, hogy nélkülem hervadnál korán.

Hittem, hogy én valék a tenger ára,
S te hold valál, szelíd sugáru hold,
Mely fénypalástot ölt a tengerárra,
S ha elborúl, vele minden kiholt.

Hajós valék, te csillag szende fénye,
Rád bízam nyugton minden kincsemet,
Mit megkimélt még szúm hajótörése,
Melyet jégkeblek bércén szenvedett.

S nem zúgolódtam. Szúm egész szerelme,
Mely az imént világokat ölelt,
Kicsiny leányka, most hozzád szegődve
Kebledben egy új jobb világra lelt.

Ott, gondolám, fog szívem megpihenni,
Mint a hajós, ha régvárt partra jó,
S mint szellő, lelked fog körüllebegni,
Mely jobb, nemesb, mint minden földi nő.

Úgy hittem; s jobb vagy tán sok földi nőnél,
De mégis nő. Szeretsz, amint szokás,

Mosolygsz, midőn tán örömet sem érzel,
Sírsz és könyűd bánatredőt sem ás.

Ah, rózsza vagy, fényt, fényt keressz csupán csak,
Akárminőt, s nélkülem is megélsz,
Hold vagy, s ha küldesz a vad tengerárnak
Gyászt vagy mosolyt, csak játékot cserélsz.

Csillag vagy, fényes csillag, messze égő,
De óh jaj annak, akit az vezet,
Hideg sugára hűtelen kísérő,
Midőn vihar kél a hajó felett.

De rózsza, hold, csillag, lány nem hibásak,
Csak az hibás, ki bennök többre les;
Isten veled, lány! a költő őrült csak,
Ki párt magának e földön keres. -

Három feljajdulás

I

Hogyha tudtad, nem szerethetsz,
Mért hazudta szád, hogy érez?
Csillag lettél volna nékem,
Mely hideg fénypont az éjben.
S szívünk megnyugodva nézi
Jól tudván, hogy el nem éri.

Oh de nő, te hitegettél.
S éltem bolygó lángja lettél.
Vészben elhagyál kacagva.
Összedűle elhagyatva,
Veszve útam; késve érzem:
Vész utánam, vész előttem.

II

Mondod, mást szerethetek még,
Rád ki mindent elfecsérlék, -
Mondod, új hit, új remény vár, -
Kit kísértetni emléked jár,
S költészetnek szent varázsa,
Mondod, írt ad szűm bajára.
Oh, ha ily szem is hazudhat,

Angyal-arc poklot takarhat,
S ily érzéssel gúnyt találok,
Minden költészetre átok!

III

Rossz vagy, oh nő, látva látom,
Aki voltál ideálom!
Hittem, égből szállt le lelked,
S porban csúsz vágyad, szerelmed.
Meg nem értesz – aki voltál
Szívemben legszentebb oltár,
És én még most is szeretlek,
Bár kerüllek, bár gyűlöllek. -
Mint a lepkét bűvarázzsal
Vonja a láng, míg beléhal,
Vonz és öl szemed sugára,
Poklát, üdvét ha kitarja.

Lemondás

Győztél hát felettünk, nagyvilág,
Vad zajoddal, kalmár számolással
Elriasztád álmképeink,
S várod még, hogy felvert szíveink
Megköszönjék, amért megraboltál.

Óh, ha üdvünk álom is vala,
Mért nem, mért nem hagytad azt nekünk meg?
Nagy volt benn az ember, a világ,
Jó, színesb minden kicsiny virág,
S így, való vagy álom volt-e, mindegy.

S mit nyujtál dicső álmunk helyett?
Hej, fagyos lehelleted, világ te!
S hogyha valami még kéjt szerez,
Az csak a mult szent emléke lesz,
S benne a szív eltépett szerelme.

Hát bucsúzzunk! Óh nő, ládd, e szív
Utadra áldást kérni nem hagy.
Ilyen önző, ládd, a szerelem,
Hogy ha boldog nem lehetsz velem,
Jól esik tudnom, boldogtalan vagy.

Hisz csak addig vagy boldogtalan,
Míg szívedben teljes fényben állok.
Míg szeretlek, én is szenvedek,
S inkább, hogysen elveszejtselek,
Verjen engem síromig vad átok.

Kedves lesz nékem, tanújeleül,
Hogy szerelmünk törpén nem fogyott el,
Halvány holdként észrevétlenül,
Ám miként virág, fa, mely ledül
A viharban, legdúsabb díszében.

Felejtsünk

Ha a végzet rendelkezte, hogy soha
Már egymáséi úgyis nem leszünk.
Nincsen más hátra, mint a végbucsú,
Aztán mindent, mindent felejtenünk.

Mit nézzük az üdvöt, melyet biránk,
S örökre már lezárva ajtaja?
Bukott angyalnak is, hogy nem feledt.
A kárhozat sorsában az vala.

Ládd, a világ naptára oly rövid,
Három nap az örökhüségi szó,
S egy ember bukta, csak míg újiság,
Legfeljebb szűtlen élcre hogyha jó.

Óh, a világtól majd tanulsz te is,
Jó annak, aki tud felejteni,
Kevés öröm az, amit elveszít,
És mennyivel kevesbek könnyei.

Én is tanullak majd felejteni,
S tanulom végig teljes éltemen,
Míg síratatlan pusztá sír alatt
Tán megtudom, mit kell felejtenem.

Viszontlátás

Hittem, hogy boldog levél nélkülem.
S elválásunk kínja csak nekem jutott,
Hittem, hogy szerető férj karában
Kebled, mint hajós a révben, megnyugodt.

Újra látlak. Arcodnak rózsáin
Régi kedv helyett most hervadást lelek,
Boldogság helyett könnyben ragyognak
A hajdan vidám, most lankadó szemek.

Versengtél a pacsirták dalával,
S hangod sír most, mint az árva őszi szél,
Kebled hervadó virágin, melyek
Oly dúsan nyílnak, ahogy szeretél.

Nem hagyott el ifjúság még téged,
Óh nő, mondd, mi hát, mi ily korán hervaszt;
Vagy nem ifjúság, de szerelem volt,
Mely reád bűvölte akkor a tavaszt?

Hej, nem keresem én úgy arcádnak
Rózsáit, de a gyászt, mely felette ül;
A rózsák másnak nyílnak, de a gyász
Értem áll ott, engem illet egyedül.

Szeret hát

Kebled remeg, arcád ég, drága nő,
Kötelesség, természet küzd szivedben,
Akármelyik győz is, leroskadasz,
A néma ajk mozgása súgja nékem.

Ne nézz rám, óh fordulj el, édesem,
Ha újra játék, mit velem úzesz csak,
Mert hogyha szép szemedbe nézhetek,
Megőrülök, ha azok is hazudnak.

Ki hitte volna, hogy ha majd e szó,
Amelyet egykor oly epedve vártam,
Szép ajkaidról csendesen lezeng,
A poklot bírja rejteni magában.

Ilyen szörnyű az Isten áldva is,
Vagy mért nem ád erőt azt elviselnem?
Búm meg nem ölt, hogy kízzon, s a gyönyör
Kínozva öl meg, hogy kéjét ne érzem.

Most tárja fel előttem kincsemet,
Midőn ellöktem azt már mindörökre,
Most adja karjaimba kedvesem,
Midőn mély sír tátong köztem s közöttte.

Elaltatám már szenvedélyimet,
Nyugodt valék, mért jöttél mint szeráf, most
Felrázni a réghúnytak álmait?
Hisz új lemondás rám újból halált oszt.

Tündér vagy-é, hogy visszabúvölél
Egy édes percet még lefolyt időből,
Vagy álom volt-e minden szenvedés,
Mely elválasztott kedvesem szivétől?

Csókod felkölte most, és álmaim
Nehéz alakjai mind szétfolyának.
Eltűnt a tér – el a nehéz napok,
Karomban, óh, te egyedül maradsz csak?

Ki mondja még, hogy visszadobjalak
A sírba, mit köztünk ember nyitott meg,
Téged, kit a nagy ég adott nekem,
Szent zálogául végtelen kegyének?

Miért? végetted tán, zsarnok világ?
Ki jégkebellet a szívnek szabályt írsz,
Szénát kaszálsz lelkünk virágiból.
De kárpótolni egy mosolygást sem bírsz.

Nem, nem, ha mindjárt a világ helyett
Egy isten ütne pártot ellenembe,
A poklot és bünt hívnám frígyesül,
De rólad, óh nő, mégse mondanék le.

S megérdemlem, hogy elfeledd te is
Érettem azt a nyomorú világot,
Ki a világért egykor elhagyám
Szerelmed, ez egyetlen boldogságot.

Boldog óra

Megcsitult arcád küzdelme végre,
S mint az ég vihar után, kigyúladt,
Kebled reng csak, amint reng a tenger.
Hogyha elfáradt a szél dühében.
Lankadtan dűlsz vágyó karjaimra,
Mint borostyán cserfa derekára,
Esdve súgod: gyöngé lettem állni,
Óh te tarts fel, vagy veled bukom le.
Ábrándos szemed félig lezárod,
Félig szóra nyíló ajkaidnak
Hangja elhal, mintha félne, a szó
Felrettentí szűd költői álmát,
S felforralt lélekzette szűródik,
Melynek édességét arcom érzi.
Győzött hát a természet feletted,
Meggzúntél, nő, élni önmagadban,
Szíved egy veréssel, egy reménnyel
Szívemben dobog csak. – -
Keblemen túl nincs számodra élet.
Hogyha mostan elszakítna a sors,
Lelkedet is elvinném magammal
S te halott maradnál. – -
Elborúl a mindenség körülünk,
Nincsen élet kívülünk e földön,
Illem és hiú társas szabályok
Kisszerű korlátai lehullnak,
Nincsen vágy szívünkben, gondolat nincs,
Mely ez édes percen túl repülne.
S mint a lélek, mely kikél a testből,
Egyesülve Isten szellemével
Boldog, mert most lett csak még egészé,
Nem tépik szét többé szűk sorompók,
Mik közt oly soká sírt:
Lelkeink közt is lehullt a korlát,
S boldogok, hogy ekként egyesülve
Közelebb jutottak Istenükhöz;
Mégcsak egy kis lépés, s összefolynak
A világ lelkével. -
Mért nem tesz most semmivé az Isten?
Élvezénk egy percet édenéből,
Mely mint csillag hullt alá a földre.
Mért nem tesz most semmivé az Isten?
Ilyen boldogság után nagyobb

Adni nincs úgyis elég hatalma.
Óh talán hogy ébredjünk fel újra.
És körülünk vesszen az igézet,
Míg világunk költőitlen arccal
Bámul újra ránk le! -

Szív és ész

(Borkához)

Bölcsesség van, nő, a szerelemben,
Örülésnek nézze bár az ész,
Életünk folyóján révbe vinni
Egyedül szívünk szerelme kész.

Fontol az ész, kételkedik, keresve
Halvány gonddal biztosabb utat,
Mely az Isten rendelő szavára,
Mindörökre mély titok marad:

Míg a szív játékos szelleiteknek
Engedvén át kisdéd csolnakát,
Jobbra-balra hányva gyors haboktól
Örvények közt menten szökken át.

Messze partot tűz az ész ki célul
S vágyó gond közt foly le a jelen,
A szív célja ott van önmagában
És e cél a boldog szerelem.

Frigyünket sem füzte az okosság,
A világ illemtörvénye sem,
Önmagában, mint erős istenség,
Alkotá azt csak a szerelem.

Nem néztük, jó, rossz fog-e születni
A jelenből, melyet élvezénk,
Mért is néznénk a kétes jövőbe,
A jelen virága míg miénk?

A jövővel megjő vége úgyis
Mindeneknek, később vagy korább;
Mindegy, megbánás, halál-e e vég,
Üdv rezg-é át vagy bú férgé rág.

S hát inkább ne nyíljon-é virágszál,
Hát inkább ne süssön-é a nap,
S mondjunk-é le inkább vágyainkról,
A vágyak hogy el ne hagyjanak?

Szerelemnek is romlás valója,
S téged is, nő, bizton eltemet.
Most gondold meg, szűd, eszed kövesd-e,
Hogy később ne vádolj engemet!

Aki engemet akar szeretni,
Az szeressen örülten, vadon,
Vessen az meg minden oly sorompót,
Mit elébe Isten, ember von.

Aki engemet akar szeretni,
Légyen angyal és ördög vélem,
Hír, jólét ne legyenek előtte
Semmi, semmi, csak a szerelem.

S verve sorstól végig a világon
Áldja a szerelmet boldogan! -
Ily árért sem vásárolta drágán,
Melyben a menny üdvössége van!

Legszebb költészet

Nem akkor költök én legédesebbet,
Midőn kezemben izgatott koboz van,
Nem élvezem költői képzeletnek
Legszebb virágít hullámozó dalokban.
Csak vágy a dal, sejtés, mely vonva von
Feléd, feléd, bűvös, tündéri hon.
Patakcsa az, zokogva mely siet le,
Ha itt-ott egy virágot elragad bár
S fényt von reá az ég csalóka tükre.
Más boldogság az, más hon, melyre ő vár,
Míg meglelvén a tenger árjait
Nyugtot talál s felejtí daljait.
Ah, megnyugodtam én is kebleden, hölgy.
Elhallgatott dalom. – Mit is zenegjen?
Amit csak sejte, mindaz most valót ölt, -
Mit szó nem bíra, bírom kedvesemben,

S keblére hajtva forró homlokom,
Legédesebb regéit hallgatom.

2. ROMÁNC ÉS BALLADA

A leány és a rózsa

Virágágyak között
A kis leányka áll,
Nyiló bimbócskaként
Hajnal sugárinál.

S míg kedvvel énekel,
Hó ujjai alatt -
Virág, virág után
Lesz hulló áldozat.

S a rózsa szól: ne bánts,
Élvezz, itt díszlek én,
Eldobsz, ha hervadok
Keblednek melegén.

De a lány csak mosolyg,
Hévvél utána nyúl,
A rózsa eltörik,
És harmatkönnye hull.

A kor rohan, virúl
Ismét a rózsató,
Ismét ott áll a lány,
De halvány, szenvedő.

Rablott rózsája tán
Ott hervad arcain,
A harmat ott ragyog
Veres szemhéjain.

"Hej rózsa csak virulj;
Én meg nem fosztalak,
Hogy csókold keblemet
Aztán eldobjalak.

Mint fájhatott sebed,
Csak mostan érzem -
S mint néked, uj tavasz
Jaj, nem virul nekem!"

Csere

Liget dús lombja közt
Andalg a pásztor
Kis nyája ott legel,
De vágya távol.

S míg vídám kis kolomp
Zeneg mellette,
Sok játszi ábrándkép
Enyelg körötte.

S ím furolyát ragad,
Meggzólal hangja,
Hogy lelkét önti be
Vágyó dalába.

És mintha álmai
Testté lennének,
Mind úgy átszellemül
Képzeletének:

A tiszta magas ég
És hó sugára,
Virágos lomb között
Méhek dongása,

A csevegő patak
S a pajkos szellet,
Mely lopva öleli
A kis rózsát meg.

S hogy végre ne legyen
Hiányos a kép
A sűrű lomb közül
Elébe lány lép,

Sötét haj, liljom arc
Hullámozó mell,
Épen minőnek ő
Danolta most el.

"Báránkám elveszett,
- Mond a kicsiny lány, --
Jaj annak, aki nyer
Másoknak kárán;

Ha látod, jó fiú,
Óh add ki nékem,
S áldást küld rád az ég
Dijúl helyettem."

"Itt van, kedves leány,
Vesztett juhocskád,
Te mondád: Áldást küld
Az ég ezért rád.

- Mond a pásztor, – s imé
Szemedben az ég
Óh lányka, úgy-e, bár
Szavadnak állsz még.

Jaj annak, aki más
Kárvallásán nyer,
Szivem nálad marad,
Bármint űzd azt el,

Add érte szívedet
Hát", s átkarolva
A lányt, most érzi csak,
Hogy nem álmodta.

Falusi nász

Legelől hosszú szekér cigány megy
S amint zökken az út, rá-rá rántja.
Most szorítja a leg is vigabbat,
Mert végét már a falunak látja.

Kurjongatva, ostopattogás közt
Megy nyomában a nász, faluhosszan,
Büszkébb még a felkendőzött ló is,
A szekéren hogy szép menyasszony van.

Falu végén kis ház ablakánál
Síró szemmel néz ki a leányka,
S mint hótól a hervadó virágszál,
Hókendőtől van fedezve arca.

Hosszan néz szegény a vőlegényre,
Néz utána boldog mátkájára,

Hej csak azt az édes ölelést most,
Azt a csókot meg ne látta volna.

Ah de látta; s a fakó gyeplős ím
Kapujához fordul egyenesen,
Ott megáll, nyerít, hogy zárva látja,
Mindhiába, az ostor megcsörren,

Porfelleg közt tűnik a násznép el,
A leányka összedűl zokogva:
"Hej, még a fakó el nem felejtett,
És urának mást ölel már karja."

Felsülés

A rózsarcú lányka
Szempontja, logikája,
Agg bölcs, megszégyeníti,
S míg könyveid penésze
Zavart hoz csak fejünkbe,
Ez élni megtanít.

Pál jobbra, Lenke balra,
Ez erre, az amarra
Nézének szótlanúl,
Míg nekibátorodva,
Egy csókot térdenállva
Kér Pál, a lány pirúl.

Egy csók nem oly igen nagy,
S két percre ha nyomot hagy,
Még az nem a világ.
Mit féli hát a lányka,
Attól virúl fel arca,
Mint naptól a virág.

Nem is fél attól a lány,
Azért oly boszús csupán:
Mit kér, ki csak vehet!
Vagy hogyha nem pirúl már
Térdelni lábporánál,
Mit kér ily keveset!

A sirató

Ki az, ki néma éjen át
Kopár sírnál viraszt?
Ki az, ki gyásznemtő gyanánt
Könnyel borítja azt?

S míg a fagyasztó őszi szél
Részvétlen nyargal el,
A puszta sírt virággal, ah,
Ki ékesíti fel? –

Óh nő, talán e sírhalom
Hű kedvesed fedi
És emlékére hullanak
Szemednek könnyei?

Vagy gyermeked vesztetted el,
A gyermek nyugszik itt,
S hozzája hordja az anya
Játékúl gyöngyeit?

Igen, vándor, itt nyugszanak
Hű férjem, gyermekem,
De óh, ne hidd halálukon
Hogy gyáván könnyezem.

Csatában estenek el ők,
Szentelt zászló alatt,
Ilyen halál nekik babért,
Nekem nyugalmat ad.

De sírok, mert elvesztenek
Hazámnak és nekem,
Anélkül hogy sírjok felett
A hon szabad legyen.

Az anya végrendelete

Kórágyon lankadt ifju nő,
Mint hulló rózsaszál,
Felette száraz ág gyanánt
A férj meredten áll. –

Karában kis leány enyelg,
S a nő fel-felvidúl,
Egy-egy sugár reng ajkain
Múlt boldogságibúl.

Mint hogyha a nap már lement,
S egy eltévedt sugár
Az estharmat könnyúi közt
Még mosolyogva jár.

Még egyszer érzi, hogy nem élt
E földön hasztalan,
Hogy lelke gyermekében él,
És ifiúlva van.

Lelkébe száll szent nyugalom,
Kezd halkán szólni.
Hangjában egy hervadt tavasz
Végdalmját hallani:

"Sírom felett, óh kedvesem,
Ne álljon büszke kő,
Ne hozzon ékül rózsaszált
A csendes temető.

Ne zengjen sírom hantjain
Az egyház szent imát,
Ha érdemeltem, úgy az ég
Majd más jutalmat ad."

*

Barna fejfa, néma sír,
És vidéke oly kopár,
Égen földön írva van
Sárga színnel a halál.

Sírfenéken ifjú nő
Szép álmokkal szendereg,
Mert imáját hallgaták
S teljesítették az egek.

Síróján szobrok nincsenek,
Nincsen büszke kőhalom,
Férje áll ott, s keblében
Mégkövült a fájdalom.

Nincs felette rózsaszál,
Ah, de lánya térdel ott,
Hinnéd anygallá leve
Sírt virasztni a halott...

És ez ünnepély alatt
Ott van az ég is jelen,
Lány keblében ág gyanánt
Rejlik a szűz szerelem.

S a holt nő ott fenn mosolyg,
Hamván lent áldás lebeg,
Mert helyette lánya már
Boldogít – hiszen szeret.

A haldokló gyermek

Kicsiny szobában halvány mécses ég,
Kórágyon haldokló gyermek pihen,
Körüle térdelnek testvérei,
Mellette az anya ül csendesen.

Csak lopva gördülnek le könnyei,
Mig a betegre mosolyogva néz,
S verejtékes arcát törülgeti
E szent enyhítő, – az anyai kéz.

"Meséljek-é, mondd, kedves gyermekem,
Aranyhajú tündérről szép regét
Vagy a hajdankor hős vitézinek
Viszontagsággal teljes életét?"

Meséljek-é azon szép táj felől,
Hol mindég van virág, madárzene,
Vagy elmondjam, mindazt a szépet, jót,
Mit majd veszek neked szűm gyermeke?"

"Ne mondj se tündér-, sem vitéz regét,
Óh jó anyám, mond halkan a beteg,
Ne szólj a honról, mely oly bájos,
S örömet már játékban sem lelek.

Csak szép ruhát készítesetek nekem,
Anyám, testvérim nem látjátok-é,

Mi szent alak áll ott s mi édesen
Hív a szép honba, hogy menjek vele?

Ah ő az, ő az Istennek fia,
Kit bibliánkban sokszor mutatál,
Mint hívja a játszó gyermekeket
S követnem kit sokszor parancsolál.

Nem hallod-é, hogy játékuál ígér
Lengő fűvet, sugárt és harmatot,
Szellőt s madárdalt, mely oly bájos
Regéket tud, mint jó anyám tudott.

Igéri, hogy ha kis testvéreim
Szabadba jönnek, vélek játszhatom,
S ha hittel nézész égre, jó anyám,
Arcadat is mosolyva láthatom.

Most Isten veletek, megyek, megyek."
S elszenderül – a halvány mécs lobog,
Ott térdelnek még kis testvérei,
Ül az anya, de könnye elfogyott.

Balassa Bálint

Idegen hazában, tengeren túl
Él a költő árván, számüzötten
És dalát a kalmárnép nem érti,
Honfibúját könnyező szemében.

Ámde ő a bűt hiven táplálja,
S a hálás bűt őt tartja ismét fel,
Mert ha kebeléből kiszakadna,
A költőt is síri éj fogná el.

Igy él ő sokáig, mint a pusztán
Elkiáltott fájdalom nyögése,
Mely lassanként semmiségbe foly szét,
Nem lelvén szűt, amelyben felélne.

Sír borúl az énekek fiára,
Idegen föld nyomasztó bilincse,
Hej, de ezt is győztesen lerázza
A költőnek szent hazaszerelme.

És porából napraforgó hajt ki,
Mely szünetlen arccal néz keletnek,
Mintha mondaná, hogy ott a szent föld,
Melyhez áldás s vágyai sietnek.

És szivéből lesz dalos madárka,
Mely hazáját látogatni eljár,
Ott elzengi bánatát, keservét
S szent sejtelmét, mit minden szív táplál.

És lelkéből barna felhő válik,
Mely dörögve száll meg bérceinken,
Szent harag, mely álmainkból felráz,
S melyre a bitorló bűn megretten.

Csatár és Vilma

"Menj, menj, bajnok, hogyha szent hazád hív,
Menj, menj, bajnok, Istenem veled,
Hogyha győzesz, úgy szerelmem ad bért,
Hogyha elhullsz, Vilmád is követ."

Mond a lányka, küzd a hős és vérzik,
Zúg bár a török hadnak dühe,
Nem hall mást Csatár mint e néhány szót,
Mellyel búcsuzott szerelmese. –

Megveretten, megfogyottan állnak
A hazáért küzdő bajnokok,
Búsan áll Csatár köztük, szemében
Az elestek vajh mi boldogok.

Nem látják a hon temetkezését,
Győzelem reménye van velek,
S ő sem kér kegyelmet, csak halált kér,
Hej, de a győztes nem adja meg.

Tudja jól, hogy társa a bajnoknak
A halál, fogadja szívesen
Szent ügyért azt, míg rabúl az élet
A legsúlyosb büntetés leszen.

Élni hagyja hát, piszkos igába
Hajtja a még nem görbült nyakat.

S gúnyúl a legyőzöttek kezébe
Rabszolgák sorában fegyvert ad.

*

Téli éjjel, hófelhőt kergetve
Nyargal a szél halvány holdsugárral,
Téli éjjel fényárban ragyogva
Mint zajos kísértet büszke vár áll.

S míg pajzán dal hangzik belsejéből
S vad zenéje részeg örömöknek,
Kapujánál őr gyanánt Csatár áll
És agyában zord eszmék kerengnek.

Vídám a vár, bent győzelmi ünnep
Van, s vitéz török vezérnek násza,
Bús Csatár, mert benne két halott van:
Vilma képe s elbukott hazája.

Égő fáklyákkal jó tisztelegni
A basának számos szolganépe,
Ott zenélnek, míg Csatár kövülten
Néz csak, néz csak a vár erkélyére.

Ott áll a vezér s karára fűzve
Áll mellette mosolygó arája,
Ah, mi látvány nyíl Csatár szemében,
A hölgy nem más, mint kedves Vilmája.

Ő, kit mint a hon leghűbb leányát
A szabadság legdelibb vitéze
Tartott érdemesnek átölelni,
Tartott méltónak nemes szivére,

Nászt ül a hazának rekviemjén,
Ellenségének hajol csókjára,
S gyermeket fog szűlni rab hazában
A hon elnyomójának számára.

Óh nő! hát ez-é költő világod,
Melyet kebeledben sejt a férfi?
Óh, ezek hát a nőszerelemnek
Délibábként csillogó erényi?

Nem tudom, gondolta-é mind eztet
Hős Csatár, avagy semmit sem gondolt,
Nem tudom, hallá-e a zenét is
Vagy csak a vést, mely lelkében tombolt.

Felfogá a fegyvert vas karokkal,
A szép Vilmát kétszer célba vette,
S mintha nem találná érdemesnek
A halálra, újra csak letette.

Vagy eszébe jött bucsúbeszéde:
"Hogyha elhullsz Vilmád, is veled mén" .
S nem kívánt az álnok hitszegővel
Nyugalmat sem túl a sír örvényén.

"Élj örökké, lány, nehogy követhess,
S megbékélt lelkem lent megzavarjad.
Mond Csatár, nekem boszú, halál kell."
Egy lövés most, s a basa leroskad.

Hidegen kacag Csatár a rája
Kárörömmel rontó szolgahadra,
Hisz előtte áll most jó barátként,
Mit régtől epedve kért – halála.

S a szép Vilma, a kétszerte özvegy,
Mit tesz ő, ha könnyeit letörli?
Majd néz új imádót, aki akkor
Lesz győztes, ha gyásza ki fog telni.

Erős akarat

"Álljatok meg, álljatok barátim,
Itt vagyok honn", – szólta Bogdány vitéz.
S a lovas csapat, mely őt követte,
Meglépetten, bámulattal néz.

Feldúlt falvak állanak körülök,
Eltarolt mező és pusztulás,
Míg közében, a hajdan erős vár
Most füstölgő barna kőrakás.

"Itt vagyok honn", – szólott újra Bogdány.
Büszke váramat itt hagytam el,

Mit szemem belátott, mind enyém volt,
S mindenem szépen virúla fel.

Dús valék, de hogyha százszor dúsabb
Lettem volna, kincsem halmaza
Mind letörpül egy virágom mellett,
És e bájvirág Bertám vala.,

Szép volt ő, mint a tavasznak álma,
Jó, minő az áldó napsugár,
Irigyelt maga a boldogság is
S most mind ennek sírja itten áll.

Koldús lettem, rosszabb a koldúsnál,
Könyörület enyhülést nem ad,
Menjetelek szét, Istenem megáldjon,
Miért osszátok ádáz sorsomat.

Nektek még fordulhat jobb szerencse,
Engem, többé nem visz harci mén,
A száműzöttnek örömpohár nincs,
A barátságna meg haltam én.

Ámde hogyha kell, egy századévig
Keblem e helyen nyugodtan vár,
Nem fog az, mert nem akar meghalni,
Míg rettentő vérboszút talál."

*

Két vár állt büszkén egymással szemben,
Mintha nézné egymás éveit,
Két várúr állott egymással szemben,
Meggyalázni vágyva ellenét.

Bogdány s Ernő volt a két boszús bán,
Mindenikre frígyes had figyel,
És az ügy, melyhez egyik szegődik,
A másikban ellenségre lel.

S mégis, sors, ki érti meg szeszélyed?
E két szív egyben találkozott,
Hős Kocsárd tündéri magzatának
Mindkettő szerelmet áldozott.

Mit csodálnók, mérges dudva is ha
Mint virág imádja a napot? -
A nap a virágot választotta,
Bogdány bán volt és meghallgatott.

Pártdüh vérzé akkor is hazánkat,
Aba ellenében Péter állt,
S a német császár, zsoldos hadával
A hazán végig pusztítva járt.

Mit gondolt ő a népnek jajával,
Ő, ki fényes trón miatt vivott?
Mit gondoltak azzal hívei, kik
Gazdag díjat, zsákmányt vártak ott?

Köztük állott Ernő is hadával,
Mert Bogdány Abához hú maradt,
Érzé mindkettő, hogy itt van a perc,
Mely egyiknek véggyőzelmet ad.

"Bertám lelkem, Istenem megáldjon,
Tombol a mén, a fegyver csörög,
Nyugtalan már harcra szomjú népem,
S a vonó híd halld mint mennydörög.

Férfinál első a munka, a hon
Hív, jutalmam majd tőled veszem,
Nem bucsúzik, szívemet itt hagytam,
- Mond Bogdány – s tiéd eljő velem."

Ment, utána fátyolával inte
A toronyról Berta végbucst,
Aztán forrón mint Bogdányt ölelte,
Ölelé kebeléhez a bút.

Jött az éj, még Berta ott merengett
A toronynak erkélyes fokán,
Nézett az éj csillag tengerébe,
Külde sóhajt a vitéz után.

Hah, de ím az éj szokott csendében
Mily zaj az, mely mostan ébredsz,
És különben oly sötét méhéből
Mely kikél, milyen lángtenger ez?

A vár ég, rémítően üvöltve
Harci nép tódul fel a falon,
Ernő bán az ostromlók vezére,
Arcán láng, kezében vas vagyton.

Vad zavarba bonyolúl egész vár,
Álmából most ébred mindenik,
Jajgatással sírva futnak a nők,
Védelemhez senki sem bizik.

Nincs erő, mely Ernő bánt feltartsa,
A sas fészket üresen hagyá,
S álmodik tán fényes győzelemről,
Míg önfészke orvúl dül alá.

Még csak a torony van megvívatlan,
"Erre, erre, vélem bajnokok,
Itt a kincs – mond Ernő – melyre vágyom,
Melyben élek, melyért meghalok."

És recseg az ajtó, végre enged,
A bűn vágyó karral felrohan,
Már átfogja Bertát, egy sikojtás -
S Berta ím a mélységbe zuhan.

Ernő dermed, csendesen ballag le,
Népével hallgatva elvonúl,
Áll a vár, mint a kirablott templom,
Pusztán, fénytelen, hangatlanúl.

*

A várromnak egyik odujában
Ott ül Bogdány mint a síri rém,
Arca halvány, szörmez függ le róla,
Ősz hajzat lebeg aggott fején.

Megtört teste pusztá sír most, melyet
A szellem csak látogatni jár,
Nincsen vágya, érzeménye, nincs más,
Minthogy a jövőbe bízva – vár.

"Nem, nem győzesz éltemen, halál te,
Hányszor kezded újra a csatát?
Mind hiába, élni akarok még,
Ei nem érte keblem bosszuját. –

El veled, nem akarok meghalni!"
Mond Bogdány és hangja reszketeg,
Míg mankóján lassudan felállva,
Mint a nyárfa lombja, úgy remeg.

S ím zaj támad kívül, vad futással
Jó Ernő s Bogdány lábához dűl,
"Bárki légy, rejts el, rejts el, meggyilkol
Másként a nép nagy kegyetlenül.

Péter elveszté a trónt, én voltam
Mindvégig leghűbb tanácsosa." -
Bogdány dermed, s tántorogva suttog:
"Nézz, nem ismersz-e vonásaimra?"

"Hah Bogdány! az ajtón üldözőim,
Elveszek tehát." – "Nem, nem veszél" -
Mond Bogdány, míg az ajtóba lépve
Arca, karja új erőben él.

A győztes nép kór hivét isméri,
És gyanú nem ébred senkiben,
Kegyelettel nézi megtört testét,
S elvonúl nyugodtan csendesen.

"Meg vagy mentve Ernő! most mehetsz! már,
Vendégét megvédi a Magyar,
S másként is, hol már az Isten ítelt,
Óvakodjék ott a férfi kar.

Dicséret hát s áldás szent nevére
S most jöjjön már, jöjjön a halál,
Nincs többé mért élnem, keblem többé
Semmit nem fél, és semmit nem vár.

Céлом betelt, mely eddig feltartott."
Ezzel Ernőnek karára dűl
Borzad ez látván, hogy végszavával
Ellenének lelke elrepül.

S ő lett az odúnak remetéje,
Míg megszánta ötlet is az ég,
S a két ellen és szerelmök tárgya
A sírban már megbékéltek rég.

A száműzött s a kivándorlott

Messze, messze, zúgó tengerparton
Áll ősz Mikes Kelemen magában,
Rozsdás kardja, mellyel szent harcot vítt,
Mankó mostan elaggott markában.

Túlélé bajtársit egytől-egyig,
Idegen honban hogy eltemesse,
Mindent túlél, hont és dicsőséget,
Csak reményét el nem feledhette.

Néz sóvárgva a kék messzeségbe,
A felhő, mely szép honán vonult el,
Nem hoz-é számára hű köszöntést,
Nem vidítja-é győzelmi hírrrel?

Vagy csak ismét, mint halál követje,
Barnán zúg el s részvétlen felette,
Mintha mondaná, hogy szent ügyével
Bajnokát is a hon elfeledte.

Néz sokáig búsan elmerülve,
Míg szeméből könny gördül vasára,
S megpendül a vérszokott barát is,
Mintha fájdalmában felkiáltna.

"Hej apám! rosszul mehet világod,
Hogyha sírsz míg a kezekben vas van,
Szólj csak, szólj mi bánt, hadd védjelek meg!"
Mond egy ifjú hetykén, elbizottan.

"Hajh, magyar vagy, s mégis búmat kérded,
Nincsen-é elég bú tenházádban?
Nincsen-é ott tiprott népszabadság,
Melyért vívhatsz megszentelt csatában?"

Hagyd el búmat, mondd meg inkább nékem,
Hogy virúl-e még a hősi nemzet,
Jött-e már a megváltásnak napja,
Vagy csak újra, s ismét újra szenved.

Mert habár kiúze kebeléből
S megtagadta is kegyét fiától,
Nem tilthatta el hogy véle sírjak,
Nem vehette el részem bajából." –

"Hej apám! jobb lenne sírba menned,
Mint figyelni vészterhes szavamra,
Új kín jó a réginek helyébe
Új gyalázat folyvást a magyarra.

Sír és börtön vár minden jobb kebelre,
Kóborló lett a magyar honában,
Csőcselék nép hoz törvényt a földnek,
Mely mienk lett százéves csatában.

S hogyha tenni nem bír, legalább csak
Keseregni látnám a magyart még,
Látnám, hogy lelkében a harag dúl,
S szebb jövő felé még vágyódás ég.

Óh de nem, oly néma, oly nyugodt ő,
Mintha a járomba termett volna,
Tűrjön hát, én elhagyám a korcsot
Fészket rakni idegen hazába."

"Óh vigyázz, vigyázz, ifjú, szavadra!
Meg ne átkozd könnyelműn hazádat",
Mond a bajnok, s most örömkönnyű az,
Mely szeméből fényesen kiárad.

"Mondod új kín jó még szakadatlan,
Új csúfság mindennap a magyarra,
Ettől én nem féltem, ifju lelke
Amit a sors rámért, elbirandja.

Melytől a por gyáva férgé elvesz,
A csapás a ménnek új erőt ad,
Nem tesz báránnyá az oroszlánt
Vas kalitka és durva erőszak.

Attól félnék, hogyha kegymosolygás
Andalító bája esnék rája,
Csábos ének, gyöngye rózsaláncok
Vonnak álmot a hős oroszlánra.

Mondod, hogy nem kesereg a nemzet,
Nem sír sértett asszonyok módjára,
Némán tűr. – Hála Istennek érte,
Büszke lehetek hát még hazámra.

Mert ne hidd, e csend hogy elfásulás.
Sík a tenger, hogyha fergeteg kél,
Nyúgodt a szív, melyben önbecsérzet
S nagy jövőhöz még elég erő él.

S mostan vissza, gyermek, kóranyádhoz,
Addig volt-e csak kedves, míg tápot,
Tündérálmot szívtál emlékből?
Most kell, most a tartozást lerónod.

Vissza, vissza, karjaid erősek,
Ifjú élet lüktet ereidben,
S hazádnak szüksége lehet még
Minden gyermekére a jövőben.

Villámsujtott, megfosztott fa a hon,
Gyéren állnak rajta a zöld ágak,
Ezredéves viharos éltében
Legerősbeji mind széthullának.

S a néhány is ott hagyná-e törzsét
Elszakadva legjobb erejével?
Vissza, vissza kell tavasznak jönni,
S törzsén várja azt mindenik ág el.

A hűtlenre többé élet nem jó,
Elhervadtan szél üzeni messze,
Mely törzsén függ, az reményen függ még,
S megfosztottságát ne szégyenelje."

A vén dalnok

Messze földön, zajtalan falvakban
Ismerék a jó vén dalnokot,
Nem volt ott lány, nem volt ott ifjú, aki
Tőle egy-két szép dalt nem tudott.

Meg-megiött ő mint vándor madárka,
S eltűnt, merre, senki sem tudá.
Ámde dalját a figyelmes visszhang
Még soká, soká visszhangozá. –

Ünnep volt ott, ahová belépe;
Vidám gyermekek vevék körül,

Hátrább ifjak s lánykák elmerülve
Hallgaták őt ernyedetlenül.

Nyitva állt előtte minden viskó,
S büszke volt az, melyben megpihent,
Szívből jött szó és egy serleg jó bor
Vidítván fel a dalnok kebelét.

Nem mert pénzt kínálni néki senki,
Jól tudá, hogy néki fájna az,
A dal szívének volt szent virága,
S pénzért nem virúl fel a tavasz.

Igy járt, így danolt az agg sokáig,
Fürtje ősz volt, arca bánatos,
Ámde dalja, bűvösen merengő,
Ifju, megható volt és zajos.

Lassan gyúlt ki, mint a lámpafénye,
Félve, mint sas, mely szárnyat próbál,
S mindég jobban terjedt, mint a tűzvész,
Feljebb tört, mint sas, mely naphoz száll.

S szűk lett a lant éneke hevének,
Szétárjadt a hallgatók között,
Minden arc kigyúlt, mély hallgatás lőn,
Mintha Isten zeng felhők felett.

Énekelt ő nagyszerű napokról,
Fényesekről, mint tündér rege,
Aki hallá, vért látott omolni,
S fentebb járt az ifjú kebele.

Énekelt ő elnyomott hazáról,
Búsabbról mint koldús útfelén,
Aki hallá láncot vélt csörögni,
S könnyek ültek a leány szemén.

A lant elnémúlt, ő összeroskadt,
Arca bús lőn, mint a sírhalom,
Melyen az éj rémes órájában
Élet volt s most ismét nyúgalom.

Csak midőn körülnéz, s látja mint ég
Ifjú arc és ifjú lángkebel,

Csak midőn körülnéz s lány szemében
Tiszta gyöngyűl részvétkönnyre lel,

Akkor fut végig egész valóján,
Mint vihardús barna fellegen
Szent villám, mely felragyog percekre,
És legott még barnábbá leszen.

*

Nemzedékek mentek ekközt sírba,
Férfiakká lőnek gyermekek,
És a szolgaság gyalázatának
Napjai végre beteltenek.

Lengő zászló buzdító árnyában
Összeérez, együtt tesz a nép,
S a pokollal és a zsarnoksággal
Harcot vívni elszántan kilép.

Cseng a kard, nyerít a mén és horkol,
Bőg az ágyú, zeng a trombita,
S mindezen túl a lelkes csapatnak
Égig harsog büszke harcdala.

Melyet hajdan vén dalnoktól hallott,
Mostan érti csak meg igazán,
És mely akkor álmait hímezte,
Tettet költ most a harc piacán.

Dúl a harc, s ki az, ki közepette
Égő arccal harci lantot ver?
A vén dalnok, s elhaló dalára
Győzelem rivalgása felel.

A harc megszűnt és ő összeroskad,
Arca oly hideg, mint sírhalom,
Melyen az éj rémes órájában
Élet kelt s most ismét nyúgalom.

Csak midőn felnéz és lát győzelmet,
Hallja dalját, érez könnyeket,
Mint kigyúló meteor mosolyg még,
Hálát suttog és keres eget.

Hazdrubál

Határozott a harcok istene,
Ős Róma győzött, Kartágó lehull,
S urának szempilláiról lesi,
Mit adjon még fájó áldozatúl.

Az úr int és odadja kincseit,
Int és hajóhadát felégeti,
S míg fellobog halálszövetneke,
Gúnnyal kacagják győztes elleni.

Kivánják, hogy lerombolja falát,
S a védő bástyák is lehullanak,
Kivánják fegyverét, mert vészes az
Kétségbesőnek és rabszolgának.

S melyen még ellen vére párolog,
Odadja fegyverét is szívesen,
Vélvén urában ember szűt talál,
Ha látja árván, látja védtelen.

De Hazdrubálhoz nője Tirza jó
Lakván lelkében gyászos sejtelem:
"Vezér! vezér! – mond – inkább éltedet
Add, hogyha kell, de kardodat sosem.

Mely száz csatában híven követett,
Mely azzá tett, mi most vagy, Hazdrubál,
Mi léssz nélküle? lapda, melyet a
Negédes gyermek kényére dobál.

Fegyver nélkül a férfi felhő csak,
Mely hasztalan zúg, ha villáma nincs;
Még ez lehet utolsó frígyesed,
Ki halni tud, annak nincsen bilincs.

Ez óvja meg szégyentől ősz fejed,
Majd keresed tán, s elhagyott az is,
Vagy hogyha egykor hívna a haza,
Védjére Hazdrubál kardot se visz?"

Megérté a Vezér a nő szavát,
És messze pusztaságba vándorol,
Szemében láng ég és könnycsepp ragyog,
Ősz fűrtinél idegen szél danol.

De ott van véle Tirza, hú neje,
És oldalán függ megpróbált vasa,
Előtte négy ifjúnyi gyermeke,
Mögötte vérben, lángban a haza.

*

Most már nyugodtan tombol a nyerő,
Vad ünnepekkel a szent sírokon,
Csak lopva, csak titkon törülheti
Könnyűit is a megalázott hon.

És túrt és várt, hosszú az út nagyon,
Melyen népek türelme menni tud,
De jaj, ki azt hiszi, hogy végtelen,
Jaj, hogyha a kétségbesésig jut.

Úgy látszott, nincs már mit rabolni több,
Nincs áldozat, mely többé fájna már,
És mégis a legkeserűbb kehely
Nem vesztesége volt, nem a halál.

De a mosoly urának ajkain,
Az önhitt góg, a gúnyos megvetés,
Mely szolgájára nem csak láncot ver,
De homlokára bélyeget is vés.

Ki áll nekem jól, úgy mond a nyerő,
Hogy Kartágó majd megtartja szavát,
S kívánja ettől, hogy legnemesebb
Ifjúságát túszképen adja át.

Egész várost népsége hagyja el,
Nehogy hamvából Phönix támadjon,
S a tengertől távol puszták között
Építhet majd új fészket szabadon.

Ez volt a cél, melynél a türelem
Megtört, s kezdődött a kétségbesés,
Elszáradt a könny, elhalt a sohaj,
Csend lett mint van, ha közeleg a vész.

A csend után szokatlan élet kelt,
Járt-kelt, tett minden ifjú és vén,
Ki sem parancsolt, és nem kérdezett,
De egy szellem lengett mindenikén.

Zajjal hulltak le a házfedelek,
Gerendáikból épült gyors hajó,
Vitorlát szóttak a nők, kötelet
Csavarni gyermek s aggastyán is jó.

Harcos lett minden férfi, fegyverré
Kovácsolta a nő ékszerét,
Hidegül metszé el szép haját,
S buzdító láng villanta át szemét.

Sírok adák ki az ércravatalt,
Miket áhitatos fiú emelt,
S lett fegyverré annak, akinél
Előbb szentelt emlékkönyekre lelt.

Lerombolt védő bástyafal helyett
Találékony gond sáncokat rakott,
S a dölyfös ellen, hol csak védtelen
Csordát várt, harcos tábornok lele ott.

És Hazdrubálhoz neje Tirza jó,
Ajkán mosoly van, szemeiben vész,
Nem szól, de a hős mégis érti őt,
Midőn némán a rozsdás kardra néz.

Eközben Kartágó már készen áll,
Kezében fegyver, szívében harag,
De hol van a vezér, ki halni tud?
Megdöbbenten minden most kérdi csak.

S ím Tirzájával ott jó Hazdrubál,
Még idegen por fekszik saruján,
Még száműzöttnek könnye reng szemén,
De fény csillámlik könnyében, vasán.

"Elhoztam – mond – honomnak kardomat,
S kardommal győz, vagy halni tud e kéz" .
"Elhoztam, – úgymond Tirza – mindenem
Én is", s lángolva négy fiára néz.

*

Folyt, folyt a harc, mintha két óriás
Küzd, s harcuk bére a világteke,
S ez sajka lenne, vad tenger felett,
Melyen nem menekül, csak egyike.

Folyt, folyt a harc, mint hogyha fészében
Támadja az oroszlánt hős vadász,
Ott már az élet s győzelem csak egy,
Dicsőségért többé egy sem csatáz.

Nincs többé gyermek, nő, ifjú, vagy vén,
Csak győzni vagy meghalni kész vivó,
Elesnek ezren s nincsen senki is,
Rómának irgalmáért kolduló.

A sáncok egyenként lehullanak,
És sáncúl holtak testrakása áll,
Minden ház egy vár, melynek nyitja vér,
S a győztes benn csak hullákat talál.

Hat nap foly a harc éjen és napon,
A város már csak füstös düledék,
De a fellegvár áll, rongálva bár
S kicsíny, de hős had harcol benne még.

"Kis sziklacsúcs a tenger árja közt!
Hogyan tartod fel e bösz habokat?
Eldúlsz, feletted a hab összecsap,
S léssz hasztalan felejtett áldozat.

Ily sok hű szó, ily sok polgárerény
Elvesszen-é örökre hasztalan,
Hát hogyha kel még hajnal a hazán,
Melyben hős karra még szüksége van?"

Igy szólott Hazdrubál a várfokon,
Előtte hullva hullanak a falak,
Bent éhség gyilkol a kis had között,
Kint elleneknek ezri állanak.

Kegyelmet kér hát a maradtaknak,
Vad puszták közt száműzött életet,
És Róma, mely nehéz győzelmében
Halálra fáradt, mostan engedett.

Megy hát a hős, megy, eltörvén vasát,
A súlyos gondtól háta meghajol,
Néz hátra, újra néz, talán könnyű
Függ pilláján, azért nem láthat jól.

Nehány agg s gyermek követi csupán,
Hol vannak ők, a bátor harcfiak?
Hol Tirza és két ifjabb gyermeke
Mert ketten már pajzsokon nyugszanak.

Néz, néz és vár, de nem jó senki sem,
Mögötte a vár lángtengerbe gyúl,
Fokán áll Tirza, tartván két fiát
Vadon felnéz s a lángokba borúl.

A hős távol pusztákon bujdosik,
Hol a világ a semmiségbe vesz,
És átkot hall nyomában mindenütt,
Lángot lát s fél, hogy martaléka lesz.

Előtte a lég rothad, vér a víz,
Fejét letenni nem talál hazát,
Igy jár, ki a hon végenyészét
Nem osztja meg, s világát éli át.

Most tombolhat már a dölyfös nyerő
Vad ünnepek közt a szent sírokon,
De az utókor ítél, dönt s emel,
Míg szív dobog, és szent lesz e név: "Hon".

Zákány Tamás

Mit zúg a vészharang, mi jajgatás,
Az égéstől pirosló éjen át?
Zákány, Zákány jó s bösz kurucai!
A hír Szatmáron végig így kiált.

E neszre a nép küszöbére lép,
S bundájából egykedvűn szertenéz,
Jól tudja, hogy felette ártatlan
Zúg el, mely tornyosulni kezd a vész.

Látványúl várja csak, mi jöni fog,
S jót-jót kacag Zákány furfangjain,
Szétküldvén országszerte híroket
A népdal tarka hímes szárnyain.

S ha néha egy-egy kunyhót meg is gyujt
Zákány, vagy itt-ott egy lányt elszeret,

Még az mind nem fordítja tőle el,
Mit sok csínjával nyert, a nép kegyet.

Hisz Isten is küld néha menykövet,
S az éji vendégnek világ csak kell,
A lány előbb-utóbb meg úgyis vét,
S még jó, ha megválasztja, hogy kivel.

De a labanc álmából fölriad,
És kedves karából futva fut,
De a sóstiszt s vámos pénztárait
Feledve, nézi merre visz az út.

S a jó barátok vén pincéjöknek
Vérző kebellet búcsút mondanak,
Ha a szivárvány szomjú kurucok
Vendégül a vidékre tartanak.

Szatmárban is foly már a haddelhadd,
Zákány áll még csak kívül egyedül,
A városvégén egy domb tetején
S az éj zajába mélyen elmerül.

Alatta tombol éjsötét lova,
Sörényét s szél szertekergeti,
Rajt a hős, mint ifjú hadisten ül,
Villám s mosolytól égvén szemei.

S a szomszéd házból íme futva jó,
Eléje egy kicsiny lány pongyolán,
Leng rajta a mez, úsz aranyhaja,
S a réműlettől arca halovány.

Bizalmasan kap a kantár közé
S az ifjúhoz ekként esedez:
"Lovag, lovag! mindnyájan elveszénk,
Hahogy te még meg nem védelmezesz.

Én gyöngye hölgy, atyám aggott, öreg
S adószedő, a kurucok meg itt,
Siess, siess, mutasd meg hogy szívem
Nemes lelkedbe nem hiába hitt."

"S miért hiszed, hogy itt vész nem fenyít
A néma éjben velem egyedül?"

Ki mondta néked, hogy nem-é vagyok
Tán a legrosszabb a rablók közül."

Mond Zákány meglepetve s a lány
Mosolygva néz fel lángszemeibe,
"Minderről – úgymond – arcod biztosít,
Nemes lelked pecsétés levele."

*

Miként a szirtnek élén megtörik
S utat cserél hullám hullám után,
Akként törtek meg a kuruchadak
A vén adószedőnek kapuján.

Ott állott Zákány, kardon a keze,
S midőn portyázva jöttek népei
Megérték a parancst szemöldein
És meghunyászkodva kerülték ki.

Távol szegletből nézte ezt Magócs,
A szőke lány s kulcsolva kis kezét
Mond: "Istenem! kit e vad nép is fél,
Hogy meg ne győzné egy leány szívét."

Szürkúl már a reg, eltűnt a kuruc,
Zákány is menne és mégis csak vár.
Ő a rettentő, a kuruc vezér.
Most búcsúzásra szókat nem talál.

Ő, aki ott arat, hol más vetett,
Ki életet, ki zsákmányt karddal kér,
Mostan Magócsból egy csókért eped
S a gyöngye lánytól csókot kérni fél.

De az erdő búbája vonja a
Gyöngét, s ez önkénytelen felé hajol,
Mint izolag a cserre, így a hősz
Vágyát megérté szép Magócs is jól.

És elpirulva nyújtá homlokát
Forró csókjának, aztán elfutott,
De még soká utána kandikált,
Midőn Zákány már messze vágatott.

Elvágtatott ez a puszták közé,
Feltűntek néki mind hős tettei,
Eszébe jött az élvezet, mit itt
S amott erőszakosan víva ki.

De olyan édes egy emlék se volt,
Mint a csók, melyet az imént kapott,
S nem volt oly büszke egy hőstettben is,
Mint hogy mostan lemondani tudott.

Szerény szobában kis tűz melegít,
Mellette szép Magócs ül s fonogat,
Lábánál barna ifiú vitéz
A lány térdére hajtja homlokát.

Ki hinné benne a kuruc vezért?
Eltűnt mellőle a szörnyű acél,
A vért helyett mellén selyem zubony,
Ajkán parancs helyett dal hangja kél.

"Beszéljek-é, lány, Zákányról regét,
Kít a gyermek fél és az agg remeg?"
"El véle el, mosolygó és szelíd
Az én leventém, akit szeretek. -"

"Óh hagyd a szörnyet, hagyd lefesterem,
S mondd, hogyha kedvesed ő volna, lány,
Megtudnád-e bocsájtani tetteit,
Vagy elátkoznád, ami jobb még tán?"

Hagyd elbeszélmem, hogy jaj a zene,
Tűzvész a fáklya, éji dáridót
Hol ő tart. Véle Isten látogat,
Utána a király nem szed adót.

Lovának körmétől elég a fű,
Szavára átok, káromlás felel. -"
"Ne mondd tovább, szelíd karodban is
Megborzad e képektől a kebel."

"És mégis, mégis ládd lány, én vagyok
E szörnyeteg, kitől megborzadál.
Vedd, vedd hát vissza tőlem szívedet,
Melyet szerény leventédnek adál."

"Nem, nem, ki e szivet kiérdemlé,
Attól azt többé vissza nem veszem.
Én benne csak a nagylelkű vitézt,
A szerető ifiat ismerem."

*

"Leányka kedves, Istenem veled,
Lealkonyultak a boldog napok,
Velem átok jár, kárhozat kísér,
Hazátlan úzótt fenevad vagyok.

Leányka kedves, Istenem veled,
Vesszen magában a kurucvezér,
Ne fúzd sorsához drága létedet,
S feledd el Zákányt, ím térdelve kér."

"Lovag, lovag, Zákányt nem ismerem
Dicsőségében sohsem osztózám,
Mi számadása a világgal van
Mind nem tudom, s nem tartozik reám.

De aki osztá vélem örömet,
Annak balsorsa is velem feles,
Hadd lássa, hogy az, akit méltatott
Szivére, volt is arra érdemes."

"Óh hagyj el, hagyj el, hallod mint üvölt
Már a közelgő üldöző sereg."
"Emelj lovadra hát s menjünk, vitéz,
Ne hidd, hogy hős karod közt rettegek."

S kettős terhével elszáguld a mén,
Utána a kelő por szikrát hány,
A vándor felhő tőle elmarad,
Csak a labanc had van mindig nyomán.

Száguld a mén, előtte fogyva fogy
Az út, elsurran minden mellette,
Fa és bokor, nem megy már véle más,
Mint pusztaság s az úzők serege.

Száguld a mén, száguld, fegyver ropog.
"Magócs! Magócs! mit borzadál úgy át?"
"Előre csak, előre kedvesem,
Nem szoktam még meg a fegyver szavát."

"Magócs! Magócs! te sebesülve vagy,
Folyó véred melegét érzem."

"Tövis sértett meg, mit búsulsz azon,
Előre csak, előre kedvesem."

"Ölelj át jobban. Hajh! kezed remeg,
Lesiklol a lóról, leány, leány.
Tán haldokolsz már s én gyáván futok,
Itt haljunk hát meg egymás oldalán."

"Előre csak, szerelmet, nem halált
Szomjúzom én, im érezd csókomat
Nem-é forró s erős? de tarts lovag,
Mert lankadok a hosszú út miatt".

Száguld még a mén, mindég nehezebb,
Halványabb lesz Zákány keblén a lány,
Ugy függ csak rajta már, mint őszi lomb
Szellővel küzdve a fiatal fán.

S a rengetegre ím leszáll az éj,
A két kietlen lakodalmat tart,
Fátyolt borít az üldöző elé
Az üldözöttnek nyujtva védő kart.

Zákány lova még egyszer visszanéz
S lerogyva felnyerít bucsú helyett,
Minthogyha mondná: "Napszámom betelt,
Hű szolgádat, lovag, el ne feledd."

Zákány eszmél s borzadva látja, hogy
Forró kebléhez is hullát ölel,
És felkiált, de jajszavára csak
Magócs jég keblén vérző seb felel.

"El kell-e hát már veszni mindennek,
Mi szeretett, le kell-e mondanom
Mindenről életem váltságaúll,
Mi életemhez egyedül még von.

De értlek sors! az élet melyet ily
Árért engedtel, többé nem enyém,
Megtartottál, hogy ostorod legyek,
Vihar legyek az élet tengeren.

Leszek, leszek, szűmnek most áldozok
Utószor" – és holtját csókkal fedi,
Kardjával sírt váj, rá keresztet vág,
Aztán megy, megy, míg az éj elnyeli.

Soká zeng még hiréről a vidék,
Azt tartja a nép, hogy kőszíve van,
Csak hogyha az erőssel küzködik,
Vér s könny közt leng mosolygás ajakán.

De éjenként a puszták pásztora,
Ha a magányos sírnál meglesi,
Láthatja őt, a szivtelent, amint
Könnyes szemét öklével törüli.

Pusztai temetés

Miért kovályog fent a saskesely?
Hová, hová száll a varjúsereg?
Halottkisérő sompolygó sakál,
Sirásodtól a pusztá mit rezeg?

Homokbuckák közt kisdud völgyfenék -
Ólén némán, merőn egész csapat;
Hafiz karjának súlya verte le,
S bibort borított rá az alkonyat. –

Óh Szádi, Szádi, tündöklő valál,
Mint ifjú, sugár, áldó és erős,
Bámult tanácsban a vén, a leány
Rajonga érted, rettegett a hős. –

Még látlak, amint büszkén jársz elől,
Mint a villám sötét felhő előtt,
Arcád az élet, öklöd a halál,
Még hallom hangodat, a rémitőt.

Vajh látszik-é még most is kebleden
A megfojtott orozlán foghelye?
Szorítod-é még ősi kardodat,
Melynek halálangyal volt a neve?

Elnyújtva fekszel pusztá homokon,
Egész nemzetség ott hever veled,

Jön a hiéna, varjú, saskesely
Véredre szomjún, és el nem vered.

Gazdátlanúl száguld, nyerít lovad
A pusztaságon, nincs ki megüli,
Nyilad hever hiába, emberét,
Ki idegét feszítse, nem leli.

Ki ás számodra sírt, tán a Számum,
Ha majd fölödbe porhegyet emel?
Ki fog virrasztni, tán a délibáb
Mint röpke, csillogó halottlepel?

Óh vajh mi is, mi is e délibáb,
Vágyó lelkednek halvány képe-e?
Vagy szép Zulejka rejtett bánata,
Mely felragyog, hogy sírodhoz jöve?

A dombokon még tegnap két had állt,
Ma egy vigad, Hafiznak tábora;
A nap lement, a hold sugárban
Daltól ragyog, zeng minden sátora.

Jó Szádinak csak hírét hordja szél,
S nincs szem talán könnyet hullajtani? -
A völgyfenék olyan rideg, sötét,
Árván ülék elesttek árnyai. –

De ím mi az? mi hallgatag menet
Vonul hosszan, sötéten ott alá?
Talán dzsinek, kiket felvert a zaj,
S vadabb tanyára a vérszag voná?

Elől Zulejka, vad Hafiz neje,
Utána gyászos sorban hölgyei. ----
Hová, hová a vigadók közül?
- A hősoket sirjokba rejteni.

S amint jönnek, felröppen orvmadár,
Csikasz sakál üvöltve csörtet el,
De ott terem Hafiz s bőszen kigyúl,
Szemébe vér gyúl, lángokat lehel.

„Hol jársz Zulejka? – ordit messziről -
Hát kóborolnod éjjel illik-e?

Vagy itt is megkerested hősödét,
Merészségét ki vérrel mosta le?"

Rettennek a nők, csak Zulejka nem,
S magasztosan szól: "Őt megbünteted,
Mint férfiú. – A nő temetni jött,
Könyűm övé, hisz a mosoly tiéd!"

És ásni kezd. – Hafiz némán mereng,
Mig az utolsó hanttal küzd a szél. –
Talán azt hányja lelke: a mosoly,
Vagy a könny-é az, ami többet ér? –

Csendben vonúl el ismét a menet,
Utolsó ott marad, a szóttan úr,
S menőben hosszú kopját díszül a
Kiirtott nemzetség sirjára szúr.

Két kérő

Ősi vára kerti lúgosában
Szép Ilonka énekelve jár,
Két kérő van a leány nyomában,
Mindkettő élet, halálra vár.

Tihamér az első, kardvasán még
Megvert ellen vére párolog,
Homlokán még szomjú bosszuláng ég,
De szemén a szerelem ragyog.

"Lány szeretlek, – mond, – de hallga, hallga,
Új csatára hív a harci kürt,
Hogyha szebb nap kél majd a hazára,
Kél-e arra is, ki érte túrt?"

A leányka némán szemlesütve
Másik kérőjének int legott,
Mintha mondaná: "Kinek szerelme
Méltóabb lesz, én azé vagyok".

A világ nemtője volt a másik,
Most visel hímes tavaszruhát
Illataján napsugára játszik,
Érzésinek szót madárdal ad.

"Lányka! véres kard nincs birtokomban,
Engem áld csak s nem fél senki sem,
Frígyemben csak egy szent bűverő van,
S minden lépted rózsákat terem."

Mond a nemtő, – s újra várva-várnak,
A hősből két száz nagy gondolat,
Míg a nemtő a kedves leánynak
Lábához szór bájvirágokat.

Ilka felvesz a bűvös virágból,
A nemtő már-már kéjtől remeg,
A leány fűzért köt, ajka nem szól,
Ámde a hőst koszorúzza meg. –

*

Újra felgyúlt a nemzet csatája
Kétségbeesve, Tihamér is ott,
Fűzéréért harcol-e, ki tudja,
Jobban, avagy védve népjogot?

Ekközt megvetés sebével űzve
A nemtő is hervadozni kezd,
Minden nappal egy-egy bája tűn le,
Egy-egy sugárt minden óra vesz.

És midőn a harcmező porára
Együtt hull alá hős és fűzér,
A nemtő is halvány őszre vála,
Az elhalt dalja csak zokogva él.

*

Ősi várnak ablakán ül Ilka,
Arca halvány, fátyla oly sötét,
Hullámzó kebelre hullni hagyja
Bánatának eredő könnyét.

Nézve néz a távol messzeségbe,
Nem jó, mindhiába, Tihamér,
Ellenség rivalg a győzelemre,
S tudja, hőse hogy többé nem él.

Látja kínját a nemtő s legottan
Küld feléje őszi szelletet,

Hogy könyét törülje le, s titokban
Nyujtson át egy sárga levelet.

Fellebbenté fátyolát a szellő,
S olyan édesen, zokogva sírt,
Hogy részvételt vette tőle a nő
S olvasá amit nemtője írt.

S meghallgatta hervadó barátját,
Kit nem hallgatott meg szebb napon,
És a szellő, mint az ősz aráját,
Megcsókolta a lányt homlokon,

Hervadt a lány, mint új vőlegénye,
Míg az őszből tél viharja lett,
S mátkágyat, csillogó fehérre
Mefagyott, merev keblén vetett.

Ott nyugosznak. – A jövőbe vár, hisz
A nemtő – de hajh, csalatkozik,
Mert az ágyon, melyet ő vetett is,
Ilka csak hősről álmodik.

Nyári nap, téli éj

Nyári napnak ragyogó hevében
Nyugszik Andor, hűvös bükk alatt,
S elmerengve színes lombon által
Nézi a játszó sugárokat,

S ím megnépesül körötte a tér,
Jőnek fürge, kisdud szellemek,
Hall zenét, hall suttogást a lombban
S táncot lát, melyben keringenek.

Rózsa kelyhében ring ott a tündér,
Itt szivárványt sző a gyeplő felett,
Mosolyogva bűv ez a sűrűbe,
Mert a másik pajkos cselt vetett.

Ott rovarszárny kisdud csolnakában
Szállnak által a légtengeren,
Itt a napsugár fényes szalagján
Lejtnek fel-le, fűgén, sebesen.

Harmatcseppben, mely virágon állt meg,
Mossa keblét pici kis leány,
Csipkés pókháló törülközője,
És ruhája tarka lepkeszárny.

Vágytól égő szemmel les feléje
Pajkos szellem a lombok mögül,
És előbb mintsem fölkészülhetne
Már forróan öleli körül.

A csermelynek habzó tükörénél
Fésülködnek tündér alakok,
S ékül kapkodják a gyöngyöt, melyet
Partra szórnak a zúgó habok.

Fent a fának sudarán enyelgve
Csalogatják a kis gerlicét,
És kacagják, hogyha jön s párjáért
Hasztalan, hiában nézdel szét.

Majd a bankát csalják fáról-fára
S ugatással ismét elverik,
Majd az elfogott méh kis lábáról
A mézet rabolva eleszik.

El-eljönnek szunnyadó Andorhoz
Is, tipegve lépdesvén körül,
Majd repülve donganak fölötte,
Vidám kedvvel, ernyedetlenül.

S hullatnak rá friss viráglevelkét,
Súgnak néki szép tündérdanát,
Majd virágnak szirmával csiklandják,
Majd csókdossák forró homlokát.

És amint szellőként elsuhognak,
Lát Andor száz bájos alakot,
Rosszul óvott hókebelnek halmát
És ki tudja mit nem láthatott?

Hévvél nyújtja karjait utánuk,
Hasztalan, mind elsikamlanak,
Míg pajzán cirógatásaikkal
Vissza-vissza térnek újolareg.

"Most, most megvagy" – mond Andor, fölébred
S kedvesének nyugszik kebelén.
Hő csókkal hajol ez homlokára,
S napsugár reng a bükk tetején.

*

Téli éjjel, tomboló viharban
Andor ismét ott a bükk alatt,
Vándorbot van reszkető kezében,
Elméjében száz bús gondolat.

És az erdő kezd szörnyen recsegni,
Eltördelve hull alá az ág,
Ordít a vad, fú, üvölt, szól a kürt
S fent a légben hajtnak a kutyák.

Messzebb, messzebb már a rém vadászat,
S hallik sírás, fájó, reszketeg,
A fák sudarán vonulnak végig
Mint szél, születetlen gyermekek.

A sírásra rémkacaj felelget,
Légi úton a boszorka száll,
S merre elmegy a farkas vonít rá
S a bagoly odván huhogva vár.

Mostan távol falvak éjharangja
E vadonba rezgő szárnyon jó;
Meggzún a vész, s a halál csillagja
A halvány hold kél, mint gyászos nő.

Szemfödőt terít ezüst szálakból
S fest reá száz rémes alakot,
Száz kísértet reng fehér palástján,
Melyet a sötét éjre adott.

Kezd a föld reszketni, ingadozni,
Sírok nyiladoznak mindenütt,
És kilép, ki tegnap ment aludni,
És ki ezredévig ott feküdt.

Ennek még fogát ajak borítja
Koponyáján leng még ritka haj,
Annak kígyó ül üres szemében,
Rothadó bűz ajkán a sohaj.

S kezdenek dalt, táncot a halottak,
Daljok hörgés, táncuk csörtetés;
E tivornya a velőt fagyasztja
Andor csontjában, ki némán néz.

A középén mostan domborult föl
Új sír, rajta ifjú lányka ül,
Arca halvány, mellén vérző seb van,
Kebelére kisdéd gyermek dül.

Oly hideg kép, olyan szótlan és bús.
A nő reszket és Andorra néz,
Míg körülé kacagó rémkarból
Nyúl feléje száz velőtlen kéz.

Árnyékbort kínál ez árnypohárból
Míg amaz táncsorba vonja őt;
Andor szíve mozdul, s védni indul
A felejtett régi szeretőt.

Ráborul, hogy keblével fődözze
Eszmél, s ím kopár siron hever,
Téli éjjel, halvány holdvilágnál
Lelkének ezer rémeivel.

A vampír

"Esküdjél nő, esküdjél Istenre,
Hogy hiven megőrzöd szívedet,
Nyerjek bár a harcdúló Tiboldon,
Essék bár, hogy a sír eltemet.

Jól gondold meg esküdnek szentségét,
Zálogúl hajfürtöd add velem,
Isten véled aztán, – tán utolszor,
Igy int rejtélyes bús sejtelem.

A halálnak érintett meg szárnya,
S ím hogy megcsókollak homlokon,
Óh, nem érzed-e miként szellemkéz
Köztünk halvány, síri leplet von?"

Jerta borzad s remegő ajakkal
Esküt suttog, búcsúcsókot ad;

Ármán indul, zálogúl magával
Vívén hölgye egy fűrt éjhaját.

Lóra ül, s a várhidon amint megy
Horkol a ló, s vissza-visszavág,
Míg az udvarból utána rémes
Jóslattal vonítanak a kutyák.

"Menjünk, menjünk!" ordít, nyughatatlan
A hős és vezetni kell lovát.
"Vigan szóljon a kürt", mond s megcsendül,
Hejh, de tompa, síri hangot ad.

És amint a völgyön messzebb száguld,
Nyomdokában kettes árnyat lát,
Néz, ki sincs mellette, újra indul
S mindkét árnyék követi nyomát. –

Jó az éj varázsoló csendével,
Jőnek véle a kis csillagok,
Megcsendül a szellemek zenéje:
Zokogó szél, csevegő habok.

Minden oly bús, s mégis olyan vonzó, -
Jerta is még erkélyén mereng;
S ím a szellem-szó közúl feléje
Jól ismért hang ilyen szókat zeng:

"Fegyver csattog váram kapujánál,
Büszke bajnok kéri életem,
Hadd vesszen Tiboldnak híre, vára
Dűljön el, én nem védelmezem.

Büszke bajnok, váramat kivívod!
Hőshöz illő férfi harc-e ez?
Elrablál előbb mint éji tolvaj
Mindent, ami örömöt szerez.

Elrablád éltémnek csillagzatját,
S azután jössz karddal éltémért,
Jól tudod, könnyű lesz így győzelmed,
Mert hogy védjem azt, nincs már miért!

Csillagom most néked ég s mosolyg csak,
Mely rám egykor tetterőt lehelt.

Hasztalan kérdem, hogy éljek-é még,
Haljak-é érette, adjon jelt."

Jerta hallgat, könny tódul szemébe,
Szédül, szédül, – keble elszorúl,
Karja reszket s íme erkélyéről
A dalnok lábához rózsza hull.

Hólepel borítja a vidéket,
Hólepel alatt magányos sír,
Fent az égen csillagok reszketnek,
Lent a földön zokogó szél sír.

A fagyos sírban tátongó sebbel
Fekszik Ármán s édes álmot lát
Jertájáról, s szorosabban zárja
Mit keblén hord, a nő éjhaját.

"Bírom esküdet, mond, zord tanyámra
Ez hoz életet, hoz meleget." -
Óh ha tudnád, hogy magas váradban
Jerta téged rég elfeledett.

Ottan áll fényes, meleg szobában
Lágy párnákkal gazdag mátkágy,
Melyen a kéj a perc mámorában
Lelkünknek kívánni mit sem hágy.

Ott álmodnak mennyet Jerta s Tibold
Egymás keblén, amint nyugszanak,
S ébredvén ott lelnek szebb valóra,
Mint a menny, melyet álmodtanak.

"Elhervadtál, mond Tibold álmában,
Ah de mindegy, kedves rózsaszál -
Lelkeinkből illatod már úgyis
A boldogság többé el nem száll".

Éjfélt üt, reng még az érc visszhangja,
Mint kebelben elmúlt bús idő,
S ím a folyosón mindig közelgve
Súlyos léptek hangos zaja jó.

Éjszak fénye néz az ablakon be
Véresen. Vonítanak az ebek,

Tibold alszik, Jerta megdermedve
Szólana s szavai nincsenek.

Csattogással tárul az ajtó föl,
Jerta félkönyökre dülve néz,
S ím a mátkáagy függönyredőit
Lassan vonja szét halotti kéz.

Ármán áll ott, csillogó szemekkel,
Keblén Jertának hajfürte van,
S a fürtnék mellette tátongó seb
Vérzik, vérzik szörnyen, zordonan.

"Jerta, Jerta! most az én órám jó!
Hosszú a nap örömeidnek,
Míg én lent fázom hideg tanyámon,
Legalább hát most melengess meg!

Látod-é e hajfűrt ép, enyém vagy,
Az nem hervad, mint a rózsaszál!
S tudod-e nő, hogy csak szíved vérén
Melegedhetik fel a halál?!"

Ezzel vad lángtól kigyúló arccal
A nő védtelen keblére dűl,
Míg ez szótlan párnájára roskad,
Érzéketlen, eszméletlenül. –

Szürke reg derül a szörnyű éjre,
Tibold ébred, csókkal ajakán
Símul Jertához, de visszaretten:
"Hah! kiált, mért vagy oly halavány?

Mért vagy oly hideg, nincs-é benned vér,
Jerta szólj!" – Ez búsan mosolyog:
"Oh egy élő, s egy holt kedvesének
Egy időben lenni vajh mi sok!"

"Milyen eszmék! kedvesem beteg vagy?
Légy nyugodt, úzd szét a rémeket!"
"Ott nyugszom meg én csak – mond szelíden
A nő – hova e vérnyom vezet."

Tibold fölkel s íme hajmeredve
Vérnyomot lát végig a szobán.

Fut mint őrült a havas vidéken
Ármán sírjáig a vér után.

Jön más éj, s a régi vendég véle,
Jerta a hónál fehérebb lett,
S minden reggel lábnymok nélkül a
Hóült sírhoz vérszalag vezet.

S a hajnallal többé föl sem ébred
Végre a nő, nincs már benne vér.
Óh, a rózsza hervad, míg a hajfürt
Hervadhatlan zálogképen él!

A rab család

Reng a tengeren ezüst hab
Csendes nyári éjszakán,
S mormogó dallal törik meg,
Rejtélyes tündéri ének,
A part tarka kavicsán.

Fent az éj ezüst rózsája,
Lent lángképe a vizen,
Fent dalos daruk repülnek,
Lent az illatos szellőnek
Szárnya suttog csendesen.

Tengerparti pálmafák közt
Sugár tornyu büszke vár, -
Kúpja csillog, dús arannyal,
Tűkørsíma a márványfal,
Benne tán az éden vár.

Tenger habján úsz a gálya
A hajós nép zajg, örül,
S rejtélyes szellem beszélget
Nyugodalmat és szerelmet
Fent az árbocok körül.

Óh, de a hajó gyomrában
Láncra verve ifjú s lány,
Velök a vén ősz családfő;
"Elhagyál tehát, teremtő!"
Mond, s felhő van homlokán.

"Ládd, ládd itt van a szerail már
S ablakán mi lant az, hajh?"
Mond a lány. Testvérid dalja,
Rabságukban meggyalázva
Isten s honhoz szent sohaj!

"Hát az milyen tompa jajszó,
Mond az ifjú, lánc vagy kard?"
Bajtársidnak cseng bilincse,
Rajtok a harc nem segíté,
S szolgaságuk tartva tart.

"Ott meg zsákot dobnak vízbe!
Mond a lány, óh rettegek!"
A vén nem való dologra,
Istenét meg nem tagadta
Az, kit ott megöltének.

Nézzetek csak vissza-vissza,
Hogy kigyult a láthatár.
Kis falunknak szentegyháza.
Legalább meg nem gyalázza
Hamvát a hitetlen már.

Néznek, néznek elmerülve
Gondolatban, szóttalan,
A vén gondol Istenére,
A leányka szerelmére
És az ifju – harcba van.

"Nem gyalázza meg hamvában!"
Mond mindhárom s összenéz;
Értik egymást. A vén áldást
Ad, a lány csókot, nem bír mást
S tört szorít az ifjú kéz. – -

A vár hárem ablakában
A rab-hölgy még énekel;
Dalja fentszáll és a darvak
Tőle messze elmaradnak,
Mert Istent s hont üdvezel.

S három csillagot lát esni
A tengerbe zajtalan,
"Isten, mond, könyörülj rajtok!"

Aztán búsan néz utánok
S elfelejti csakhamar.

A szeraljnak híre, fénye
Változatlan máig él.
Habsírján a kis családnak,
Elpusztult helyén falvának,
Nyom nélkül sír el a szél.

Fent az ég ezüst rózsája,
Lent lángképe a vizen,
Fent dalos daruk repülnek,
Lent az illatos szellőnek
Szárnya suttog csendesen.

Azrael

Mért piroslik ott a messze róna
Alkony festi-e vagy drága vér?
Vajh mi sír felette oly zokogva
Haldokló sohaj vagy esti szél?

Harcmező az, néma és kietlen,
Elviharzott rajta már a vész,
S a dicsőség ágyán dermedetten,
Álom nélkül alszik sok vitéz.

Vajh ki az, ki hol legtöbb halott van,
Oly nyugodtan, büszkén térdepel?
Bájos nőalak, fehér ruhában;
A halál nemtője Azrael.

"Bírlak végre, szívem vágya, üdve,
Bírlak végre bajnok Aladár;
Óh, mi régen várok már e percre
Szinte, szinte kétségbesve már."

Mond – s a kéjtől égő arculattal
Ifju hős vérző keblére dül.
Csókod is hiába tán, ah angyal!
Fekszik az oly érzéketlenül.

"Hogy tágúl e szív, mi vágy uralja
Önmagamra alig ismerek,

Pusztítás volt lelkem gondolatja,
Kéjem kínvonagló emberek.

Most egész világot átölelném,
Üdvömben hogy részesem legyen.
Engedd ég, hogy én, a rettegett rém,
A bút is ma boldoggá tegyem.

S íme, íme hallom sóhaját már!"
Szőke leányka közeledve jó,
Rengő térddel holtaknak sorával
Futva, míg az éjnek árnya nő.

"Állj leányka – mond – mi bántja kebled?
Nézz fel, ím én Azrael vagyok;
Ugy-e, ugy-e kedvesed keserged,
Szólj s reá új életet adok."

"Óh, ne üzz játékot a keservvel
Halhatatlan kebled mit nem ért." -
"Esküszöm ma boldogítanom kell
Oly nagy boldogság, mely ma ért."

"Itt van, itt van", mond a leány legottan
S Aladárra hévvel ráborúl.
Azrael felettek ámulatban
Nem beszél, s szemébe köny tolúl.

"Életet hát, éltet e kebelbe!
Nézd, amily szép, oly hivem vala,
És megértheted szívem keserve,
Mily nagy, Isten hogyha szűt ada."

„Értem – úgymond a nemtő merengve -
És szentül betöltöm eskümet.
Ámde hátha, hátha ébredszve
A halált választja lét helyett?"

„Akkor, akkor”, – mond a lány sötétén
És zokogva hangja elakad. -
Azraelnek arcán végreményben
Egy mosoly sugára átszalad.

"Kelj fel!" – úgymond aztán és letérdel.
"Gyóztünk-é?" – mond Aladár s felül.

„Minden elveszett.” "Mért ébredék fel
Álmomból hát ily kegyetlenül?"

S hátraroskad, ámde a lányka
Izgatódva lábához rohan.
„Anikód meg hervadjon magába
Szeretet nélkül és csóktalan?” –

"Aladár! – mond Azrael felállva -
Élned, halnod egyaránt lehet
Mézet ad az élet rózsa árja,
Míg mint lepkét a tél eltemet.

Ezredévet él neved keresztül
Hogyha halsz, díjad dicső babér."
Aladárnak lelke összerendül
Száz érzése vad csatára kél.

Ajka mozdúl. – Hah, mi a határozat? -
Anikó tovább nem tűrheti,
Felsikolt, elröppen a varázslat -
"Élni, élni érte és neki!"

Átkarolja kedves Anikóját
Halvány arcát csókkal élteti,
Azrael, hogy könnyeit ne lássák
Elfordul, szemét meg elfödi.

S míg a boldog pár, gondol reá is,
Ő tőlük már messze, messze van,
Eltemetni a bút, mit szíven visz
Sorsa szörnyű viharaiban.

Elszáll döghalás városokba,
Vérázott harctéereket keres,
Ott van a szerencse mosolyára
Száz halál mohó szemmel ha les.

És öl és kacag, hő szív ha vérzik,
Ah s megölni egyet mégse bír:
Átká az öröklét s rajta végig
Az ő szíve Aladárért sír.

A betyár

Bujdos az ezüst hold halvány fellegek közt,
Míg alatta a nyír csendesen terül el,
Itten árny, sugár ott, éles körvonallal
Számptalan ábrándos alakot idéz fel.

Reszket a fehér nyír, – a sötét bokor zúg,
Messziről döbörgve hallik ló futása.
Néha-néha csendül, szikra pattanik fel,
S mint fehér kísértet felhő száll utána.

Éjsötét a ló, úsz lobogó sörénye,
Ámde még sötétebb a lovas alakja,
Csak kettő ragyog rajt: a fegyver kezében,
S mint bajóslatú tűz barna szeme párja.

Pusztá halmot ér, ott nyujtozik sötétén
A bitófa kettes ága meredezve.
A szokatlan zajra a bagoly kireppen,
És víjog – csapúdik – kört írván felette.

Horkol, tüsszög a ló – borzad a lovas is,
Ámde sarkantyúba kapja s messze vágat,
Hátra nézve többször, hogy vajjon felhő-e
Vagy halvány kísértet, mit nyomában elhagy.

Csakhamar csendes kis helység áll előtte,
Mindinkább szelídül a lovasnak arca,
S mintha a betyárnak tudná gondolatját,
Csendesülni kezd a hű ló is alatta.

Ugatás köszönti, felnyerít fogadva,
Míg gazdája egy kis mécs világra néz csak;
S úgy megértik egymást, egy kicsinyke háznál
A falucska végén önként hogy megállnak.

A lovas lepattant, arca mosolyog most,
Ablakhoz siet, nincs fegyver a kezében,
Furulyát keres ki a szüre ujjából,
Bétekint; – mi lelte, hogy megáll meredten.

Csak néz, néz sokáig, míg izmos kezével
Haragos szemében egy könyvet fakaszt szét,
A kicsiny tilinkót ablakon felejtí
S nyalkábban mint egykor üli újra nyergét.

Vigan füttyörészve vágat el legottan,
Hetykén félre tolja süvegét szemébe,
Lelkének viharját csak lova gyanítja,
Mert hogy most erősebb sarkantyú dőfése.

"Lány, nem bántalak, nem, mormogá magában,
Hisz te olyan gyenge, oly haszontalan vagy.
Onnan a csárdából halld, mint mulatok ma,
És ne örvendezz, hogy tán bizon sajnállak.

Ámde most jöjjön már a pandúr előmbe,
Ha veszek, hát vesszek, vagy miért is élek;
Hej, de bosszut állok e hitvány világon,
Melyben a leány is ilyen törpe lélek."

3. LEGENDA ÉS REGE

Az első halott*

Ifju volt a föld, és bútalán még,
 Mint szű, melynek első lángja most ég,
 S kedvesétől még nem éle vála;
 Mert nem jött még a halál világra.
 S mert hogy ember még nagyon kevés élt,
 Boldogság tölté el az egész tért,
 S Isten is mulatni járt körébe
 Sokszor, és nagy angyalhad kísérte.
 Két szomszédos ormon áll az oltár,
 Mindkettőről égbe áldozat száll;
 Ábel és Kain állanak fölötte,
 Az hódolva, ez meg elmélkedve.
 A magasból Jehova lenézett,
 S hogy megérté, mindenik mit érzett,
 A hívőre jó kedvvel mosolyga,
 Kétkedő Kain mennykőtől lesujtva
 Dúl a földre oltárában egyben,
 Míg feleszmél és föláll sötéten:
 "Óh vagy-é tökélyeknek te telje,
 Sóhajunk trónod miért keresse?!
 Aki első testvér emberek közt
 Véded ezt, a másikat hogy üldözd?
 Vétettem talán ha elmélkedtem,
 Mért hagyál hát lélekkel születnem?
 Jó ha elhagysz, én is elfeledlek,
 E köszöntést ime kedvesednek!" -
 S fölragadva egy égő hasábot,
 Vad haraggal testvérére vágott.
 Fekszik Ábel oltár zsámolyánál,
 Oldalánál Kain borongva ott áll
 S míg csorogva foly testvére vére,
 Kárhózat száll a gyilkos szívére.
 "Kelj fel, kelj fel – úgymond – jó fivérem!
 Szörnyü kebled e nyugalma nékem.
 Üss te is, tűröm habár hiába,
 Mert ez is csak annak a munkája,
 Aki most is tart talán lekötve,
 Hogy ne jöjj békétlen e kebelre!"
 Ámde Ábel ott némán hever csak,

Kain lelkében rémeszmék fakadnak!
Végignéz a nevető világon
És borzadva áll meg a halálon.
"Hátha, hátha a halál ez lenne,
Testvérvérben íme megszületve?!
Hogy míg éri a végetlenet vég,
Minden élet csak neki szülessék!
Óh de nem, nem – arca ily szelíd-e,
Nyugalom von-é mosolyt fölébe?
Úgy meghalni jó, s csupán az érzi
Kínjait, ki a holtat túléli." -
S im Zenő jó, lassan lépve, halkán,
Kedves Ábelére így találván,
Friss füzért tesz halvány homlokára,
Hajtva gyöngye szelletet reája.
"Illik-é ez, mond a nő szeliden,
Igy aludnod óh te feledékeny?!
Délen a nap, s hölgyed és az oltár
Gondjaidra mind haszontalan vár!
Majd lakolsz, de hogy bajod ne essék,
Addig is virasszon női hűség!
Ah, hisz úgyis jól tudom, ha álmod
Édes, akkor nődnek arca áll ott!"
Kain sötétén néz Ábel nejeére, -
Mint kigyóhoz, úgy kap a szívébe.
Fut lakatlan, messze pusztaságra
S a halál zúg mindenütt utána.
Ül Zenő Ábelnek oldalánál,
Várva várja: vajh ha ébred-é már.
A nap elhúny, a nap újra felkél,
S benne új hit, benne új remény él.
Jó a tél hideg hó fátyolával -
Oly rokon szép gyászolóknak bájával.
Égre néz és megnyugodva mondja:
"Óh, e rút időt csak átaludja!
Majd ha a természet újraéled,
Vele hívem is mosolygva ébred".
S jó tavasz, ragyogva néz le a nap.
Tarka lepke száll Ábel sírjához csak
És Zenő mosolyg, könnyes szemekkel,
Ámde várni, várni mégsem ún el.

Fagylaló ész, férfi vizsga keble
Volt, mely az embert sírjába tette,
Érző szív és nő hívő szavára
Szállott lelkünk örökös honába.

* Genézis IV. 3-11

Angyal és lány**

Szebb a lány mindennél, ami csak van,
Szebb bizony, mint a mennyek üdve;
Vagy mért jöttek volna hajdanában
Lányt szeretni égből angyalok le.

Ott hagyák az égnek csillagékét
Pillantásáért a lány szemének
Ott hagyák a csillagok zenéjét
Lány ajkán ha megzendül az ének.

Ázor angyal is ott hagyta a mennyt
S ifjú napsugáron földre szállott.
Szárnya vitte, mígnem egy kicsiny kert
Harmat ékben, hajnalpirban állott.

Reng üdén a lég, a csalogány szól,
Meglépetve állt meg Ázor angyal,
Mind e bájat már ő ismeré jó! -
Más varázslat rengi őtet által.

Hárslugasban összesímul az ág,
Közt egy tünde sugár szőke lányka,
Meglesést nem félő gondtalanság
Igézet gyanánt ömöl reája.

Harcra lép korlátozó mezével
Termetének minden moccanása,
A szellő is mézet lopni jő el
S csillan a báj egy-egy új világa.

Hasztalan védik fehér karocskák,
Hogyha csillagot csillag takar be,
Hogyha keccsel fedjük a kecset, hát
Ez ragyog most a másnak helyette.

Gyermekarcán a menny tükre látszik,
Tiszta szíve szerelem világa,
Sejtelemként mely ha vele játszik,
Rózsaszínű álom száll reája.

Ázor angyal nézi, nézi – végre
Láthatlan kéz vonja és letérdel,
Szárnya lágyszellőt legyint feléje,
Megcsókolja s mint villám repül el.

Felveti szemét a lány – mi érte?
Messze szélén a kék láthatárnak
Látja még az angyalt percenetre,
Mint éjjel ha csillagok szaladnak.

És az angyal csókja fáj, de édes,
Száz virág kél tőle a kebelben.
A világ mosolygóbb kedvesebb lesz,
A titoknak fátyola lebben.

Értelmet nyer a szelek zúgása,
Alakot nyer a gyors röptű felleg,
Nincsen a földnek rideg magánya,
Elborítván tündértarka szőnyeg.

És az estve újra békőszöntött,
Ázor elhozá megint a csókot;
Szép arára bűvös álmodt, öntött,
Míg a hajnal pirral messze szállott.

Óh, de szűnknek nincs megnyugovása,
Mely betöltse, nincsen üdv elég nagy,
Még a mennynek is lehull varázsa,
Teljesületlen vágyat ha nem hagy.

"Teljes fényben egyszer lássalak csak,
Amint állasz Isten trónja mellett;
Vesszek aztán, hogyha kell, e vágnak
Kínja öl meg így – úgy hő szerelmed."

"Por kebellem e látványt ki bírja?
Vonz a láng s a pille összeporlad." -
"Óh arám, arám, nem nem," sír a leányka
Lány könyűje angyalt is megingat.

"Hát legyen", s elfordult arcualattal
Dicsragyogva szárnycsattogva ott áll,
Felsikolt a lány, ledúl s az angyal
Mint a villám már felhők között jár.

Nem jó többé csókkal látogatni,
Szende álom szűz kíséretében. -
S a leányka sokszor véli látni
Fájó kéjjel a jövő ködében.

Úzi őt világtalan világig
Őrülettel esd, kiált utána;
A világ zománca szertemállik,
Elhagyottság sulyosúl reája.

Végig sír a pusztán, néha-néha
Békopogtat emberek lakánál,
Majd felordít – és bömböl haragja
Tengerekkel hogyha zord csatát áll.

És az átokverte útazásban
Nem marad csak hangja, többi elvesz.
Ez röpül, röpül, nem tudni honnan,
Vagy hogy a mindenségben hová lesz.

Óh, de szél-árát ki sírni hallja,
Megmeredve elborzad magában!
Mintha érintné örület árnya
S értené, hogy abban mennyi jaj van.

Ezredévek múltak – néha-néha
Mostan is jó még angyal le hozzánk.
Bóldog az, ki messze nem riasztja,
Kő a szív, angyal melyhez sosem szállt.

** Genezis VI. 2.

Nabukodnozor álma

Bíbor trónon nyugszik Nabukodnozor,
Forró homlokára rableány hajol,
Csilla, ámde ajkán míg mosoly lebeg,
Könnyben forrnak a szép éjsötét szemek.
Távolabb karének zeng, aztán eláll,

Mert elszenderüle trónján a király. -
Ah de hát mi lelte, szörnyen felkiált,
Görcsösen hánykódik, verve homlokát,
Majd meg lelkendezve izzad, tört ragad;
Lássuk színről-szinre a rém-álmokat.
Hirnök jó vágatva s mond: "Uram király!
Legszebb országod nyílt lázadásban áll."
"Nincs-e hősi sergem, fel hát, fel velek!
Pusztítsák el mind, kik pártot üttenek."
És jó másik hirnök: "Irgalom uram!
Minden országod már fegyverezve van!"
"Úgy hát vesszenek mind, mind ha pártosok,
Vérrel írom rájok, hogy király vagyok."
S harmadik hirnök sápadtan liheg:
"Sergünk tönkre verve semmisüle meg!
Halld, óh halld király mint zúg a nép dühe,
Már a vár bástyáit dönti, rontja le."
"Úgy tehát Isten vagy ördög bármi légy,
Aki népet fékez és koronát véd,
Jőjj segíts te, hogyha minden elhagyott,
Mert még szolgálhad hoz ránk gyalázatot!"
S a trón mellett ím egy szellem megjelen,
Arca hajmeresztő, olyan idegen
S túlvilági hangon ekképen beszél:
"Rendelj s megleszen mind, amit rendelél!"
"Irts ki, irts ki, kérlek, minden pártütőt!"
Gúnymosollyal hallja a védszellem őt
És a felkelt népre szór villámokat,
S a nép halva fekszik a bástyák alatt.
Megkönnyült kebelével néz szét a király,
Amint védnökével a várormon áll:
"Mondsza, drága szellem, nyugtom lesz-e már,
Vagy megint új küzdés új veszélyre vár?"
"Nem pihensz meg, amíg élnek özvegyek,
Új boszúlót s pártost, hogy neveljenek!"
"Óh hát rajta, rajta, sujtsd le őket is,
Látod, mond a zsarnok, szűm csak benned hisz;
Majd ha országom mint nyílt koporsó áll,
Melyből csontüreggel néz ki a halál,
Trónom biztosan lesz, nem kél ellene
Senki!" S amint mondta, minden úgy leve.
Elvadult megyéken ember nem lehel,
Szürke égbe száll a sirnak bűze fel,
Légi útjából a kis madár lehull,

Mérges dudva nő a kert virágaul;
 Mint halotti ének, zúgva sír a szél,
 Pusztákról ha hangos ház-sorokhoz ér,
 És hol a jólétnek csendes fészke állt,
 Most vérengző vad tart ronda lakomát.
 A zsarnok végig jár országán, vele
 Biztató gyanánt megy védő szelleme,
 Minden lépten sárga csontba botlanak;
 Mellettök zörejjel hullnak a falak.
 Ámde a vadaknak tápjok elfogyott,
 S dühvel támadják meg a vad zsarnokot.
 Jó, hogy a védszellem helyt áll és legott
 A vérengző csorda halva összerogy.
 Majd messzebb ballagnak, szótlan, csendesen,
 Fázni kezd királynak lelke mélyiben. -
 Most bércekhez érnek, ott a visszhang él,
 S a jövők léptére álmából kikél.
 "Gúnyolsz tán?" kiált az ingerült király.
 A szellem legyint és a visszhang eláll.
 Dermed a király és már-már félni kezd:
 "Menjünk – úgymond – lelkem már nem bírja ezt!
 Nézd merő halál van, ahol úr vagyok,
 S fent gúnnal ragyognak a nap s csillagok."
 S ím alighogy mondta a szörnyű szavat,
 A nap elborúl, a csillag elszalad,
 S míg őrzöngő szemmel bámul felfele
 Sírként tátong rá az ég végetlene.
 "Vissza, vissza, ordít a megtört király,
 Dísztermemben engem bíborpárna vár.
 És hú udvaronchad elmosolygja majd
 Homlokomról mind e fejedelmi bajt!"
 Ám hiú szavára a szellem nevet:
 "Amit vágysz, aligha ottan megleled!" -
 "Szellem, légy kegyelmes, kérlek térdemen,
 Hogyha rosszak is, hagyd őket meg nekem,
 Vagy trónomnak átkos, bíbor pamlagán
 Kínzóbban mint ellen, öl meg a magány!"
 "Késő, mond a szellem, ím itt fekszenek,
 Téged oltalmaznak felsőbb végzetek."
 "Óh szörnyü kegyesség, óh jaj hát nekem,
 Ah de nincsen-é meg Csillám, kedvesem?
 Ő hivem tudom, nem csálnak ily szemek,
 Nála egy világért kárpótlást lelek!"
 Mond és Csillájának hő ölébe dül – -

Hah! de mit sikolt föl oly kegyetlenül?
Míg rengő térdekkel eszmél újolag,
Csilla ellebbent már, mint fátyolszalag.
S áll búsan magában pusztaság között
A király, csontokból épült trón fölött;
Kér társúl magának kígyót, tigris kér,
Csakhogy bármit lásson, ami véle él.
Hasztalan! védője is elhagyta már,
Nincs mitől még óvja, trónja bizton áll.
És nem mer kívánni, tudja minden vágy
Ép oly vényomot, mint rabló töre hágy.
Összerogy, de a föld, melyet átölel,
A szörnyű fiúnak nem anyakebel;
Megrendül alatta és nagy hirtelen
Óriás koporsó ürrjévé leszen,
Végtelen eséssel szállva véle át
A csillagtalan nem múló éjszakát.
S hasztalan zokogva kér enyészetet
Őt védik hatalmak, felsőbb végzetek.

Üstökös és csillag

Két hatalmas ország áll a túlvilágon,
S bár határt közöttük egyetlen folyó von,
Úgy különbözik e két ország egymástól,
Mint nyár a téltől, mint az éj a naptól.

Egyik a tündérek édeni világa,
Hervadhatlan ott az ifjuság virága,
Örökös tavasz van, hogy hozzája képest
Legbájosabb tavaszunk őszi borongó est.

A madárdal néhány hangját, mit kilesnek,
Zengik el költőink a bámuló földnek.
Ami édes üdvként száll le olykor hozzánk
Kétes árnya annak, ami ott valóság.

S míg itt minden élv csak unalmat s undort szül,
Új gyönyör merül fel ott minden gyönyörbül.
Hej de mind e bűbáj elsápad szerényen,
Mint csillag, ha a nap tűnik fel az égen,

Ha arany hajával megjelenik Zolna,
A tündérországnak legszebbik leánya.
Mért hát mégis oly bús, környezve gyönyörrel?
Fájó lelke abban örömet mért nem lel?

Ott szeret csak járni a folyónak partján,
Mely a két országnak zúg közös határán,
Átnéz, át, epedve a kévellő partra,
Annak titkain függ lelke minden vágya,

S minden boldogságért szívesen cserélne
Egy pillantást annak hallgató ködébe.
De nem tágul a köd örökös homálya,
Mert a szomszéd ország rémeknek hazája.

Itt-ott tűnnek csak fel óriási képek,
S kétes alakukkal újlag eltűnnek,
Nincsen ott tavasz, nincs a napnak sugára
A tűznek melegje, a földnek virága,

Nincsen árny, nincs visszhang, s hogyha volna is tán,
Nincs aki felköltse a megdermedt pusztán.
Hábor e vidéknek rettentő királya,
Vad, kietlen ő is, mint minő országa,

Tűzokádó hegynek ormán ha vihar van,
Tán ahhoz hasonlít leginkább alakban.
Most indult, hogy végig járja bé országát
Valamely vidéken nem talál-e csorbát;

S míg előtte bolygó tűz szalad inogva,
Mint gyászos palást úgy húzódik utána
Száz alakja régen elsüllyedt világnak,
Száz ábrándos képe a rémek honának.

S bár gyorsan nyargalnak, felhőként viharban
Léptöket nem hallod, léptök oly zajatlan.
Végre megnyugodnak a végső határon,
Zolna épen ott áll a tulsó vízparton.

Néznek elmerülve hosszúdan egymásra,
Egymás örömeire, egymásnak kínjára
Vonja őket titkos érzemény egymáshoz,
Háborhoz erő és szende báj Zolnához.

Közelednek mindég öntudatlanúl bár,
Míg midőn eszmélnek, egymásnál vannak már
S ott lebegnek síma tükörén a víznek,
Rózsás fellegén a forró szerelemnek.

Ép a két országnak ottan volt határa,
Addig szívárvány volt a folyónak árja,
Onnantól árnyékvíz habzott bús sötéten
Nedvesség nélkül a végtelen mélységben.

"Zolna, Zolna édes! óh hajolj át hozzám!
Én nem törhetek bé édenek határán,
Adj egy csókot s tüstént nálam lesz az éden,
S nélküled hazád lesz a rémes sötétben."

"Hábor, Hábor édes! hogy hajoljak én át?
Nem fognám elbírn szellemed hatalmát,
Elbukom galambként, mely naphoz repül fel,
Elvesztesz mint lepkét a tűznek hevével.

Hah de mily erő vonz? óh megyek, megyek már!"
S áthajol Háborhoz csókkal égő ajkkal;
Csókja csak vihardús zúgó felhőt ére
S felsikojtva szédült a vész örvényébe. –

A tündérek fényes fejedelme látta
Mint járt országának legkedvesb lánya,
Megsajnálta bármi súlyos volt is bűne,
Felkölté és aztán száműzésbe küldte.

"Ott leszesz leányom, míg őt elfelejtéd,
Mond, s addig hatalmam őrként lesz feletted."
Zolna ment, sírt bűnén, tudta, hogy hibázott,
Hej, de hogy felejtsten, ahhoz még sem bízott.

E földön belőle rózsza lett a kertben,
Ámde hogy megtudta Hábor, egyszeriben
Elhagyá országát s lett belőle szellő,
A rózsának kelyhén titkosan enyelgő.

Hogy Hábor csókjától a leányt megmentse,
Tündérek királya Zolnát szirtté tette;
Ámde a szellő is változott viharrá
És vad öleléssel a szirtet megrázá.

Zolna mostan röpke, megfoghatlan hang lett,
S Hábor visszhanggá vált, így is bírva őtet,
Majd ismét Zolnából lón holdnak sugára
S Hábor újra ott volt mint az éjnek árnya.

A tündérkirály ezt nem tűrhette többet
És a szép Zolnából ragyogó csillag lett,
Hábor üstökössé vált az égi bolton,
Ott barangol végig végtelen határon.

Ég arcán harag, mert hasztalan küzdelme
Zolnának jöhetni kedves közelébe.
S hogyha már elfárad, messze bujdoskol el,
Hol maga marad csak kínos szerelmével.

Hol már elfogyának Istennek világi,
Hol éltet, hol sűgárt többé nem találni;
S századok múltával hogyha eljön újra
Nézni ott van-é még egyetlen Zolnája,

Reszket minden csillag kínos félelmében
A haragtól, mely ég Hábornak szemében,
Reszket Zolna is, de nem féltében reszket,
Csak mert tudja, bűnös, és mégsem felejthet.

Jerikó rózsája

Jerikónak fűves rónaságán
Állt tudós Zádornak büszke vára,
Borzadállyal láták karavánok
Aranyos tornyát ki a pusztára.

Mert azt hitték, hogy tudós Zádornak
Szellemeikkel van szövetkezése,
S a leány is kit magáénak vall,
Tündéreknek legszebbik testvére.

S bár keletnek fényesebb sugára
Édesb dalja, pirosabb rózsája
Mint miénk, mind ennél százszor szebb is
Volt a vén várúrnak barna lánya.

Vén volt Zádor, hófehér szakállal
Az idők súlyától meggörbödve,

Ingó lépteit mankó gyanánt csak
A kedves lány, szép Dalár vezette.

Ám de hogyha az éj földre szállott,
És mosolyga csillagos szemével
Ifjodottan égni látszott arca
Kebelét erős szellem fogá el.

Felment vára lapos fedelére,
Néze az éj leplezett titkába,
Míg mellette őrangyalként állott,
Enyelegve játszott szende lánya.

Igy merengett át ismét egy éjet,
Keleten már a hajnal derüle,
Kezdett már a harmat is peregni
S míg egy csillag hullt alá földünkre,

Zádor arca édesbben mosolygott,
Vágyó karját széjjel terjesztette,
Mintha rég várt kedvesét ölelné.
"Nézd lányom – mond – csillagom most tűnt le."

A leány sikojtva fogta őt fel,
Szólította édes lány hangjával,
Atyja hidegen hanyatlott hátra,
Szellő játszott szétbomlott hajával. – -

Ott állt a lány, megdermedve mint kő
S őrizetlen percét felhasználva
Odasuhant szelleme az éjnek
S eljegyzésül lopva megcsókolta.

Rászövődött a holdnak sugára
S elhalványult a világ előtte,
Őt is már csak az éj titka vonta,
S a rideg hold ábrándos szerelme.

*

Szép Dalár fent állt a váererkélyen
Csillagokkal volt találkozása,
Fájó kéj rengette végig lelkét
Nézvén a merengő holdvilágba.

Lent a kertben állt dalnok-királyfi,
Elmerülten a magasba néze,
Pillantási a lányon tapadtak,
S pillantásiban ott ége lelke.

"Holdvilág! óh testesült ábránd te,
Hallgatag zenéje bús szívemnek,
Árjadó sugárod óh miért vonz,
S hogyha nem bírhatlak, mért szeretlek?"

Igy beszél Dalár, és a királyfi
Hallván őtet így felel szavára:
"Óh ne vesztegeds reá szerelmed,
Meg nem ért a hold hideg sugára.

Itt van egy szív, forró mint tiéd, lány,
Benne egy menny s egy pokol küzdése;
Melyik győzzön az csupán tőled függ
Lelkem álma, sorsom istensége."

És Dalár hideg mosolygással néz
Dalnokára s nemet int fejével,
S a hold hideg mosolygással néz
A leányra halvány képével.

"Van dús országom – mond a királyfi, -
Gyöngy s gyémántnak gazdag halmazatja;
Mind tiéd, a nép porban hódoljon,
Csak szeress, szeress, kedves leányka!"

És Dalár mond: "Fiatal vagyok még,
Éltemnek lehet sok édes perce,
Mindenről lemondok, életemnek
Vesszen el reménye és emléke.

Egy virág se jusson már síromra,
Hagyjon el minden, mi örömet hoz,
Meg ne értsem szerelemnek hangját,
Csak emelj, hold, egy percre magadhoz."

És a hold a lánykának szavára
Megrendül, mint hogyha fájna néki,
Koszorút fon legszebb sugárából
S a lány halántékira keríti.

Lejjebb szállt ezüst szélű felhőkön,
Mosolyogva int aztán Dalárnak,
S ennek égi kéjek mámorában
Érzeményi, vágyai elállnak.

Nincs számára föld és nincsen élet,
Az éj lelkének dicsőn tárul fel;
Vonják, vonják őt ezüst sugárok
A magasba túlföldi erővel.

És párkányról más párkányra hágva
Megy mindég feljebb, mint tünde szellem,
Mígnem a toronymak végső csúcsán,
Áll már mint szobor fehér merően.

Leng a fátyol a szélben fejről,
A királyfi borzalommal látja,
S őrjöngő szerelmének hangjával
Kétségbesve a nevét kiáltja.

A lány szívének egyetlen húrja
Mely még élt, felébredett e hangra,
Végigreszketett egész valóján,
Elszédült, és a mélységbe hulla.

*

Nyugszik a lány fűves sír ölében,
A királyfi ott virraszt mellette,
Arca halvány, míg a holdvilágnak
A sírormon ragyogóbb ezüstje.

Vágyó karját hasztalan terjeszti
A királyfi szét a néma sírnak,
Hasztalan von kardot vad haraggal,
Vágytársára a hold mosolyog csak.

És a sírből röpke kis virág kél
Fel-felkúszik a torony ormára
S bájjilatját holdvilágos éjjel
Leheli, – a Jerikó rózsája.

A királyfi meg addig danolta
Bús szerelmét, mígnem csalogány lett,
S most is legkedvesebb virágánál
Holdas éjjel zeng legkeservesbet.

Az előörs

Mint vihar, mely mindent lerombol,
Messze földre elhallik zugása:
Úgy a honvédtábort megelőzte
Hírnevének büszke szárnyalása.

Eljutott a Kárpátok aljáig
S fenyves rejtekében felkereste
A tornyos kastélyt, hol ősz Berenddel
Barna lánya, szép Piroska éle.

Olykor-olykor vendég jött a házhoz
S estve lángjánál a kandallónak
Mondott a honvédről hős regéket,
Melyek oly fellengzőek, csodásak,

Milyenek csak ős mesékben élnek.
Agg Berendnek arca fölpiroslott,
Feltekingott rozsdátt kardjára
S még egyszer megifjodni vágyott.

Míg Piroska földrehajtott fejfel
Hallgatott és borzadt magában,
Mily szivetlen, vad lehet a honvéd,
Dúló villám a sorsnak karában. –

S im a szomszéd völgyben nagy-véletlen,
Mint vihar, honvédtábor jelen meg,
S a seregnek hírhedett vezére
Lesz vendége az öreg Berendnek.

Hol van nő, kíváncsiság kit nem bánt?
Érezé ezt szép Piroska is jól,
Látni vágyta a rettentő tábort,
Melynek félt már híre hallatától.

Ellopózott erdei ösvényen
A szomszéd hegy legmagasb csúcsára,
Onnan, gondolá, a harci képet
Kényelemmel majd végig belátja.

A hegynek csúcsán előörs állott,
"Állj! ki vagy?" kiált a barna lányra,
Fölsikojt ez, és alélva roskad
Szőke tisztnek fölfogó karára.

Szörnyü képek népesítik álmát,
Durva arcok vérfestett kezekkel,
Nem meré szemét soká kinyitni,
Érezé, hogy kínosan mint vész el.

Végre eszmélt, ott feküdt gypágyon,
Mintha anyakéz ápolta volna,
Oldalánál védszellemként a tiszt
Térden állt, szelíden mosolyogva.

Oly csengő, oly biztató volt a hang,
Mellyel szólt az ébredő leányhoz,
És a kard is mint fényes játékszer,
Úgy simult csak karcsú derekához;

Hogy Piroska csakhamar megnyerte
Önbizalmát, elbeszélve híven
Sétáját, és a szó szót igényelt,
Mígnem elmerültek a beszédben.

Mit mondtak, mit nem, minek leírnom,
Tán magok sem tudták a beszédet,
Ámde a beszédből szíveikben,
Mint az illatos virágból, méz lett.

S búcsuzásul homlokán a lánynak
Félig orzott s mégis édes csók ég,
S a tiszt mellén erdei nefelejts,
Minden érdemjelnél kedvesebb ék.

Mily eszméket forralt szép Piroska
A magányos ösvényen hazáig! -
"Honvéd volt ez? óh nem így néz az ki,
Aki mint oroslán úgy csatázik.

Az én ifjam szende bús arcával
Hogy tudhatna vétni ellenének?
Istenem csak baj ne érje ottan; -
Ily szemek nem ölnek, csak szeretnek!"

Eközben tornyos lakába ére
S édes titkul tartá meg kalandját,
Bár gyakorta mintha vétkes lenne,
Áruló pír, véletlen futá át.

Ősz Berend együtt ült a vezérrel,
Kit nehéz gond vad haragja bántott,
Míg parancsosztó szavát hallgatva
Ifjú honvéd katonásan állt ott.

"Melyet mondtam, az előörs rögtön
Induland a vészes hegyszorosnak,
S ottan áll a végső emberig, míg
Holnap sergeim általvonulnak.

Hogyha mégis súlyosb lenne a baj,
Mint a hősi elszántság szivőkben,
Kérjenek segílyt!" mond gúnyos hangon
S a honvéd eltávozik sötétben.

Mily kinzó kétség, minő előörs,
Csak nem ifjam, gondolá Piroska,
Véle ily veszélyben mit tennének?
Kérdezné, és mégis néma szája.

Éjen át harclárma, ágyúdörgés,
Fegyvervillám tölté a vidéket,
Megzavarva, melyet a leányka
Álmodott, a tündér édes képet.

Bércek ormán a hajnal piroslik,
Útra készen áll a hős vezér már,
Ősz Berend egyetlen gyermekével
Búcsút mondvá a ház kapuján áll.

S ím futár jön vérző, füstös arccal,
Ajkán sóhaj, győzelem szemében.
"Mit jelent az éji harci lárma?"
"Tülerő kerített meg véletlen.

Hogy lőhessünk, még előbb szuronnyal
Kellett ágyuinkat visszavenni,
Hogy mozdulhassunk, mely elnyomott majd,
Az ellenség közt kellett rést törni.

Kapitányunk vitt zászlót előre,
S a vak éjben útát az jelölt csak,
Kapitányunk kardja tisztított rést,
Melyen bátraink aztán haladtak.

Hangja volt a kürt, melytől megértők,
Merre menjen aki győz, avagy hal;
S győztünk, a megritkult ellentábor
Elfutott a legvadabb futással.

Összeszámolóok magunkat s láttuk,
Ellenünk hogy ép jókor futott el,
Mert különben nem marad közülünk,
Aki jöjjön győzelmünk hírével."

Szép Piroska némán hallja mindezt,
Borzalomtól halványúl arcája,
Gondolván, ez volt egyik közülök,
Kiknek hírét hordja a hír szárnya.

Milyen lehetett e szörnyű férfi,
Akinek kő nőtt helyén szívének;
Hej, az én ifjam felől tudom jól
Legfeljebb csak bús lányok beszélnek.

"Hát miért nem küldtetek segélyért?"
A honvéd mosolyg rá keserűen.
"Mert hogy nem volt súlyosabb még a baj,
Mint a bátorság volt szemeinkben.

"S mért nem hozza tisztet a jelentést?"
"Egy tévedt golyó találta szíven.
S már alig suttofta: Semmi baj nincs
E ponton, vezéremnek jelentem."

Csendesség lőn a kicsinyke körben
S hallik súlyos léptek dobogása,
Bajnokok ravatalon halottat
Hoznak, elvett zászlókba takarva.

A vezér felhajtja a sírleplet,
Szőke ifjú tiszt szunnyad alatta;
Mellén két virág, a szerelemnek
Nefelegtse s a hír vérrózsája.

Ősz Berend könnyet törül s letérdel,
A vezér kardjához kap haraggal,
A lány nem sír, és boszút nem érez,
Ő csak földre roskad egy sohajjal.

Férfiszó

Az Aldunának szirtes partjain
Egymással szemben áll két büszke vár,
Közöttük a hab is jobban szalad,
Mint aki éjjel temetőben jár.

Itt válik a török s magyar határ;
Mi az mégis, hogy mindkét várfokon
Egyenlő zászló leng, bár a két vár
Különbözik mint éj s nap, oly nagyon.

Amaz mint rém, sötét és hallgatag,
Vonóhidját magas gaz nőtte be,
Csak éjjel zördül fegyver vagy bilincs
S az őrkiáltás zúg tornyáról le.

Nem látszik ott ember, csak néha jő
A várfokára egy sötét alak,
Fehér szakálát a szél lengeti
Szemében látszik rég forralt harag.

Néz, néz sokáig végig a Dunán,
Aztán öklével által fenyeget,
Szemébe könny gyűl, mígnem felriad,
S büszkén a vár mélyébe lépeget.

A másik vár vidám, népes, zajos,
Éjjel nappal tivornya, vígalom;
Ott összegyűl mi örömet keres,
Ottan lakik mi csak gyönyör vagyton.

S miért lakói mégsem boldogok?
Ámbár ifjú, ámbár szerelmes pár.
Felettök kínzó sejtelem gyanánt
Nehéz sorsnak Damokles kardja áll.

Tabán, a várúr, halvány és szikár,
Fájó mosolygás reszket ajkain,

S két szeméből vad láng tévedez
A távolban, de nem tudhatni min.

Csak hogyha zaj, vigasság környezi,
Csak hogyha bujdosik habzó pohár,
A mámorban látszik csak boldognak,
De akkor is sokszor rögtön feláll.

Fut a várfokra, halványan mint rém,
Merően lengő zászlójára néz,
S megborzad, hogyha egy-egy darabot
Ismét magával vitt az éji vész.

Lent Dalma várja. Milyen bájalak,
Megtettesült szerelmi élvezet.
De rajta is bánatnak fátyola
Hullámmék, mint felhő a nap felett.

Nem tudja senki, honnan van, ki ő.
Távol utából hozta őt Tabán,
De hogyha kérdik a nő s út felől,
Sötét felhő a válasz homlokán.

E pár egymáson szenvedéllyel függ,
Egymás karán lelnek csak életet,
S csókjoknál mégis Dalma könnye reng,
S Tabánnak ölelő kara remeg.

S ha a bűvös világban elmerül,
Mely a nőnek sötét szemében ég,
Ha függ a szűn, melynek hullámai
Több élvet rejtnek, mint a magas ég,

Egyszerre mint eszmélő felsikolt
A nő, s Tabán a vár fokára néz,
Hogy a zászlóból egy-egy darabot
Ismét magával vitt az éji vész. –

*

Éj van, vihar süvölt a vár felett,
S talapzatát dühös habok vivják,
Bent vad gyönyör s rivalgó kedv között
Dombéroz a féktelen társaság.

Tabánnak arca lassanként kigyúl
Túlizgatságtól, mely lelkében van,
Dalmának ajka kéjszomjtól pirúl,
Könnye kiszárad a szem lángiban.

S im a várfokról egy hang így sikojt:
"Zászlónknak vége, elsodrá a vész."
Tabán és Dalma kővé merevül,
S a társaság aggódva összenéz.

"Hadd jöjjön dalnok, mond egy cimborá
Föleszmélvén, pajzán dalt zengeni.
Tréfáira majd elriadnak tán
Az éjfélnek kísértő rémei."

S kinyíl az ajtó, dalnok jó be rajt,
Megrázva ősz fejét a húrba nyúl,
Végigfut rajta, mint a fergeteg,
Danolni kezd, s aggott arca kigyúl.

*

Volt hajdan egy basa
Sok nép uralta őt,
De számolt ép ezért
Még több irígyelőt.

Ezek nagy titkosan
Rá vést esküdtenek,
S orvúl egy éjszaka
Váránál termenek.

Megmászták csakhamar
Védetlen sáncait,
S koránti örömük
Mindent végzettnek hitt,

Midőn az agg basa
Egy vészjelt gyújtatott,
S hű frígyes társa mint
Villámlás terme ott.

Két tűz közt a zsvány
Talált így méltó bért,
Ki hírt vigyen haza
Közülök egy sem tért.

Társát most a basa
Vendégül kéri fel,
A hála s tisztelet
Ezernyi jelivel.

S átadván zászlóját
Igy szólt: "Akármí ér,
Lengesd zászlómat és
Míg van szívemben vér,

Avagy megvédelek
Vagy érted meghalok
Kincsem, váram tiéd
És én szolgád vagyok."

Néhány nap tűnt le már,
Még folyt a vigalom,
Éj volt, magában járt
Az őr a váríkokon,

S még fényár, víg zene
Töltött el minden tért,
Az őröz a hárem
Felől ily szózat ért:

"Óh nő, ily gazdag fényt
Nem adhatok neked."
"Hideg a fény nekem,
Megyek ifjú veled."

„Óh nő, ezer veszély
Átok kísér velem."
"Mindegy, karodba majd
Megvéd a szerelem."

"Óh nő, ha megbánnád
Még egykor léptedet."
„Ki a jövőre néz
És számol, nem szeret."

Az őr most jelt adott,
A basa ott terem,
Harcedzett népe gyűl
Körüle hirtelen.

Kis sajka látszik a
Dunán, benn ifju s nő.
Tűz! ordít a basa
S száz cső utána lő.

"Evezetek fiúk!
Mond és csolnakban áll.
Tovább, tudjátok a
Hú nálam díjt talál.

Mentsétek ősz fejem
Azon szégyentől meg,
Hogy nőmmel büntelen
Haramja kéjeleg."

A két csolnak repül,
Mint sas s kicsiny madár
Ez kétségbesve, az
Vérző zsákmányra vár.

S a két csolnak között
A tér mindinkább fogy,
Az üldöző hevül,
Az üldött összerogy.

"Nincs többé menedék,
Mond a rabló lovag,
Kardommal kell legott,
Hogy nő kivívjalak."

S felfogva kedvesét
Kopár szigetre hág,
Egy perc még és a két
Vetélytárs összevág.

Rettentő lett a harc,
Két órjás küzde ott,
Két fergeteg vala,
Amely találkozott.

Mindkettő lankadt már,
De győztes egy sem lett,
S csodálta mindkettő
A hős ellenfelet.

"Basa! mond a lovag,
Igy nem mégy semmire,
Ott állnak emberid
Gyilkolni hívd ide."

„Lovag, mond a basa,
Én gyilkos nem vagyok,
Menj és hadd e hűtlen nőt,
Tudd, én a férj vagyok."

"Úgy vívjunk hát tovább!"
S a két kard újra kész,
Midőn hegyek mögül
A holdvilág kinéz.

Csak most ismeri meg
A megdermedt basa,
Hogy a vendéglovag,
Ki hölgyeért viva.

S mellette látja a
Zászlót, melyet kinyert.
"Megállj, mond hirtelen,
Amit fogadtam szent.

Zászlóm véd, csak vigyázz
Hogy védjen szüntelen,
Mert hogyha nem lobog
Vérbosszúm megjelen." –

A zászló nem lobog,
Vérbosszúm megtalált,
Álnok bán, ismerjed
Meg bennem a basát! –

*

Tabán és Dalma még most is meredt,
Arcok fehér, mint síron holdsugár,
A társaság ijedten összenéz
S a vén dalnok méltósággal feláll.

"Üssétek által törrel kebelét!"
Mond felriadva egyik cimbora,
És tör után kap száz kéz hirtelen,
S erőtlen hull le mindnyájok kara.

Mi búverő bilincselhette le?
A dalnak büszkén lép közöttük el,
Nem tudja senki mért, de tántorog,
S elszorul s retteg minden kebel.

Vad lárma zúg kívülről, ég a vár,
Tolongva döbörögnek seregek,
A fegyver csattog s kétségbe eső
Nőhangok kegyelemért esdenek.

Végtére minden csendes, néma lesz
Csak füstölő rom már a büszke vár,
Elállt a vész is és a várfokon
Az ősz basa elmerülten áll.

Néz, néz az éjbe, rengő hold sugár
Van a Dunán, mint halvány sírlepel,
Közötte kormányzatlan sajka úsz,
S szellő enyelg két hullá fűrtivel.

A rom szelleme

Ordít a bérc, üvölt a fergeteg,
Villámot szórnak barna fellegek,
Az éj széttárja holló szárnyait,
Jaj, kit most utja rengetegbe vitt. -
Sötét bikkesben, szirttaréj felett,
Komor vár romja ég felé mered;
Ki az, ki egyedül feléje tart,
Nem félve az éjt, és nem a vihart?
Egy ifjú, napsütött és halavány,
Távolról jó, látszik lankadt lován;
Mellén kivarrva véres fészület
És véres sebhely homloka felett.
Az ifjú ernyedetlenül halad,
Villám deríti csak fel az utat,
Mely majd bozót és szirt közt tévedez,
Majd bérci zuhatag árjába vesz.
A bérc kúpjánál lombos bikk alatt
Vén pásztor kis tűz mellett szúnyogot,
És a lovag zajára hogy fölnéz,
Jó estét kíván s mond: "Uram vitéz!
Megállj, maradj tüzemnél reggelig!

Ládd a pokol miként viaskodik
Földúlni mind, mi szent Istent dicsér,
S előtted az ut rengetegbe tér.
Nincs ott hajlék, hová fejed letedd,
És átkos a vár ott a bérc felett. -
Kerüld ifjú, mert aki bele megy,
Nincs azzal irgalom, nincs azzal kegy:
Vagy meghal ott szörnyű látvány miatt,
Vagy mint örült világvégig szalad."
E szókra a lovag szeme kigyúl,
Megkapja lelkét mondhatatlanúl,
Míg érdektől reszketve így felel:
"S a büszke vár miért pusztúla el?"
"Igaz, mond a vén, e vár büszke volt
Mig udvarában szép Jolán honolt,
De kebelében nem volt női szív,
Mely érzetével mind hiába vív,
Elutasítá a legjobbakat
És hidegen szűz pártában maradt.
A megvetettek nemzetségei
Megesküdtek fényét megejteni,
S mit hősiezen védett, a büszke vár,
Most szép Jolánnak siremlékül áll."
E szókra a hős már nyeregben ül,
S haragvó arccal a várnak repül.
Haszontalan kiált a pásztor s kér,
Szavát elhordja a sivitó szél.

*

A várteremben, roskadt bolt alatt,
Kőpárnán nyugszik az ifjú vitéz;
Kezében kard, arcán sisakrostély,
S bedőlt résen ki a vak éjbe néz.

Elfáradt a vész, ködfátyol közül
Ábrándos arccal kél a holdsugár,
Bagoly huhog roskadt toronytetőn,
S a termen végig gyors denevér száll.

A völgyfenékről farkashad vonít,
S távol kakasszó éjfelet jelel,
Midőn rezgő, halvány fény közeleg
S megáll a fölriadt hóshöz közel.

A fény mögött leng tünde nőalak,
Fehér ruhában, homlokán füzér,
És arca oly bús, arca oly hideg,
Mig esdő karja tán részvétet kér.

"Míg éltem, szép Jolán volt a nevem,
Mond síri hangon a vár szelleme,
Nem egy szívben gyúlt értem szenvedély,
S hiúságom miatt mind elvesze.

Játékúl néztem legjobb hőseink,
Ők esdekelték, és kacagtam én,
Ők örjögöttek, én enyelgettem,
Hogy vívjanak ki a harc mezején.

Elementek mind, szó nélkül mentek el,
De tetteikről bajnok hír beszél,
Elestek mind, hősköként nyugszanak,
De mindnyájok halála szűmben él.

A messze szent sír pusztaságiról
Mind visszatért egyenként szellemek,
Átszállva a tengert, forró fővényt,
Hegyormokat, mint zúgó fergeteg.

És megjelentek egyenként nekem
Vérezve, halványan, bús éjfelen,
Súgván fülembé szörnyű jóslatot,
Melytől lehervadt árva életem.

Pártában halsz meg! így beszéltek ők,
S nyugalmad még a sírban sem leszen,
Míg a rideg ágyon jégkebledet
Fel nem melengeti hó szerelem.

Csak egynek nem jelent meg szelleme,
Feledt-e, vagy csak ő szerete tán,
Azt nem tudom, de ő volt egyedül,
Kit megsirattam, menni hogy hagyám.

Óh bajnok! bajnok! kérlek hát szeress,
Melengesd meg kebleddel keblemet!"
És szép Jolán az ifjuhoz simul,
S mosolygva vet reá könnyes szemet.

Hideg karokkal általfogja őt,
S hogy csókkal érinthesse ajakát,
Föltolja a sisakrostélyt. De ím
Hogy fölsikolt, mi az mit ottan lát?

Ah ő az, ő, akit megsiratott,
S kinek nem szállott vissza szelleme,
Ki réműlet s gyönyörtől részegen
Mostan szemét lankadtan zárja le.

Nem tudja eszmél-é vagy álmodik,
Érzékeit varázs vevé körül;
Azt véli a múlt újra megjelent,
Míg a jelennek kénytelen örül.

Jolán zokog, majd ismét fölkacag,
Régtől elállott keble földobog,
Körülök az egész föld elborúl
S szerelmükben egy percre boldogok.

Hajnal hasad, feleszmél a lovag,
Sikoltva ugrik fekhelyéből fel,
Forró karában csontváz meredez,
S a földre hullva ízzé porlik el.

Holt mátkájának sírt ás Latabár,
Melléje fából kis keresztet tűz,
S rohanva nyargal a várból alá,
Mint akit éjfél rémes hadja úz.

Jolán sírjában nyugalmat talált,
De Latabárt bús képzet üldözi,
Ha lányt ölel, a csontvázt látja csak,
Ha csókot nyer, sír bűzét érezi.

Arcán úgy ég, mint túlvilági jegy,
Szemével a holt mátkát keresi,
És fogyton fogy, míg az irgalmas sír
Megszánja végre kínját s elnyeli.

Az angyal utja

"Szállj le hivem, szállj le Gábor angyal,
Nézd körül egy kissé a világot,

Hogy dicsérik-e kellően hatalmam
S mit lelsz többet, bút vagy boldogságot

Mond az Úr, hallgatja Gábor angyal,
És az égnek ajtaja kitarúl,
Gyors felhőn útjára tér a hírnök.
Lássuk, mit lát égi pályájárúl?

*

Végtelen tenger terül előtte,
Ámbár vesztég, örökös mozgásban,
Ámbár egyenlő, egyhangú mindég,
Mégis mindég új minden habjában.

Szörnyű a mély, csillogó szemekkel,
Száz rém ül ott, martalékra várva,
S minden kis csepp, száz kis teremtésnek
Mindensége és boldog világa.

Száll az angyal s szelletét megérzi
A mély szörnye rémes agyarával,
És megérzi a kis csepp lakója,
S föltódúl mind háládó imával.

Csak az ember dacol Istenével
S a habok közt önhitten vitorláz,
És nem érzi Gábor angyal szárnyát,
Melyről harmatoz le égi áldás.

S ím megszólal a vész harsonája,
Fölzavarva bög a tenger mélye,
A hajó inogva kezd recsegni,
Verve éles szirtek ellenébe.

"Isten! Isten!" ordít a hajós nép,
Gábor angyal mosolyog feléjük;
A vész elhal, a hírnök tovább száll,
Büszke szárnyán útas fellegének.

*

Ér országot, egykoron virulót,
Égbe meredeztek fel gulái;
Szolganép véres verejtékével
Önhitt gőgnek áldozott munkái.

Palotái márványtól ragyogtak,
Óriás faj építette tán fel,
Síremléki a halált kacagva
Harcra keltek ezered évekkel.

Messze terjedt a király hatalma,
Mert volt néki próbált harci népe,
És kegyelmet avagy átkot küldött,
Mint Isten, száz nemzetnek fejére.

"Elveszének a népek s királyok,
Nevöket is régen elfeledték,
Palotáik, büszke síremlékik
Sárga porban, romban fekszenek rég."

Szól az angyal s a vadon királya,
Az oroszlán és a karcsu zerge
Látják őt és érzik, a pusztának
Ők, s a puszta nekik van teremtve.

S érzi szárnya hűsítő szelét a
Beduín is, vándor sátorában
S tisztább hálát küld föl Istenéhez,
Mint hajdanta kelt a palotában.

*

Száll az angyal s lát két büszke tábort,
Harcra készen, vért vágyó szemekkel,
Lát megettök falvakat leélgve,
És mezőt, mit harci mén tiport el.

S mindkét tábor zászlaján lát írást:
"Szent ügyünk s győzelmet Istenünk ad."
Köztök áll az angyal s egy sereg sem
Érzi szárnya büszke csattogását.

"Itt nincs szent ügy, itten nincsen Isten."
Mond az angyal és búsan tovább száll,
Mígnem röptét csakhamar feltartja
Lomb árnyékban, csörgő kis forrásnál.

Sebesültet ápol ott a lányka,
Hála ég a kór bajnok szemében.
Gábor áldást hint le és ez ír rá
Lesz a sebben, üdv a lány szívében.

*

És az angyal messze Indiákhoz,
Szent myrtusnak kérkedő honába,
Hegyeket lát templomúl bevésve,
Egy-egy szikla az istenség szobra.

A bálvány egy-egy szeme mesés kincs,
Dús oltárán ember, állat vérzik,
S hol van a nép, mely térdre boruljon?
Hol van a pap, aki itt áldozik?

Elveszett mind a bálvány nevével,
Istennek nem tölt mindebben kedve,
Kígyó fészkel a templom boltjában,
Az oltárt meg vad haraszt felverte.

S a gór bálvány lábához ragasztva,
Mint kis fecskéfészek, szűk gunyhó áll,
Dús kenyérfa árnyékozza azt be,
Méltóbb szentély a véres oltárnál.

Pária-családé a kicsiny lak;
Benne gyermek egy kutyát kötözget.
"Drága bajtárs, csak nyugton feküdjél,
Értem nyert sebed majd csak behegged."

Hálásan néz a fiúra az eb,
E hű társ, ki éden kertéből már
Száműzött apánkat elkísérte
S oldalánál bú s szerencse közt jár.

Megnyugodva száll el Gábor angyal,
Látja, Istent itten is dicsérik,
S romló művén dőre embereknek
Egyszerű szent íge magva érik.

*

Ér legottan a jégnek honába,
Szürke égről halvány nap néz ott le,
Küzdve él csak minden, nincs virága
A mezőnek, a fának gyümölcse.

Féléves éj, melyben nem világol
Más, mint éjszak fénye és hideg hó.

A jégmedve ott kushad magában,
Jégtáblával úsz a tengeri ló.

Gyéren száll fel itt-ott egy madárka,
Felveretve a jég-ropogástól.
"Hogy vagytok?" mond a hírnök hozzájuk,
"Hála a nagy Istennek, igen jól.

Olyan csendes, olyan szép világunk!"
Mondanak az állatok egy hanggal.
S Gábor angyal egy szirtnek tövében
Kis gunyhót fedez fel bámulattal.

Amint benéz, lát tűznek körében
Melegedni boldog kis családot;
Gyermek játszik, hölgyek sürgölődnek,
Nyugszik a férj, mert előbb halászott.

Szentírást olvas föl egy családfő,
Elvonultan ül egy szerető pár.
Mindnyájok közt, mint mosolygó szellem,
A szegénység s megelégedés jár.

Gábor angyal néz, csak néz, sokáig,
Míg eszébe jő, hogy égbe szálljon,
S nem kincset visz, csak néhány virágszált,
Jehovának amit bemutatson.

Lót*

"Térj meg, térj meg végre, megrögzött gonosz nép,
Istennek haragját hirdetem tinéktek,
A viharnek szárnyán jó már, jó a felhő,
És halál villáma a felhő kezének.

Nem halljátok-é, mint zúg szörnyű utában,
Erdőket forgat ki százados gyökéből,
Láng lehelletétől a tenger kiszárad,
S a puszták királya, az oroszlán eldől.

Térjete meg, végszer intlek, térjete meg!"
Így szól Lót próféta Sodoma népéhez,
Haj, de a magasból suttogott tanácsot
Csak gúnnyal fogadja és hitetlenül ez.

"Jőjj hát, jőjj, s kövess te, mond aztán nejehez,
Jehovának súlyos karja fekszik itten,
Elpusztúl e város, elvesz a hely is, hol
A próféta hangját gúnyolák merészen."

"Jaj, mond ez, hazátlan vándoroljak-é el,
És egész világom veszni hagyjam-é itt,
Társnéim, virágim, a szülőknék sírját,
S gyermek éveimnek játékos vidékit?"

Itten hagyjam-é a tűzhelyt, csendes házat,
Vessen-e múltammal a jelen s jövődő,
Amin e kebel függ minden, s száműzésben,
Szívvilága nélkül mit tegyen hát a nő?

Nem, nem, menj magad Lót, neked élned kell még,
Téged Isten szentelt eszközül választott,
Prófétája lettél, s hogy hirdesd az ígét,
Melyet a sors rád mért, túrnöd kell a sorsot.

Óh de engem hagyj itt!" "Jönöd kell" felel Lót,
S a nőt átkarolva vonja el magával.
Küszöbön vannak már s még egyszer lezárja
Mindkettőt honéret, rejtélyes pántjával.

Egy percig könnyű ég Lótnak is szemében,
Nem szól és kis házán, kis kertén körülnéz,
Aztán összeborzad, s újra menni indul,
Mintha mély álomból rázná föl erős kéz.

S ím, mely a próféta csarnokán épített,
Mintha könyörögne, zengni kezd a fecske.
Távol a felhő zúg. "Menjünk, menjünk"! mond Lót,
Vonszolván a nőt, ki mégis küzd remegve.

"Óh mint dúl, óh mint forr az egek tűzárja,
Halld a nép őrvongó, elhaló sirását.
Lángtenger már minden, itt-ott egy torony még,
Mint sötét kísértet, tartja fel folyását."

"Hát fecskénk, mond a nő, a dalos kis állat,
Elvesz-é az is? Hejh, Isten őt mért sujtja?"
"Ahol esni kell a büszke palotának,
Ott a fecskéfészek a sors áldozatja.

És midőn felírják a toronynak estét,
A fecskére nincs gond, az el van feledve.
Óh de jőjj, kövess nő, s hátra ne tekints, mert
Kebled e rettentő képtől megmeredne."

"Hadd meredjen s vesszen együtt kis körével,
Hadd feledjék azt is, mint a fecskefészkét,
Csak te élj és szenvedj, mint igaz próféta!"
Ezzel hátra fordult, s iszonytól kővé lett.

* Genézis XIX. 24-29.

Az anya osztálya

Sok kincsem van, sok drága birtokom,
Elosztom azt, fiaim, köztetek,
Én már öreg, erőtlén nő vagyok,
Próbáljátok meg önerőtöket.

Ha védelem kell, mert baj fenyeget,
Ha kell kenyér, midőn éhes vagyok,
Hozzátok térek, kedves gyermekim,
S ti tőlem azt meg nem tagadjátok.

Földem hát, mely terem arany kalászt,
Tiéd legyen, te munkabíró vagy
Te kincsemmel mint gondos iparos,
A gazdagulás ösvényén haladj.

Neked hagyok művészet s tudományt,
A halhatatlanságnak dícsivel;
Neked hagyom hatalmamat, kezeld,
Mint az erősnek azt kezelni kell.

Ez osztályrészetek. Még egy fiam
Él messze tőlem vándoréletem,
Ő elhagyott, őt én is elhagyom,
Kitagadom a hűtlen gyermeket.

"Most gyermekim, áldásom rajtatok!"
Mond az anya s áldása sikeres,
A négy fiú mind egyre gyarapúl,
És öröke virágzóabbá lesz.

Jó az anya. "Adj kenyeret, fiam!"
Mond, s a gyermek durván kiűzi őt.
"Adj kincsedből te, ládd rongyos vagyok."
S a más gyermek kikacagja a nőt.

"Te védj hát, hisz hatalmas vagy fiam,
Gonosz testvéreidnek ellene."
"Ah, mond ez, a vén mind panaszkodik."
Feszül e szóra a nő kebele.

"Ah látom, látom, túl éltem magam,
Jőjj, jőjj halál hát, ah de síromra
Te adsz dicsedből úgy-e egy sugárt?"
"Nem ismerlek" mond negyedik fia.

E súly alatt leroskad az anya.
"Sem életem sem síromon sugár!"
S imé a nap kisüt. – "Ah, mond a nő,
Vándor fiam értem imádkozál."

Rege az ibolyáról

Csodaszép leány volt kékszemű Ibolya,
Hejh de nem kevésbé nagy volt hiusága.
Epedett miatta sok bajnok levente,

Míg ő a szerelmet csak névről ismerte.
S így szólott hozzájuk: "Mint a miljó csillag
Elvész sugárában a királyi napnak:
Akként halványulnak el egyéb leányok -
Ott, hol bájaimmal én közöttök állok.
És ezért kezemre vágyni ki merészel,
Annak végbevinni csoda dolgokat kell!"
S űzi szeretőit szerte a világba,
Hétfejű sárkánnyal küldi azt csatára,
Az arany almáért tündérek kertjébe;
Hajnal csillagáért ezt, ékül fejére.
Mennek a leventék, mennek elbusultan,
Ez ledűl embert nem illető csatában,
Azt siker nélküli fáradság emészti,
Ez kétségbesésből önmagát kivégzi.
Igy pusztulnak mind el, épen a legjobbak,
Egy szeszélye végett a hiú leánynak.

Látja eztet a nap, e hatalmas tündér,
Földünkön ki mindent őrsemekkel kísér,
Lovag alakot ölt s kész tervvel szívében,
Megy szép Ibolyához ő is kérőképen.
Nem méltatja őt egy pillantásra a lány,
Ez sem érhet többet másnál, úgy gondolván,
És mond: "Hozd el legszebb ékét tündéreknek,
S lábamhoz ha tetted, akkor majd megnézek!"
A napnak tündére erre szótlán elmegy.
A lány mosolyogva rója fel: megint egy!
Hej, miként elbámul, hogy kevés vártatva
A lovagnak visszaérkeztét meghallja.
Gyöngyöket, gyémántot, szalagot, fátyolt hoz
Tündér földről s rakja a leány lábához.
Mostan nézi csak meg rejtélyes lovagját,
S szívéen még nem érzett vonzalom hevül át.
"Kezemet sok és nagy tettekkel kinyerted, "
Óh, de legnagyobb, hogy szívemet legyőzted.
Mond a lány, de a nap mosolyog szavára,
Válaszolván: "Óh te föld hiú leánya!
S véled-é, hogy aki ily tettekre képes,
Annak boldogsága a lányszerelem lesz?
Tartsd meg ékességit a tündér világnak,
Engemet feledj, kit más örömök várnak.
Válassz földi mátkát, aki hoz szerelmet"
S eltűnt, míg Ibolya szavain merengett.
Majd eszmél, könnyörög, sír, de mind hiába!
Mosolyogva néz le a nap bánatára.
Most a lány kesergve csak keres, csak keres,
Tündére szívére hogy legyen érdemes.
Mig őrjögve bűvös gyöngyét szerteszórja,
S e gyöngyökből vált a zöld mező harmatja.
Messze, messzehányja a gyémántköveket
S mindenikből hulló csillag, fénybogár lett.
Fátyolát eresztí a szellő szárnyára,
S abból vált a puszták fényes délibábja.
Mig szalagja, melyet tündérek szövének,
Szivárványa lőn a földerülő égnek.
"Most, óh most szeress már! mond a lány kesergve,
Látod tündérföldnek nem kell semmi éke,
Csak te vagy magad, kit esdve óhajt lelkem,
És megöl nélküled epedő szerelmem!"
Ah, de esdeklése mostan is hiába,
Mosolyogva néz le a nap bánatára.

"Majd ha meghalok, majd akkor látod által,
Hogy kegyetlenség volt amint vélem bántál.
S mondod, még sem volt oly rossz, milyenek hittem,
Mert meghalt inkább, mint éljen megvetetten.
Hej de küldesz-é, óh küldesz-é síromra
Legalább egy sugárt majd látogatóba!...
Mond a lány a naphoz, – már ha itt nem kellek."
"Küldök, mond ez, ámde lány bútól nem hal meg."
És csalódott a nap, mert meghalt Ibolya,
Sírjára sugárt küld a nap, mint fogadta.
Érzi e sugárt a lány a sírfenéken,
S fölkél a sír ormán kis virág képében.
Oly szerény most, egy kis sugárral beéri,
S érte illatát a nap felé lehelli.
Ő köszönti első a tavasz hírére,
S a nap tündérének is megesik szíve,
A kicsiny virágot kedvébe fogadja,
Kit minden salaktól szerelem varázsa
Tisztított meg, hogy ki volt bűnös, hiú lány,
Most a naptündérnek kéjeleghet csókján.

Viharkirály

Ott hol a féléves éjnek sivatagját
Mint órjás lángkéve éjszaksfény virrasztja,
S fényében csillámló jéghegyek tövénél
A tengerek szörnye tagjait nyugasztja;

Ott hol küzdeni már az ember is kifárad,
S a szúktápú Jávor szarvas már nem él meg,
Hol földet lakó hófelhőkön nem látott
Tárgyak ábrándos bús árnyakat tükröznek:

Ottan állott trónja a viharkirálynak.
Nagy volt birodalma, nagy volt a hatalma,
Hej, de e nagyság mind, mind nem mérte még fel
Azt a sorsvégzést, mely árva lelkét nyomta.

Nem szerette semmi, kerülte, futotta,
Minden ami érzett, ami élt és lehelt,
Holtan roskadt össze vágyódó csókjától,
Amit meglepett és erővel megölelt.

S a viharkirály, hogy boldogsága nem volt,
Nagyravágnak adta a szívét egészen,
Bé nem érte többé földi országával,
Úrrá kívánt lenni, ott fenn is az égen.

S jéghegyet halmoz fel annak türelmével,
Akinek előtte egy örök élet van,
Századok gördülnek, míg hágcsója készül
Egy lépés még s ott áll Isten országában.

Látja ezt Jehova, s a harcot kerülve
Igy szól a királyhoz: "Mit bolygatják egymást,
Aki oly sokáig éltünk békességben,
Kössünk frigyét, kárát nem vallod majd meglásd.

Több ország kell? vedd el a földet egészen!"
"Nem, nem alkuszom, hadd bukják egyikünk meg."
"Kell dicsőség? válassz miljó csillagimból!"
"Nem, nem alkuszom, harc kell szomjú lelkemnek."

"Nézz hát, nézz keletre, legkedvesb leányom,
Szép Virár, mosolygó tündére a tájnak,
Őt adom mátkádúl, béke zálogképen,
Véle a megnyugvás élvezési járnak."

A viharkirály lenéz a hegytetőről,
Szép Virár enyelgve lent áll lába mellett,
Femosolyg kacéran a viharkirályra,
Ajka kéjt sugároz és szeme szerelmet.

Láttán elfelejti minden nagyravágyát
A király, csókjáért megy, rohan a lánynak,
Még csak recsegést sem hall, amint nyomában
Százados művei szerte szétomolnak.

Megy, rohan s amint már ajakán ég a csók,
S szétterjeszti karját mátkáölelésre,
Szép Virár elsurran tünde álmoképen
S ott mosolyg kacéran ismét messze tőle.

Mostan jó eszébe a viharkirálynak
Az a sorsvégzés mely árva lelkét nyomja.
„Mindegy – mond – kivivom őt vagy elenyészek
Örök életemnek és sorsnak dacára."

Felkészül hát újra, és szilaj szárnyakkal
Zúgva megy nyomában a bájos Virárnak.
Mosolygva leng ez mindenütt előtte,
Véle kis virágok, hímespillék szállnak.

S hogy végkép megtörje a királynak szívét,
Énekes madárkák lesznek udvarlói,
S míg a bérc visszhangja válaszol dalukra,
A sík délibábja kéjüket lefesti.

Rettentő harag gyúl a király szívében
Forró érzetének e szilaj gúnyára,
Mégfeszíti minden erejét, előre
Nyargal. "Most megvagy hát!" mond, de mind hiába.

A madár és pille elreppent előtte,
Földbe rejtezőnek a félénk virágok,
A tündér távolról mosolyog rá ismét,
Hull, hull a falomb is és szalad utánok.

A visszhang marad csak helyt a délibábbal,
Ámde az zokog, sír, hogy saját bújára
Ismer a király s mond: "Téged nem bántlak, bár
Véle vígadtál, mert vélem sírsz utána."

Ez meg ködfátyollá lőn a tar mezőkön,
S mint halvány kísértet a légben tévedez.
Nem bánthatja azt sem, szomorú ködfátyol
Oly jól áll kesergő, szerető szívéhez.

Hol leljen hát tárgyat, min dühét könnyítse
Mély gyásszal csordultig megtelett szívének?
Itt egy fiatal fát, szárnyszegett madárkát,
Ott meg egy elkésett kis virágot öl meg.

De amint örülne lelke a rontásnak,
Messze, messze földről tompa zokogást hall,
Társai siratják a madárt, virágot,
És a fiatal fát részvét harmatával.

"Hát mindent szeretnek, hát mindent siratnak,
S általam mindennek meg kell mégis halni?
Nékem kell csak élni végtelen örökké.
Hej pedig utánam nem könnyezne senki.

Óh Virár! lemondtam érted a mennyekről,
Örökös dicsőség volt szerelmed bére
Állj meg, állj egy percre, adj egyetlen csókot!"
A tündér pajzánan válaszol: "Jöjj érte."

"Jó van jó, gúnyolj csak, bájos röpke tündér,
A sorsnak végzését mégis én győzőm meg,
Életem már csak bú, hogyha azt kisírom,
Úgy végét szakítom örök életemnek."

Mond viharkirály és sír, sír míg keserve
S a keservvel élte fellegként oszol szét,
Haldokolva tér meg ősi országába
Hegyein végzendő örökös életét.

Ah, de sorsvégzéssel Isten, ember nem bír,
Örök éltét ő se bírja hát legyőzni,
Amint honja földét éri, életét és
Ezzel szenvedélyét érzi visszatérni. –

Hogy megint induljon, küzdjön szép Virárért,
Túrjon mély keservet, szenvedjen hiába,
S örök életének e tündér szerelem
Legyen boldogsága, legyen örök átka.

A fecskérői

Messze, messze, messze szép kelet földéről,
Honnan a nap jár el látogatni minket,
Hol minden virágért nem kell harcra szállni,
Mert még édes frígyben él ember, természet;

Hol rózsáknak kelyhén tündérek ringóznak
És virágharangok közt dalt suttog a szél,
Hol még Éden álma nem tűnt el egészen,
S a költők dalában, nők szemeiben él;

Hol szent hagyományként tiszteletben áll fenn
A lélekvándorlás egyszerű szép tanja,
És a büszke embert édes jó anyjához
Még szelíd költői pántokkal csatolja;

Onnan hozta e dalt egy dalos madárka,
Meglesém, hogy nyári éjjel énekelte,

Bár zománca eltűnt, amint átfordítám
A költőietlen emberi beszédre.

Kedves kis hajlék állt pálmafák árnyában,
Nyugalom s jólét volt benn a házi isten,
Küszöbén a puszták lankadt vándorának
Enyhülést mosolygó szív hozott serényen.

A szép Hermione volt a ház úrnője,
Kora özvegységre hagyta férje ötét,
Két kis gyermekével házi gondok súlyát
Bízva rá s a sírnál gyászoló keservet.

De a bú erősebb volt, mint Hermione,
Hervadt, hervadt, mígnem ő is sírba szállott,
És virágai közt, melyeket nevele,
Kis kertében alvá az örökös álmot.

Férfjével volt hát most, ah de szíve ismét
Vissza, vissza vágyott kisgyermekéhez,
Jehova fecskébe költöztette lelkét
S jól ismert házának csarnokán fészkelte ez.

Ott virrasztá kedves árváit, s könnyűlten
Vissza, vissza szállt a férjhez messze földre;
Hamvából meg ciprus nőtt és árnyékával
Gyermeknek, virágnak lett enyhadó öre.

Igy folyt ez soká, nőtt a fiú és a lány,
Ismerték, szerették a kis házi fecskét,
Ez költé fel őket reggeli dalával
S vidáman viszonzák édes csevegését.

S hogyha a kis kertben pajzán játékok közt
Elhevülve dültek anyjuknak sírjára,
Homlokuk letörlé s enyhe szelletével
Felüdté őket a ciprusnak árnya.

Ifjú lett a gyermek, hajadon lett a lány,
Azt ki a világba tetterő üzé el,
Ennek kebelében szunnyadó világát
Szerелеm búbája mostan ébreszté fel.

Ott ültek merengve, anyjuknak sírjánál,
Rejtélyesen rengett a ciprusnak árnya,

Mintha mondaná, hogy féltve félti őket,
S fájva kérné, hogy ne hagyják őt magára.

És a csarnokról a fecske is megszólalt:
"Lányom, szent érzés az, mely szivedben ébred,
Szent, de veszedelmes, kéje üdvözítő
S kínja öl, ládd engem is siromba ez tett.

Óh fiam! bejárom én is a világot,
S látod mégis mindég, mindég visszatérek,
El ne menj, erődet, szívedet hagyod majd
Útadban, s párját nem leled e fedélnek,"

De az ifjú és lány, csak mereng tovább is
Új tündérvilágért epedez, epedez,
S elbusultan, hogy már gyermeki sem érték,
A kis fecske elszáll, mint szokott, férjéhez.

Nap megy nap után, s hogy visszatér fészkéhez
Messze földön jár már vándorúl az ifjú,
Sorsnak sujtó karja nehezült a házra,
Külsején romlás van, belsejében a bű.

Fű nő küszöbén, beroskadt fedelére
A galamb nem ül már, kerte dudvát terem;
Minden elkerüli az átkozott házat,
Minden odahagyja, csak a kis fecske nem.

Megkeresi fészkét csarnokán a háznak
S ím meglátja lányát a ciprus árnyában,
Mostan is mereng, mint egykor, ah de arcán
Most nem tündér álom, de nehéz keserv van.

Halvány epedéssel messze, messze vágyó
Pillantása könnyűn által nézi, nézi,
Merre a hűtlen ment, átkot küld utána,
S megvetést, de titkon áldja és reményli.

Résztvevő bánatként lengi őt körül a
Ciprus árny, vigaszt zeng a fecske feléje;
Most megérti a lány, jól esik szívének,
Hej de bűját még se adja ő cserébe.

Látja ezt a fecske, s újra útnak indul,
Gyermekeit, az ifjat, s a hűtlent keresni,

Hogyha visszahozza őket a tűzhelyhez,
Felvirúl még háza, titkon úgy reményli.

Holnapok multával megtér az ifjakkal,
Ah, de alig ismér már az ősi házra.
Oly egészen más az, fényesebb, virágzóbb
És mégis hidegebb, idegen nép lakja.

Semmihez sem vonja ezt gyöngéd kegyelet,
A kis fecske fészket sem hagyá zugában,
Hasztalan keresi hajdani lakója,
Mindenütt multjának sírján új virág van.

Aki elhagyá a lánykát, most porából
Nőtt kicsiny virágot visz el mint ereklyét.
A fiú meg anyja hamvából nőtt ciprust
Vágja vándorbotnak, mint végső örökjét.

Az kíséri őt el viharos éltében;
Védi lépteit mint véd az anyaáldás,
S támaszául áll még, amidőn elhagyta,
Amidőn megcsalta őt minden, minden más.

S a fecske is elszáll, száll másodmagával,
E házhoz már többé semmi sem csatolja.
S amint száll társától kérdi: "Merre lányom?"
"Rakjunk fészket, mond ez, a megtért házára."

A nő teremtése

Szerelem! te vagy az egész teremtés
Legnagyobb fájdalma, legidősb leánya!
Még miljó világink meg sem születének,
Jehováé mellett trónod is már álla.

A nagy Elohimok meghódoltak néked,
Közülök Lucifer maga sem hiányzott,
És ki Jehovával is dacolva hódolt,
Rózsaszál vessződnék szinte térdet hajtott.

Hajna volt szerelme, Hajna volt imája,
Ifjú tündére a mosolygó bájnak.
És nem volt előtte más gyönyörúsége,
Más reménye nem volt a szellemvilágnak.

Jehovának jött egy pajkos gondolatja,
A végetlen űrben hogy földünk teremtsen,
Játékául az ős szellemeknek és ím
Gondolatját menten a tett is követte.

"Szellemek, hű társim! jőjjetek, jőjjetek!
Mindenki teremtsen, mint szeszélye súgja,
Közösen készítsük el a porvilágot,
Majd meglátjátok, mi jót nevetünk rajta."

S alkot minden szellem, ez sugárt, az árnyat.
Ez virágot, az meg a virágba férget,
Ez dalos madárkát, játszi pillangókat,
Az kietlen pusztát és lánggyomru bércet.

Jehova teremtett önképeére férfit,
Mint bábót készítünk a gyermek-színpadra,
Melyen olyan furcsa méltósággal játszik
Szem elől elrejtett sodronyán vonatva.

"Készen áll a föld, most kormányozzuk együtt!"
Szóltott Lucifer. – "Nem, az csak engem illet!
Viszonzá Jehova; vagy nem-é teremtém
A földnek királyát?" – s amint mondta, úgy lett.

A szelídebb lelkek megnyugodtak benne,
A meghódolók közt első volt szép Hajna,
Csak néhány törhetlen volt még Luciferrel,
Amint a hűséget büszkén megtagadta.

Folyt a harc. Csupán őt vágyott megnyerhetni
Jehova, s csábítá kedvese kezével,
Ámde az, kinek nem volt üdve, csak e kéz -
Békedíjzul mostan mégsem fogadá el.

"Nem, soha ne birjam inkább szeretőmet,
És bolyongjak kósza lélekként az éjben,
Mint hogy bírjam őt, de ily gyáván odadjam
Önbecsem érzését érette cserében.

Bírok én alkotni még egy új világot,
S Hajna lesz világom áldó istensége,
Vagy birom tiédet, Jehova, megrázni,
És ismét csak Hajna lesz kegyelmem bére."

Szólott Lucifer, s folyt a harc új erővel,
Míg végtére győzött Jehova hatalma,
S mint mindég, úgy itt is a veszítő lett vétkes
S a győzőé lőn az érdem koszorúja.

Lucifer száműzve búsan elbolyongott,
Átok s kárhozattal megtörött keblében,
Megveté a boldog meghódoltak sorsát,
Üdvét elfeledte, csak szép Hajnáját nem.

És midőn az éj jött gyászos hollószárnyal,
Vissza, ellopózott a menny ajtajára,
Egy tekintetért a szép Hajna szeméből,
Egy pillantásért a régi boldogságba.

Hajna éppen ott állt a menny ajtajában,
S búsan elmerülve a vak éjbe néze;
Száműzött hívének gondola sorsára,
Nagyszerű buktára, forró szerelmére.

Lucifer átfogta, csókot égetett rá,
S ő nem tudta, álma folytatása-é ez,
Vagy való? azt érzé csak rengő kebellem,
Hogy bár fáj mit érzett, mégis olyan édes.

És midőn fölébredt Lucifer karjában,
Az égből száműzve, itt földünkön volt már,
Mégfertőzteté őt kedvesének csókja.
Rá többé bocsánat, rá többé üdv nem vár.

Lucifert ellenben megszentelte a csók,
Pártos társaihoz már többé ő sem fér,
Nincs hát maradások égben vagy pokolban,
Csak földünkön, köztök mely közömbös harctér.

És az ölelésnek mennyek ajtajánál
Lányka lett gyümölcse, – ördög, angyal lánya,
Fölfogák szülői, elvivék s letették
Az alvó Ádámnak vágyteljes karába.

Ádám ébredt, titkos vágy voná a lányhoz,
Úgy érzé, mint hogyha oldalából lenne,
Nem tudá, hogy angyal s ördögnek csókjából
Lőn kinúl és üdvül a leány teremtve.

Ámde Lucifer, a zord, és szende Hajna
Csakugyan világot alkotott magának,
Mert mióta nő van, áldást, átkot szórva
A szívnek világán benne uralkodnak.

Karácsonykor

Zúgva nyargal a szél, hordja a havat,
Mindenekre tiszta fénypalástot ad.
Egyiránt borít el bércet, völgyeket,
Tán az egyenlőség tart ma ünnepet.
Ünnep van valóban, ím a büszke vár
Dús világításnak özönében áll,
Fényes csarnokáról hangzik a zene,
S vad dombérozásnak hangja jön vele.
Vár alatt útfélen ül kolduscsalád,
Férj s nő átkarolva tartja magzatát,
Keblok melegével óvják gondosan,
S rájuk elterítve egy rossz gúnya van.
Igy ülnek sokáig, némán, reszketeg,
Míg a férjnek ajki szólni kezdenek:
"Márma van karácsony szentelt ünnepe,
A nép megváltója márma születé;
Jó hogy ez egy emlék megmaradt reánk,
Mert feledtük volna, hogy megváltatánk.
Óh hatalmas Isten, hát miért, miért
Ontatál fiaddal értünk drága vért?
Hogy dombérozásra több ünnep legyen,
S a nép rab maradjon véges-végtelen?
Cél után fáradni, küzdeni dicső,
Elfeled minden bajt, aki célhoz jó,
Ah, de én mért hordom a szörnyű igát,
Csak hogy életemet nyomorogjam át,
S amelyet kiküzdök, életem minek,
Hogy legyen igámat hordani kinek?
Rettentő körút ez, melynek vége nincs,
Egy kétségbeejtő örökös bilincs. -
Vagy nagy ég, megvolnánk váltva általad,
És igába tart csak zsarnok akarat?
Úgy még jó idő, mely újra törvényt tesz.
S a megváltó újra gunyhó sarja lesz. -
Hátha e bíró még gyermekem lesz tán,
Óh, takard, takard nőm édes gondosan.

Jőjj, jőjj közelebb, így hajtsd reám fejed,
 Hadd tomboljon a szél, rossz szűrünk felett,
 Szálljon a hó, itten vad dühe nem ér." – -
 S ím leszáll közējük enyhadó tündér,
 Édes álmképét szó rájok keze,
 S boldogok mindhárman, férj, nő s gyermeke.
 S hogy ne verje őket zord valóság fel,
 Lassan eltakarja őket hólepel. -
 A várból öröm száll – zúg a téli szél -
 A család helyén csak kis hódombot ér.

Az utolsó ítélet

(Török legenda)

Elfogyott a napfény, fagy jött és setétség,
 A forrás elállott, s tó gyanánt penészlík,
 A zajos tengernek nincsen már hulláma,
 Fergetegje nincsen, simán, holtan fekszik.

Nem emel gályákat, mintha fáradt lenne,
 A szél meg nem tölti a lógó vitorlát,
 Döghalásos búzt hord, mely egykor feszíté
 A dalos madárnak eddig füрге szárnyát.

A földben megrothad minden termő csíra,
 Moh s penész tenyészik hajdan dús határban;
 A vén cser kifordul százados gyökéből,
 A szirt összeporlik ereje-hagyottan.

Véres arccal néz csak még egy üstökös le,
 Mint haragvó Isten bosszuló vesszője;
 Kétségbesve néz rá a beroskadó föld
 Végveszélye ellen daccal küzdő népe.

Sárga arccal óvja és véres kezekkel
 A barát utolsó tápját a baráttól,
 Megtagadja szíve kedvesét az ifjú,
 Messze, messze futván, üzve életvágtyól.

Ott meg a futamló zerge, síma kígyó,
 A védetlen gyermek és erős oroszlán,
 Reszkető tagokkal összebúj csomóba,
 Megbékélve híven a közromlás napján.

S ím megnyílnak az ég kapui hirtelen,
Végig a világon száll tüzes pallossal
A halálnak lelke, és utána minden
Elpusztul, lehervad, összedűl és meghal.

Pusztta völgy lett a föld, néma és kietlen;
S másodszor megnyíl az égnek ívezetje,
Trombiták harsognak s fénynek özönében
Száll le angyaloknak dicsőült serege.

Föltűn Jehovának trónja a magasban
S áldásos jobbán az angyalok megállnak,
Balján villámterhes barna fellegek közt
Leskelődik lelke a vak éjtszakának.

És a trombitának harsogó szavára
A sirok kiadnak minden martalékot,
Melyet ezredektől fukaron gyűjtöttek,
S ím az ős meglátja a késő utódot.

Eltűnt köztük a kor, minden egy idős most,
Gazdag és szegény közt nincsenek korlátok,
Elmult fejedelmek uralomvágyása,
Népek versengése, kisszerű viszályok.

*

Gábor angyal int, a trónnál szőr ruhában
Mártir arculattal híres fakir lép fel,
S szinte megdöbben, hogy szól hozzá harsány szó:
"Mielőtt tovább mégy, éltedet beszéld el."

S elbeszéli, mily hűn hirdetett szent ígét,
A hitetlenek közt mint dült tűzzel vassal,
Mígnem elpusztultak álmüveltségökkel,
S győzelem egyesült a dicső félholddal.

Mindezt nem tevé, mond, dics- s haszonlesésből,
Távol volt szívetől a föld hiusága,
Bőjt, sanyargatás közt élt hitvány odúban,
Senyvedő testét csak daróccal takarva.

S ím, amint elnémul, Jehovának arcán
Szent harag gyulad ki s mond: "Hiú ember te,
Hitted-é, hogy szentelt célomat kivívni
Szükségem lehetne rád, gyarló eszközre?"

Emberek kedvéért küldék én prófétát,
Nem hogy prófétámért az ember szenvedjen,
Mily önzőnek tart majd engem a föld népe.
Menj, menj el szememből, megszennyeztél engem."

E szigor befutja néma réműlettel
Az egész kört, senki nem mer már kilépni,
Míg a sokaságból, hosszú úszó hajjal
Gábor angyal halvány bajadért idéz ki.

Térdre hull ez és így szól csengő szavával:
"Én nem hozhatok, hej, érdemül erényt fel,
Könyörületért esd hozzád sóhajtásom,
Lányodat magadtól, alkotóm, ne lökd el!

Nem hívém az Istent, ámde rossz szándékkal
Bűnt nem művelék, csak áldásid élveztem,
S egyben teljesítém mindég hűn parancsod,
Sőt tán kelleténél jobban, hogy szerettem."

S íme, Jehovának arca felmosolygott,
S mond: "Kelj fel leányom, gyöngye minden ember,
Boldog, akit nem nyom tettek öntudatja,
Melyeket gabszág szül és erényül ad el.

Hogyha nem hittél, az nem nekem volt káros,
Csak magad voltál úgy a földön elhagyott,
Hogyha élvezéd, mit én nyujték, örülök.
És szeretni is jó, – de ez a te dolgod."

S Gábor angyal újra int, padisah lép fel,
Vállán még bíbor van, önhittség szemében;
"Mondd el, – szól Jehova – mint éltél a földön?"
"Képedet mindvégig méltóan viseltem.

Fékezém a népet, mely reám ruházott
Szent hatalmadon még csorbát ejtini vágya!"
"S hát te nem bitorlád-é az én hatalmam,
Gőgös lépteidre nevedet ruházva?

Büntetted nevében gyarló fölfogással,
Kebledben nemednek minden gyöngéjével,
Más az ég törvénye, mint földön tiétek,
Hol gyakorta a bűn, büntelent ítél el."

Mond az Úr sötéten, "S most ha képmásom vagy,
Menj, menj, országomban ketten nem férünk el.
Szégyentől pirúlok, látva mint veszítik
Hitelem, kik földön kérkednek nevemmel!"

Most egy spáhi lép fel, roncsolt kacagányban,
Katonás léptekkel büszkén a középre,
S előbb mint szólna, jól ismert hangot hall,
Jehova kiált rá: "Fel fiam, előre!"

Mit veszítjük a szót, aki értem halt meg
És értem halt meg, aki a jogért vérzett,
Az leróttá bűnét, annak oldalamnál
Készítettem én már mindöröktől széket.

Mind, mind menjetek hát szó nélkül az égbe,
Kiknek hősi mellén csókom seb gyanánt ég."
És megáll szavában, mert jancsár és spáhi
Nem mozdul, mint hogyha valamit várna még.

Most folytatja az Úr: "Jól értem, mi búsít.
A jancsár égben sem válhat meg lovától,
Hát futó csillaggá lesz az is; s a spáhi
Fél a hosszú béke kínos únalmatól.

Jól van, jól, fiúk, ti fogtok majd csinálni
Szivárvány zászlókkal égiháborúkat
Ámde csak csinán, hogy fel ne forgassátok
A most építendő új világgolyókat.

Most tovább, végezzük ami hátra van még,
Vigadhattok ott benn addig is az égben,
Vigadok majd én is, hogyha harcotoknak
És dicsőségteknek menetét megértem."

TÁBORI KÉPEK

A három huszár

Cseng a pohár, a sarkantyú peneg,
Nyerít a harcmén, pajzán dal zeneg,
Kackis leány és zordon katona;
Mi volna más – huszárok tábora. -
Kis tűz körül miért tolongnak ott,
És hallgatják három bajtársukot,
Kik furcsákat mesélhetnek nagyon;
Láthatni torzonborz bajuszokon. -
"Oszt, mond az egyik, folytatván szavát,
Sohsem néztek még vásáron csodát
Olyan mohón és ernyedetlenül
Úgy jobbról, balról, hátúl és elül,
Mint minket az ellenség néz vala,
Hogy összecsődült szinte tábora.
Hát ilyen-é az a híres huszár,
Mondják, kinek neve oly messze jár,
Ő sem jobb, mint népünk bármelyike,
Aztán nevettek, hogy sírtak bele.
Tán érezték, hogy még találkozzunk,
S náloknál mégis csak jobbak vagyunk.
Aztán bort adtak s mondák: Kamarád,
Elvenni illik mástól, amit ad!
Megittuk hát a bort, mi illeti
Barátságát, mondám, megeheti.
Már nem tudom, értették-é szavam,
De bár kigúnyoltak oly csúfosan,
Mégis midőn átlépdésők a tért,
Jobbról és balról messze mind kitért"
"Most elbeszélem, mond a más vitéz
És öntudattal büszkén szerte néz,
Hogyan írják le a huszárt ott át."
Ezzel köhint s megpödri bajuszát:
"Nem látsz – úgymond – semmit, sík a mező,
A láthatáron messze felleg jó,
A porfellegben valami sárkány
Fején taréj – és négy szem homlokán.
Négy karja van, egyikben éles vas,

S midőn még bámulsz s kérded, hogy mi az,
Midőn még nem tudod, hogy merre jó,
Fejed felett mint mennykő csap le ő."
Sokat beszéle még a jó huszár,
De agg vezére ím mögötte áll,
És néz a három társra mérgesen,
Hogy földre néz a máskor büszke szem.
"Hát szedte-vette – mond – hol jártatok?
Az ellenségnél mit csináltatok?"
"Nem egyebet, de tegnap hirtelen
Vagy száz német lovas körülveszen.
Mit volt mit tenni, foglyokúl esénk
S az ellen táborába viteténk.
Ott a vezér magához hívatott,
Mindenikünknek egy tallért adott,
S mondá: Vezértek régi cimborám,
Mondjátok néki, emlékezzék rám.
Im visszaküldlek néki s azt hiszem,
Többé nem harcol ő sem ellenem.
E szókra nem felelt az ősz vezér,
De arca úgy kigyúlt, miként a vér,
Kardját szorítá s hozzá mormogott,
Nem tudjuk mit, csak hogy haragudott.
Ezt mondta ő – folytatja a huszár -
De aligha eszében más nem jár;
Attól tartott bizonyosan szegény,
Ha ottan tart a tábor közepén,
Kedvünk kerül és apraját nagyját
Leaprítjuk mind egész táborát."
E szókra a vezér mosolygni kezd,
De hogy huszárjai ne lássák ezt,
Elfordul és nagy mérgesen beszél:
"Jaj ősz fejemnek, ilyen szégyen ér.
Hát nálatok korcsok, veszély-e az
Három huszárra száz német lovas!
Most csak pardón – de a huszár nevet
Más ily szégyentől Isten óvja meg."
Ment. És a három bajnok összenéz,
Szemében szégyen, és szemében vész.
"Átlátjuk – mondják – hogy gyávák valánk,
De többé ily szégyen nem jó reánk."
Három huszár tevé e fogadást,
S egész huszárság megtartotta azt.

Az ujoncok apja

Éj van, fent az égen csillagok ragyognak,
Lent tábornokoknak látni pislogását
S a közelgető vést, mely a felhők, közt jár,
A tábornak vidám zaja kiáltja át.

Ottan ül kis tűznél vén huszár Barangó,
Ő ki már ezerszer nézett farkasszemet
A halállal, és így jól tud elmesélni
Nemcsak egy furcsábbnál furcsább történetet.

Ül most is körüle kíváncsi ujonc had,
Melynek a tanácsban, tudományban atyja,
Ez bort kínál néki, míg amaz tüzet szít,
Kívánván a vénnek bár kedve szottyanna.

És a vén huszárnak kezd szeme szikrázni,
Majd kiolvad a szó nyelvének fagyából,
Társai fülvélve mind odább szorúlnak,
Amidőn Barangó végre eképpen szól:

"Régen volt, de mégis volt, hogy ujonc voltam;
Akkortájt ép a francia hadállott,
S úgy esett, hogy engem ütközetbe vittek,
Mielőtt még kaptam volna egy petákat.

Fák alatt állottunk, állottunk sokáig
S a golyók egyszer csak sűrűen jövének,
Tört az ág felettünk, lovaink szilajan
Vágva, ágaskodva egyre tüszögének.

Tétlen állni és nem látni ellenséget,
Míg az ágyú bömböl és süvölt golyója,
Gondolhatjátok, hogy nem legszebb kezdet volt
Az eke szarvától most került ujoncra.

Vén hős volt szomszédom, ilyen mint én most, la!
Ez sejtett mit azt, mert ily szót ejte hozzám:
"Úgy-e szép multság. – Hát mért nem gyujtasz rá,
Szép öcsém! – Vigán nézz, nosza itt a pipám."

Kezdtém én pipázni, de pipám kihamvadt,
S úgy járt a fogam közt, mint az óra nyelve,
A huszár rám nézett és fejét csóválta.
Nem tudom, mondám én, e pipát mi lelta.

S ím egyszerre csak kezd pengni a sarkantyúm,
Merthogy a kengyelben a lábam reszketett,
,Látom alig várod, mond szomszédom újra,
A táncot, már úgy megkedveléd zenénket.

Vagy félsz?' ,Nem biz én, csak a hideg borzongat,
Mondtam én. ,Úgy jól van, hát majd azután csak.
Húnyd be a szemedet, és vágj jobbra-balra,
A többit észére bízzad a lovadnak.'

,Hej, ez mind jó volna, hogyha az ellenség
A kezét zsebében tartná, szóltam félre,
De én parérozni sem tudok.' ,Te vágd csak,
A parérozását bízd az ellenségre.

A huszárt nem fogja a golyó, ha bátor,
Aki elhull, mind csak félelmében hal meg,
Ritkán téved el csak a golyó, hogy öljön,
Mint Isten nyila, ha istenházat gyújt meg.

Most imádkozzunk hát, mondd utánam gyermek,
Istenem! nem kérlek, hogy segíts harcomban,
De az ellenséget se segítsd, csak nézz le,
És amit fogsz látni, gyönyörködjél abban'.

S ím alig végeztük e rövid sohajtást,
Trombiták harsogtak, mentünk viadalra,
Én amint mondotta, a szemem bezártam,
És egész elszántan vágtam jobbra-balra.

Hol jártam, mit tettem, nem tudom maig sem,
Csattogás, tolongás, jajszó elkábított,
Csak midőn érzettem, hogy vállamra csapott,
Mondá a vén bajnok: ,Tedd le már a kardot'

,Ember vagy, de minket csak ne kaszabolj le!
Felnéztem s nem láttam ellenség nyomát sem.
Jött a tiszt, érdemjelt tűzött a mellemre,
S meg köszönte hősi tettemet nagy szépen.

Én ámúlva félrehívtam a vén bajtárst,
S kértem, mondaná meg, a tiszt nem tréfál-e?
Ő felkacagott és kebléhez szorított:
,Mondhatom, kardoddal szép tréfát tettél te!'

Némán hallgatják még jó soká Barangót,
Amidőn beszéde már régtől elállott,
Aztán elsompolygnak száz nagy gondolattal,
Mert látják a tűzzel ő is elszunnyadott.

A honvéd

Szemben áll egymással két előrs,
Itt honvéd, ott császár katonája,
És sokáig nyugtalan harcvággyal,
Bár szó nélkül néznek át egymásra.

"Hej pajtás! így szól a német végre,
Hát miért is kötekedtek velünk?
Nézz magadra, amilyen zömök vagy,
Mi itt túl, oly falatokkal élünk.

Látszik rajtad hét sovány esztendő,
Nem volt eső, amidőn születél,
És ruhádon, mint cigány hálóján,
Úgy dudolhat csak keresztül a szél.

Nézz meg engem, ez már termet és szín,
Nézd ruhámnak ékes csillogását,
Vágd el azt a fegyvert, mely agyonnyom,
Melyhez nem tudsz, és jóllakni jöjj át!"

"Ejnye, sógor! termetem kicsinyled?"
Mond a honvéd. "Láttam én nem egyszer
Kis golyót, mely a nagy Góliátot
Jól ellátta utolsó kenettel.

Rút a külsőm és rongyos ruhám is,
Ép azért nincs rajtok mit kiméljlek;
Mig te a szép mezt s piros pofádat
A harcban fogod kimélni, félek" –

És a német kezd fennen kacagni,
"Tudod-é – mond – mennyi katonája
Van császáromnak? Ládd, mint amennyi
Szem köles fér egy igaz vékába."

"Ez kevés, mond a honvéd kevélyen,
Nem soká tart az három kakasnak,

S a kakasok, akik felemésztik,
Mind a hárman táborunkban vannak."

Folytatnák még tán a párbeszédet,
Ámde a dob vígan kezd peregni,
Szól az ágyú, fegyverek csörögnek,
És jó a szél zászlókat emelni.

S a széllel jó honvédek vezére,
Harcvágy ég naptól barnított arcán,
És midőn szól, apa is, vezér is,
Tréfásan szól, és mégis mogorván.

"Fiaim – mond – úgy-e bár éheztek
Rút idő van, szállás is elkelve,
Ott a város, ott mindent találunk,
Hogyha az ellenség nem lesz benne.

S nem lesz benne, amikor akarjuk.
Hát előre! aki a puskával
Nem tud bánni, az fordítsa azt meg,
És parasztosan csak az agyával."

Úgy tett – A városba bétörének
Fut a német. Ordít a nép: "Éljen!"
A honvéd pihegve és üldözve
Mosolyog, s köszöntve mondja: "éhen".

A zászló-őr

Zúg az ostrom, dül a bástya
Mind előre, feltarthatlan.
Gáttörő folyamként zúdúl
A honvéd, – míg a falon van.

Jobbra-balra hullnak társi,
Sok, mely elfolyt a szentelt vér.
Retteg minden, hogy kegyelmet,
Nem is oszt az, aki nem kér.

Nincs már mentség, nincs erő, mely
A győzelmet feltarthassa;
S kétségbeejtő és halálos
A vesztlőknek gondolatja.

*

Elviharzott a sötét nap,
Győztes zászló leng a bástyán,
Szerte zeng győzelmi ének,
S mért szól mégis oly mogorván.

Némán jár a zászló mellett
Halvány arccal annak őre,
Melle vérzik, búsan eszmél
Hányat vittek temetőre. – -

S amint eszmél, amint vérzik,
A zajatlan éjszakában
Embert vél mozogni látni
Oldalvást egy csatornában.

Két alak jó most elébe,
Éhenholtan, kétségbesve
Kulcsolt kézzel térdre hullnak
Ily kérelmes szókat ejtve:

"Óh kegyelmezz, óh kegyelmezz,
Sorsunkat kezedbe rakjuk,
Rejtezéink, de az éhséget
Már tovább el nem bírhatjuk."

S a honvéd legott elfordul,
Hogy ne lásson térden embert,
Kezd nagy mérgesen beszélni,
És keres, keres, tán fegyvert:

"Hát így kellett-e, úgymond,
Szedte-vette gyáva népe
Nyomorognotok, nem bízva
A magyar nagylelkűségbe!"

S a tarisznyából e szóra
Feltálalja, amije van,
Ellenének, s zászlójánál
Fel-le jár némán, nyugodtan.

A tűzér

Mily szokatlan élet e rongyos csárdában?
Füstpól barna arcok, lángszemű vitézek.
Itt sebet kötöznek, ottan ivogatnak
S a harcról mesélve zajjal jönnek, mennek.

Csak az asztal végén ül két ifju tűzér,
Szótlan hallgatásba mélyen elmerülten,
Míg kancsója mellől harmadik bajtársuk
Ekként szól, régebbtől megkezdett beszédben:

"Már az szent, táborban nem sok hasznát vettük,
Csüggeteg fővel járt, elvonult magába,
Hogyha hozzá szóltál, rád meredt, megborzadt,
S dadogott, mint hogyha akkor ébredt volna.

Kérdezted multjáról, kedvesről, barátról,
Tompán mondta: "Nincsen multam, sem barátom,
S kedvesem? – folytatta, hirtelen felkelve,
Ah, ti bajtárstokkal tréfát űztök, látom."

Hívtad őt vigadni, kacagott s ment véled;
Ah de kacagása elrontá vigalmad
Oly fagyos volt, oly vad, s keserűségét csak
Növelé még a bor, mely másnak kedvet ad.

Azt hitted, százig se tud szegény olvasni;
S megszólalt az ágyú, akkor láttad volna,
Megnőtt egy araszttal, szemei szikráztak,
Felhevült, mint harcmén a trombitaszóra.

Egy szökéssel ott volt kedves ágyújánál,
Tombolt örömeiben és táncolt körülte,
Száz édes szót mondott, száz hízelgést néki,
S lázasan mint kedvest csókolta, ölelte.

,Rózsa! Rózsa! mond, mert így hívá ágyúját,
Hallod-e nászunknak nagyszerű zenéjét?
Most együtt veszünk el, avagy együtt győzünk,
Hogyha egy világot kell, hogy zúzzak is szét!'

És rohant a harcba, mindenütt elől járt,
És ahol a veszély volt, ott szólt Rózsa hangja.
Máma is nem-é ő dönté el győzelmünk?
Önmagát érettünk hősieen odadva.

Láttam Dávidot még az utolsó percben,
Amint már gyalog volt jó Rózsája mellett,
Láttam őt mosolygni, hogy nem volt menekvés,
Kardja kettétört már, s keble sebje vérezett.

Láttam őt ágyúját végre átkarolva
A hídról zuhanni. – Békesség hamvának,
Mindenével ami kedves volt előtte
Menekült köréből emberek karának.

Sokszor meglesém őt, amint kebelébe
Rejte egy hajfűrtöt, az is osztja sírját,
S ím társim! szívének és dicsőségének
E rossz csárda hallja csak végső visszhangját."

MÁSODIK RÉSZ

1. BENYOMÁSOK

Romon

Nem, nem siránkozom feletted, óh rom!
Nem állt melletted fényes szellem őrt,
Míg életed a szépet nem lehelte
És nem volt nagyszerűn, hogy porba dőlt.

A korszellem hágott merev nyakadra,
Erős léptére roskadt szét falad:
A népszabadság, a közművelődés
Világot rázó léptei alatt.

Ott álltál hosszú századon keresztül,
Mint éji rém, erősen, zordonan
Ameddig tornyod árnya ért a völgybe,
Nyomor tenyészett rabság lánciban.

Te eldülél és a völgy felvirúla,
Mosolygó szellem ott fészket rakott,
Ipar s boldogság most a fényből élnek,
Mit irigy tornyod egykor elfogott.

S téged, te ronda vár, azért hagyott meg
Csak a szabadság áldó Istene,
Hogy lássuk, mily bizton terjed hatalma,
S hűven védjük, mit már adott keze.

Őszi séta

Ősz volt és effelett
Vasárnap délután.
Ki a szabadba vont
Kettős sejtés talán,
A nyugvás ünnepét
Méltón hogy ott ülöm,
Hol Isten ünnepel
A hangzatos mezőn
S hogy lelkeket a csók

Varázsa tölti meg,
Mellyel minden mi élt,
Mosolygva halni megy,
Mint hogyha mondaná:
Élvezni most siess,
E fényes pillanat
Után fed síri mez.
De ah, mért is teszek
Az őszhöz sirt, halált,
Hervadt virága bár,
S zengő dala elállt!
Szerény lány a tavasz,
Kit lángszivünk ölelt,
Ébredt, s ím oldalán
Telt bájú nőre lelt
Az őszben, és ölen
Felejtí szívesen
Költői álmait,
Oly édes a jelen,
Mert hol csak vágy epedt,
Hol csak virág nyilott,
Mint játszi gyermekek,
Gyümölcsök függnek ott.
Az őszi alkonyat
Arany sugárban
Tündöklött a liget
Sárgán és pirosan.
A szőlős hegytetőn
Pajkos dal zengedez,
Nehéz hétköznapok
Kedves visszhangja ez.
Sok csíntalan fiút
S lányt láttak mint komát,
Tőlük lesé el a
Bor lángját, mámorát.
A röppentyű meg ott,
Mely az égen szalad,
Eltévedt szemsugár,
Féket tört gondolat. -
A szőlős kert alatt
Kis pásztortűz lobog,
Kövér juhnyáj között
Vidám kolomp konog.
Tilinkó sír – odább

Telt csűrök állanak,
Hangmértes csépeik
Most szintén nyugszanak.
Csak néha kurjogat
Itt-ott egy szérú ór,
S nyugodtan a kazal
Vetett aljába dől.
Lement már a nap is,
Harangszó jött elé,
S e közben újra a
Kertekhez érkezém.
A harmat lassudan
Ép a mezőkre szállt,
Midőn előttem a
Falu vén hársa állt.
Velem volt a pap is,
Az áldott jó öreg,
Testével szellemét
A kor nem törte meg.
S ki túl fél századon
Csak szenvedést tanult,
Mint mondá eddig is
Még élni meg nem unt.
Örült, ha másokat
Vigadni láthatott
S im a vén hárs előtt
Most is megállított,
Köszvényes lábait
Hogy megpihenteti,
De hát bíz ő csak a
Szemét legelteti.
Legény és szép leány
Volt ott egész sereg,
Kik trufa s dal között
Játszottak egeret.
Jaj a lánynak, kit a
Legényhad elfogott,
Jó, hogy nem hal bele,
Oly sok csókot kapott;
Bizonnyal, azt hiszem
Csupán az menti meg,
Hogy híven visszaád
Mindent, mindenkinek.
Jóízűn ezt tovább

Papom sem nézheti,
Egyszer tekintetét
Csak elfelejtheti,
S egy arra surranó
Pajkos lánygyermeket
Felfog, de óh jaj, ez
Menten csókol kezét.
Hallgatva felsohajt
Az áldott jó öreg,
Elballag, tűzhelye,
Szobája oly hideg.
Búsan tekint körül,
Tükrét törülgeti,
Tágúl a régi por
De óh, nem évei.
Méláz és ujja ír
Vén könyveknek porán,
Eszmél s leánynevet
Talál a – biblián.

Nyári estén

A fáradalmas nap s a csendes éj
Csatában állnak kék bérceknek ormán.
Kiomló vérök a gyors fellegek
Ezüstös szárnya szélein ragyogván.

Mint hogyha ember kétkedőleg áll,
Remény, lemondás lesz-e harci bére,
És szíve vérzik, míg a csendes éj
Szét nem teríti szárnyait fölébe;

És a heves nap nyomdokába jő
Szelíd emlékek rezgő holdsugára,
Vérző sebünket bémerítve a
Mosolygó búnak enyhe harmatába.

A bérc lábánál messze rét terül,
Kaszák pengése elhangzott felette;
Csak a patakcsa suttog halk zenét,
Ha tükörébe kis virág hajlik be.

S tovább siet, mert messze, messze még
A tenger, melynek keblén béke várja;
Mellette a pór lassan lépeget,
Miért sietne, kis falvát ha látja.

Eléje jő már enyhe szelleten
Az estharangnak reszkető beszéde,
S levont süveggel mén a pór odább,
Úgy érzi, mintha szentegyházba lépne.

És a beszédet kezdi érteni, -
Lágy szellő suhan forró homlokán el,
Felszárogatja azt, majd harmatot
Hullat, majd ismét illatot ragad fel.

Kigyulnak e közt itt-ott kis tüzek,
Sir a furulya és kurjong a pásztor,
A nyáj kolompol, tüszög és legel,
A visszhang ébred ostorpattogástól.

Száll zsongva a sok esteli bogár
A tűz felé és egyre-egyre koppan -
A denevér cincogva surran el
Mint sejtés félig körrajzolt alakban.

Majd a brekeke ébredez körül,
Mindent betölt és egy rezgésbe olvad,
Elkábít, mintha a föld szelleme
Felköltött volna minden kis fűszálát.

S e szívverést csak egy hang zengi át,
Az életzajból egy dal zeng csupán ki,
A csattogányé utca-hosszan ím,
S a dalt az ifju nép dallal kíséri.

És mintha a szent béke, mit lehel,
Egész világon széjjeláradozna
A föld és ég, e régen elszakadt
Két testvér is, dül egymásnak karjába.

Az ég földünknek gyászát ölti fel
S ezen csillagként égnek fénybogárkák,
A méla hold a frígy apostola,
S ezüst sugári azt összébb csatolják.

A pór előtt áll most már a falu,
Előtte mennek bőgő marhanyájak,
Meg-meg ritkulva egy honos kapun,
Mig körmeik porfelhőket kaparnak.

S a porfelhőben fel-feltünedez
Egy-egy háztűz vidám fellobbanása;
A tűz fellobbant, mert bogárszemü
Menyecske rőzsét most rakott reája,

Melléje téve szépen, rendesen
Mázos bögrékben a szűk estebédet,
S kis gyermekével karján a söpört
Udvarra megy, hogy várja ott a férjet.

A font kapun most tért be a tehén,
Vidáman menve a nagyobb leányhoz,
Jól tudja már, hogy simogatja majd
S kicsiny kezében néki sós kenyért hoz.

Mig a pajzánabb, a vadabb fiu
Dobogva jó a tüsszögő lovakkal,
És a csikorgó gémnnek vályuján
Meg-megkinálja most huzott itallal.

Szent egyszerűség, boldog kis világ
Hol együtt él még Isten, ember, állat -
Csak lépj be – akit ilyen rév fogad,
Ah, annak lelke nem, csak teste fárad.

A kis menyecske csókkal jó elé,
Mögötte szűköl a házacska őre,
Az örvös eb, és úgy tolakodik
A zajgó kis család vidám körébe.

Majd a kis lakba nyit be a család,
Az estebéd már párologva várja,
A gazda osztja ki a kenyeret,
A házi asszony áldást ad reája.

Mesét hallgatnak aztán a fiúk,
S ki mit tapasztalt az nap, elbeszéli;
Odább vetetten áll a tornyos ágy,
Melyben még élnek tündérhon regéi.

Felette testvér fejedelmek gyanánt,
Az álom és a szerelem honolnak;
Testvéreül csókolják a nyomort
A dús szerencse választott fiának.

Egy lovaglás

Hárman lovagolánk ki,
Három jó barát,
Zengő tavasz vidéken,
Zöld mezőkön át.

Az egyiknek fejében
Nagyravágy lakott;
Azt nézte csak s követte
Mint lángoszlopot.

A másoknak szívében
Ült könnyelműség;
Mindenben élvezet volt
Ő neki a vég.

Én a kedves leányhoz
Vágyódtam csupán,
Ha meglát mint örül majd,
Úgy elgondolám.

És bár minden kebelben
Más érzés lakott,
Fel-fel rivalgó dalban
Mind találkozott.

Oly szépnek látsza az út,
Mint tündéri kert,
És kis madár ha zenge,
Szívünknek felelt.

Az egyik azt hivé, hogy
Néki tiszteleg,
Én meg, hogy üdvözölve
Kedvesen cseveg.

Amig másik barátom
Mit sem gondola

És keblét átrezegte
A madár dala.

De értünk rengetegbe,
Ordított a szirt
És mintha néki fájna,
A zápor lesírt.

Elnémult énekünk, nem
Vert már össze szűnk,
Magába elzárkozva
Ment mindenikünk.

Az egyik szinte őrjöng,
Célja messze van,
S kétkedni kezd szerencse
Csillagaiban.

A másik meg vacogva
Szidja a napot,
Mosolygva, hogy kicsalt és
Aztán meg elhagyott.

Csak én megyek nyugodtan -
Mert nem kétkedem,
Egy angyal szent imája
Jár itt is velem.

Az ily imát hallgatják
A magas egek - - -
És őtet a nagy Isten
Bennem áldja meg.

Egy látogatás

Csak egy pillantást még a boldogságba,
Óh hogy kíván, hogy sovárog szívem,
S ha önmagában többé nem találja,
Még jól esik, ha azt másban lelem!

Mint a szülő a gyermek örömeiben
Megifiúlva örömet talál,
Csak egyszer lássalak még életemben
Én is, ki egykor mindenem valál.

Talán egy hangod, mint visszhang a multból,
Egy elnémult húrt szűmben felverend,
Talán egy eltévedt szép szemsugártól
A mult reám halvány árnyat vetend.

Fel, fel! – Sima deszkás palánkhoz értem,
Szerény akácok állták azt körül;
Elgondolám még egyszer szép beszédben,
Hogy mondok el – szívem mért fél, örül.

Elgondolám, hogyan fogom találni,
Betoppanásom majd hogy hatja meg;
Bú léssen-e arcán vagy kedv sugári -
S ime szívem szorul – térdem remeg.

A tágas udvar jólétet lehellett
Ott gabna-kazlak, itt baboglya állt,
Magas kútágas nyújtózott középütt
Gyümölcsös kertből a kis ház kivált.

Fa-tornácán arany csövek füzéri,
Baromfi had zsidajgott ajtaján,
Mosolygó arccal ő állott közöttte,
És kis keze tartott rendet csupán.

Meglátott végre és előmbe lépe,
Arcán mosolya meg sem változott,
Erősen fogta a kezem kezébe,
Míg én karom sem birva álltam ott.

Parancsolá egy ácsorgó suhancnak,
A férjet felkeresni s bémenénk;
Hallgattam, nem hívén alkalmasnak
Elmondni, mit oly szépen rendezék.

"Ön most is oly szép, szoltam végre mégis,
Mint az iker-galy, mely ablakban áll,
S amíg társára a tél hólepelt visz,
Az benne már rokonra sem talál."

"Hagyjuk barátom a gyermekbeszédet,
A mámor elmúlt, s így kell jönie -
Örvénybe úzná, megtörné a szívet,
S szerelmünk egykor boldogíta-e?"

Nem, nem, gyötörtük egymást bár szeretve,
Ön a könnyet csókkal leégeté,
Férjem letörli csak, de ah, helyette
A béke földjét tárta szűm elé.

Teremtve járok és rendezve benne,
Áldás gyanánt kíséri léptemet
A megelégedésnek őszi fénye,
A szenvedély viharjai helyett."

Most lépe a szobába házi gazdám -
"Nézd, monda a nő, régi kedvesem!" -
Ah, e nyíltság szívemnek drága titkán
Mint árulás oly szörnyen fájt nekem.

A férj nyugodt maradt, még szivesebb lett,
Tréfát vegyített üdvözlésibe;
Óh jaj, még csak nem is félt a hölgyet,
Kéért e szív oly annyit szenvedte,

Pedig tudám, szeret – s mégis gyötörtem,
Lepergő könnye fájó kéjt adott,
Ő csak becsüli – s hol poklot kerestem
Én, ő csendes tanyát bir lelni ott.

Piros pofájú gyermekek robogtak
Be ekkor éles szóváltás között,
Kicsinyke képet rángattak, koboztak:
"Anyám, anyám, itélj e kép fölött!"

Én rajzoló vagyok egykor – ismerém jól,
Helyette a lány egy rózsát adott,
A hervadt rózsza most is szívemen volt,
S a képért pajkos gyermek birkozott.

A nő ítélte legkisebb fiának
S megcsendesülve álltak mind körül,
Mig ezt simítva, csókot adva annak,
Emelkedett ki a csoport közül,

Mint dús gyümölcsfa. – Elszorulva néztem
E bűvös képet – búsan csendesen,
A gyermekarc – a nő – mosolyga fényben,
És mégis oly rosszul esett nekem.

A férfi vonásival láttam vonásit
Eggyé olvadva, – óh jaj, mennyi vád!
Hogy mindazt, amit szívem óhajtott, hítt,
Egy boldogabb embernek adta át.

Magamra néztem aztán s szűm virágit
Látván hogyan maradtak üresen,
Érzém, nem az enyém már e világ itt,
S elsompolyogtam – árva idegen.

Egy nyíri temetőn

Kopár homok ameddig lát szemed,
Domb domb után mint órjás sírmezőben,
Poshadt mocsár lent, fent fehér mezében,
Mint kósza lélek, egy-egy nyír mered.

Mély hallgatás – mint földalatti hang
Hallik csak a bölömbika nyögése,
Bíbic-sírás – varangyok ümmögése,
Míg szélről úzve nyargal a katang.

A dombhajlásan néma temető,
Nincsen kerítve, árnyas fák nem állnak
Őrül a porladók nyugodalmának,
Csak árvalány-haj, ami benne nő.

Sötétlő fejfák állnak föld felé
Hajolva, hosszú, egyhangú sorokban,
Mint sors betűi, melyekkel nyugodtan
Mulandóságunkat följegyezé;

Nem hirdetvén reményt, sem földi hírt,
Csak kérlelhetlen számokban mutatva:
Hány élet folyt a mindenség dalába,
Mely mint kitépett hang magába sirt.

S a délibáb, ez édes csalfa kép,
Ha néha báját még itt is kitarja,
S tündéri éltet költ a sirtanyára,
Mint dús szívünk, ha a világba lép;

Egy fürgeteg jó s széjjeltépve hull
Foszlányokká a képzelet világa,

A kék eget fvényfelleg takarja,
Más nem marad, mint a fejfák alul.

Méltóbb tanyát nem lelhet a halál,
Itt ég föld gyászol összeolvadottan,
Természet s ember csillámló zajában
Ellentétet vérző szűnk nem talál.

Zsibvásáron

Megfáradt kedéllyel életúntan
A nyomor fog megbékíteni engem,
Gondolom, ha látom, mint törekszik,
Fárad és küzd még az is, hogy éljen.

Zsibvásárra értem; szerte-széjjel
Korhadt házi bútorok heverték.
Válogattak köztük, felrugák ezt,
Ócsárolták azt, avagy nevettek.

Ottan mérnek egy vas sírkeresztet,
Fontra adják, míg hajdan ki tudja
Hogy nehezkedett egy árva szívre
A kicsiny kereszt világnyi súlya.

Itt imádságos könyv vár sorára,
A sajtáros nézi fűtyörészve;
Hajdan egy megtört szív jó barátja,
Aki vigasztalta, vele érze.

Sárga lombot lök belőle sárba
Szebb napokból megszentelt ereklyét,
S hogy súlyával meg ne rövidítse,
Gondtalan lábbal tapodja azt szét.

Nyoszolyát vesz ottan a kerítő,
Szent tanyáját szerelemnek egykor,
Üreset most, mint a téli fészek;
Dalja tudja Isten hol barangol.

Trágár élccel hordja el magával
Egy korcsmáros bájos hölgynek arcát;
Majd ivószobára fog lenézni,
Melyet hódolat melengetett át.

A lámpát meg egy tolvaj vevé meg,
Melynél a bölcs éjeket virasztott,
S míg az éjnek titkait kutatta,
Élvezetlen hagyta a világot.

Óh szentségtörő, gyalázatos faj
Sírokon vásárt nem félsz ütni?
Nem lép-é elődbe a kisértet
Melynek csendjét vad zajod elűzi?

Minden vágyad pár fillért keresni,
S egy világnak romját árúsítod.
Mért nincs megváltónk korbácsa nálam,
Hogy szétverném ronda társaságod.

Vagy nem néz-e már e dőre földre,
Aki nyugodott a vas keresztnél?
S a könyv asszonyának szent imája
Nyom nélkül vész-e el, mint a szél?

Tán az ágyat, e tündérvilágot,
Eladák mivel megéhezének;
Vagy megráncosodtak s arcaiknak
Rózsájával elhervadt szerelmek?

Hát a bölcsnek észlámpája is csak
Úgy aludt ki, mint kicsinyke mécsze?
A száraz lomb bájos nőnek arcán
Önmagát már régesrég túlélte? – -

Más világ lép fel, ha mi leléptünk,
Ami nekünk szent volt, gúny tárgya
Veszne bár emlékünk is magunkkal
S mit szerettünk, szűnk egész világa!

Télen

Üdvözölve légy, mely itt terülsz előttem,
Szép fehér világ a távol vándorától
Nagyszerű fehér könyv, melybe gondolatját
Isten írja, menten emberek mocskától.

Elveszett a mesgye, melyet kapzsiság vont,
Mit kicsinyes tervvel emberkéz irányza;

Hol az Isten ír a télben és halálban,
Ott beáll a végzet szent egyformasága.

Csak az alkonyat von még bibor palástot
Nyom nélkül sikamló szánomnak körébe,
Nincs egyéb nesz, mint az ostopattogás és
Tüszögő lovamnak kisdéd csengetyúje.

Szól a csengetyúcske félbe nem szakasztva
Vidám dalt tanuló visszhangok szavától,
Sir árván magában, mint halál harangja,
Mely szegények sírján búcsuzó gyanánt szól.

És előttem a nap vérszinű golyója
Oly borongó arccal ég, mint síri lámpa,
Azt hinné az ember halvány fátyolában,
Hogy tán elfogyott már minden hó sugára.

S íme a végső jel is le is tűne lassan,
Mely a föld és ég közt állott még határúl,
És egész világ egy órjás jég-golyó lett,
Mely tán egy Titánnak épült sirlakául.

Árván elhagyottnak, idegennek érzi
Itt magát a szikra embernek szívében,
Mint egyetlen gyöngye éltető melegnek
A sötét enyészet jegült tengerében.

Sűrűn kezd havazni, elborít mint hogyha
Jőne a halál, hogy végkép eltemessen -
Barna varju károg még csak a ködárban
És követ – talán hogy a sirhoz kísérjen.

S mintha a sírlakra hantokat hánynának,
Mind sötétebbé lesz a télnek határa:
Az utat csak olykor egy bokroccka jegyzi,
Szép fehér ruhában, mellékében állva.

S míg mellette a szán gyorsan elsikamlik,
Súgár ágakat nyujt a bokor feléje;
Gyöngye fagyvirágot hullat arcaimra,
Mintha hogy maradjak, esdekelve kérne.

S messze elszalad bár szánom a bokortól,
A bokor még mindég integet utána,

Mintha fájna néki, hogy magára hagytam
S mintha mégis boldog utazást kívánna.

Most fenyőerdőbe visz magányos útam,
Zölden állnak a fák, bár hó ül felettek,
Mint mosolygó arcú ifju vándorok, kik
A fagyos haláltól útközt meglepettek.

Itt-ott félig égett, barna törzsök állnak,
Mint órjási rémek elnyujtott karokkal,
Beljebb mind sötétebb – s a sűrű homályát
Lelkem népesíti szörnyű alakokkal.

A fenyőágak közt búsan jajgat a szél,
És a vad macskának átható sirása.
Hah, de hát e fénypont, mely szemembe ötlött,
Mit jelent? Azt hinném nyáron, fénybogárka.

S a kicsinyke szikra mindinkább kiválik
A sötétből, mintha szinte növe nőne,
S íme a vadonban egy egész világot
Látok, hogy melegszik és virul körötte.

Ebnek ugatása jó előmbe onnan,
Mint honosb világból jól ismert, üdvözlét,
Majd fehér füstoszlop a magas kéményből
Int, hogy arra tartsak s a vándor pihenhet.

A kiseded vadászilak ajtajában állok,
Bent a kandallónál a család melegszik,
Rég történekekről szól a jó házi gazda,
Térdein figyelve kis fiúcska fekszik.

Fonva ülnek a nők, míg nagyobb fiúcskák
A tüzet élesztik fűgén sürgölődve,
Most pillantják csak meg a bejött vendéget,
S üdvözölve jönnek nyájasan elébe.

A tűznél a legjobb helyre kényszerítik
És kérdésre kérdést tesznek a világról,
Melynek vad beszéde nem hat el idáig
Melynek bus visszhangja lelkeikben nem szól.

Óh, csak egy nem kérdez, nem zajong körülöm,
A serdülő lányka hátra áll szerényen,

Hinnéd, hogy szobor, ha keble nem ,dobogna,
S élet nem beszélne lángoló szemében.

A kandalló végre lassanként kialszik,
S a kíváncsiságnak kérdése kifárad,
Elmenének tőlem mindnyájan nyugodni,
Csak lelkem nyugalmát még itt sem találhat.

Ott ülök magamban, ablakomra a szél
Jó kocogni, mintha irígyelne engem,
S mondaná, hogy holnap újra a vadonba
Úz a sors, hogy itt csak vendékként melegszem.

S én a hajadonra gondolok s utamra,
Melynek pusztaságán e csendes lak vára;
S gondolok éltetremre, melynek pusztaságán
Érek-e még ilyen csendes jó tanyára?

S íme újra szürkül már a téli hajnal,
Én nehéz kebellem végbucskákat intek;
Mint rég ismerősök a faház lakói
Jó szívű áldással szánomig kísérek.

S amidőn lovamnak kisdéd csengetyűje,
Mint halál harangja, úgy konog előttem:
Visszanézve látom a leánynak arcát
Állni ablakánál égve, elmerülten. –

Óh leányka, látom-e még egyszer arcod? -
Éltem vad út, mely ritkán visz virághoz.
Hej, de a virágnak megmaradt emléke
Éltem vadonára még soká varázst hoz.

Egy régi házra

Ősi ház! négy század krónikája
Van felírva barna faladon,
Fájó érzélem, áhítatos bú
Fogja el lelkem, ha olvasom – – –

Látom udvarodban a sorompót
S benne vívni vértés hősokeket,
Játszanak csak, ámde játékoktól
Elpuhult korunk ma elijed.

Pártás szűzek nézik ablakukból,
Mosolyukban osztva harci bért;
És sovárgja azt a bajnok, aki
Nem könyörge még az életért.

Bent fegyverrel ékített teremben
Tölgyasztalnál vidám társaság,
Órjás serleg bujdosik közöttük
Hegedősök ajkán hős danák.

Házias nők sürgenek körülök
Osztva lángbort, lángoló kegyet,
És pajzánan próbálják emelni
A fegyvert, melyet hívök letett.

S ím az őrtoronynak kürtje harsan,
Dobogó hid csörren hirtelen,
Felriad mind, fegyvert fog legottan
És a kastély bástyáján terem.

Zúg az ostrom, a hősök csatáznak,
Nők ápolják, hogyha kap sebet,
És sok ifjú a vérző baráttól
Írigyel ily ápoló kezet.

Még a holt sincs veszve mindörökre,
Elfeledve könnyületlenül,
Éjjelenkint, amint éle, érze
Lelke jár a kastélyban körül. --

Sirba szállt e kornak nemzedéke,
Csak te élted azt túl, ősi ház!
Köveid dacoltak az idővel
Óh, de rád terüle szörnyü gyász.

Védő szellemed rég elriasztá
Kisszerű hitetlenség zaja;
A korcsult utód kis szellemének
Meg nem nyílik a sír ajtaja.

Vész, gyönyör, mint ikrek nem fogannak
Többé egy anyának méhiben,
Mindakettő halovány alak lett
S a közepszerűségben terem.

Megriaszt, mi túl eszünk határán,
Féket törve új uton megyen,
S mert pokolról nincsen már fogalmunk,
A szív már a mennyben sem hiszen.

Gyári munka csörtetése hallik,
Hol hajdanta fegyver csattogott.
Szörnyű harcok büszke bajnokának
Unokája rőföt forgat ott.

S míg nagyapja egy szép pillantásért
Önté vérét, dúlta a csatát,
Nyúlat úz harcvágya, hogyha ébred,
Számolván a bőr mi hasznót ad.

Hogyha vígad, vesz messzely borocskát,
S egy szegletben költi el maga,
Melyet őse forgatott, előtte
Most mesés a bujdosó kupa.

Elhamvadt a nőnek dicssugára
S a pártával régen sírba szállt,
Eszközzé silányodott szerelme,
Árú lett, mi istenségül állt.

A költészet bájtündére gyorsan
Fut földünkről feltarthatatlanúl,
Számok jönnek mindenütt nyomában
Kisszerű létünknek átkaúl.

Isten keze, ember keze

Hadd dicsérje más a város tarkaságát,
A kalmár világot, mely száz izgatást ad,
A káprázatot, mit öndicsőségére,
Mint egy új istenség, emberkéz elére:
Nékem nem világom, én szorult kebellem
Messze, messze vágyom tömkelegéből el
A vadonba. – Ott van Istennek világa,
Áhitattal lépek a szentelt határba,
Ott még nem dult ember, ottan mindenen még
Őserő zománca mint túlföldi csók ég.
A nap mostan ébred, – mint ifjú oroszlán

Aranyos serénnyel erdős hegynek ormán,
S míg a kis pacsirta ittasan gyönyörtől,
Mint merész imádság égbe száll a földről,
S dalja a magasban fellegek közé vesz -
A szép virradatnak hirdetője ő lesz.
És dalára a sok kis madárka felkel,
Fészke párkányára lép ki játszi kedvvel,
S dalgazdag kebellet most gondolja épen
A megújult földnek milyen új dalt zengjen.
Fent a légben délnek vándorlói jönnek,
Kovályogva nyékén elhagyott fészköknek;
Hogy vagytok, hogy vagytok, súg a szél elébök,
Rá a csattogány mond búbájós regéket.
Most meg ők kérdik már, mily világ foly itten -
És a cserfa rezdül: vártunk hólepelben.
Eközt felmelegszik, tarka gyíkok jönnek
Sütköződni ordas púpján a csertőnek;
Kelnek már egyenkint, pirosan mint lányok,
Könnyel és mosollyal a kicsiny virágok.
A nap sejtí a könny s a mosoly kit illet,
Első sugarával megcsókolja őket;
S amint a szorgos méh jó s mézet sovárgva,
A viráglánykákat körülrongicsálja,
Már mosolygó arccal, játszi kedvteléssel,
Jobbra-balra ingva, hívják s úzik őt el.
Foszlik a mezőn is már az a hús fátyol
Mely csillámló röpke, mint álmunk hajnalkor,
Már csak az erdőben ül az éj homálya,
Még egyszer ragyogni kezd agg koronája,
Mintha a vénségnek kedve kerekednék,
Bár lelkében a bú honosulttá lett rég.
S míg dús oszlopzatja szentegyház gyanánt áll
A lomb színes ablak bolygó napsugárnál,
Orgonája a szél, mely dallamba olvad,
Száz hanggal mit nem tudsz, honnan és hová hat.
Méltóságos csenddel jár az őz eközben
Olykor megrettenve az erdő fenéken,
A zsolnának hogyha kopogása hangzik,
Vagy sudar fák ormán a mókus cikázik;
S hol mormogva habzik a hegyi patakcsa,
Ércfényű acsáknak múlató tanyája,
Ott pihen meg végre biztosan, nyugodtan,
S mint király körül néz a széles vadonban.
Óh dicső világ! te Isten szent világa,

Hozzád vonz szívemnek érzeménye, vágya!
Itt még nem dult ember, itten mindenem még
Őserő zománca mint túlföldi csók ég. -
Majd ha általlépi ember szent határod,
Eltörüli rólad mind e szűz zománcot;
Mintha látnám amint egyenkint letépi
Bájad, sebhelyét szűm mindeniknek érzi.
Harmatos virágid szénának kaszálja,
A rétet kicsinyes mesgyével hasítja,
Hogy elég tér nyiljon a kalmáros utnak,
Százados szent fáid bárd alatt lehullnak.
Többé a pataknak árji sem henyélnek,
Mert eléje sulyos gyári munkát vetnek.
A hegyet megnyitják, benne kincset ásnak,
Sok ezer teremtmény nyomorúságának. -
Délceg őz sem jár már többé a vidéken,
Jármos marha húz csak búsan az ekében;
Elrettenve elmegy a dalos madárka,
A bérc nem felel, csak emberek jajára.
Elhervad, kipusztul Isten szent világa,
Jó helyébe ember dőre alkotása.
S édenünk helyett, mit földön Isten alkot,
Emberkéz alkotja számunkra a poklot. -
Hah, de mit látok? mi romrakás előttem?
Hajdan vár, uralgó az egész vidéken,
Most gyopárral himzett domb alá rejtőze,
Mintha szégyenelné, sajnálná, hogy éle.
Ámde képzetemben állnak még a termek,
Bennök víg barátok dombérozva ülnek,
Most készült el a vár – szolganép alkotta,
Sok közülé éltét a munkában hagyta.
Hej, de még ki gondol erre a vig torban,
A várur nevére habzó serleg koccan,
S rableány ajakról zeng a pajkos ének,
Mulattasson hogyha érte megfizetnek;
Fesse be a könnyek utját és mosolygjon,
Majd keserghet otthon a kedves halotton. -
Óh csábító arcú, rettentő világ te,
Ragyogó tivornya síroknak felette,
Hol vagy – hol vagy innen? – Büszke palotádnak
Fülepett sírhantján százados fák állnak.
Tán belé unál a gyáva színlelésbe,
Festéked lement, a ronda váz kitűne,
Míg megszánt az Isten és lepelt dobott rád,

Eltakarva bünöd s szégyened világát,
És helyébe Isten szent hatalma lépett,
Mely gondos szülőként kísér minden léptet.
S míg az ember dőrén és elbizakodva,
Sebhelyeket vág ha alkotni akarna,
A kegyes istenkéz újra magához hí,
És a sebhelyeket lassan behegeszti.

Csárdában

Pusztaság előttem és megettem,
Roskadoztam – forró nap felettem,
Kantáron vonszolva paripámot,
Im előtted kisdéd csárda állott.
Vajh ki tud méltó dalt ily örömről?
Gondolám nekem már ott ebéd föl.
"Hej korcsmáros – szólottam megállva
Ő rám bámult s nem felelt szavamra -
Hát ki fogja meg lovam kantárát?"
"A cövekhez kösse csak a szárát."
"Aztán lesz-e majd neki mit enni?" -
"Hogyha tetszik a padlásra menni."
"Mindég jobban! Hát én mit ehetnék?"
"Ami a tarisznyában vagyon még."
Ezzel egykedvűen széttékintve,
Az asztalfőn hosszan felkönyökle,
Mely körül betyárok múlatoztak,
Árnyékában száraz galylugosnak.
Jó időt csak vártam, zugolódtam.
Végre is magam hogy jól meguntam,
Mit tudhattam tenni okosabbat,
Nézni kezdtem a víg cimborákat,
Savanyú bort iddogált az első,
Pajtásával koccintván, köszönt ő,
S széles jó kedvében bút, szerelmet
Énekelve, egy népdalt teremtett
Jött a korcsmárosnak barna lánya,
Bort vivén a vendégek számára,
S a másik betyár általkarolta,
Megcsókolva istenigazába.
Egy percig lelkét a kép betölté,
S ellöké, nem volt rá gondja többé.
Míg közben bundáján heverve,

Harmadik pajtásuk sütköződe,
Élvezé a nap meleg sugárát,
Nézte pipafüst ábránd-világát
S boldog volt, hogy ez a sík hazája
S bényargalja mint a felleg árnya. -
Isten áldjon meg, te jó korcsmáros,
Jóléttel hogy nem voltál túlságos!
Most látom, hogy megelégedéssel
Boldognak lehetni, mily kevés kell.
S a betyároknak közébe ültem
Ott danoltam, ittam, elmélkedtem,
Megcsókoltam a kis barna lánykát,
Megráztam bajtársim kérges markát.
Elfogott a puszták őrtündére,
Költő bája, szent egyszerűsége;
S elmulatva száraz galylugosban
Estve volt hogy ismét elutaztam.

Alföldi utazás

Forró nyár közepén a nap délen állott,
Lánykámmal utaztam alföld sík vidékén,
Falunak menénk el széles utcáján, de
Nem járt benne ember, nem volt ott élő lény.

Gólya állt féllábon csak a házfedélen
S kerepelt kocsinknak szokatlan zajára,
A zárt ajtónál meg a fehér eb szunnyadt,
S fel-felmordult olykor megszakadt álmába.

Hosszú nádkerítés nyult az utca mellett,
Általszötte azt a tök lankadt indája,
Kinn a faluvégen bádogg tetejéről
A toronynak kakas nézett a pusztára.

Elmaradt lassanként a falu megettünk,
Kútágas nyujtózott a gyepről az égnek,
Mig néhány akácnak enyhadó árnyában,
Egy csomóba bújva, marhák delelének.

Távolabb aranyzott dús kalász borítá
A félig levágott végtelen mezőt el,

Kévéken nyugodtak a fáradt kaszások,
S a lányok mulattak koszorúkötéssel.

Ezzel elmaradt a legvégső életkép,
Véghetlen homoktér nyult izzón előttünk,
Nem volt a reménynek egy fűszála rajta
S mi a puszta képén búsan elmerengtünk.

Oly jól összehangzott az borús szivünkkel,
Távolról fénylett csak a toronynak orma,
Messziről mosolygott, dőre képzeletként,
Ránk a délibábnak fényből szőtt világa.

A vakító fényben izzadt lovaink csak
Lassan haladának, elnyujtott fejekkel,
S ostopattogás és biztató szavak közt
Őrlék a homokot a kocsikerekkel.

Útfelen ökörfark állt portól lepette
Kék számárkenyérrel, búsan elkókkadva
Olyan mozdulatlan, oly némán merően,
Mintha kőből volna még az is faragva.

Tán még az árnyék is elhagyá itt tárgyát,
Kiesebb tanyát hogy keressen magának,
Tán még a szellő sem jár e pusztaságon,
Martalékul esni félvén a halálnak.

Összenéztünk s lelkünk a kéjtől megújult,
Életet találni, egymásnak szemében,
Érzők, mely szükséges e két szív egymásnak
És egymáson kívül más egyébje nincsen.

Hajh, de mily életnesz támad most körülünk,
Mintha a halottak újra ébrednének,
Száz nyelvű titkos szó mellettünk, felettünk,
Melyen láthatatlan szellemek beszélnek.

Most fülünkbe súgnak titkos édes sejtést,
Majd ismét hajunkkal játszanak pajzánan,
Megcsókolják újra forró homlokunkat,
S nyom nélkül repülnek – merre, hova, honnan?

Felretten szavokra a számárkenyér is,
S hajlong, mintha régi bajtárust üdvözölne,

Míg a népes nádas recsegő zenével
Futni indul, mintha örült táncra menne.

S a szellembeszédre az ég is figyelmez,
Gyors vitorlázással barna felhők jönnek,
S mint felvillanó bú férfiúi arcon
Árnyaik a síkon úgy végig lebegnek.

Szégyen bosszujában bömbölnek magokban,
Gyors repülésben hogy túl nem szárnyalhatják
A viz színén csuszó kis fecskét, az Isten
E megtestesített pajzán gondolatját.

Fényes ködből épült órjás oszlopszatnak
Látszik az eső ott, melyre a felhő dől,
S lassú méltósággal, zuhogó moraj közt
Jó sötét terhével a látkör széléről.

Végre a felhő a tó fölébe ére,
S rég vált kedvesekként bámulnak egymásra,
Nézd, óh lányka nézd, bár oly távol egymástól,
Egymásnak alakját tükrözik csak vissza.

A vészes felhő most még egyszer megdördül,
Végignyargal rajta a harag villáma,
Mint emlékünkből, ha már a révnél állunk,
Még egyszer villan fel sorsunk sok csapása,

S jól ismert szavára a tó kezd habozni,
Mint a kedves keble viszonzlát percében,
Hallva kedvesének átélt szenvedését,
Azután egy percre csendes néma minden.

Mostan megeredt a felhőnek könyűje,
Sűrűn hull a zápor, ég föld összeolvad,
A felhő a tónak dűl vágó karába
S ott talál zajongó keble nyúgodalmat. –

Óh nő, hogyha sorsunk eltép is egymástól,
A tó és a felhő legyenek eszedben,
Hogyha szenvedénk és könyezénk egymásért,
Szenvedés s könyű még egyesít jövőben.

Nézd, a nap kisüt már, mint föléled minden,
Gyémántoktól csillog az alföld rónája,

Szivárvány csatolja az eget földünkhöz,
Zálogul, hogy még van Istennek ránk gondja.

Ősszel

(Veres Gyula komámhoz)

Tán már elázik a világ,
Úgy pocskol kint az őszi esső.
Az ég mint szürke remete,
Egykor örömnök embere,
Mostan bűnbánatos kesergő.

A fákon sárga lombcsomók
Vízrelve már alig fityegnek,
Csak úgy hajol, görbül az ág
Alattuk, míg mint cimborák,
Végkép elázva földre esnek.

Abroszba burkolt némberek
Szaladnak végig a híg sáron.
Jól el van dugva a fejek,
De lábikrájuk bánja meg,
A pap nekik már megbocsásson.

Egész udvar konyhába gyűl,
Pipára gyujt ez, az melegszik,
A tűz vigan libeg-lobog,
A lány kacsint, a vén morog,
S a munkás gondot mind felejtik.

Loncsos kuvasz rázkodik a
Pitvarban és ásit bujában,
Én is szintúgy megkívánom,
Oly átkozott az únalom
Az embernek így egymagában.

Száz mértföld most szomszéd, barát,
Nem is tudom van-é még ember,
De íme ostorpattogás -
Utána lassu caplatás -,
Kapumba, lám-e, kocsí hajt fel.

Gőzölgve áll meg a fogat,
Míg a kocsis nagy néha mordúl,
Kibontakozni alig bír
Bundájából, s ez szinte sír -
Kedves komám a tőszomszédból.

Hová lett most a rút idő?
Nem gondol arra senki többet,
Minden sűrög, tetszélkedik,
Vajjon kedve miben telik,
Nyaggatja, kémli a vendéget.

A kandallóban tűz lobog,
A pipa vár s mit a ház adhat,
Mindennek a legis java,
S mi a kevés borsa-sava,
A jó szív, illeti komámat.

Besompolyog a vizsla is
Gazdájáért fontos személy ma,
Tudtával van, hogy ünnep ez,
Vadászó bajtársat keres,
S jó ismerős barátkozásra.

Majd megered kérdés, beszéd,
Komoly s vidám tárgy tarka-barkán,
Míg lesz kedélyes hallgatás,
Csak néha perceg a parázs
És a tücsök ciripel halkán.

Úgy látszik, hogy zeng éneke
A tűzhely játszi tündérének,
Száz ábrándkép körüllebeg,
A pipafüsttel, s édesek
Az eszmék, melyek ekkor jönnek.

S bár senkisésem szól, mindenik
Oly jól mulat mégis magában,
A gondolat is jobban foly,
Ha tudjuk, hogy velünk gondol
Rokon lélek – meleg szobában.

Hazaérkezéskor

Óh fogadd be, óh fogadd be újra
Ósi ház a rég elvándoroltat!
Itten állok ajtód küszöbénél,
Tőled várva vigaszt és nyugalmat,
Mint gyermek, ki játék közben elesett,
Anyjának karában keres menhelyet.

Reszket a kéz, mely kilincseden van,
Reszket a szív titkodat kitárni;
Látlak még minő voltál búcsúmkor,
Hogy fog most a visszatért találni?
Változál-e úgy te is, mint gyermeked?
Óh, mert azt már bennem meg sem ismered.

Vágyaim nem fértek kis körödbe,
Messze intett ragyogó reményem,
Egy világot kívánt felkarolni
Magasan héjazó szenvedélyem,
Most mit visszahoztam: vágy és szerelem,
E kis házban könnyen megférnek velem.

Mily üres, mi néma lett itt minden,
Mit hajdanta képzetem hímezett ki,
Pókháló függ a poros falakról,
Eltörülvék pálmafás vidéki
És egök, mely bájos fényben ragyogott,
Most már olyan szürke és olyan kopott.

Itt játszottuk gyermekharcainkat,
Várainkat székekből csináltuk,
Nagyszerű volt a vár s harc előttünk,
S a termet királynak találtuk.
Összesorvadott-e a roppant terem,
Hogy szűknek, sötétnek látszik most nekem?

S jött tanítónk, elmúlt a varázslat,
Oktatott, mint mondák, bölcseségre
Mink izzadtunk s hallgatók, mikor szól,
Mely ebédhez hív, a csengetőcske.
Gyermekörömek ti, gyermekbánatok
Mily őszinték és mily semmik voltatok!

Hogyha a lelkész itt volt ebéden,
És a jó ősz vélünk elenyelge,
Oly nagy esemény volt az előttünk,
Milyen most bármi alig lehetne.
Ott függ némán most is még a csengető,
Mért is szólna? – messze van a temető.

Estve itt gyültünk a kandallóhoz,
Itt atyám ült nagy karos székében,
S míg beszélt, én gondolám magamban,
Hogy hatalmasb ember nála nincsen.
Most a kandallóban a hamu hideg,
S szívemből kihaltak a kegyeletek.

Itten áll még most is az üres szék,
És megváltónk képe függ felette,
Hozzá jártam titkos vágyaimmal
S ő mosolygott rám vagy visszainte.
Mostan már csak vászon lett, meredt, hideg,
Intési számomra többé nincsenek.

S vén cseléd te, akit úgy szerettünk,
S féltünk, aki jártál néma rendben,
Mint erőmű a szülői házban,
Hogy lehetsz munkátlan sír ölében?
Nézd az óra, melyet te igazgatál,
Most is még serényen egykedvűen jár.

Hej hát itt, hol sírba egy világ dőlt,
S oltárának elporlott zománca,
Itt, hol a romok közt rengő szívvél
Jár, ki az elhunyt világot látta,
Csak ez óra járja még mindég utát,
S mint midőn elmentem, félkettőt mutat.

Hátha még az a félkettő lenne,
Mely akkor volt, amidőn elmentem,
S álom volna minden bú, csalódás,
Mit vándorlásim között szenvedtem!
Szűm a régi körben boldog lenne-e,
Melyet oly epedve, vágyva feste le?

S boldog volt-e akkor? óh nem, óh nem!
Bár most gyermekfájdalmit kacagja,
Hogy sírt akkor játszere ha eltört,

Mintha most vesztett célját zokogja,
S mint most bájlepleben a mult visszaint,
Akkor a jövőre vágyva túre kint.

Az alföldön

Óh szép alföld, tárt s rejtélyes könyv te,
Ős mytussa a magyar nemzetnek!
Felhő vagy te, néped a villámlás,
Melyek egymásért együtt születnek.

Tárd ki kebled egyszer még előttem,
Lássak lányt, szépet mint délibábod,
Férfiút, ki oly szilaj, mint a mén,
Mely bejárja végig a pusztákat.

Halljak dalt, merészet mint magas sas,
Melynek árnya leng a síkságon le,
Andalítót, mint a nádasoknak
Lágy szellőtől suttogott zenéje.

Érezzem pusztáid végtelenjét
Melyen büszkébb lelkünk szárnyalása,
Melyben önbecsérzetünk növekszik
S a természet karját frígyre tárja.

Nyisd meg nékem vendégszeretettel
Nádfedésű halászgulibádat,
Bibliás szent egyszerűségében
Hadd töltssem le e néhány órám. –

Sajka ring a part bozót füzében
Susogó nádtenger leng körülé,
A halászlak feltárt ajtajánál
Tűz lobog fel, fényes füst felette.

Illatos gypágyon elterülve
Ül körül a kis család hallgatva,
S elmereng soká a csillagokban,
Pásztortűzben gazdag éjszakára.

Míg egy csonka ifjú a családból,
Kezd beszélni s hősies regéje

Kezd beszélni nagyszerű napokról,
Melyeket sírjokba elkisére.

"Nem pásztortűz ége akkor itten,
Nem legeltek csendes marhanyájak,
Tábor volt e puszta őrtüzekkel
Csillogó s körül hősök tanyáztak.

Pásztorsíp helyett dobok peregtek
S ösztökéjét a suhanc eldobta,
Mintha hívta volna tündér szózat,
Árván hagyta az ekét magára.

Elhagyá honn kedvesét is, és ez
Szökevényét táborban kereste,
Nem hogy visszahívja, búcsúcsókját
Hozta el csak, melyet az felejte.

Látta a falunak vén harangja,
Hogy legjobbjai mind elhagyák már
És szavára senki sem figyelmez,
Mert Isten most véráldozatot vár.

Ott hagyá tornyát és ágyúvá lett,
Állt mellette hú harangozója,
S híveit miként templomba szokta,
Most bömbölve hívta szent csatára.

Óh, ha láttad, láttad volna, gyermek,
A honvédet víg dalt énekelve
Nézni a halál hideg arcába
És rohanni véres győzelemre.

Óh, ha láttad, láttad volna, gyermek
A huszárt mint lakodalmi népet,
Kardját cifraságnak vélted volna
És az mégis vést, halált terjesztett.

Vagy ha láttad volna füstfellegben
Menydörgő ágyúknak villanását,
Míg a háromszín zászló ragyogva
Mint szivárvány törte a borút át.

Tudnád, milyen kéj fogott el akkor,
Hogyha végre a táborba szálltunk,

Békötöztük vérző sebeinket
Megtörültük füsttől barna arcunk.

Ott sütköztek hős vezéreink is,
Nem tűrtek előbbvalót a harcban
Ámde a tűznél csak bajtársakká,
Egyenlőekké váltak mindnyájan.

Gyakran éhezénk, fagyos eső vert
S éneklénk – vezérink ott valának
Szenvedtek velünk, kik kiskoruktól
Ültek bíborán dús uraságnak.

Keblükről levették az érdemjelt
S feltűzék a rongyos atillára;
Szemeikben könnyű és mosoly volt
Fordítván az egészet tréfára.

Mind elmúlt az buborék módjára.
Mért maradtam én meg sírásónak?"
Hallgatott az ifjú és egész kör
Gondolá folytatását szavának.

Míg a gyermek, kit előbb szólított
Felsohajtva szól: "Óh bátya, mondd meg
Volt-e még huszár s honvéd, nem voltak
Ennyi fényes csillaga az éjnek?"

Én azt tartom eggyel akkor is több
Lesz ha tested, bátya, sírba mégyen.
És ha Isten úgy akarja, mint én,
Egykor véled ragyogok az égen."

Elhamvadt lassúdan a kicsiny tűz,
A család betért a gulibába;
Nyugszik minden, még csak a serdülő
Gyermek méláz a gyepen magába.

Halvány hold ezüstös sугáránál
A harctérnek sírjai kinyilnak
S a haragvó hősök széltúl üzött
Tűzlidércek képében futkosnak.

A sík puszta száz pásztortüzével,
Mint táborhely újólag feléled.

S a vad ménes földrázó futását
Tarthatni huszárok seregének.

Harci dal a nádasnak zenéje,
Míg a messze felvonuló felhő
Viharon jó, harci paripáján
S meg-megbődül villámot lövellő.

Szól az ágyú, ütközetre fel, fel,
Tombol a mén, ég a gyermek arca;
Érzi, érzi, hogy seb vérzik mellén
S haldokolva hull a harciacra.

Szellő játszik izzadt homlokával
S hős szellemnek érzi illetését.
A szellő virágot hajt reája
S kedvesének érzi ölelését.

Megnyugodva dűl a sír ölébe
S néz még egyszer társi seregére,
Végső erejével int utánok
Búcsuzásul és kiált: "Előre!"

S ím e szóra álmából feléled,
A nap felkelt, szivárvány az égen,
Messze fénylő ragyogással játszik
Délbáb a megfrissült vidéken.

"Hála Isten, hogy még ezt megértem,
Győztünk, győztünk! mond a feleszmélő,
Ott lobog fel a háromszín zászló,
Ottan csillámlik a szuronyerdő."

Ám de amint sebhelyéhez kapna
Érzi melle ép, hogy álmódott csak,
Felkél és egyhangú nyugalomban
Áll előtte képe a pusztának.

Hej, de a szellem, mely leng felette,
Nem vesz el, míg áll az ősi puszta!
S meg-megjő, hogy tündér ujjal szőjjön
Egy-egy álmat a puszták fiára.

2. JELLEMZÉSEK

A család képe

Hegy legyen a férfinak valója,
Kivül zordon, láng szivében,
S kőhájában léha, gyáva,
Hogy arany van, meg se lássa,
Csak ki érte küzd s munkál erősen.

Homlokát cserkoszorú övezze,
Keble drága bort teremjen,
Szívderítőt s hogyha úgy kell,
Részegítőt szellemével,
Az valódi férfi, aki ilyen.

Légyen a nő lelke róna sikság,
Ismered pár pillanatra,
Rajta dús kalászi lengnek
A mindennapi kenyérnek,
És mosolyg a kedv piros virága.

S hogy kedves zománca megmaradjon,
Éjszoknak kemény fagyától
Óvja a hegy, oldalánál
A siknak, mely őr gyanánt áll,
S nem retten meg a sors viharától.

Ámde aztán hogyha küzdve híven,
Szembe száll a bérc a bajjal
És borong cseres tetője,
A sík vigaszul feléje
Mosolyogjon tündér délibábbal.

És ha hegy a férfi, róna a nő,
Gyermekek a szós patakcsa;
Hegy vezérli küzdni ötet
Szirtélekkal. Dús mezőket
Csendesen élvezni sík tanítsa.

A megváltó

Ki hirdeté szabadságunk tanát?
Ki hirdetett testvér-szeretetet,
Hogy a nép hallá zengni szent szavát
És a bitorlott nagyság reszketett?

Ha ember volt, ah úgy megistenült,
Ha Isten volt, le kellett jőnie
A nép közé, melyen nagy átok űlt,
Hogy átszenvedjen minden kint vele.

És szóla: "Néked egy világ jutott
Osztályba nép; ki zárt belőle ki?
Az ég helyettesül meg nem bizott
Nagyok, népem bitorló isteni."

De a nagyok azt mondák válaszul:
"Minden pánt hulljon-e hát szerteszét?
Az Isten nem jár lázadt koldusul."
S keresztre vonták a nép istenét.

Szél hordta el földünkről szent tanát,
Az istenember mennybe visszatért;
Az úr csak úr, a rab csak rab maradt
S a régiért új szenvedést cserélt.

Ha éhesen kívánja szent jogát,
Megváltójához küldik menten őt,
Közöttünk csak a véres kereszt maradt
Ijeszteni a jogkövetelőt.

Csillagok

Csillagokra néz a gyermek:
"Adj közülök jó anyám! -
Mond – hadd játszom vélek én is
Oly szépen néznek le rám."

"Gyermek! messze ég a csillag,
Emberkéz nem éri fel
Ott a szellemek hazája
Mély titokban ünnepel."

És a gyermek fájdalommal
Anyjának karára dűl:
"Mért is oly szép a csillag, ha
Ég elérhetetlenül."

Föltekint könnyes szemekkel,
És a csillag ím leszáll,
Bájsugáru halvány arca
A gyermek könnyében áll.

Néz az ifjú lángszemekkel,
Vágyva szívet, vágyva hont,
És e két vezércsillaggal
Hévvél a csatába ront.

Ah, de látja, lány szerelme
Mint a csillag oly hideg,
S szolgabúnnel lelkeikben
Születnek az emberek.

Gyermekálma jó eszébe
Hú anyáért néz körül.
Édes anyja már csak a föld,
Felzokog s ölébe dűl.

És leszáll a csillag újra,
Sírja ormán ott viraszt.
Óh való-e most, vagy újra
Egy könyű rajzolja azt?

Az aggastyán

Hosszú, hosszú évsor folyt azóta,
Kis falum hogy tőled váltam én.
Most emlékek könnye reng szememben,
Amint akkor fénylett a remény.

Hogy megnőttek, hogy kizöldülének
E még akkor oly kicsinyke fák!
Bokrétát adhattak csak bucsúmkor,
Most koporsót adhat minden ág.

Itt a gyepe a kertek lába mellett,
Itt játszottunk pajzán gyermekek

S hallgatók vidám kicsi lánykával
A madárcák hogy mint zengenek.

Zöldül a gyepek, bár fűszáli mások,
Gyermekek cikáznak most is itt,
S mint ha látnék régi cimborákat,
Olyan ismerősök arcaik.

Óh, s ők mégsem régi jó barátim,
Gyermekek vagy unokáik tán,
Kikben atyjok, mint hervadt virágszál,
Megujult, ha jó az új korány.

Koldús jó görnyedve ott az úton
Hószakállal, mankóval kezén
Hajh teremő Isten! legvidámabb
Játszó társam volt egykor a vén.

Ifjúságából mi van még benne?
Vagy mi van még bennem? semmi már.
A kalitka megmaradt s belőle
Ifjúságunk, a madár, kiszállt.

Hát ez ablak? ezt is jól ismérem
A leánykát ott szerettem meg.
És szerelmünk számoló szülőtől
E vén bükk húsébe rejtezett.

A bükk zöldült, csalogányok szóltak,
A hold fénypalástot vont fölém,
Minden úgy volt mint most, minden, minden,
Egy nem volt csak, mert más voltam én.

Hah mi ez? valóság-é vagy álom?
A vén bükk árnyában két alak!
Óh te vagy, te vagy, kedves leányka,
Régi fényben, mint imádtalak.

Hol rejtőztél az idők fagyától,
Mely fölöttem oly pusztítva kél,
Hogy ifjúságom hűtlen barátként
Emlékemben is már alig él.

Ím a házból jó az agg szülő is,
Téli arcán hó a ritka haj;

Minden, minden régen mult napokból,
Számolás itt, ott érzés, sohaj.

A vén nőre hold sugára fényt vet,
És arcának sírja ím kinyíl,
Míg belőle régi ismerőként
Szellem kél s a mult időkről hír.

Ő volt a lány, akit én imádtam,
Mostan ő a számoló szülő,
Most gúnyolva nézi a szerelmet,
Akkor érte halni kész volt ő.

Hát ha látna, mostan ily alakban
Aki csókomnál úgy reszketett,
Érzené-e hogy lelkünk rokon még,
És hogy a frigy égben köttetett.

Mind nem érze né, mint én nem érzem,
Mások lettek most, kik mi valánk,
Mi a vének nyomdokába léptünk,
Akiket rég föld alá rakánk.

Gyors folyó az élet, mely fölét itt
Fénypalástot nap sugára sző,
Ott sötétlő fűzeknek tövénel
Gyászos a hab, mint a szemfedő.

S egymást űzi bár mindég a hullám
S új hab jó, a régi elmegyén,
Fényt, árnyat nem visz egy sem magával,
Ott áll az a kitűzött helyen. – –

Ei most innen kis falumba beljebb,
Minden ház jó ismerő velem,
A holdfénynél ablakik ragyognak,
Rám mosolygva oly rejtélyesen.

Várva, várva, hol köszönt barátkéz,
Hol néz bajtárs ki az ablakon;
S új arc bámul mindenünnen csak rám
Mindenütt új nemzedék vagyon.

Ballagok hát, mint a kósza lélek,
Messzebb, messzebb árván, hontalan,

Mint utósó ember, aki él még
És világa romladékban van.

Eltettem, aki vélem vígadt,
Eltettem, aki üldözött,
Eltettem azt is, aki egykor
Tán sírt volna még sírom fölött.

Kísértetnek néz az ifju élet,
Kísértetnek én a házokat.
A teremtő ember sírba szállott
És sárfészke mint váz megmaradt.

Ím most látom temetőbe értem,
Fejfa annyi csak, mint mennyi volt.
Hej de itt is régiek helyébe
Minden sír kapott már új lakót.

Hold fényéből szőtt halvány palástban
Most kelnek fel a sírszellemek,
És én benne régi cimborákra,
Régi játszó társakra lelek.

Itt van, itt az én vesztett világom,
A földön már idegen vagyok.
Innen intnek édes nyúgalomra
Jól ismert testvéries karok.

Halni halni hát! s majd hogyha járnak
Hozzám sírni gyászos unokák,
S a sírokra, melyek nekünk szentek
Voltak egykor, a felejtés hág,

Óh, ne bánjuk, illat úgylis a gyász,
Melyet hervadó virág lehel;
Aki a virányt nem ismeré, mért
Volna annak gyászos síri jel.

Majd ha egykor unokánk is meghal,
S minket is örök feledség fed,
Él még a lélek, mely bennünk éle;
Névben változott csak, lényben egy.

Szélhárfa

Szélhárfa a költő keble, ha
Némán, magába zárva áll,
Sok szép daleszme szunnyadozva,
Mint a virág bimbója vár.

S ha illatos szél lenge csókja
Hoz rája rózsalevelet,
Megcsendül ím a hárfa hangja
És zeng édes lágy éneket.

Ha jó az ősz fagyos szelével
És sárga lombot hord legott,
Gyászos rokonság érzetében
A hárfa húr is felzokog.

De hogy ha Istennek haragja
Viharzik a szent hon felett,
Mi hárfa volt, most vész harangja
És felsikolt és megreped.

A könnyek

Három cseppet küldje Isten
Égből a szegény világra.
Ez legyen szívünknek, úgymond,
Minden kínja, boldogsága.
És az első csepp lehullott
Lánykeblén virágfüzérre
S lett belőle tünde harmat,
Lett belőle lány könnyűje.
Éltető az s felderítő,
Enyhe hervadó virágnak,
Édes, kínos gyöngye ez szűnk
Vágy- s reménydús korszakának.
S hogyha lánykönny hull az arcra,
Szebben fejlenek virági;
Hogyha lány sír, bánatából
Is menyország mosolyog ki. -
És a másik csepp lehullott
Edzett férfinak keblére,
Szirtet ért ott és lepattant

Eltarolt mezőre esve.
S férfikönnnyé lett legottan,
Lett legottan jégviharrá,
Mely csak akkor oszlik el, ha
A mezőket verte tarrá.
Férfikönnnyé, mely a keblet
Meghasítja, hogyha csordúl,
S visszafoly a szívbe, ott hogy
Elrejtőzzék drága titkúl. -
S ím lehull a végső csepp is
Bujdosó hazafi fejére;
Szár az ágnak nem kell harmat
És tovább hull a tengerbe.
Ottan nyugszik a fenéken,
Híven óvja őt a tenger,
Híven óvja honfi keble,
Egynek tartván életével.
Csak ha fergeteg a tengert
S vész a szent hont felkeverte,
Akkor jó fel napvilágra
Honfiszív és tenger gyöngye.

A hódító

Ül a király magas fejedelmi széken,
Harag lobog fel vad lángként szemében,
A szomszéd ország most haragja tárgya,
Miért virágzóbb mint saját határa.
"Hát túrjem-é – mond – nem, nem Istenemrel!
Hogy árnyat vessen agg fejem diszére."
Kezével inte, arca elborongott
S körülhordozták országán a kardot.
Sok hősi nép gyűlögött táborába,
Míg harci kürtök buzdíták csatára.
És sok vitéznek csordul drága vére,
Míg a király várából nézve nézte. -
Lent a mezőkön eltiport vetések,
Kalász helyett most csontokat teremtek,
De semmi – a király győzelmet ére,
Örök dicsőség győzelmes fejére.
"Fel most barátim ünnepelni vígan!
- Mond a király kedvének mámorában -
Előttem bús ne légyen márma senki,

Vagy aki az, váramban elfelejti."
S a vad öröm zaját a szél lehordja
A vár alatt terülő pusztaságra,
Hol árvák, özvegyek mély gödröt ásnek
Az elhullt bajnokok nyugodalmának.
És oszlop jó a mély sírnak fölébe,
Győzelmi jel az agg király nevére,
S míg homlokára új korona szálla,
Mint a vitézség érdemlett jutalma,
Lent addig a sebzett hősök magoknak,
Feldúlt falvakban, mankókat faragnak,

A koldús és gyermeke

Kereszt alatt az útfelen
Vén koldús kéreget,
Mellette szőke kis leány
Nyújt esdeklő kezét.

Reggeltől a kisdéd család
Vigaszt hiába vár,
Míg fergetegnek szárnyain
Az alkonyat leszáll.

Az ősznek megritkult haját
Hideg szél lengeti,
A fagylaló esőt sovány
Arcába kergeti.

Dörögve mint órjas ököl
Eget földet megráz
És a villám lángostorúl
A felhők közt cikáz.

S míg fénye dicskört von legott
A kőkereszt fölé
Ez mint az égnek kegyjele
Tün a kis lány elé.

Ő már nem érzi a vihart,
Ő mosolyog, örül,
Míg ájtatos sohajjal a
Kereszt lábára dül.

De a vén koldús felkacag,
Ő csak villámot lát,
Az éjnek érzi csak szelét
És érzi nyomorát.

Élet és halál

Végsőt lehelt a várnak embere,
Kinos fohász volt véglehellete;
Előtte nyilott száz terv, száz remény,
Megtörve most az Úrnak végzetén.
Mellette a kis ház megnépesült,
Egy pár kebelre első nap derült;
Nap és élet, más semmi, semmi sem,
Mint szenvedés és dőre küzdelem.
S szintén fohász volt első létjele:
Ott búcsúszó, itt harcnak kezdete.
S a két fohász amint így elvegyült,
Isten trónjához hírnökül repült,
A föld folyását rajzolván le ott
S szó nélkül mindent, ami küzd, mozog.
Eközben esni kezd szép csendesen,
Az ég a holtnál sírva van jelen,
S keresztvizet a gyermekfőre hoz,
A nap kisüt s viz, könny leszáradoz.
A gyermek serdül, a sír felvirúl,
Virágja lesz gyermek játékaül;
Első játéka már halotti jel,
Mellyel talán a sors jegyezte el. -
Ifjúvá fejlett a gyermek legott
S a vár lányával hogy találkozott,
Mindkettőben volt ifiúi szív,
Melynek lángjával a sors átka vív,
Sohajt mindkettő és a két sohaj
Istenhez száll egy felhő szárnyival,
Mert a világról rég száműzetett,
Talán az égben lel még menhelyet,
A vár leánya asszonnyá leve,
S ismét sohajtól rendül meg szive,
A pót kétségbe esve sírba dül
S haldokló ajkán is még sohaj ül;
Ott kezdete egy sziv küzdelminek,
Itt fájó harcot csendesíte meg.

Majd a pór sírján is virág fakad,
A várgyermek meg azzal játszogat,
És mindezen a sors ércszála megy:
Rabért – rab, bölcső és koporsó egy.

Szerény leány

Hallá anyjától sokat
A kis lány beszélni már,
A férfi, hogy mily gonosz,
Csábitó és csapodár.

Ámde mégsem gondolá,
Hogy nézése is megárt;
Hej, de most tapasztalá
Templomban hogy oda járt.

Bújt szegényke eleget
Más leánytársak mögé,
S a jó lányok szívesen
Álltak kis társuk elé.

Jaj, de mind haszontalan,
Mert csatos könyve felett
Hogyha olykor keresé
Nézésével az eget,

Annyi szem nézett rá
Útközben, hogy elakadt
És csak Isten őrizé
Sírva ott hogy nem fakadt.

Hej kis lány, ha megszeppensz
Már a szemtől oly szertelen,
Mit téssz majd, ha véletlen
Szűdben ellenség terem? -

Életünk korai

Sír, sír a gyermek, játékért eseng,
Egy lepkeszárny vágyát betöltené.
"Majd hogyha megnősz és kedved telik,

Vehetsz magadnak tarka lepkeszárnyt,
- Mondják – de addig várj, gyermek s tanúlj!"
És vár a gyermek, vár, amíg kinő
Az iskolából, s hogy vehetne már
Játékot, lepkeszárnyat: nem mosolyg
Ez rája többé, mint előbb tevé.
Lelkében az üdv és pokol lakik,
A serdülő, a tiszta szerelem,
Szeszélyesen repül az ég felé,
Túlszárnyal rajta és túl a napon
Alkot magának tündér életet.
S nem kedves már előtte más gyönyör,
Mint melyért küzdött, melyért véreze.
De a szülőknek féltő gondjai,
A külvilág részvéte és ezer
Érdeknek ónja rácsimpaszkodik.
"Várj, – szóllanak – míg férfivá leszesz,
A férfi majd okosabban szeret."
Szeretni s okosan, mi gúny, mi gúny!
Csak az szerethet, aki tiszta még,
Mint a sugár, mely minden aranyt lel,
Kit még a dőre emberbölcse ség
Mindent gyűlölni s félni nem tanít. -
Az ifjú hallgat, bú sorvasztja el;
Kiolták napját, hogy ne égessen
És napja nélkül élte megfagyott.
És férfivá lesz, pillantása gyász,
Nem nő fejére már virágfűzér,
Fel nem vidítják őt madárdalok.
Egy van csak, ami lelkesíti még:
A népszabadság. Szíve, mely saját
Kéblében hogy verjen már nincs miért,
Dobogni a közzel tanulni kezd.
És elébe lép az állam zordonan
Kiáltva rá: "A föld rég osztva van,
Ábrándképednek nem maradt helye!
A síron túl van boldogabb haza,
Ki itt elégedetlen, menjen át,
De itten pártos és bünhődni fog!"
S a férfit a bú aggá érleli,
Fejét a földre szegzi, mintha ott
Keresné, hogy majd álma teljesül.
Kinyil a sír, fáradtan dűl belé;

De az ígért reményvilág felett,
Ki tudja, mit rejt ismét a kereszt.

A gyermekgyilkos

Zúg a téli éj hideg szele,
Míg előtte száraz lomb szalad,
Itt-ott baljóslásu csillagok,
Mint aludt vércseppek állanak.
A mocsáros parton fűzfaerdő
Nyújtja égnek száraz ágait,
Mint könnyörgő esdő karjait
És az ágak oly tompán csörögnek,
Mint a csontváz karjai. Felettek
A gyöngébb ágacskák megzokognak,
Mint didergő árva gyermekek,
Rájok éles zuz pereg – -
Rémes éj – oh rémes éj! -
És ki az ki ottan tántorog
Pongyolában haloványan?
Elszórt barna hajzat leng utána,
Mint gyászos palást vagy rémkiséret.
Üldözik tán kósza szellemek,
Avégett tekint szét oly ijedve,
Forgó szemmel jobbra, balra
És takarja el fülét, hogy
Rémes daljukat ne hallja?! – -
Im karján csecsemőt visz, a csecsemő sír
S elhal a sírás éji viharban;
Roskad a nő, vérzik a lába
A kavics élén. – -
"Óh hideg, úgy-e, az éj gyermekem!
Majd melegebb nyoszolyát vet anyád,
Hogy ne nevéssen bélyegedért,
Melyet már születés nyoma rád,
Az erényes ember." – -
Most megáll és ás, ás görnyedezve
Izgatástól reszkető karokkal;
Nő a kis gödör, felreppen a por
Felhőként az éji viharral.
S hogy kinéz a hold hegyek mögül,
A nő felsikoltva összedül
S kérdi újra hogy felvánszorog:

Nincsen-é kilesve a titok?
Majd gödörbe fekteti fiát,
Csókot nyom sirója homlokára,
És a könyű, melyet ejt reája,
Mint gyémántcsepp megfagy hirtelen.
"Hah! – kiált a nő – ki szól velem,
Vagy te dobbantál meg csak, szívem?
Nincs körülöm áruló tanu;
Néma fák, vad bokrok és kövek,
Úgy mint az erényes emberek,
Kárörömmel el nem vesztenek.
Óh ne zokogj, ne zokogj gyerekem!
Hisz te a célra jutottál,
Melyhez a hosszú életen át,
Kín s nyomorúság közt jut az ember.
Nem juta néked ugyis örökül
Földi szerencse és becsület,
Szolga levél, hogy rád süte a nap
És a nyomor, bűn jegyessed."
S gyermekére hantot hány legott,
Halkabb lesz a sírás, mígnem elhal,
A nő felkacag vad borzalommal,
És a kín szobrává változott. -
"Elhallgattál hát, kicsinyem,
Óh te megáldnál, jól tudom, engem,
Mert hogy a szégyent s annyi keservet
Véled e kisded hantba temettem!
Jó neked ott lent, ottan is érzed
Ami reád még jó jöhetett:
A napnak melegét, levegőjét
A szabad égnek.
Vad bokor áll őrt majd porodon,
S míg lent édesen álmodozol,
Meg sem is érzed, hogyha megtapod
A hideg tél és erényes ember.
Őket átkozd, az erényeseket
Kik kigyófajzatként sima nyelvvel
Csábítják a gyöngé nőt el,
S hogyha enged a szerelemnek,
Mit szívébe Isten önte,
Kéjhölgy – s ronda fattyu gyermek
Hő szerelme bús gyümölcse.
S ajtaján ha kérnek enyhet,
Gúnymosolygó büszke arccal

Alamizsnát vetnek eléjük.
Isten, Isten verd meg őket! – -
Néked jó itt lent gyermekem -
Óh de én, de én, ki szegyenemmel
Az anyaszívet nem temetém el,
Mit tegyek én?
Fel! bíró elébe tört kebellem,
Öljenek el az erényesek! – -
Hadd nyugodjam. gyermekemnél én is,
S ők reszkessenek!" – - -

Leány panasza

A költőnek boldogsága
Hogy szerelmét eldandolja,
S a könny mely hull énekére
Harmat szívének sebére.
De a lánynak, de a lánynak
Szenvedni kell csak magának,
Lopva törli a könnyét le,
Hogy kínozja meg ne sejtse;
Gúnyának lenne csak tárgya
S más boldogabb hiúsága.
Virágot hát a fejemre,
Óh mosolygás, jöszte, jöszte!
Fedd rózsával a keservet,
Míg találok csendet, enyhet
Éjjelén a sírfeneknek -
S majd ha visznek a legények,
Mondják: "Víg lány volt, kár érte."
Nem tudják, hogy megtört keble.

Katona dala

Indulóra pörg a dob, szól
A harsona.
El hát innen más vidékre,
Fel katona!
Úgy tekintsék itt a lányok,
Hogy mindnyájan
Egytől-egyig elhullottunk

A csatában.
Nékik is jobb, nincs költségük
Fátyolokra,
Nekünk is jobb, mert miénk még
Ez az óra.
A jövőben a halál már
Ránk köszönthet,
El ne sírjuk hát hiába
Ezt a percet.
Hisz azért van minden tájnak
Tán virága
Hogy bárhol pihen a bajnok
Ott találja.
S hol számára a dicsőség
Majd ágyat vet,
Ottan is virágszál álljon
Ágya mellett.

Leány és nő

Táncteremben hosszú sorban lányok ülnek,
Bájosolygás játszik arcán mindeniknek;
Mind megannyi angyal, tiszta liljomszállal,
Hogy lábukhoz esnél ájtatos imával.
Meg sem foghatná az ember, hogy mint támad
Az az elterjedt faj, az asszonyi állat,
Melynek arcán nincsen költészet zománca
S elhalványult lelke nem angyalok társa;
Hogyha nem tudnók, mint lett angyalból ördög,
Hogyha nem látnók, mint lesznek lányokból nők.
Szerelem az éden, lánnyal élünk benne,
Két fának tilos csak csábító gyümölcse. .
Egyik átkos fája a mindentudásnak,
Másik büszke fája halhatatlanságnak;*_
Házasság a kigyó s e gyümölcsökből hoz,
Elborúl az éden, únalom árnyékoz,
S az öröktartásnak rémes ijedelme
Úz ki a kertből, nem bírván ember keble.
S hogy vesztett üdvünkhöz út se vezessen már,
Társalmi erényünk a Cherub lángkarddal.

* Genézis III. 22.

A rab utolsó útja

Mi bámuló, mi zajgó sokaság,
Mely ott az utcán jár oly gondtalan,
Mi kedves látvány bilincselte le,
Mi nagyság az, mely itt csodálva van?

Középen halad kisded taliga,
A taligában halvány férfi ül.
Rongyok fedik, békó van karjain
S részvétért hasztalan tekint körül.

De nem; hisz oldalánál ül a pap,
Előtte ül meg a zordon bakó,
Hit és törvény, ily kettes kíséret
Nyomor között is vigaszt adható.

De vigaszos eszméket szül-e most
A rab fejében a kis taligán?
Mig ez lassan zökög, a békó cseng,
Olvassuk meg redőzött homlokán:

"Isten, vagy sors, ki földünkre vetél,
Adtál-e életemhez is jogot?
Vagy ellöktél, mint száraz galyt a fa,
Melyet a vihar hány, forgószél kapkod?"

Ellöktél, örökösen küzdeni
A társasággal hitvány létemért,
Vagy miért adád örökös átokúl
Az önmegtartás ösztönét, – miért?

Mért nem nézett halványabban felém
A nap s virágos nyárnak édene?
Mért vágytam élni én is, mint a dús,
Hogy vétkezsem s pokolra szálljak le? –

Óh hit nemtője! kit sok balga szív
Oly fennen hirdet, hozzám mint jövé!?
Első léptemnél rémnek láttalak
Míg másnak benned őrző csillag kél.

Vérző keblemre nem hintettél írt,
Nem volt arcádon szende nyugalom,
Hej, a szegényre a hit is ha néz,
Néz aszott arccal vérben, zordonon.

Lemondást hirdetsz, mondod, aki a
Másét kívánja, mély pokolra száll,
Körülnézék, éltem volt csak enyém,
Mint a vadé, ki dús zsákmány közt jár.

A dúsra a hit is mint kéjleány
Mosolygóbb arccal néz, s ha mondja is,
Ne kérdd másét, még ez nem nagy dolog,
Annál kit bőség vágy felé sem visz.

A hittel jött a törvény szelleme,
A törvény, melyet a boldog csinál,
Mely mint hajó védi ki benne ül,
De a fuldokló védjeül nem áll.

Gúnyol ki mondja: óv a társaság,
Nem egymásért lép az ember belé,
De egymás ellen. – Óh, áldásait
Szivem már sokszor, sokszor érezé.

Vagy mit nyerék már tőle? Óh miben
Segített? s bűn-e hát, hogy ég adott
Létem becsültem többre, mint ezen
Rabok nyakára épült templomot?

Elítélének az erényesek,
Gyalázat s bűnnel nékem veszni kell.
S mi az erény? e gyáva dőre gög
Mely tapsokat és tetszést követel:

Szép csillogó ruha, mely színpadon
Hol nincs baj, jó a bölcsét játszani,
De, óh ki éhezett közöttetek?
Hányan tudják mi az, lemondani!

Nem lopni annál még nem nagy erény,
Ki a bőségnek lágy párnáin él,
De mondjatok le, s ím ki van, ki van
Közöttetek, ki e szótól nem fél?

Ki van közöttetek, ki keblet tár,
Ha a próbának vészes napja jó,
Halvány erényetek csak kényelem
És gyávaságnak posványában nő.

Óh, hisz sokkal, sokkal kényelmesb ám
Nem tenni bünt annak, kit végzete
Szelíden visz keresztül életén.
Engem rémként korbáccsal kergete."

Eközben a taliga elhaladt,
A bámuló nép munkájára tér,
Feledve már a bűnös és bakó,
Még fel sem száradt a kiontott vér.

S midőn üresen jó a taliga
S üres bilincs csörög már rajta csak,
Ki gondol arra, hogy együtt vele
A rab hibái is lehulltanak.

Hogy nem fog lopni, mert nem éhezik
S a gazdag is, ha majd hozzá leszáll,
Egyenlő lett azzal, ki ellen itt
Hiú erénnyel vértörvényt csinál.

Fény- és árnyképek

(A török világból)

I

Fehér galamb száll végig az égen,
Gyászos nőtől jött búcsúgondolat,
Távol bús várnak ül le tetején;
De a búcsú a vártömlőcbe hat.

Ott ül magában némán a fogoly,
Sötét bár, mégis büszke homloka,
Mint cser, mely a villámtól megreped,
De meghajolni nem tanul soha.

Valának véle több rabtársak is,
Egyenként jöttek értők s elvivék;

Olyankor kint a fegyver csattogott,
S be állt megint a néma csendesség.

"Ismét szabaddá lőn ma egyikünk".
Mond a rab s a falra keresztet vág,
Nő a kereszték száma s folyton fogy
A börtön mélyében a társaság.

"Melyikre jó a sor?" így beszélnek,
Mig egy marad és búsan felsohajt:
"Ha elmegyek, nem lesz bajtárs, aki
E falra itt keresztet véssen majd." –

Néhány kavics most minden birtoka
És társasága, mellyel még mulat,
Elszórja őket, és mint kincs után
Utánuk minden szegletben kutat.

Majd zeng édes dalt, mint a rab madár
S a vártetőn rá a galamb felel,
Majd zeng, mint a vihar, hős csatadalt,
De visszhangot ki tudja merre lel. – -

*

A várban fent zajos tivornya van
Győzelmi mámor lelkesít fel ott.
Habzó pohárral vigan éltetik
Szerencsáját s a bajnok zsarnokot.

A féketlen kedv már nem tud határt
S ím tompán rémesen a föld alúl,
Baljóslatú dal zeng, s szavára az
Egész kör dermed, elhalaványúl.

Kihull kezökből a habzó pohár,
Szorult kebellet minden összenéz,
Mint hogyha távol dörgés hirdeti,
Hogy közelg már a földrázó vész.

Biró s elítélt szerepet cserél,
Ez reszket, míg amaz emelten jár.
A szent ügy legszebb győzedelme ez,
Mely csillagként sötét egünkön áll.

A mecsetben milyen pompa?
Fegyveres nép áll az ajtón,
Az imám zeng, zúg az ének,
Ah de tompán, ah de fájón.

Hálaünnepet rendelt a
Basa, hogy győzelmet ére,
S gúnyúl az egeknek áldoz
Bár poklot illetve bére.

S énekelni kell a népnek
Melyt békóba vert hatalma;
Hálát adni szent oltárhoz
Fegyveres néppel hajtatta.

És azért a hálaének
Olyan tompa, olyan fájó
És az égnek ajtajáról
Visszapattan az imámszó.

A köemlék, melyet épít,
Lassan földdé porladoz szét,
Mint a zsarnokság és minden,
Ami Istenünk ellen vét.

*

Temetőben nagy sír mellett
Kis kereszt fából faragva,
Számptalan népség körülé
Síri dalt zeng térden állva.

Hős elestek nyugszanak lent,
Kik jogért, hazáért vívtak,
Sírjokon testvér szemekből
Őszinte könnyek fakadnak.

Lopva jöttek csendes estve,
Zsarnokuk hogy meg ne tudja;
Ámde Isten jól figyelmez
Szívük suttagó dalára.

S midőn jó fegyveres had
S a sírókat elzavarja,
Jó helyettük a tavasz, mely
A sírt rózsákkal takarja.

S nyilnak zöld veres fehéren
Mindörökké, míg tavasz kel,
Mint fel kell virulni mindnek
Miben Isten örömet lel.

III

Mily zaj kél a csendes éjszakában?
Fegyveres nép, menekvő csapat,
Dob pereg két viskó ajtajában,
Láncon hurcolnak ifiakat.

Hidaként fejet emelt-e újra
A legyőzött polgárháború
És őrült elragadtatásának
Színhelyévé lőn-e e falú?

Zászló leng-e ismét kint az utcán,
Mely körül tolong az ifjúság,
Kard után éhes szemekkel nézve
És utánad, dőre szabadság.

Oltár áll-e ismét a zászlónál,
Melyhez nő s agg búcsúképen jár,
Pazaran szórván reá fillérét,
Melytől áldást a hazára vár?

Nem, nem, mind nincs itt e rendetlenség,
A basa bölcs működése ez,
Az fut csak, ki áldását nem érti,
Vándor utazó nyugodt lehetsz.

Az adót szedik csak szolganépek,
Ottan a dob ím azért pereg,
És az ifjú láncban csak azért van,
Mert ujoncoz a török sereg.

*

Óh de Isten, kit nem veszteget meg
Álfény, s nem riaszt meg emberkar,
Mondd, előtted vajjon melyik kedvesb
Ez új rend, vagy a régi zavar? -

Az élő halott

Elbotolt világrázó csatában
S harcterére dűlt az óriás,
Mint villám, mely legnagyobb fényében
Hangtalan sírt önmagának ás.

S bár mindent tud, ami van körében,
Mindent érez, mindent hall és lát,
Lelke megfeszített erejével
Fel nem bírja vészthozó karát.

Nyugszik mint holt, s ronda odujából
Törpe mérges fajzat bűv elő,
Sárt dobál arcára s fegyverezve
Légyfullánkkal, majomgúnnnyal jó.

Majd bátrabb lesz, felmász kebelére
És ottan tart undok lakomát,
Gyáva kérkedéssel feldícsérve,
Mint győzelmeset, hitvány magát.

Óh mi kín, mi kín az óriásnak
Látni, tudni mindezt körüle,
S egy rázkódással le nem dobhatni,
Nem sujthatni egyet közibe.

Ah, de lelke minden erejével
Fel nem bírja vészthozó karát;
Ég dördülj meg, hogy feleszmélhesse,
Több nem kell, hogy megmentse magát.

3. KEDVCSAPONGÁSOK

Bokrétát a kalpagomhoz

Bokrétát a kalpagomhoz,
Fürge lánykát az ölembe,
Édes bús dalt ajakamra,
Habzó poharat előmbe.

Mig csokor van kalpagomnál,
Van lány is, ki azt kötötte,
És előbb mint az lehervad,
Meg van már ez is ölelve.

Mert a lányka hevenyében
Megcsókolva kétszer édes,
Két édesebb a csók, érte
A csókolt ha kissé zsémbes.

S míg hamis lány ül ölemben,
Addig édes bús dal is van,
S bűt előlni, kéjt nevelni
Jó ha bor van a pohárban.

Még az sem lehet jó ember,
Aki sohse tett bolondot,
Hogyha hóbort nincs a szívben,
Szeretet erénye sincs ott.

Aki mással nem nevetgél,
Mással biztosan nem is sír,
Embert gyűlöl, mert hogy érzi
Tisztább érzéssel ő sem bir.

Pedig higgyétek, barátim,
Az ember nem rossz, de gyenge,
Sírjunk-é hát s káromkodjunk
Vagy mosolygjunk csak felette?

El veled, te ronda bankó,
Nálam nem penészedel meg,

Örök ifjusága van a
Dalnak, bornak, vídám kedvnek.

Hogyha még akad bohó, ki
Érted ezeket eladja,
Hadd vigyen hitvány papíros,
A bölcs élvez és kacagja.

Minden édesen lefolyt perc
Egy-egy csillag lesz a sírban,
S addig is mint tündér ének
Elkísér az élet útján.

S észre sem vesszük, ha aggság
Lép elénk, nyugton mosolygunk,
Nem nyom a bűn, hogy élvezni
Valaha elmulasztottunk.

S bár elhangzott a dal, a lány
A virággal rég lehervadt,
Gondúzó borocska mellett
Emlékek még egyszer áthat.

Életbölcsesség

Az ifjú lélek ha világba lép,
Mint nap, fényárban lát mindent körében,
Míg végre eszmél s látja, hogy mocsár,
Miről lopott sugár reng gazdag ékben.
Boldog, ha megbékélve a világgal,
Tovább ragyog s nem gondol a mocsárral.

Az ifjú lélek ha világba lép,
Azt tartja, Isten mása minden ember,
Míg végre eszmél, s látván, hogy nem az,
Ördögnek nézi csalt kebel dühével.
Boldog, ki megbékélve a világgal
Sem ördögöt, sem angyalt nem keres már.

Az ifjú lélek ha világba lép,
Csillagnak tartja a lány szerelmét,
Órjögve küzd, kételkedik, remél,
Míg eszmél s porban látja istenségét.

Boldog, ki megbékélve a világgal,
Csillag helyett beéri jó parázzsal.

Ki is gondol, függvén a hókebel
Kéjhalmain, hogy csontváz van alattok?
Csontvázzá lesz minden gyönyör, ha azt
Hideg kebellet végig boncolátok.
Boldog, ki megbékélve végzetével,
Élvezni tud a perc költészetével.

Vigadjunk

Hadd nézze halvány arccal a világot
Kinek tetszik mondván: mi rossz, ravasz!
Szánjátok őt, de meg ne hallgassátok,
Barátim, mert valódi vétek az.
Míg van tavasz, ifjúság, szerelem,
Örüljete, szeressetek velem!

Ha mondják, nincs költészet már a földön,
S érzésink ellen száz veszélyt fordít
A kalmár számítás, kedves barátim,
Minket tán ez csak el nem tántorít?
Míg van tavasz, ifjúság, szerelem,
Örülhettek, szerethettek velem!

De sebesen jó a halál – siessünk,
Hogy üresen leljen minden kehelyt,
Mit ér, ha meg nem gyújtva tán tovább tart
A fáklya – de poros zugban hevert.
Míg tart tavasz, ifjúság, szerelem,
Siessetek örülni hát velem!

Hisz majd jövend más nemzedék helyünkre,
Ha már végkép élvezni nem tudunk.
Derék fiúk lépendnek nyomdokunkba,
Kikben örömmel megújulhatunk.
Közöttük él lelkünk s oly végtelen,
Mint a tavasz, ifjúság, szerelem.

Legényszabály

Jól tudjuk, mily rossz borda volt
Már a legelső néember is,
Tudjuk, hogy rossz bordának az
Egész fajtája mind hamis.

Ellenkezésből ett csupán
Almát az első ősanya,
S ellenkezés lőn így a nő
Kiváló főtulajdona.

Azért ha hallja, hogy csinos
Ma is, tudjátok, mit teszen,
Azért is és azért is, ah,
Legcsintalanabbá leszen.

S mégis hol van, hol férfiú
Ki lányt nem csókol, nem szeret?
Hej, aki ily rossz fajt imád,
Bizony még rosszabb faj lehet.

De ifjak! Már saját fajunk
A lánynál ha gonoszabb,
Előzzük meg, rajtunk hogy ők
Ne fogjanak ki legalább.

Mutassuk, hogy szívünk hideg,
Nem csábít el szép szemsugár;
S velünk azonnal a leány
Ellenkezésből szembe száll.

Hogy meghódítson mindent elkövet
Mindent, aztán arathatunk
Hú ölelést, méz csókokat
Mikről oly sokszor álmodunk.

De okosan, ne adjuk ám
Magunkat végkép meg soha,
Mert keble csak addig meleg,
Amíg csábíthat általa.

Míg kín s öröm között remény
S kételkedik, addig szeret;
Ha látja, hogy már rabja vagy,
Kegyetlenül ki is nevet.

S kezdődik nagy büntetés,
Amint az régen írva áll:
"Hamis bálványt aki imád,
Elevenen pokolra száll.

Könyv nélkül élek

Csak hadd számíts on a fukar
Száz évvel is előre,
És a jelenből kínosan
Nézz on sok bölcs jövönkbe,

Mi gondom rá, víg a jelen
Melyben könyv nélkül élek,
Ne háboríts on benne meg
Látása a jövönnek.

Láttam már én sok bölcs urat
Dolgát rendezni szépen,
Egy perc, s ledűlt a kártyavár
A sors leheletében.

És végre a tudónak is
Könyvéből vajh mi haszna?
Ha tudja is mért van tavasz,
De azt még sem csinálja.

Én két betűből olvasom
Éltem jó, rossz folyását,
E két betűt égből írta
Szemébe egy leány át.

Ha mosolyog, van tavaszom,
Ha bús, hát várva várok;
De nem számítok s meg se lep,
Ha ott bármit talállok.

Telt csalfasággal jól tudom
Ez is, de két betűben;
Lányé legyen bár, nem lehet
Oly annyi, mint egy könyvben.

És e két szép hamis betű
Oly fényes és enyém csak,

Nem nyújt gyönyört más könyv gyanánt
Egész vevő világnak.

Nem is számítva azokat,
Kik kölcsön könyvvel élnek.
S ezenfelül a plágium
Orzásától se félek!

S ha büszke az ujonc író
Arcára, műve címén;
Szemében látni arcomat
Még büszkébbé levék én.

Csak egy a baj, más könyvet el
Dobhatni hogyha régi,
Míg ezt könyv nélkül tudjuk bár,
A padra nem tehetni.

A világ baja

Szép volna szép világod, Isten,
Csak egy hibája rontja meg,
Sokan hogy nem tudnak feledni
S mások mindent felejtenek.

Belépünk a fényes terembe
Urat fogunk mutatni ott
S előnkbe lép hitelezőnk, ki
Feledni, óh jaj, nem szokott.

Megyünk élvezni a tavasznak
Ezer hangú zöld édenét
S kisértetűl az elhagyott lány
Könyezve velünk szembe lép.

Megyünk a dícsvágy súlyos útján,
S vetélytársunk előnkbe áll;
Rég forralt bosszú terve utat,
Hogy megmarhasson, most talál.

De kérjünk balviszonyba esve
Védenctől hálaérzetet,
Ámulva látjuk, hogy biz ő már
Réges régente elfeledt.

Menjünk kisírni bánatunkat
A kedveshez – hisz rá bizánk
Üdvünket – ah, most nem fogadhat,
Várjunk míg sor kerül reánk.

Vagy a dicsvágy sikamlós útján
Gondoljuk, óv a jó barát,
Tán óvna is, de meg nem ismer,
Nem ösmeri csak önmagát.

Ha a hitelező, megunt lány,
Vetélytárs úgy felejtene,
Mint védencünk, mint jó barátunk,
Mint szűnk imádott kedvese;

Ha jó barát, védenc, ha kedves
Emlékben oly hűn tartana,
Mint a hitelező, megunt lány,
Vetélytárs nem felejt soha;

Szép volna szép világod, Isten!
S legszebb az lenne, úgy hiszem,
Sokan hogy nem tudnak feledni
S mások felednek hirtelen.

Bordal

Elröpülnék, olyan széles
Jó a kedvem,
Hogyha ilyen jó helyen nem
Lennék itten.
Cimborák közt, kik közül a
Tele pohár
Minden kicsínyes érdeket
Elmosott már.
Héj, bár lenne a pohár nagy,
Mint a tenger,
És egész egy országból így
Mosná azt el!
Forma össze minden szív mint
Szíveink ma,
Míg tart köztünk a pohárnak
Bujdosása!

*

Fel barátim, a pohárral
Újra-újra
A jégszívű józanoknak
Bosszújára,
Kik szívünknek mámorát csak
Megkacagják,
S a költészetet számokkal
Elriasztják.
Volna mámorunk bár tenger
Vad viharja,
Hogy köszikla lelköket meg
Rázni bírja.
Tudnák meg, mi korcs az élet,
Hogyha józan,
Minden szépnek, nagynak anyja
Mámorban van.

*

Fenekig most, mind éltesse
Akit gondol,
Éltében ki legkedvesebb
Tünde mámor.
Ime én is felköszöntlek,
Aki értesz,
S hogyha nincsen olyan e bor,
Méreggé lesz.
Mért nincs a fenék oly messze,
Mint a csillag,
Hogy míg szárazon marad majd,
Én meghaljak.
Hej, mert hogyha e bor elfogy
És reggel lesz:
Szerelem, barátság, mámor,
Minden elvesz. – –

Felköszöntés

Férfiakkal harcra szállni,
A síkon bátran megállni,
Ez legyen dicsőségünk.
Ámde hogy majd győzni bírjunk,

Kell hogy legyen kikkel vívnunk,
Éljen hát ellenségünk!

Lánykakkal szelíden bánni
És velök jóban maradni,
Ez legyen az örömünk.
S hogy minél előbb megérjük,
Megcsókoljuk, átöleljük,
Éljen akit szeretünk!

Kit gyűlölni senki sem bír
Az után szerető sem sír,
S szerető csak kell nekünk.
Hogy becsüljük a csók mézét,
Ismernünk kell a lét mérgét,
Éljen hát ellenségünk!

Egyet még és el a borral,
Nem látjátok-é mámorral
Úgyis hogy megtelt fejünk?
Bornál erősebb a szép szem,
Barna kis lány érzem, érzem – -
Éljen akit szeretünk!

Otthon

Messze tőlem, dőre földi gondok,
E küszöbnek kivüle maradtok,
Szent e hely, kicsiny világom ez;
Messze tervek szomja, hír s aranyak,
Helyt bizonynal ottan nem találnak,
Ahol üdvöt a jelen szerez.

Ottkinn oly haszontalan csatázok,
Mindeneknek az utjában állok,
Itt teremtek, alkotok magam;
S látva, milyen jól tenyész körültem,
Minden bennem él és veszve vélelem,
Istenülve élek boldogan.

Itt virágim gazdagon feselnek
S áldozatként illatot lehelnek,
Amiért hogy híven ápolom,

Ott a fácskák, melyeket neveltem,
Játszi árnyat vonva már felettem,
Állanak gyümölcsben gazdagon.

És madárcák jönnek messze földről,
Menten itten állnak üldözéstől,
Hogy dalok közt nyugton költsenek;
Szebben fénylik a napnak sugára,
Lágyabb a szellőnek suttogása,
Telkemen – hogy lakja szeretet.

Ott a kis ház ajtajában állva,
Vár a kedves ölelő karába,
És szemében tiszta érzelem;
Mint virág él, illatot lehelni,
Ő szeret, mert kell neki szeretni,
És nem tudna élni nélkülem.

S ha körülfon, mint egy bájgyűrűvel,
Hó karokkal, forró, lágy kebellet,
E szent körbe nem fér semmi gond;
Messze zúg el a hálátlan élet,
Hír, kajánság, megcsalt szenvedélyek
Hangja elhal, míg hozzánk beront.

Óh, csak egy van ami még érhetne,
Hogyha a sors jókor eltemetne, -
Írigyelve boldog létemet;
S nézek gyermekemre nőm karában,
Benne egy megifjodott világ van,
S nem félek, hogy a sír eltemet.

Ő csatáz és lelkesül helyettem,
Nem kidölt fa, hulló csillag éltem,
Emlék nélkül mely hiába vesz.
És a nő, ki csókkal életemben,
Halhatatlanit majd gyermekében, -
Síromon meg gyászkönyűje lesz.

Óh de el, de el a kis házküszöbről,
Csípős őszi szél fú a hegyekről, -
Föl van szítva kandallónk tüze -
És körüle néhány jó barát vár;
Pipafüsttel, tajtékzó pohárnál
Majd feledve lesz az ősz szele.

S ha kocogtat olykor ablakinkra
Új hasábot hányunk a zsarátra,
És regélünk rég történeteket: – – –
Hű szerelmet, bút, tündérvilágot,
Pajzán tréfát, óriási harcot,
Melyben egy nagy nemzet vérezett. – –

Nő is ott ül, kis fiú ölében,
Kis fakardot forgatván kezében,
Anyja lopva könnyeket töröl.
Óh a boldogság itt mind valódi,
És könyűt csak költészet fakaszt ki
Mult idők történeteiből.

Megnyugvás a sorsban

Istenem! mond a szirt, mért teremtél
Itten állni századokon által?
Korbácsolva a habok dühétől,
És csatázva a tengerviharral!

Vészredőzött homlokom kopáran
Áll, nem érzem a tavasz virágait,
Villám látogat csak, míg körültem
Mindenen hő napsugár világít.

S ím, amint ekkép panaszol a szirt,
Messze földről szállva jön a fecske,
Szárnya lankad és lejjebb hanyatlik, –
Egy perc még! s a tenger eltemette.

Ott áll a szirt, mint állt ezredévig,
A madárka megpihenhet ormán
S háladalt mond, – fészkéhez legottan
Új erővel messzebb vándorolván.

S a kopár szirt nem panaszkodik már,
Ezredévre van vigasztalása:
Öröme a dal, s a végezetnek
Végtelenje – szent megnyúgovása.

Emlékezés az első szerelemre

Ringass, ringass pille szárnyú képzet,
 Mult idők álmába vissza-vissza!
 Lengjen egyszer még előmbe képed
 Első szerelem, te ég leánya!

Látom őt, gyermek még s hajadon már,
 Gyászat ölte s vitték társaságba,...
 Bábja mától rá már hasztalan vár
 Kis testvérét hogy temetni látta.

Reszketett a sok idegen arctól,
 A vigasz meg úgy sajgott szívében;
 Semmi jót sem várhatott azoktól
 Kik testvérét most vivék ki épen.

Én ülök csak mellé néma ajkkal,
 Sirdogáltunk együtt s felmosolygánk;
 Nem kötöttünk frígyet nagy szavakkal,
 S öntudatlan már is frígyben állánk.

Érzé, ő nélkülem árva lenne,
 Érzém én is, hogy védője lettem,
 S a kicsiny fázó hogy átmelengne
 Szánakozva e kebelbe vettem.

*

Nőtt a lány, tükröt kezdett keresni,
 Tükröt leltem én a lány szemében.
 Ő virágbokrétát ment ki szedni,
 Én madárzenét hallgatni mentem.

S mert madárcák ottan hangicsálnak,
 Hol virágok gazdagon teremnek,
 Hogyha lépteink találkoznak,
 Arról csak madár s virág tehetnek.

Mint delejtű vágy és öntudatlan
 Vonja egymást s együtt megpihennek,
 Vágyunk sem volt más, minthogy nyugodtan
 Egymás mellett nézzünk a nagy égnek.

Ott ülénk az ingó puha fűben
 Kis szerencse koszorút kötözve,

Nem mondók, de szűnk érzette híven
Mindenik hogy mit gondolt felette.

Melegen nézett a nap reánk le,
Mink meg egymásnak szemébe néztünk,
S nem tudók, hogy szem vagy napsugár-e,
Amitől úgy általmelegedtünk.

Végre a leszálló est űzött szét;
Azt hívők temérdeket beszéltünk,
S hallgatók csak szíveink verését,
S hallgatván egymás szemébe néztünk.

*

A lány báji mind inkább feseltek,
Mindenik bájt már születni láttam,
S úgy érzém, mind általam teremtek,
Mindenikre olyan büszke voltam.

Őrizém őt szellőtől, sugártól,
Féltem, hogyha másnak nyilni látom,
S mégsem tudtam semmit is a vágyról,
A lánykát hogy bírni én ohajtom.

Szerellemmel tölt be már az égtől
Föld poráig a világ egészen,
És nem ismerők azt még nevéről,
Csak mint Istent százezer művében.

S szentségsértő nyelv ha tán kimondja
E nevet; megdöbbenünk reája,
S mint virágot őszi szél, ha rontja,
Elporlik szívünk üde zománca.

*

Folyt a kor ez öntudatlan üdvben,
Hej, de mi nem érezők folyását!
Ifju szívnek holnap és ma nincsen,
Hogy kitűzze a hajnal határát,

Melyet ébredő lelkünk elé fest,
S jött a búcsú, nékem szólni kellett,
Átkaroltam egyszer még a kedvest,
Ajkam ajkára csókot lehellett.

Már merész terv hívott, hogy kivánjam,
Menni kell, merre a lélek űz, hajt;
S csendesen gondoltam csak magamban:
Lányka, boldog, aki boldogít majd.

Óh, de amint csókomnál először
Ellenkezve elpirult szerényen,
Hangja elhalt a nagy szívveréstől
S hosszabb volt a csók, mint volt különben.

Érezém, hogy akit oly kicsínyen,
Árván vettem egykor e kebelbe,
Úgy megnőtt, hogy bétölté egészen
És nélküle árva szűm leendne.

Érezém, testvéri csók nem úgy ég,
Mint amelytől így kigyúla arca,
És a boldog tán én is lehetnék,
Kit majd boldogítand a leányka.

*

Elrohantam mégis; intve inte
Ragyogó harc izgató varázsa,
A zajgó lét ismeretlen élve
Elborított, mint tengernek árja.

A csörömpölő nap mámorában
Elfásultnak hittem már e keblet;
Ah, de éjjel! álom szállt le hozzám
S benne a lány arca ott derengett.

Vissza-visszavont szellemkarokkal,
Könnyet ejte az örömpohárba -
Szemrehányás társult a mosollyal.
Óh jövök, jövök lelkeim virága!

*

Megjövék, nászünnepet találtam,
Bokrétát nyújtottam az arának,
Reszketék és elsápadva láttam,
Harmat renge kelyhén a virágnak.

Vajh mi harmatcsepp az, drága lány, hisz
A virágot nem hajnalban szedtem? -

Halvány lett ő, halvány lettem én is,
S most sugám először, hogy szerettem.

Síri hang volt e most született szó
És emléke mégis milyen édes!
Kínja is ha már ily boldogító,
Mily végetlen üdvre lenne képes – -

*

Óh, ha most sokat próbált szivemmel,
Melyet meg nem ráz már bú viharja,
Mint a sziklát – ámde fényözönnel
A mosolygó nap sem aranyozza,

Gondolok e csendes örömökre,
Mint a lepke hímes tünde szárnya,
Gondolok mind e szelíd keservre,
Édesebbre, mint az üdvnek álma,

Ugy vagyok, mint agg, ki gyermekének
Játékát könnyel s mosolygva nézi,
Néki mindörökre elveszének,
S már többé varázsukat sem érti.

Nő s ember dala

Rám sem néznek már a leányok
S hajdan csínosnak mondtanak;
Esetlen bókom megnevették,
Most élcemen ásítanak.

Óh honnan ez, hisz arcom ép még,
Nem verte azt el a ragya,
Eszem nincs fogytán napjaimmal
S kopván fényesb mint kardvasa.

Mért ment hát így becsem le mégis,
Mint számé sorshuzás után?
Múlt évi naptáré, amelyet
Gyujtónak használunk csupán?

Óh jaj, tudom, mi szörnyü vétkem,
Hibáim mért olyan nagyok.

Megsugjam-é hamis leánykák?
Úgy-é bár hogy az: nős vagyok.

De hogyha így bántok ti vélem,
Én sem kiméllek s ismerek
Minden furfangot, harci cselet, mit
Leány kigondol, elkövet.

Elmondom a legényseregnek
Elmondom, hogy ne higgyenek,
Midőn arcátok és ruhátok
Mind egyaránt ünnepiek.

Jók vagytok akkor s szépek is mind,
De lessenek meg láttalan
A tűz körül, gond s munka közben
Ha únatkoztok – pongyolán;

Akkor látják meg majd csak a vést,
Mely egykor a férjnek jutott,
De lám alig kezdek beszélni,
Csókkal már majd megfojtotok.

De óh jaj, egyik sem pirúl el,
És egy sem vonja el magát.
Inkább futnátok, minthogy ily hűn
Ölelitek a – bácsikát. -

Most élveznék csak

Mint annak aki szomjún
Nyúl tölt pohár után,
A lángbornak zamata
Elvész haszontalan,

Ugy az ifjú sem élvez;
Az élet öröme
Lángtól égő szívének
Csak szomját tölti be.

Mint kincsásó bírvággal
Csak aranyat kutat
S gondatlan eltapodja
A kis virágokat,

Ugy az ifjúnak fenn jár
Korlátlan képzele,
Míg az öröm virági
Hervadnak körülé.

Mint pályabér után a
Szerény hiába les,
Mert az a vakmerőnek
Kivívott bére lesz,

Ugy az ifjú sziv is csak
Eped, vágyik s nem mer,
Míg késő bánatával
Rádásúl gúnyt is nyer.

Én már nem érzem többé
Ifjak mohó szomját,
Becsülöm hát és ízlem
A lángbor zamatját.

Én már hiú vággyal nem
Keresek aranyat,
Minden virág illatja
Nekem hát élet ad.

És hála Istenemnek
Nem is vagyok szerény,
Amért más is pályázhat,
Mért ne legyen enyém?

Most már tudnék élvezni,
Csak most már igazán,
Midőn, hajh, nemsokára
Már nem lehet talán.

Dáridóban

Van-e még a hegedűben?
Húzd cigány,
Azt a csárdást, hadd pördüljön
Az a lány.
Van-e még gazdánknak ilyen
Ó bora?
Hadd igyuk meg, ne maradjon

Holnapra.
Eljöhetne török, tatár
Vagy orosz,
Rác, oláh, szerb és kitudja
Milyen rossz,
Annak állna házi gazdánk
Jó bora,
S abban másnak csak ne ázzék
A foga.
Húzd cigány, húzd, hadd ne higgyék,
Hogy busúl
A magyar, hogy házában nem
Ő az úr.
Hadd ne leljen abban senki
Örömet,
Hogy szívünk már bánatában
Megtörött.
Fel-le fordul a szerencse
Kereke,
Aki mit nyert, hogy ha bírja,
Hadd vigye.
Azt a csárdást! a magáét
Hadd vigye
A legény is, de csak úgy, ha
Bír vele,
S úgy bír csak, ha a lány szívből
Vele jár,
Máskép együtt törni, rakni
Mit használ.
Szomorú a magyar nóta
Eleje,
Sírva indul a magyar is
El vele.
Ám de aztán viggá válik
A sora,
Hogy kedvvel néz Isten is le
Rá maga.
Három a tánc! hogy volt hogy! most
Szaporán
A legvígabb hátra vagyon
Még talán.
Vadkéjén ha megdöbben az
Idegen,
Megdöbbent már máskor is, fel

Sem veszem.
Peng a sarkantyú kipördül,
A bajusz.
Hozzá minden lánynak ajka
Odahúz.
Igy mutatja ifjú és lány
Hogy magyar,
S mássá lenni nem is tud, nem
Is akar.

Pereat

Soká hivénk mindég hiába
S megint csak hittünk, bár a hit
Mindannyiszor hiú lidércként
Sárban hagyott, hinárba vitt.
El hát a hittel, félre véle!
Fel, fel, kiáltsuk: pereat
Szívünkben úgy, miként ez a bor -
S vágjuk falhoz a poharat.

Soká szerettünk mindhiába,
Mi áldozánk, más élvezett,
Hej, aki gyűlöl, nem csalódik,
S nem fosztja meg a szeretet.
El hát a szeretettel végre,
Fel, fel, kiáltsuk: pereat
Szívünkben úgy, miként ez a bor -
S vágjuk falhoz a poharat.

Rég kábit a remény csilláma,
Mig szívünk vére folydogál,
Kétségbesetten jól tudom, hogy
Régen kiszenvedt volna már.
El hát, el a reménnyel végre!
Fel, fel, kiáltsuk: pereat
Szívünkben úgy, miként ez a bor -
S vágjuk falhoz a poharat.

És mégis hogyha elvesz a hit,
El a remény és szeretet,
S helyette kétely, gyűlölet, meg
Kétségbesés foglal helyet:

Akkor mi is, s vélünk min a szív
Hőbb vágya függ – mind pereat,
S mint hogyha elfogy a nemes bor,
Vágjuk falhoz a poharat.

Bor mellett

Kivül sötét van és hideg,
Világos jó meleg szobában
Meghitt kisdéd társaság van,
Emlékét még ez őrzi meg
Rég elmúlt boldogabb napoknak – -
De szomjúk tán kik ott hallgatnak?
Csitt hát, csitt, mit beszélünk,
Nem kérdik azt mi tőlünk,
A multra mi gondunk,
Igyunk, igyunk!

Gonosz szél kezd kinn lengeni,
Minden nagy és szép a halálé,
S amint közénk is tolja már bé
Jég szellemét – úgy érzeni -
Köszöntésül hát a halálnak – - -
De szomjúk tán kik ott hallgatnak?
Csitt hát, csitt, mit beszélünk,
Örülünk, hogy mi élünk,
Másokra mi gondunk,
Igyunk, igyunk!

Kivül tél van, szállong a hó,
Télben van a tavasz reménye,
Bizzunk hát, higgyünk a jövőbe:
Mert márma rossz, holnap lesz jó.
Hát a jövő dicső tavasznak – -
De szomjúk tán kik ott hallgatnak?
Csitt hát, csitt, mit beszélünk,
Mi ahhoz úgy sem értünk.
Jövőre mi gondunk,
Igyunk, igyunk!

Mult és jövő, remény, halál
El vélők, mind nem kell mi nekünk!
Élvezzünk csak, s mi fő, szeressünk,

Majd gyermekünk tán jobbá vál,
Mint elhibázott nemzedék mi,
S jobb sorsot vív vagy érdemel ki -
De csitt, csitt, mit beszélünk,
Busuljon más helyettünk,
Nincs semmire gondunk,
Igyunk, igyunk!

Legénygazdaság

Legénység, óh rideg legénység,
Testtel lélekkel únlak tégedet,
Zsémbelve járok udvaromban,
Haszontalan keresve életet.

Van-e még ember, nem tudom, mert
Szavamra minden csak visszhangot ad;
Szobám poros, ágyam hideg, bús,
Örömmel csak vén házi eb fogad.

Kertem giz-gaszt terem virágúl,
És elhagyottság a világba űz,
De fáraszt csak zaja, nem nyugtat
És vissza-visszaint a házi tűz.

Ágyamban forgok hosszú éjjel
És reggelig azon gondolkodom:
Mi kellene nekem, hogy jobbra
Fordulna e jajos állapotom.

Megvan, tudom, kicsiny csinos nő,
S eszméimet tovább ha követem,
Minő legyen, hogy nézzen az ki,
Kisül, hogy olyan mint szerelmesem.

Akkor nem kell éltet keresnem
A mostan oly hangatlan udvaron,
Tövis helyett virág terem majd
Kertemben és szivemben, jól tudom.

Megértem, hogy nem visszhang minden,
Nem űz világba kínos gondolat,
Ha megjövök, csókkal fogad majd
És általmelegíti ágyamat.

Míg hogyha únni kezdem üdvöm, vagy
Mert ember szívnek megnyugvása nincs,
Kissé megkínoz, s hogyha békél,
Ujból érzem, hogy szíve mily nagy kincs.

Táborban

Hej, azért van lábam, lábam,
Hogy a csárdást járjam, járjam;
És azért nőtt a balkarom,
Hogy öleljem a galambom;
De a jobb meg azért terme,
Hogy hazámat védelmezze,
Dicsőségért, szabadságért
Pazarolva ontsa a vért,
Vért, melyben keresztelkednek
Fiai a dicsőségnek,
Vért, melyről Krisztus tanított,
Hogy lemos százados átkot.

Hej, azért van szám, azért van
Hogy dalolhassa a nótám,
És azért lett mellem, mellem,
Hogy rajt, bokrétám viseljem;
De a mellben szív azért van,
Hogy helyt álljon a csatában.
Jól áll sebhez a virágszál
Szebb az ének ágyúszónál;
Rólam is mond tán az ének:
Fia volt a dicsőségnek.
S hogyha elhordja is a szél
Síromnál lány sír, virág kél.

Hej, ha még ma meg is halunk,
Vigadtunk már és csatáztunk,
Mindennap fegyverünk éle
Lapot írt a történetbe.
Míg apáink megvénültek
S nem tudják, hogy minek éltek;
Sokat küzdöttek, fáradtak,
Pályabért még sem arattak.
De tisztesség! ők neveltek
Szabadságnak, dicsőségnek,

S most is, hogy a honnak adtak,
Néikik csak könnyek maradtak.

4. BENSŐ KÜZDÉS

Ifjan haljak meg

Csak azt adná az Isten,
Hogy ifjan haljak el,
Nem már midőn kifáradt,
Elfásult a kebel.

Míg veszteség nem érte
Ifjúi lelkemet,
S a hitnek tengerében
Hajóm a szeretet.

Mert aki kétkedik már,
Hajós a tengeren,
Ki egy-egy árut eldob,
Hogy mentve más legyen.

S egymásután kidobja
Kincsét mind, míg magát
Is puszta csolnakával
Hullámsír fogja át.

Vesszek mint tűzgolyó, mely
Midőn legszebben ég,
Midőn szomszédos éggel,
Akkor hull szertesét.

S ha lelkem mint a csillag
A síron túl ragyog,
Legyen kinek veszttem fáj,
Ki érettem zokog.

Ne fogyjon, mint a mécses,
Mely elfeledve áll,
Lelkem, míg hamvadozva
Eloltja a halál.

Ha csúszva föld porában
Egy hosszú korszakot,

Veszejté szent zománcát,
Mit Istentől kapott;

Hogy bűn és számolásnak
Mocskával terhesen
Ha látná önmagát a
Hajdan ifjú kebel:

Borzadna önmagától,
S az ítéletnapon
Isten sem ismerné fel,
Hogy képe volt azon.

A megelégedés

Pór lelkek költék, hogy erény legyen
A megnyugvás sorsunkba; óh nem az!
Csak addig Isten képe a kebel,
Míg kétkedik, feljebb tör és csatáz.

A gyáva test, mint renyhe börtönőr,
Le a göröngyhöz vonja emberét,
Világa ez, mint féregé a gaz,
Túl rajta nem viszi tekintetét.

S ha foglya ekkor magasabbra int,
S a csillagok felé büszkén repül,
A börtönőr remegve fogja el,
Félvén eltéved avagy elmerül.

S harc támad köztük, véres, iszonyú,
Harcuknak tére az emberkebel,
A harctér vérzik, tart az ütközet,
Míg egyik bajvivónak veszni kell.

Ha a sárból gyúrt börtönőr veszít,
Az istenszakra vissza égbe száll,
Ez az, mit a por embere remeg,
A nagyszerű, a győzelmes halál.

Ha a test győz, szellem szárnya lehull,
A lepkéből csuszó féreg lesz és
A por közt nyugton hizlalja magát,
S ez az erényes megelégedés.

Kiszúrjam-é hát a vágyó szemet,
Hogy meg ne kívánja a csillagot?
Kiöljem-é keblem érzéseit,
Hogy néma csend s megnyugvás légyen ott?

Miként velőtlen szent csontváz felett;
S ezért köztisztelet lesz majd a bér.
A tiszteletnél a küzdő kebel
Bánat könnyűje vajh mi többet ér. –

Pór lelkek költék, hogy erény legyen
A megnyugvás sorsunkba; óh nem az!
Hadd bírja más, keblem te míg lehelsz,
Magasbra törj, kételkedjél, csatázz!

Dalforrás

Ha a zöld gyep hullámira terülök
S eltölt körülém mindent napsugár,
S míg elkábúlok fényétől, melegje
Mint új élet forrása végigjár:
Nem is tudom már, lelkem hol végződik,
Vagy a nap fényének hol kezdete,
Csak azt tudom, hogy olyan édes élni
Kebünknek ott, hol minden él vele.
Nem is tudom az életnek zsongását
Hallottam-é, vagy szűmben dal terem,
Arany felhőnek árnya szállt-e végig,
Vagy életöröm, ittas érzelem?

Ha dombtetőről nézek ifju hajnalt,
S virágkelyhekből száll az illatár,
Mint áldozat, ragyog a játszi harmat,
S üdvözetet danol a kis madár:
Nem is tudom már, lelkem hol végződik,
Avagy hol van a hajnal kezdete,
Csak azt tudom, hogy oly édes szeretni
Szívünknek, hol minden szeret vele.
Nem is tudom, a kis madárnak dalját
Hallottam-é vagy szűmben dal terem,
Virág illatja-é ez édes mámor
Avagy te vagy ifjúi szerelem?

Ha elhangzott a munkás nap zajgása
S halkan felkél a halvány holdsugár,
Mig a halál s titoknak őrtündére
Csillag leplével mint kísértet jár:
Nem is tudom már, lelkem hol végződik,
Hol kezdődik a csendes éjszaka;
Csak azt tudom, hogy kétség s nyugalom közt
Kell mindkettőnek hullámoznia.
Nem is tudom, a csillag ragyogását
Csodálom-é vagy szűmben dal terem,
Kísértetes denevér surran-é ott
Az éjen által vagy bús szellemem?

Ha jó az ősz, virágink elbucszúznak,
Fagyos szél sír madárdalok helyett,
Pereg a zúz, repülnek a vadlúdak
Bucszúva ködlepett rónák felett:
Nem is tudom már, lelkem hol végződik,
Hol kezdődik a halvány ősz köde,
Csak azt tudom, hogy olyan édes halni
Kebünknek, hol minden meghal vele.
Nem is tudom, hervadt virágszál-e ott,
Avagy lelkemben őszi dal terem,
Darvak repülnek-é a szürke égen,
Vagy messze sejtésű képzeletem?

Ha megriad a vészek trombitája
És összefutnak barna fellegek,
Mint harcosok, a villámok cikáznak,
Ordít a szikla, az erdő recseg:
Nem is tudom már, lelkem hol végződik,
Hol kezdődik a vészek fellege,
Csak azt tudom, hogy dúlni és enyészni
Szeretne e haragvó szív vele.
Nem is tudom, a felhő villámlott-e,
Avagy lelkemben honfi dal terem,
De azt tudom, hogy itt cserek dúlnek csak,
És ez, és ez, hajh, nem elég nekem.

Hit és tudás

Mint szép álom emléke ha ébredsz
Édesen reng képzeteden által,

Úgy a lélek édenrőli álmát
Is el hozza e földre magával.

Nékem is volt édenrőli álmam,
Élt, mosolygott az egész természet,
Rózsa és nap, csermely, lombos árnyék
Rejtélyesen suttogott szerelmemet.

Minden lombból angyalok intettek,
A pataknak megvolt őrtündére,
Hirnök szállt le úgy hívém az égből,
Hogyha csillag hullt a temetőre.

Lent a sírban nem lakott enyészet,
Új életnek volt csak virradása
És fölötte csillag szőnyegével
Tárva állott új kristály lakása.

Boldog voltam, élettől környezve,
Isten néze rám miljó szemével,
És ha dördült, az ég szent haragja,
Ha derült, mosolygása fogott el.

Mért ültette Isten édenébe
A tudásnak széles águ fáját?
A fa terjedt s lassanként előlte
Árnya a kertnek minden virágát.

Elporlott a természet zománca,
Rothadt bűz váltá fel a szerelmemet;
Csak halált lelék a rózsa ajkon
S a virágszál csak halált lehellett.

Elhamvadt a csillag ragyogása
És megannyi kínhonává süllyedt,
Mely felett halál leng és halál szül
Új halálnak martalékul életet.

A kék ég ígéretországának
Léggé olvadt kristály ívezetje,
És dorgáló üstökös kering ott,
Hol szűm a menyországot kereste.

Árván bolygok a vad rengetegben,
Nincs ki útam őrszemmel kíséri,

És ha összeroskadok, nincs angyal,
Ki reám szent álmait vezérli.

Megszakadt a mindenség gyűrűje,
Melyben Isten, ember együtt éltek,
S a nagy űrt tán át sem tudja szállni
Isten gondja és emberremények.

Fényét vesztett csillag néz az égről,
Letarolva a mező zománca – - -
Egy dacolt csak a közös romlásnak:
A mély sírnak örök éjszakája.

Búm és örömem

Ha bú rágódik
E kebelen,
Hallgatva némán
Elviselem.
Mért mondanám meg
Mit szenvedek,
Vigasztalnának
Az emberek;
És vigasztalni
Aki akar,
Óh, az nem érzi
A bú mint mar.
Az csak gúnyolja
Szűnk érzetét,
S mivel könyűnkkel
Egyet nem ért,
Azt ami nekünk
Oly nagy, oly szent,
Kicsinyli csak mint
Szentségtelent.
De hogyha szűmbe
Száll az öröm,
Elrejteti bár-
Mint küzködöm,
Mint a szegénynél
Talált arany
Napfényre jó fel
Akaratlan.

Marokkal szórja
Azt szerzte szét,
Kifogyhatlannak
Hivén kincsét.
Kivánnám én is
Jó kedvemben
Még a pokol is
Hej, részt vegyen.
Felőle zengjen
A kis madár
S az üstökös, mely
Oly messze jár.
Vérengző vad
A bú, a gond,
Odúban fészkel,
Titokban ront.
Hangos pacsirta
A boldogság,
Mely fellegről más
Fellegre hág;
S ha elrejttem bár
Kalitkába,
Kihat, elárul
Zengő dala.

Örüljek meg

Óh sors! nálad kegyetlenebb mi van?
Ha széttépsz minden pántot zordonan,
Mely éltünkhöz kötött, egyet meghagysz,
És ez egy által újra kínozasz. -
Ez egy mi volna más, mint a remény,
Mely még a sírnak is vak éjjelén
Keblünkbe éltet olt, hogy a halált
Is élő holtakként szenvedjük át. -
Ei hát veled, ne üldözz már tovább,
Legyen körülöm minden pusztaság!
Szakadj te is meg legvégső kötél,
Hadd örüljek meg! kínom véget ér
S kacagva mondom majd: Üdvöz legyen
A régi romján szebb új életem. - - -
Nem feldúlt templom, mint ti hiszitek
Az örült, melyet minden istenek

Elhagytak, sőt villám ütvén belé,
Ez Enclysionná* szentelé.
S mint sírtetőkre éjjel csillag száll,
Keblébe ily hatalmas isten jár,
S míg a testet sorvasztva rontja el,
Lelkét magával elragadja, fel
A csillagok honáig s túl azon
A testnek nyugétól már szabadon. -
Mert nyűg a test, hol istenszikra van
És gyáva, kicsinyes korlátiban,
Minőket a világ elébe von,
Nem érti meg, mi túl repül azon. -
Kacagja hát csak a por gyermeke,
Ha szállni kezd korlátlan szelleme
S a végtelenbe nyargal, hol legott
Vad üstökössel bizton társalog.
Majd még magasb körökbe tévedez,
Hatalmasb szellemeknek társa lesz,
S hol két világunk egymással rokon,
Ott jár ámulva a határokon.
Megérti, az égről pokolba le
Hogy minden egy nagy lánc egy-egy szeme,
Melyet mint dal, mint összhang foly körül
Az Isten lelke véghetetlenül. -
E dal egy hangja volna a világ,
Ha volna úgy, minőnek alkoták;
De az ember teremteni akart,
Kitépte földét s elrontá a dalt. -
Azóta éltünk mint vad ének zeng,
Széthangzik minden, rémesen kereng,
S kinek szent ihletéstől ittasan
Az összhangzásról még sejtése van,
Keblében fáj a szellemszó s kisír,
Félszeg földünkre szokni hogy nem bír.
S e szózat az, mely az örültben forr,
Mit szerelem súg, a költő danol,
Mely lelkesített, jóslott, vezete
Mindenben, mit földünk nagyot szüle.
Azért megvetve ő is ellenét,
Meglátogatja régi menhelyét,
S mint isteneknek társa alkot ott
Magának összhangzóbb, szebb csillagot.
Magas lakából a föld s embere
Szemében porszemmé törpülnek le

És rajta dőre égi képzetek
Lesznek minden keservek, örömek. -
Hadd örüljek hát meg s üdvöz legyen
A régi romján szebb új életem. –

* Mennykő csapás által megszentelt hely a Helleneknél

Kórágyon

Vad láng ég arcámon, ereimben
Pusztító tűz lüktet vér helyett,
Érzem, érzem minden dobbanással
Éltem mi gyorsan elsiet.

Láthatatlan lelkek szítogatják
Azt talán, mint ember a tüzet,
S hagynak egy szűt lassan hamvadozni,
Míg egy vulkánt gyujtnak más felett.

Az nyugodtan, csendességben élhet,
Ah, de költő-kéjt csak ez talál,
Üdvözölve légy hát, pusztító tűz,
Üdvözölve nyugtató halál.

Óh, ne küzdj tovább is ellenébe,
Makacsan még, ifiú kebel,
Óh, ne nyujtsd a létet, melyben úgylis
A létért már csak harcolni kell.

Teljes éltemben mindég kerültem
Minden rossz érzést, rossz bényomást,
Ámde hogyha már kerülhetlen lett
Elszántan fogadtam a csapást. –

És ki van, ki szívesen felkelne,
Hogyha fáradtan elszenderül
Óh ki van, ki szívesen születnék,
Ha nyugodni sír ölébe dűl.

S ép nékem e hangyaboly világon
Vágyaim mi végett függjenek,
Melyen érzem Isten egyedül nagy
S oly kicsik, törpék az emberek.

Hogyha felmarad lelkemnek énje,
A nagyot tisztábban élvezem;
Hogyha hamvamat széthordja a szél,
Búm is elhagy, mindegy hát nekem.

Jöjjön bármi, vétkek súlya nem nyom
Sok volt e szív gyöngesége bár,
A nagy percben mind nem sokba számol
És letörli végkép a halál.

Sírom

Egyszerű fenyődeszkából
Adjatok nekem koporsót,
Melyen tegnap még vihar sirt,
Melyen tegnap még madár szólt.
Zöld mezét mely nem löké el
Közepette szörnyű télnek,
Mint a költő emberek közt
Ifjuságát a kebelnek.
Sírom kint álljon szabadban,
Honnan messzi, messzi látni;
Nap sugára, éj viharja
Járjon azt meglátogatni.
Emberkönyy csak fájna nékem,
Bár valódi, bár ál lenne,
S lelke sírban sem kesergne,
Ámde életet szeretne.
S életem lesz a természet
Minden szívedobbanása,
A madárdal – a ködös nap,
Rózsaaár – levél hullása.
Kis virág hajol síromra
Ő emlékszik, azt hiszem, rám;
Hogyha hallom a pacsirtát,
Azt hiszem, dalom zengik tán.
S fergeteg ha jó robogva,
Gondolom, hogy népem ébred,
Számadást tart – és haragján
Múltja vesz – jövője éled.
S álmodom tán így sokáig,
Ámde dőre nem lesz álmom,

Egykor testesül bizonnyal,
Jól tudom s nyugodtan várom.

Őszi érzés

Házam ajtajában
Ülök őszi estve,
Fecskék gyülekeznek, útra készülöben,
A kis házfedelre.

Pusztá a völgy, észak
Zord követje jár itt,
S elvivé magával a ,mosolygó nyárnak
Eltévedt virágít.

Látta szeretőjük
A dalos madárka,
Kebleikre vágyott s elnémúlva bűtől
Készül messze útra.

Könnyü néki válni
A fagyos mezőtől,
Hol csak pusztulás szól s gyászos síri hangok
A vesztett örömről.

Könnyü elröpülni
Sejtéstől vezetve:
Hogy mély tengeren túl megleli virágít,
Még szebben fölélve.

Ah, de mély a tenger,
Szárnya bírja-e majd?
Messze kélik a part, s part-e vagy ködoszlop,
Mit találni óhajt?

Kis dalos madárka,
Társ tevéled lelkem:
Zengtem mint te, én is szép dalt a tavasznak,
Mit szivemben leltem.

S jött a fagylaló szél,
A világnak lelke.
Hervadtak virágim, s a tapasztalásnak
Zúza jött helyette.

És én éltem, amíg
Halni megtanultam.
Vesztve vesztettem, míg pusztá életemtől
Meválok nyugodtan.

Mert valódi áldás
Sorsunk és nem átok,
Hogy minden napunk egy örömet tesz sirba,
Míg vágyunk utánok.

Most úgy függök én is
Már csak a világon,
Mint a száradó lomb, s messze, szebb hazába
Engem is sejtés von.

Óh, de mély a sír is,
S ami int, ha part-e
A vesztett virággal? S a sejtés, ki tudja,
Honnán – merre – merre.

Harangszó

Megkondul a völgy harangja
Alkonyatkor csendesen,
Édes kínos áhitattal
Hallgatom meg a hegyen.

Egykor e harang szavából
Csak gyönyört értettem én,
Mert tudám, hogy várakozva
Hő kebel dobog felém.

S míg a kedves jelre lánykám
Felpirúl s előmbe néz,
Nékem a kétes homályból
Csókot int a drága kéz.

Később, hogy kedves halottat
Rejte tőlem is a sír,
Esdettem, hogy más kimondja,
Amihez szűm szót nem bír.

És kimondta a harangszó,
Mint egy résztvevő barát,

Aki egykor örömünket
Oszta, mint most szűnk baját.

Majd meg egykor mint a munkás,
Fáradalmas hét után,
Esdve várom a harangszót
Életemnek alkonyán.

S hogyha küzdelmim korának
Hétköznapja telve lesz,
Ismét e szelid harangszó
Nyugtót nékem is szerez.

Kő keblet adj

Kő keblet adj, kő keblet Istenem!
Egyéb áldásod nem kell már nekem.
Ha vést, vihart egykedvűn nézhetek,
Soha se szórjon fényt rám napsugár,
Virányt ne hozzon homlokomra nyár,
Kövűlt kebellem én boldog leszek.

Hisz oly nagy a rossz s oly kicsiny a jó,
Mint vészűzött tengerben a hajó,
Melyet révével sokszor sír fog el.
Minden kicsiny virágnak férge van,
Elbájol és aztán hervad korán,
Hogy kínosan sirassa a kebel.

A szerelem: villámos felleg az,
Mely felragyog, de méhe néma gyász.
Nem csábít többé az sem engemet,
S te sem borostyán, szép örök fűzér,
Mely szíveinknek vérét szíva él
S legszebben díszlel szent romok felett.

Kő keblet hát, kő keblet Istenem!
S ha a vihart egykedvűn nézhetem,
A kéj s öröm kis ár lesz mindezért.
Arany békó az, mely életre hív,
Hogy kínpad szenvedése közt a szív
Mindvégig túrva ontson drága vért.

Jaj csak panaszt ne

Jaj csak panaszt ne s gyáva könnyeket,
Az ember sajnál avagy kinevet:
Mindegy, mindkettő dölyfnek gyermeke
És megvető felsőbbség érzete.
Kínjára is még büszke kebelem,
Azért ne szánjon soha senki sem.
Ha elbirom, mit a sors rám vezet,
Nem kell hogy más sajnáljon engemet;
Ha nem birom, ha vesztek a csatán,
Ne tudja azt is senki, hogy bukám.

Ó- és újkor

Mért nem imádunk most, mint hajdanán,
Hellasz napos, olajfás partjain!? – -
Midőn fűzérés fejfel áldoztak
Mosolygó istenek oltárain?
Hittek, mert köztük laktak, élveztek
Isteneik, s parancsuk is ez volt,
E végett alkottak berket, napot,
E végett zúgott hab, szolgált a hold.
Ledönték lángoló oltárukat
És jött helyébe vérző feszület,
Egy isten szenvedt rajta, s vérzeni
Kell annak is, aki istent szeret.
Mit oly bőven hintett szét a nagy ég,
Élvezni bűn lett ajándékait,
Az istent tőlünk égbe száműzék,
És idegen lett szellemünk is itt.

Mért nem szeretünk most mint hajdanán
Hellasz napos, olajfás partjain?!
A lány lány volt, nem lestek benne mást,
Az ifju élvezett hó halmain.
A természet gyújtá meg lángjukat,
S tartott, míg lángjok élvezet vala;
Hálával tették le a poharat,
Ha forró szomjuk elmúlt általa.
Ma a lányt ideállá emelék,
Céllá tevék, azért silányult el,
Azért találja gyakran ördögnek

Az ideált váró megcsalt kebel.
Vár a leány, kibe szeressen majd,
Ki jó, kihez halálíg kötve lesz,
Jó az ifjú, s egy édes pillanat
Mindkettőjökre ércbilincset tesz.

Mért nem foly a világ mint hajdanán
Hellasz napos, olajfás partjain?!
Kint folyt le az élet és küzdelem
A közpiacnak néphullámain.
Az ifju öntudattal lépe fel,
Nyílt volt előtte száz közhasznú tér,
Tudá, hogy a polgárerény utján
Mindenki amennyit nyom, annyit ér.
Ma rejtekben kél minden esemény,
A köztér pusztá, csak bitó van rajt,
Hiúz szem néz a házi tűz mögé,
S mosolygás leplez tőle minden bajt.
Ma az ifjú ha érzi önbecsét,
Kétségbeesve megdermed mint kő,
Mert számadásba most az embernek
Nem súlya többé már, csak száma jó.

Mért nem halunk most úgy mint hajdanán,
Hellasz napos, olajfás partjain?!
Szender volt az örömrózsák felett,
Vagy a dicsőség szent babérain.
Máglyáról láng közt szállt fel szellemünk,
De a honos föld körében maradt
Itten danolt és itt melegedett,
Mint Phönix öltvén új alakokat.
Most mély gödörbe süllyesztnek alá,
Hol nap nem ér, hol rothadás lakik,
Halálunk büntetés egy vétekért,
Mely ezredektől ránk nehezkedik;
Lelkünk a földről messze vándorol,
Uj ismeretlen hon határhoz,
Hol egy megfoghatatlan istenség
Reánk, ki tudja, milyen végzést hoz.

5. ELMÉLKEDÉSEK

Számoltam magammal

Bimbók voltak érzeményeim
Fejledezni kezdtek kelyhei -
S vágyva lég és napsugár után
Epedének a világba ki.

Ah, de olyan égető a nap
S a világnak szele oly hideg,
Megrettenve hogy virágaim
Hő szivembe menekültenek.

Ez volt már csak korlátolt honuk,
Vad fiúkként anyakéz alatt
Tombolának ott féketlenül,
S túrta a szív bántalmaikat.

Sőt elkényeztetett gyermekit
Még szorgosabb gonddal őrizé,
Hej, mert mindeniknek vesztével
Ő lett volna csak szegényebbé!

Mostan számoltam már sorsommal,
Nincs öröm, mely meglephetne még,
S mely nyugalmam megzavarhassa,
Nincs számomra olyan veszteség.

S hogyha nem nyíl is már több fűzér
Halántékimon, hát mit tesz az,
Hisz virága a fagynak is van,
Hervadhatlanabb mint a tavasz. –

Zöldülő lomb az emberkebel,
Melyet elkap a lét folyama;
E folyó kövesít s a lombból
Nem marad meg más, mint alaka.

Mindegy, szunnyad-é vagy meghalt már
A szívnek indulatserege,
Bölcsön és koporsón egyiránt
Leng a béke védő szelleme.

S mégis – mégis – mért tolúl könyű
Szemeimbe visszagondolva
Az időre, melyben szívemnek
Vére annyi harc között folya? –

Látom, látom, szenvedélyeink
Könyve a szív, égessük el bár,
Elhamvadott lapjain is még
Minden szó olvashatón áll. –

Óh, a bú seb életfáinkon,
Melyet a sors haraga hasít;
Béheggedhet a seb, de mi sem
Törli el mély forradásait.

Míg örömünk csak zengő madár
Mely életfáinkon megpihen;
Elröpül s elzengett daljával
Többé emlék, nyom nincsen jelen.

Ah, de el veled hiú panasz!
A lemondás tudományában
Minden óra egy-egy tanítás,
S szűm már benne jól előre van.

Igy van az jól, így kell lennie;
Aki az életnek színpadán
Nem szereplő már s műélvet les
Tarka tömkelegéből csupán,

Azt ne hányja szilaj indulat,
Jól isméri bár mindeniket,
S amint egy vagy másnak hangja szól,
Megisméri a természetet.

Igy van az jól, így kell lennie;
A vezér, ki harcokat intéz,
Nincs vér s füst vakított tömegben,
De nyugodtan tiszta dombról néz.

S a költő ki alkotni akar
Mint Isten világot, küzdje le
Mind a szenvedélyt előbb, mellyel
Új világát népesíti be.

Akkor aztán ő parancsoland
A szellemnek, melyet felidéz,
S míg kezében tartja gyepüit,
El nem ragadhatja őt mint vész.

Emlékének tárházaiból
Választ renddel minden érzetet,
Mint ruhát, melyet egykor viselt,
S egyben vígadt, másban szenvedett.

S hogy ha kész világa, a tömeg
Bámulattal mond: mi szép, mi hű!
Nem tudja, hogy kedves halottjait
Koszorúzta a megbékélt szű.

Visszapillantás

Hogyha képzeletnek szárnyain
Visszaszállok gyermek éveimbe,
Úgy hiszem, hogy más, hogy jobb világ
S fényesebb a nap, mely ég felette,

Ottan látom cimboráimat,
Lelkők mind megannyi tiszta forrás;
Égnek tükre most, de egykoron
Látom mindenik mi szép medert ás.

És tekintek újlag körül,
Hol lelek meg egy-egy régi képet,
Merre folyt a jól ismert patak,
Ért-e szirtet, ért-e dús mezőket.

Megtalálom egyikét megint
Szűk mederbe zárva hajtni malmot,
Míg a másik poshad, mert belé
A pajzán sors köveket hajított.

Ott a veszteg tó lett sírja egy
Szép folyásra indult kis pataknak,
Mint erőnknek a köznapiság,
S most vízből marhanyájt itatnak.

Rég kiszáradt medret látok ott,
Míg amaz tisztítvá a csatornát

Föld alatt foly. – S társa ékesen
Mint szökő kút járja a bolondját.

A hatalmasok játékaúl
Egykor oly rokon volt e kebellem,
Most ha hallja gáttörő szavam,
Még köszönni is alig merészel.

Rútúl bánik az élet velünk,
Porba dönti ami felmagaslik
Szinén. – Ah, de vigaszúl [*Olvashatatlan szó*]
Mégis amint egy arcban sugárzik.

Üdvöz légy, hölgy, gyermekévi társ!
Lelked ép forrás volt még csak akkor;
Áldást termő friss patakcsa most,
Melynek árja dús virágmezőn foly.

Óh, a nő jobb, mint mi férfiak!
Kis világa a szív birodalma,
Melynek mint istenség édenét
S kárhozatját is csak ő alkotja.

Messze zajlik tőle a világ,
Melyben vérzik s küzd a férfi keble,
Uralomvágy, hírszomj és erő
Ismeretlen zúgván el felette. -

Elveink

Hús őszi est, a szél sivítva jára,
S kocogni jött szobámnak ablakára;
Szobámban halvány lángu lámpa ége,
Én gondolkodva néztem bús szemébe,
És éjsötét volt lelkem gondolatja,
Előttem állt az inség rémalakja.
Hányan éheznek, fáznak most az éjben,
Mig én világom kényelemmel élem.
Igy elmélkedtem s kissé fázni kezdtem.
Egy jó palack bort hát elémbe vettem,
És ivogattam mindent elfeledve.
Ah lám az ember ilyen gyenge, gyenge!

Kifogyván végre a bor a pohárból,
Gondolkodám a bor áldott honáról.
Hazámnak halvány képe állt előttem,
Én vele sírtam, a jövőn törődtem.
Óh, aki érze honfibút a férfi,
Azt már nagyobb bú e földön nem éri,
Mert minden kín csak édes szenvedés lesz,
Mely e keservtől egy percünket elvesz.
Igy elmélkedtem s egy kicsinyke pára
Fájó szurással a szemembe szálla.
Én feljajdultam, mindent elfeledve.
Ah lám az ember ilyen gyenge, gyenge!

A halvány lámpa lassúdan kihamvadt
S engem még ébren tarta lelki bánat.
Gondoltam szívem bús történetére,
A zord halálra s a lány szép szemére,
Óh, akit a sors ily vadul lesujta,
Hogyan lehetne annak földi nyugta.
Szívembe nem fog az többé belépni,
Vagy a hitványat én fognám kitépni.
Igy elmélkedtem mindég halványabban,
Mig elcsitult a gondolat agyamban,
És elaludtam, mindent elfeledve.
Ah lám az ember ilyen gyenge, gyenge!

A betelt kívánságok

"Mért küzd keblem, gondolám magamban,
Óh mi az, mi megnyugtatna már?"
S im szavamra egy hatalmas tündér
Rózsafelleggen hozzám leszáll.

"Kívánj – mond – s mit kívánsz, teljesülend!"
És kívántam trónt, országokat,
Fél világ uralt, míg más felében
Rettegék nevem s hatalmammat.

Igy éltem sokáig s jött a tündér,
Újra kérdvén: "Boldog vagy-e már?"
"Nem, nem tündér, amit én kerestem,
Megnyugvást, szűm mostan sem talál.

Mit használ e trón nekem s dicsőség,
Mily kéjt lel gyöngyében a csiga?
Benső boldogságomnak még jobban
Érzem a trónon mi sok hia.

Vagy bájosb-é vajha álmom? Óh nem!
Több gyönyört bírok-é el mint más?
Fellebbenti-é előttem a sír
És menyország titkát bűvarázs?

Vidd el trónodat, tündér s helyébe
Adj nekem mérhetlen tudományt;
Nem mely a virág szirmát olvassa,
S minden légynek osztálynevet ad.

Tudományt adj, mely lelkét felfogja
A világnak, melyben ront, teremt.
A műhelyt mutasd meg, melyben készül,
Ami lent küzd, ami fénylik fent.

S ím szemem előtt egy nagy koporsó
Tárul fel, benn rothadás nyűzsög,
"Születés" áll írva rajt, s felette
E szó "szükségesség" menydörög.

"Óh, e szót, e látványt hadd felednem,
Vagy többé földön nincs örömem!"
A nemtő érint bűvös ujjával
És a látvány elvesz elülem.

"Látom, tündér, tudomány, dicsőség
Boldogsághoz földön nem vezet.
Egy van, egy van, nekünk üdvösséget
Itt lenn nyújtó s ez az élvezet.

Adj nekem lányt, szépet, mint tavasz reg,
Hőt mint nyár, csendest mint őszi est!"
S ím a nemtő röpke fellegekben
Száz meg száz bájos alakot fest.

"Válassz!" – úgymond. "Óh, hogyan válasszak,
A legszebbet szebb követi még;
Hogyha mind nem bírhatom, egy sem kell!
Mindegyik mérhetlen veszteség."

"Ember! mond a nemtő, e képeknek
Számolhatlan, végtelen sora;
Hogy birhatnád mind, gyarló kebelled,
Mit a képzelet csak alkota?"

"Adj hát egyet, s a többit tüntesd el!"
S ím karomba lánykát ölelek.
"Meg van hát nyugalmam, érzem, érzem,
Hála néked, nemtő – szeretek!"

"Kéjben – mond ő – nem lesz megnyugvásod.
A kéjhúrnak felzengő szava
Kell hogy szűnjék; a kéj győzelem, mit
Sok balsors felett szűnk nyer vala.

Inger a kéj, epedés a célhoz.
Önbecsérzet és kíváncsiság
Hogyha mézben fuldokolsz nem édes,
S imelgő ha nem őrzi fullánk.

A lányszív megtelhetik érzéssel,
Lányt az ég szeretni alkota,
Abban él, virúl, abban hervad le,
Mint virággal lelke, illata.

Férfiszívben más érzések élnek,
Tetterő, küzdések vihara,
Ott a szerelem csak úgy mosolyg fel,
Mint vadonban a kis ibolya.

Megfáradt kedélyed leszakasztja
S illatánál megrítségül megint;
A világ lehervadt, sorsa bételt
És számodra messzebb pálya int.

Ott is lesz virágszál, mely enyhít, de
Még olyat nem alkotott az ég,
Mely örök friss, s illatával enyhít,
Valahányszor lelked szomja ég."

S a nemtőnek teljesült jóslata,
Vágyam elhalt, halványult a lány.
Ellökém s hozzám volt bilincselve,
Sírtam ép hogy ötet választám.

Vágytam a földet és vágytam könnyét,
Küzdésit, s ím a nemtő megszánt;
Ébredék otthon kicsiny szobámban
Boldogan, hogy álmom már nem bánt.

Érzem gyöngyből, hogyha nincs is tenger,
Gyöngyök minden tengerben vannak.
Úgy fogadjuk, amint adta a sors
És lehetünk itt is boldogak!

Nem féltelek hazám!

Bár ellened tör frígye zsarnokoknak,
Bár ellened tör irigy szolgálhad,
Földönfutó népek megostromolnak,
Mint tengerár, megállsz, ha szikla vagy.
Nem féltelek hazám!

Eldültél volna, mint cser a viharban,
Ha a végzet nem nézett volna ki,
Hogy élj: nem törtek meg véres csatákban
A balszerencse századévei.
Nem féltelek hazám!

Ameddig áll Branyiszkód kőrakása,
Mint őrjás harcaid emlékjele,
Regét mond róla a Kárpát vadásza
S viharként leng rajt hősök szelleme.
Nem féltelek hazám!

Ameddig látom alföld rónaságát,
Felette multak délibábja kel,
Szent vér hizlalja lengő dús kalászát
És tápot a test, lélek benne lel.
Nem féltelek hazám!

Az ősi bűn küldött ránk sujtoló kort,
A lánc helyét csak szent vér mossa le:
Hogy a jobb gyermek győzzön, Mózsés elhalt
A pusztában s egy nemzedék vele.
Nem féltelek hát hazám!

Nyujtsunk kezet!

Sok századig valánk szomszédosok,
Lakunk fényes vár, szűk gunyhó vala,
Vad átok ült rajtunk és boldogok
Sem itt, sem ottan, nem voltunk soha.
Egymásnak nem hivénk, fel nem fogánk,
Hogy várban és gunyhóban egy a hon;
Áldása, átka együtt hull reánk,
Együtt sujt és emel, mint közvagyon. -
Leégett a vár, a gunyhó vele,
S egybeomló hamvraadás felett
Közös búban ki együtt könnyeze
Megérti egymást s nyujt testvérkezet.

Gyanakodás volt minden életünk,
S a közelítést meg sem kísérik,
Úgy hittük, nincsen egy köz érzetünk,
Közös szónk egymást hogy megértenők.
S fiát vesztette ím a vár ura,
Fiat vesztett a gunyhó embere;
Bámulva látjuk, hogy közös szava
Van szívünknek, mert van közérzete.
Elszállt felettünk a halál szele,
Egy bánat ért s a kettős sír felett
Megértjük egymást, bűnk megszentele;
S bár késő tán, nyujtsunk testvérkezet.

Óh vár ura, óh gunyhó embere!
Keserveinkben hol lelünk vigaszt?
Mindkettőnknek csak a hegy istene
Bár érdemetlenül, nyujthatja azt.
Ím egy hit, egy remény terjeszti szét
Hát mindkettőnk felett védszárnyait,
Együtt könnyölgjük Istennek kegyét
És szíveinkben ha erős a hit:
Talán megszán még és szent szelleme
Leszáll közénk s a közoltár felett
Ha szűnk őszinte volt, azt dörgi le:
"Örülj! nem késő nyujtasz még kezet!"

Éjféli gondolatok

Éj van, síri csend lép a zajnak helyébe,
Halvány rezegéssel ég a mécs szobámban;
Nyitva áll előttem a történeteknek
Könyve, vértől ázva mindenik sorában.

Itten rabigára termett nép körében
Meváltóját látom keresztre feszítve,
Ott a kérkedő bűn ül fényes ruhában,
S vesszejét csókdosni dűl a nép elébe.

Ez tehát a büszke ember története!
Lelkem elszorul, hogy mért is küzd hiába?
Mért imád erényt, mit csak kacag az ég is,
Míg a bűnt hú társa, a pokol feltartja.

S ím előmbe tűnik Brutus nagy alakja,
Mint csillag ragyogva saját önmagában,
Értem nagyságát, ah értem, hogy nagyobb még,
Mert magasztos fénye nem a sikertől van.

S hogyha századokig tart az éj, nem hosszú,
Hogyha ilyen csillag kel fel benne végre,
Mert hogy felragyogjon minden pompájában,
Szüksége vagyon a csillagnak az éjre.

Értem, hogyha százszor trónra lép a rabló,
Míg egy Brutus jó és megbukik harcában,
Az ezt elbeszélő világtörténetben
Nem bűn, de erénynek dicsőítése van.

Ah, de kínos érzés bánt egyszersmind engem,
Látva életemnek hogy felét leéltem,
S amit méltó lenne örökös betűkkel
Feljegyezni, eddig még semmit nem tettem.

És ki tudja: jő-e még kor, hogy tehessek?
Óh hány Leonidás, hány Grachus megy sírba,
Senkitől nem sejtve, mert ennek a forum,
Annak Thermopylae nem jöve utába!

A hatalmasoknak itt is nagy előnyük:
Hova ők belépnek, míg mi oda küzdünk,
Megtört keblünk. Nékik esemény már létök,
Milyet mi csak szívünk vérével teremtünk.

Hej, pedig ki tudja, marad-é belőlünk
Más egyéb a névnél, hogyha sírba szállunk?
Nem hullunk-e vissza, mint a zuhanó csepp
A tengerbe, vesztve percnyi ragyogásunk?

Elszorult kebellem lépek ablakomhoz,
Megnyitom, kidúlök az éj tengerébe,
Lent a temető van néma hallgatásban,
Fennt miljó világok csillagfényü képe.

Köztetek hat e föld is csak egy fényes pont,
S oly kicsinynek érzem az embert s világát,
Mintha porszem lenne roppant sivatagban,
Melynek dőre hire nem nagy élményt ad.

Hej, ki tudja hányszor vérzett el egy Sertor
A csillagban, mely ott ég mint lámpa fénye,
A csillag halványan, egykedvűen ég csak,
Nem jó hír, dicsőség porlakunkra tőle.

S míg földünkön népek küzdenek vérben állva,
Földünk mint kis szikra áll a mindenségben,
A lehulló hősök híre itten él csak
A kis szikra egyik kisdéd szögletében.

S itt is ezerekből csak néhány marad fel,
A tömeg elvérzik és nyugszik rakáson,
Örök koszorúért adhatni cserébe
Percnyi létet, de a tömeget csodálom:

Elveszett mint szám, hogy másnak fényt szerezzen,
Avagy boldogítá-é tán az utódot?
Nem váltotta azt meg a vér rabbilincsből
Nem javul, a korcs szül mindég újabb átkot.

Itt nyugosznak sorban hősök s rab utódik,
Ablakom előtt a csendes temetőben,
Hírók, jármok eltűnt, el a kor közöttük,
Összefolytak a sors örök gyűrűjében.

Vérzettek mindvégig, mint a gladiátor,
Éltökért s ez élet harcuknál nem volt más;
Óh hát érdemes-e élni, ha minden perc
Csak a feledésnek szánt sírgödrünkön ás.

Érdemes-e vívni eszmékért, melyeket
A megváltozott kor csak mosolygni fogna,
Míg fehérülő csontja a két ellenségnek
Névtelen halomban korhad összehordva.

És mért lesz a gyermek, ki Cato lehetne
S meghal torokgyíkban csecsemő korában,
Vagy megannyi lángész, aki sírban nyugszik
Eltörpülve, éhen, alkalom hiányban?

Mind betölti-e hát földön hivatását,
Csak egyetlenegy, a kérkedő ember, nem;
Vagy örök határzat áll-e őrt felette
S mindezeknek sorsa nem merő véletlen?

Úgy hát mért is vérzünk, minden talpalatnyi
Földért végzetünkkel új csatára szállva,
Hogyha ércbilincsen vonz a sírhoz, melyen
Már előre meg van éltünk sorsa írva.

Úgy az ember hitvány eszköze a sorsnak
S tenni semmit nem bír önnön erejével,
Győz, ha sors könyvében úgy vagyon megírva,
Avagy ismeretlen s nyom nélkül enyész el.

Úgy egyenlőek hát Nero bűnsúlyával
Aristides minden ragyogó erényi,
Vihar az, ez sűgár, mely öntudat nélkül
Csak az örökös sors nagy céljait végzi.

Avagy él a lélek még túl is a síron,
És miként a dőre buborék nem vész el,
Ott a csillagok közt, ott vagyon hazája
S földünkön csak mint a vándormadár lép fel.

Akkor, hogyha végre szent honát elérte,
Hátrahagyva itten a pornak salakját,
Csillagos dicsében csak mosolygni fogja
Itt e földön töltött néhány pillanatját.

Akkor dőre minden küzdés a magasra,
Aki ottan él, hol csillagok születnek
S néz a végtelenbe, nem nagyon örülend
Hangyaboly világunk múlandó hírének.

Melyet, mint virágnak illatát, szél hordja,
S bojtorvány tenyészik a hősnek felette,
S míg egy-egy emlékkő dacol az időnek,
Már a kőnek hőse rég el van feledve.

Csak béke béke

Új még a sir, szent halma még kopár,
Halottjának még vérzik kebele,
Ki a szabadság kétségbeesett
Végső küzdésében elvéreze.
Hős szelleme még el sem nyugodott,
Szárnycsattogása most is hallik ott,
S ti alkudoztok már a békeért
Odaadva minden elvet és szent vért.

Nem féltek-é, nem féltek-é pulyák,
Hogy a halottak átkot mondanak,
S melyet kikoldulátok, béketek
Elváltozik halál nyugalmának?
Küzdés az élet, nyugvás a halál;
Ha nyári égen fergeteg is áll,
Mit féltek! Így virul fel a vidék,
S ha itt-ott fujt is, nem nagy veszteség.

Ti tömjénnel vivjátok az eget,
Mit döngetéssel vívott a titán;
Ti fényleni kívántok s égni nem,
Mit a rothadt fa tud maga csupán.
Örüljetek csak békéteknek hát
Mint féreg, ha oroszlánt vérben lát.
Tenyésszettek. Én küzdve bukhatom,
De a sorssal sohasem alkuszom.

A halál költészete

I

Miben van olyan nagyszerű költészet,
Rejtélyes mélység, mint benned halál?
Ki ott lakol, hol a korlátos élet
A végtelennel kezét fogva áll! –

Vadon zajong az élet működése,
Erőlködik és küzd a sokaság,
Egymást törik hullámi, mások buktán
Emelkedik, ki a felszínre hág.

Csusz a nyomor, görbedve szidja sorsát,
Emelten jár a vétkes hatalom,
Dicsőségért lemond ez az örömről,
Amazt emészti kincs utáni szomj.

Tündéri ábránd az ifjú világa,
Míg a hívőé lemondás, ige,
Ez élvezet kerget, amaz igazságot,
Mit fátyolával Isten elfede.

S tovább rohan mind, vélvén a tömegetől
Az ő ösvénye messze elszakad,
S míg minden más a pusztaságba téved,
Csak ő lelé meg az igaz utat. –

S ímé eléjük lépsz, halál, szelíden
Magadhoz téríted mindnyájokat,
S öledben megbékél, mi az imént még
Haraggal zúgott, százfelé szakadt.

Óh, vajh mi rosszul ismert tégedet, ki
Undok rémnek festett, szent anya vagy,
Kinek hangját a gyermek hogyha hallja,
Jó és minden játékot abbahagy.

Kebledre dűl, s te könnyeid letörölöd,
Leleplezed a titkok fátyolát,
S hiú törekvéseit elcsitítod
Dalolván néki a halál dalát.

Édesnek, szépnek kell e dalnak lenni,
Melyet tanyáján a halál susog,
Hogy a létnek hullámi rá figyelnek
És a vad szenvedély elandalog.

Csodáljam-é hát, hogy félénk madárként
Költészetem is messze menekül
Az utcának zajától, s megpihenni
A csendes sírnak szent ormára ül?

Halál, halál, száz alakú tündér te,
Hogy szellőztessem arcod fátyolát?
Midőn lelkem már sejt, megfogni nem bír,
Mert elkábulva uj alakba lát,

Kinek imént még mint szelíd anyának
Magához inte jőtevő keze,
Villámot szór most s nagyszerű alakja
Mond: én vagyok a sorsnak Istene.

Fejét a csillagdús ég koszorúzza,
Inogva reszket a föld, melyre hág,
Dúl és rombol minden tekinteténél,
S minden rom ismét egy-egy új világ.

Emelt homlokkal jár a harcmezőkön
És nemzeteknek ír ott végzetet,
Jár büszke trónok eldült romladékin,
Jár elfelejtett istenek felett.

Keresztülnyargal a széles világon,
Zúgó viharral tüzes paripán,
Oroszlánnal játszik puszták fvényén,
Jégpalotát lakik a föld sarkán.

Vulkánt hamvaszt el, bérceket mos széjjel,
Tengert száraszt ki, megtölt völgyeket,
Felkerekíti a puszták homokját
És száz hiú embermút eltemet.

S csak ott, hol ő van, ott van Isten háza,
Csak benne látjuk istenünk képét,
Mint a napot, mely elvakít fényével
Árnyában látjuk, melyt a tóra vét.

És megnyugszunk, hogy mint hű szolga által
Isten mindent halál által teszen,
Mert a mint így dúl, tisztít és a sírból
Ifjultabb élet bölcsője leszen.

III

Mit is szülhetne nagyszerűt, költőit
Az élet, költőietlen korcs maga,
Kalmár lelkének bélyegét hordozza
Átok gyanánt minden, mit alkota.

Fénytermei csak büszke kőrakások,
Miket hiúság és nyomor emel,
Piarcai önérdékű küzdtérek
Hol lelkünk csak botránkozásra lel.

Sáfarkodik közöttük kisszerű faj
És elriaszt minden költészetet,
Mig a romlás nehezkedik fölébe
S a hétköznapnak rögtön véget vet.

Elfut előle a mozgalmas élet,
S ha a korcsfaj hiú zaja eláll,
Akkor szétnéz s ünnepies világát
Megszenteli csókjával a halál.

Rejtélyes dicst von a rom homlokára,
Legendát szó a puszta kő fölé,
Felássza a gyöngyöt a düledékből,
Helyheztetvén a csillagok közé.

S mint mártir, aki vérkeresztelésben
Tisztúla meg, nyer csillagkoszorút,
Úgy embermű is a romlásnak csókja
Által megszentésül és dicshez jut.

A cirkusz, melyen nincs egyéb nesz, mintha
Egy-egy követ söpör le vad madár,
A fórum, melyen már csak bojtovány leng,
S a szél felejtett szónokszéken jár,

Nagy dolgok színhelyévé alakul át
Annak, ki érez, gondolkodni tud,
S úgy lép belé, mint rejtélyes szentélybe,
Mig a kis lélek magányától fut.

Amott a multak felidézett lelke
Zúg el mint nagyszerű tragédia,
Itt a küzdelmek elhaló zajából
Kél nemesülten a história.

És Isten is gyönyörködni kezd bennök,
Hol a festék lehullt, teremt mohot,
Hol az oszlop ledült, dús kárpótlásúl,
Karcú virágos hársfa nő ki ott.

Zengő fészket rak a beomlott sírnak
Bozótos ormára a kis madár,
S ha elpusztult, az elfeledt oltárra
A kis tücsök még ciripelni jár.

S midőn szép nyári nap a szomszéd dombon
Botjára dül a pásztor s andalog,
És nyája mintha szinte gondolkodnék,
Bámul, bámul, míg a kolomp konog;

Vagy estve a pásztortüzek kigyúlnak,
Vijong a bíbic, hol a nyáj legel,
A hold felkél, és legfényesb sugára
Reng a romon mint tündéri lepel:

Akkor rejtélyes dalt susog a szellő,
Mely a romoknak kúpjain elment,
Ezer csoda kél lengő árnyékukban,
Kitárja titkát a sír oda lent.

S míg századoknak költői nemtője
A hallgatag oszlopsorok közt jár,
Az ámuló pásztornak kurjongása
Szent borzalomnak miatta eláll.

IV

Romlás! ki a követ megdicsőíted
Nincs-é irgalmad emberek iránt?
A várost szent rommá teszed s azokkal
Kik egykor bírták azt, kezéd mint bánt?

Elszállt-e a nagyság is a tömjénnel,
S az eldült oltár eltemette-e,
Vagy mint a szél elnyargal a romok közt,
Elzúg-e a dicsőség is vele?

Nem, nem, halál a nagy lelkek barátja
Ő osztja szét a csillagkoszorút
Csak a sírnak vak éjjelén keresztül
Vezet fel a magasba biztos út.

Óh szolgálalkú, kishitű az élet,
Gyáván hajol meg bálványok előtt,
Csókdossa a szekérnek kerekét, mely
Díszmenetében eltapodja őt.

Ha a valódi nagynak káromlás jut,
Maszlagpohár vagy véres feszület,
Tapsol a pór, mert kárörömmel nézi
A törpe, hogyha a nagy elesett.

Reáhajol és gúnymosollyal arcán
Kicsinyes gyöngéit keresgeti,
És mintha önmagát mentné ki véle
Örül, ha egy-két foltját felfedi.

Óh fáj, fáj látni a nagynak bukását,
Holttestét nem kíséri senki sem,
Félvén a tisztességgel tán azoknak,
Kik most erősek, kedvetlent teszen.

Nem tudják-é ezek, hogy egykor ők is
Le fognak tűnni, s a hitvány tömeg,
Mely sírni fél s most őket hordja díszben,
Később elesetők tapsolandja meg.

Kegyelet hát az elesett vágytársnak,
Mit sirján gyujtunk, a mécs nekünk ég;
Itt győztünk, az elég, bíró közöttünk
Úgyis más lesz majd, a sír és az ég.

Óh fáj, fáj látni a nagynak bukását,
Mint hogyha istenszobrot döntnek el,
Mit áhitat emelt, népek imádtak,
S most gúnyosan tapod hitlen kebel.

A porban fekvő istenség képének
Nem vallja hivéül ki sem magát,
Sarat dob rá s mondd: im hogy lenne Isten,
Ki jelt még e köszöntésre sem ad.

Nem mond hálát azért ki sem a napnak,
Mert egy világnak szűli a tavaszt,
Hatását csak kicsiny énjéhez méri,
S ha szenvedett alatta, szidja azt.

De türelem csak, míg jó az enyészet,
Az üldött nagyság e védszelleme,
S midőn az önző érdek s félelemnek
Elhangzott, elhalt kisszerű nesze;

Ott vész a sírban a bitorlott nagyság,
Mig a valódi győztesen kikél,
S midőn egészen elveté az embert,
Félistenképen újólag felél,

Menten minden salaktól, a legenda
Rejtélyes és magasztos lepliben,
S ha a bámuló késő ivadékok
Előtt alakja ekként megjelen:

Ez ő, ez ő, mondják majd, kit kortársi
Elismerének, óh jaj a vakok,
De szíveinkben szent leend örökké,
Mig percenként gördülnek századok.

Mint Krisztus, akit szintén felfeszített
Az élet, e kislelkű uzsora,
Míg a halál keresztjének szent oltárt,
Magának Isten jobbán helyt ada.

V

Ifjú zajos városnak közepette
Állok magamban csendes piacon,
Körülem dudva nő, homok terül el,
Felettem csillaghímes ég vagyon.

Hallom mint zúg le a Dunának árja,
Kelet s nyugotra tárván karjait,
Éjszokról a Kárpát idáig nyúl le,
Délről belátom alföld síkjait.

S mint hogyha mindez titkos szót hallgatna
S mint hogyha e szó lenne a halál,
Úgy érzem, lelkem reszket, és reá is
A sírnak nagy bús gondolatja száll.

Elszenderült a városnak mozgalma,
Napszámát végzé minden, és pihen,
Hogy holnap új erővel szembe szálljon
Kalmárkodása kis küzdelmivel.

Hej, ilyen az élet, tán nincsen senki
Mindnyájok közt, ki téged sejtene,
Ki e téren felkelsz, midőn lenyúgodt
A város, mult napok nagy szelleme.

Ki sincs, ki értené, hogy majd ha egykor
E város végálmra szenderül,
S elvész mint buborék minden mi benne
Most fénylik és küzd, fárad és örül;

Ha ércjarmát az ős Duna lerázta,
A vár ledül s a termeken fű nő,
E tér fog élni csak, s zarándokolva
Hozzá távolról ájtatos nép jó.

Kicsinyszerű az élet, ritkán jönnek
Mint röpke álmok nagyszerű napok,
Talán csak hogy ne essenek kétségbe
Embernagyságon törpe századok.

Miljók elvesznek s nem marad utánuk
Nyom, míg egy jó s felvési nagy nevét
A szent gúlára, mely évezredeknek
Temetőjére büszke árnyat vét.

Én láttam, éltem nagyszerű időket,
Szorítottam nem egy mártírkézet,
Megrészegített a dicsőség árja,
Mely szétsugárzott egy ország felett.

Úgy érzém, nékem is van abban részem,
A honnak lévén én is gyermeke,
S nem irigylém mástól, akármilyen fényes
Volt a sugár, mit osztályul nyere.

Elmultak az idők, elvesztek véle
Bajnokai, lealkonyult a fény,
Sirjoknál eldőlt nagyság emlékével
Kicsinységemben megmaradtam én.

Talán hogy én is óvjam a sírlámpát,
Mit kegyelet ti néktek félve vitt,
Hogy helyrehozzam a nép gyávaságát
S a hatalom féltékeny gondjait.

Hogy oly korban, hol sírni is erő kell,
Könnyel szenteljem fel bús lantomat,
Míg az enyészet számotokra is majd
Méltóbb díjul csillagkoszorút ad.

Boldog mindaz, ki földön bír teremni,
Írígyletes lett az az építész,
Ki a szívnek gunyhót, a szépnek szobrot
Emel, vagy a hívőnek oltárt vés.

Mig szív, művészet és hit élni fognak
Él ő is, és ha műve elporlott,
Kövei még mondják: Isten teremtett,
De lángész adott örök alakot.

S hát még ti, akik eszméket vevétek,
Barátim, kő helyett művetekhez
Ti vagytok boldogok, mert alkotmánytok
Ha dült, erősbnek szent alapja lesz.

Vitázhatlan nyereményül maradva
A haladás s szabadság részire,
Mit erősségül emberi méltóság
Mártírok vérével pecsétele.

Ti hát veszhetek, nektek már az élet
Nem adhatott egyebet, mint halált,
Mig a halál rátok örök életnek
Hervadhatlan koszorújával várt.

Ti már nyughattok fűves sír ölében,
Hallgathatjátok a puszták szelét,
Élvezhetitek azt a híves árnyat,
Melyet reátok a szomszéd bérc vét.

Ti élni fogtok, míg a puszta s bérc él,
De én az utcajában küzködöm,
S ki tudja, a tolongó sokaságon
Felülemelkedni lesz-e erőm?

Vagy eltapodnak s nyom nélkül enyészek,
Felejtett sír dől rám mint éjszaka,
S mellette a halál nem istenasszony
Gyanánt viraszt, csak mint szelíd anya.

Mindegy, ha sirdalúl egy édes dalt mond
Mindarról, amit itt szűm szeretett,
S dicsőségért kárpótlásul suttogja:
Nyugodjál békén, boldog nemzeted!

Egy menyasszony sírján

Hogy tudtál épen most meghalni, lány,
Mi üdvöt adhat Isten még neked,
A szép világért, melyet itt hamar
Hervadni hagyta, sírhantod felett;
S mely mint bimbó csak egy sugárra várt,
Hogy feltárhassa, amit méhe zárt.

Mi édesebb, mint ily reményvilág,
Az égnek is talán félüdv az,
Hogy sejtelem. S a nyárnak kincsenél
Ezért vonzóbb a biztató tavasz
És mégis lányka boldog vagy hiszem,
Hogy most fekhettél sírba csendesen.

Midőn Isten legszebbet gondola,
Akkor teremte jó kedvvel leányt,
S a lány oly tiszta még, hogy arcain
Ragyogni látunk mennyei korányt.
Nincs földi gond, nincs számoló világ,
Előtte csak csók, csak dal és virág.

De mint a lepke híme szárnyait,
Letörli sorsa az ígézetet
A nő arcáról, s ül rá házi gond,
Meghült szívébe emberismeret,
S ha visszagondol, hogy minő vala,
Szemébe könny gyűl, feltör sóhaja.

Te élvezéd mind éltünkben mi jó,
Csók közt alkottál fellegvárat,
Bírtál imádott vőlegényt, kiről
Hivéd hogy párja nincs az ég alatt,
És boldog szűd nem ábrándúla ki,
Nem érték a sors csalódásai.

S midőn betelni tudtad vágyadat,
A köznapiság nem zavarta meg,
Nem jött elődbe halvány házi gond,
Letörló róluk a költészetet,
Költővilágod síron túl kísér,
Mert, óh leányka, még nem szenvedél.

És mint a rózsza téli hó alatt
Tavaszt álmódva vár, míg az beáll,
Te is folytathadd kedves álmodat,
Melyből durván fel nem riasztatál.
Aludjál hát csak, boldog vagy hiszem,
Hogy most fekhettél sirba csendesen.

Pál öcsém sírjánál

Sirodnál állok, kedves Pál öcsém,
S könnyemre a sír néma, hallgatag,
Ki hinné, hogy alatta mint enyém
Oly zajgó szív s érzések nyugszanak.

Még tegnap egy vágy együvé csatolt,
S lelkünkben egy szent eszménykép lakott,
Még tegnap együtt küzdénk, fáradánk
Megérteni az életcélokat.

Ma sír takar, szavamra nem felelsz,
Mint aki pályázás közben leül,
S vetélytársára sajnálkozva néz
Mért fárad olyan ernyedetlenül.

A távol intő cél után, melyért
Ő is hevült, de látván balgatag,
Csalóka az, utközben félre áll
S szemén könny ég, de szívéen nincs harag.

Óh jaj, hogy így van, bölcsőnk és a sír
Egy pont csak, mely körül futunk, futunk,
S midőn lihegve összeroskadánk,
Mindig csak a kis pont körül vagyunk.

Minden miveltségünk Bábel torony,
Vágyunk felérni véle az eget,
S hosszú fáradság, építés után
Oly messze az, mint volt fejünk felett.

Mért fáradál te is hát, jó öcsém,
Miért művelted hévvel lelkedet?
Hogy ott légy, hol a gyermek és buta
Kit véled együtt a sír eltemet?

Hisz azt mondják: egyenlők lelkeink,
S az ember itt csak vendégként mulat,
Ott túl feledve minden szenvedély,
Játék, keserv, a sír felett marad.

Ah, úgy te többé nem vagy már öcsém,
Erényeid, gyöngéid elhagyád,
Mi a miénk volt, s amért szereténk,
Levetkezéd, nem ismernénk reád.

Mi kötne össze, együtt érzenünk;
Hideg s döbbentő a tökélyesség,
Minden mi vonz, ami meleget ad
Az ember keblében egy gyengeség.

Te más lény lettél, voltad elveszett,
Csak a költőből él az, amit írt,
Mint a lehervadt rózsáról viszen
A röpke illat még mulandó hírt.

De a költő is halvány árnyképét
Lelkének bírja csak kizengeni;
S ezzel halálból szívvilágának
Vajh mily csekélyke részét menti ki.

S hát még te, aki nem költél, öcsém,
Burokban haladt köztünk lelked el,
Veled mindent, mint hulló csillagot
Nyom nélkül nyelt el a halott lepel.

Óh, mért él hát az ember, mért löké
Az Isten egy percre világába,
Hogy öntudatra ébredvezve, az
Örökkévalóságot átlássa.

Átlássa istensége szikraját,
A roppant tért és a nyugót nyakán,
S mint trónjáról száműzött istenség
Sírnál álljon meg percnyi lét után.

Vagy nem vesz el a munka és erő,
De méltó bért túl mindenik arat,
S míg szellemed magasb körökbe lép,
A durvább lélek tőled elmarad?

Sajátjaul maradnak érzeti.
Eszmék, kapcsok, miket kivíva itt,
S lelkünk folytatja, dicsőülve bár
Az életben megkezdett útjait?

Ez is szörnyű, kétségbejtő ez is,
Enyészni jobb mint ilyen öröklét,
Melyben még egy szál multunkhoz csatol
S árnyat reá földünk emléke vét.

Vagy a gyermek, ki itt sem élvezett
Ott küzdjön-é fel, s küzdjön büntelen?
S ki van, kinek nincs gondolatja, mely
Pokollá lenne örök üdvében?

S te is, ki itt már felküzdél öcsém!
Hogyan tőröd majd örök éltedet?
Te, akinek tett volt egész valód,
A nyugalom halál leend neked.

Ha látod a lányt, kit szerettél itt,
S lelkeddel oly rokon lénynek hivél,
Hogy testben agg, lélekben halványúl
S a köznapiság mocskában alél;

Ha látod vészben, kiket szeretél,
S óvnod, vezetned őket nem lehet,
Ha köztünk napról-napra mindinkább
Hanyatlani látod emlékedet;

És látod a hont, a jogot és erényt
Vérezve, s nem siethetsz védeni:
Örök léted örök keserv leend
S enyészetedért fogsz csak könyörgeni.

Mária testvérem emlékezete

Hiven követted férjedet, Marim,
Balsors s szerencse közt az életen.
S midőn a síron állt meg csillaga,
A sírba is követted őt hiven.

Óh nektek jó, együtt veszétek el
Férj, nő és gyermek, s a védett haza,

Mért vágnátok még élni, véletek
Van mind, mi néktek itt kedves vala?

De egy emlék van, egy, mely hogyha él
Még lelketekben, óh kínos nagyon,
Hogy a nép, melyért férjed harcra szállt,
Melyért vivott, az gyilkolt agyon.

Nem fáj elesni hóhér bárd alatt,
Ha vértanuság koszorúja vár,
Nem kín megbukni, hogyha a csapást
Vad ellen méri s az fejünkre száll.

Hiszen százszor győz a zsarnok erő,
Míg az igazság százszor megbukott;
Ki fogja mégis a vérzők közül
Irigyleni a győztes zsarnokot?

De így a jó baráttól, akiért
Szívünk legjobb véréből áldozánk,
Orgyilkot nyerni hálaszó helyett,
Ez, ez hozhat kétségbesést reánk.

A népszabadság eszményképe volt
Zord éltetekben a vezérfonal,
Azért türetek s a sír küszöbén
Szakadt az el, hagyott vigasztalan.

Ott láttátok, hogy álmokép csak az,
Miért szenvedtetek oly hősiein,
Ott láttátok, hogy aki még csatáz
A nép javáért, milyen esztelen.

Igen, mert bilincs van sűtve a
Nép bölcsejére, sorsa szolgaság,
Az egyesért van csak teremtvé is,
Ki önhittel görbedt nyakára hág.

Az él csupán, utána milliók
Csak az egyes értékét növelik,
Magokban mit sem számoló jelek,
Miket összadnak vagy letörülnek.

Nehéz lehet embernek lenni, hogy
Csak egy-kettő van milliók helyett.

De még nehezb embernek lenni, hogy
Ne szállja meg lelkünk népgyűlölet.

Ti gyűlölet helyett szerettetek,
S ne bánjátok meg csalódástokat,
Oly sok nemes kebelnek véletek
Osztályrészül ez átkos sors maradt.

Ha Isten van, mint hisszük oly igaz,
Csalódástok hozzá közelebb vitt.
S a nép hadd túrjon, hogyha oly silány,
Sorsát szenvedni hagyátok csak itt.

De hogyha a nép is megnemesül,
Ha emberré lesz, gondolkodni fog,
Lengetni zászlóit szellemetek
Lejő megint, s ti megbocsájtotok.

Gyermekimhez

Játsszatok körülém, kedves gyermekim,
Kis komoly fiúcska, kicsi fürge lány
Zajjgátok jól bátran, óh ne féljeteK;
Alkalmatlanokká hogy lesztek talán.
Hogy lennéteK? én is játszom véletek
Elvész tán egy-két daleszmém általa,
Ámde érte gazdag kárpótlás gyanánt
Megzendül lelkemben szentebb dal szava.
Óh mi nagyszerű, mi szép a gondolat,
Mely a bibliának szent lapjain áll,
S mely szerént méltó bért a bűn és erény
Késő unokákban is bizton talál.
E nélkül miljók is csak magányosok
Másnak búja, kéje kit sem érdekel,
Ezzel lesz miljókból egy emberiség,
Melynek keblében csak egy szellem lehel.
Fény, nyomor, jövő, mult, mind közös vagyon,
Itt van mért kell tenni, túrni hogy mért kell,
És a földön szinte honosabbá vál
A lélek, hogy rajta örök honra lel.
Játsszatok körülém, kedves gyermekim,
Im megifiúlok én is benneteK,
Oly édes dal az, mit a gyermek beszél.

S melyet én lassankint már-már feledek.
Néktek nem nyílt még meg, kedves gyermekim,
A rettentő örvény, melyen éltünk foly,
Himes szőnyegével betakarta azt
Szerető anyátok: a természet, jól.
Ti játsztok, nevettek a lágy szőnyegen,
Hallgattok vihart és lágy madárzenét,
Nézitek a sugárt s fényes árnyait,
Melyeket a villám s nap világa vét.
Nektek még az mindegy, még előttetek
A kis csillag hit, a rózsza szeretet,
A mély örvénynek csak fényes tükre van
És mosolygó Isten mindezek felett.
Ti még értitek a nagyszerű zenét,
Melytől a népdalnak szent visszhangja jó,
Mely reggel felébreszt, este elcsitít,
És nyugalmatokba édes álmod sző.
Mely végtől-végig zeng a természetben,
S illat, fény, zene csak egyes hangjai,
Mely a nyári légen végig árjados,
S zeng, ha megerednek vad viharjai,
Melyet minden ért, mint szentlélek szavát,
Melynek minden kedves hangjain beszél:
Csillag és a fűszál, állat, gyermekszív
Mind, mi a természet keblén függve él.
Csak a büszke ember, aki elszakadt
Tőlük, önmagában bízva balgatag,
Az nem érti, s annak a széles világ
Olyan szomorú lesz és oly hallgatag.
Köztük örvényképen az okoskodás
Végtelenje tátong mindég éhesen
Hit, remény és élet, mind beléjehull
S mégis mindig ott van megtölthetetlen
Rajta át nem értjük a dalt, melyen szól
Gyermek anyjával, a természet velünk.
S mégis hogyha halljuk titkos hangjait,
Fájó kéj reszketi által kebelünk.
És ez az, mit érzünk, hallgatván zenét,
Míg szivünkben a hang fájó hangja reng,
És ez az, mit érzünk, amidőn a szem
A természet gazdag bájain mereng. -
S boldog még, kinek fáj az, hogy feledé
A dalt, s lelke mélyén szent sejtelve van,
Hogyha vonzza ötlet, és merít, merít,

Bár mind, mit merít, csak víz s nem a folyam,
Élő ér, ég tükre. Mindegy, játsszatok
Csak szép gyermekim, az elfeledt zene
Nekem még kedves, és tán általatok
Egy-egy kis sugára béhat lelkembe.
Óh, mi rejtélyes, mi szent a gyermekfő,
Angyal és ember közt ő tán a közép.
Isten sem voná meg kezét róla el,
Amidőn féltősen a világba lép.
Védül adta néki a természetet,
Játékául minden, minden kincseit,
A napnak dúsgazdag meleg aranyát,
A hajnalnak pirját, az éj gyöngyeit.
És társául adta a hú állatot,
Mely a gyermekhez szít olyan szívesen,
S aki angyal s ember közt volt a kapocs,
Állat s ember közt is ily kapocs leszen.
Óh, néztétek-é már jól az állatot,
Benne is érzés van, gondolat honol,
Milyen esdve néz ránk, szólni vágnék tán,
És nem szabadulhat varázs láncitól.
Nékem e tekintet olyan szomorú,
Mintha mondaná: nézd, nézd testvéredet,
Bár elsőszülött vagy s nékem Istenem,
Meg ne vess, Isten van szinte feletted,
S mint hozzád képest szúm rejtélyes burok,
Nem vagy-é előtte ily burok talán?
Nézd a gyermeket, ki szinte lassudan
Tárja szárnyait ki élte folyamán.
Ellökvén magától a természetet,
És menyet, az angyalt és az állatot
Emberré lehetni küzd, túr, vérezik,
Hogy megint csak visszaeshessék legott.
Óh, mi rejtélyes, mi szent a gyermekfő,
Már a férfi mindaz, ami lehetett.
S kétkedő, komoly, míg a gyermekben egy
Születendő világ szunnyad s ő nevet.
Óh mi nagyszerű, mi szent ez a mosoly,
Krisztus így szunnyadt a merülő hajón,
Szent lehet az a dal, mit a természet
Suttog gyermekének ily megnyugtatón.
Játsszatok hát velem, kedves gyermekim,
Tán majd ez az édes nyugtató zene,

Melyen a természet véletek beszél
Szivetekén által elhat lelkembe.

Intés

Dúl, dúl az ősi ház fejünk felett,
Mindennap eldönt egy szent oszlopot,
Fut minden és ragad ki amit bír,
Csak ami köz védőkart nem lel ott.
El, el veled vész ülte palota,
Kis uj tanya vár ránk, a nyúgalom;
Hadd vesszenek családi istenink,
Amit hittünk mind az már régi lom.
Megállj óh örült nép, halld, halld e szózatot:
Ne hagyjuk el egymást, ha minden elhagyott.

Trójának égő romladékiból
Hős Aeneas kivitte Istenit,
Rabságain keresztül Izrael
Hiven megőrzé frigyszekrényeit.
S veszett honuk felélt új földön is,
A megmentett honi oltár felett,
Neked magyar oltárod és jövőd
Itt van leásva, azt el nem viheted,
Tartsd hát mint frigykötést e szentelt szózatot:
Elhagytad istenid, ha e hont elhagyod.

Ülj csak mint Jób dúlt házad ajtaján,
S ha gúnymosollyal mond az idegen:
Koldús vagy. Az vagyok, mondd, kincsedet
Míg összegyűjtéd, őrze fegyverem.
Ha kérd aztán hiú emlékeket,
Ha kérdi: mért halványak arcaid?
Mondd: emlékem sír, vérem elfogyott,
De keblemet fenntartja drága hit!
Hogy rám a sors ura nagy hivatást bízott
Választott eszköze hát el sem hagyhatott.

Fogj édes testvéreddel hú kezét,
Kitől hosszú bűn átka tépe el,
S hogy szent csatán egy sorban állatok,
Halálra vérze már mindkét kebel,
S ha ülsz vele folyóid partjain,

Mint Bábel mellett a rab Izrael,
Sírd a vizekbe multad könnyeit
S danolj reményt, s ha mégis veszni kell,
Csak egy pajzs fedjen el hordván e mondatot:
Nem hagytuk el egymást, de Isten elhagyott.

Síri dal

Dalt, síri dalt akarnék zengeni,
Nem lány panaszt feletted hősi nemzet,
De bút végetlent, szív, minőt nem érzett
S nem sírtak még el ember könyei.

Nem kiégett szívért zeng e húr,
A szív önkínját önmaga viselje,
E dal hazám, egy sashon rekviemje,
S az énekes nem Cherub, de Hadúr.

Ki nemzetéhez menydörögve szólt,
Ki néki messze fényt sugárzó karddal
Szerzett hazát, nem hagyja, hogy könyárral
Mosódjék most is a vért szokta holt.

Nem tűri ő, hogy lant epedjen ott,
Hol ő beszél, ott bércek csapnak össze,
Hol ő ítél, ott a vér a sors betűje
És egy egész nagy nemzet a halott.

Ily dalt, ily dalt akarnék zengeni,
Nem lány panaszt feletted hősi nemzet,
Nagy volt halálod, szent végső küzdelmed.
Irigyelhetnek a föld népei.

Rohant a zsarnokság mint tengerár,
Te voltál a szabadság végbástyája,
Kezedben volt a népjogok zászlója,
Melytől egész föld retteg avagy vár.

Híven betöltötted napszámodat,
Szíved szent vére folyt a küzdelemben,
Karod lankadt, néztél kétségbesetten,
Hol lelsz frigyest, hol lelsz bajtársakat.

Ők szégyeneljék, kik nem jöttek,
Elhagytak önzőn, gyáva felfogással.
Te elbukál, de együtt szent zászlóddal,
S az önző népek ők rettegjenek.

A zsarnokság rohan mint tengerár,
A végső gát lehullt vitéz népemmel,
És látván mily hálátlan volt az ember,
Új Leonidást a föld nem talál.

Vad harci mén tiporja majd le szét
A művelődés szent kelyhű virágát,
Csak népem nem őrzendi vad csapásit,
Ő nem lesz rab, mert meghalni nem félt.

Ő zászlójával nyugszik sírban lent,
S míg a világon egy-egy jobb kebel lesz,
Szent áhítattal lép sírja széléhez,
S vezércsillagja hős neve leend.

S ha még itt-ott magyart szül bús anya,
Nem lesz hon, mely fiát lebilincselje,
Melyért hevüljön, s folyjon szíve vére,
S lesz a világszabadság harcosa.

6. LEVELEK

Távolból

(-hez)

I

Vajjon jobban fáj-e egyik szív, mint a más,
Vagy vérző sebét csak jobban eltakarja,
S kétszeresen fáj; óh, mért nem terme kőnek,
Hogyha Isten férfi kebelébe szánta.
Amidőn elváltam tőled, drága lélek,
Hittem lesz erőm is elszenvedni épen.
Óh, hogyan csalódtam, azt te értheted csak,
Aki szintúgy szenvedsz elszakadva tőlem.
Vissza-visszanéztem, s látva szép szemedben
A könnyet ragyogni, jól esett szívemnek,
Mígnem a távolság elrejté irígyen
Tőlem, szemeid hogy érettem könyeznek.
S lelkemet egészen kendődön felejtém,
Mellyel kis kezed még végbucsuakat inte;
Hej, de e kedves jel, e fehér zászló is
Végre elmerült a kéklő messzeségbe.
S mint az áradattól űzött fut magasbra
És ismét magasbra a habok dühétől,
Lelkem is házadba meneküle, mely még
Szirt gyanánt állott ki a látkör ködéből.
Ott pihent meg újra, s elvonult előtte
A kis házban átélt boldog csendes élet,
Mégegyszer bucsúzott el minden virágtól,
Melyet pályájáról a végzet letépett.
Eltűnt a fedél is, még csak a hegyeknek
Csúcsain merengett képzelet világom,
S elmosódván ők is, megszakadt szívemnek
Végső szála, mely még életünk felé von.
S mint a megszakadt húr, felsikolt utószor
Felsikojta lelkem veszve volt világa,
Melyben élt s honos volt, mint vad áradatnak
Habját, a távolság árnya eltakarta.
Óh, mi végtelen tér van, lánykám, közöttünk,
Elhal a sohajtás, míg hozzád elérhet

Mért nyílt itt virág is, hisz lehervad addig,
 Míg édes követként küldeném tenéked.
 Mért él itt a visszhang, hogyha nem tanulhat
 Dalt, amint éneklük édes rózsa ajakak.
 Mért zeng a pacsirta, hisz nem versenyezhet
 Kedves hangzatával búbajos szavadnak.
 Tán azért, azért, hogy hozza az eszembe
 Benned mit veszíték és búmat nevelje,
 Mint hajós előtt, ha köd gyanánt oszol szét,
 Amit vágyó szívvel esd, hazája képe.
 Óh, de jó az Isten, itt se hágy lerogyni,
 Itt is őrszemekkel csillag ég felettem,
 Mint rég ismerős, mint régi jó barátom,
 Aki fényle ott is, ahol én szerettem.
 Hozzá feltekintve képzelem magamnak,
 Hogy te is, lányka, hozzá feltekintesz,
 És a rajta egygyé olvadt két tekintet
 Lelkeink között majd szellemhíd gyanánt lesz.
 S eltűn a távolság végtelenje köztünk,
 Képzeletben újra bírlak, drága lányka!
 S míg neked szemedben játszik a kis csillag,
 Engem emlékezetnek szó körül sugára.

II

Messze, messze földről küldöm e levelkét,
 Mint Noé galambját zöld ágért te hozzád.
 Áradat borítja nékem is világom,
 S csak te küldheted meg a reménynek ágát.
 Küldöm e levélkét mint szelíd galambot,
 Mely tavaszt keresni messze földre száll el,
 Küldöm életemnek napja, lányka, hozzád
 Árva szűm telének búskomor hírével.
 Hogyha e levélke, mint széltől űzött lomb,
 Fényben és illatban dús körödbe jő meg,
 Megbocsájtasz úgy-e reszkető szavának,
 Megbocsájtasz úgy-e gyászoló mezének?
 Óh, mi irigy a sors! amily zúgva szálltak
 Búbajos körödnék üdvadó órái,
 Messze válva tőled mindenik rövid perc
 Lomha lassúsággal most pótolja azt ki.
 Jó hogy még az emlék halvány holdvilága
 Összeszedve a nap eltévedt sugárit
 Fenn virraszt az éjben, zálogául annak,
 Hogy nem tünde álom volt, miben szivem hitt.

Óh, mi írigy a sors, frigyforrást mutat fel
A kietlen puszták lankadt vándorának
S hogyha égő ajkkal nyúl epedve érte,
Látja, hogy csalóka tünde délibáb csak.
Amidőn legédesb tépi széjjel a dalt,
S elszakasztja éitem lánykám életétől,
Napszokott virágot elhervadni ültet
Jéghazába messze kedvesem szemétől.
És én balga tűröm e szegény világban, -
Melyet mint kietlen pusztát túske ver fel,
S az öröm csak itt-ott elszórt kis virágrajt,
Mely oly súlyos útat tán nem is érdemel, -
Hogy néhány virágom is meddőn lehulljon
S méze búbáján csak meg se részegüljek,
Annyi születendő csókod kárba menjen,
Míg mint elvadúlt mén, elszáguul az élet.
Ah, de zúgolódom hálátlan teremtés,
Mit tesz az, ha néhány rózsácskám lehulla,
Amidőn tudom jól, hogy magad enyém léssz,
Rózsató te, újak örökös forrása.

III

Gondolatkertemből küldenék virágot,
Mert szeretted egykor annak tarkaságát
De ha mind elküldöm, ami téged illet,
Mind elküldöm én úgy lelkem gondolatját.
S vég nélkül ha írok mindég újat, újat
Mindég azt írnám csak, lányka, hogy szeretlek!
Ezt pedig tudod már, vagy ha mégse tudnád
Meg sem írom azt, mert úgy sem értenéd meg.
Ládd, így boldogítasz tudtodon kívül is,
Mert a boldogság, mint a virág illatja
Szerető keblének akaratlanúl is
Részegítő kéjét messze szétárasztja.
Álmodtam felőled, forró ajkaidról,
Szívtam én legédesb mézét a világnak,
Érezem szivednek gyorsuló verését,
Forró hullámszását kebled havának.
És midőn ébredtem bús rideg tanyámon,
Még szemem sokáig nem merém kinyitni,
Mert tudám, hogy álmom képzeletvilágát
A valóznak adáz újja eltörüli.
S oly erősen függünk álmoképeinken,
Hogy bár tudjuk a sors mást végzett felette,

Visszatartóztatjuk árva szűnknek írúl
 Öncsalódásunkat néhány percenetre.
 S most Isten megáldjon, lelkem szép virága!
 Ládd, mi önző e szív, rád áldást kívánok,
 Mert ha homlokodra áldást küldne Isten,
 E kegyében ismét csak szűm lenne boldog.
 Vagy mindég csak e szív búját tárjam-é fel?
 Könnyeznél miattam, s ismét engem érne
 Vesztesség, madárként hogyha elriadna
 Játszi kedved engem ígéző szeszélye. -
 Nem, nem, inkább a bút, mely rád vethet árnyat
 Add nekem s ha van még, ami engem érne,
 Egy örömsugár, vedd – kedves lesz keservem,
 Melyet tőled nyertem ily árért cserébe.
 Hisz most is, ha a mult képe látogat meg,
 Bár a dús nyárnak csak halvány fagyvirága,
 Kedvesebb nekem, mint minden ami környez,
 Mert felőled hoz hírt, szűm tündér leánya.

IV

Hódoló köszöntést a legszebb leánynak,
 Forró csókot annak, akié szerelmem,
 S ha viszont szeretne, éltem boldogságát
 Üdvösségem volna lábához letennem.
 Hódoló köszöntés, forró csók, leányka,
 Téged illet, azt szűm önmagában érzi;
 Életemnek üdvét bízam-é kezedre,
 Arról szíved tudna csak nekem beszélni.
 Ah, de vallomását amíg ellesem majd,
 Szózatot szemedből, elszakadva távol,
 Únalmas napokban egy mosolygó lányka
 Játszi kedvteléssel némileg kárpótol.
 Óh, ne félts, ne félts, szent e leányka csókja,
 Tiszta ölelése, mert az a költészet,
 S kedves csak nékem, mert olyan lankadatlan
 Mond a boldogságról és rólad regéket.
 Már pedig elégszer a szememre hánytad,
 S rút dolog valóban – feledékenységgem,
 Kell tehát, hogy mindég szemmel is tartsalak,
 Hogy rólad beszéljek, rólad emlékezzem.
 Ah, de félre már most, félre, dőre féltés,
 E kis zsémbelődés, úgy hiszem, elég már,
 Hogy teljes gyönyörrel a kibékülésnek
 Csókja átrezegjen – mely máris soká vár.

Hányszor voltam én is féltő – mennyi szépet,
Mennyi kínt nem raktam össze vádbeszédnek!
Harlihegve tiszta szemeidbe néztem,
S mindent feledék, csak azt nem, hogy szeretlek.
Óh, bár csak nézhetnél szintén a szemembe,
És többet megértnél, és jobban bizonynal,
Mintha festve festem bánatom, reményem,
Sok halott betűnek egyhangu sorával. -
Értenéd szememből – amit én sem értek,
Hogy ki sorscsapással bátran szembe szállok
S még meg nem riasztott a nagyok haragja,
Reszketek, ha látom kis, gyermekded arcod.
Értenéd, hogyan van: a népnek csatára, -
Mert költő valóban más mi is lehetne,
Aki gyűlöl önkényt, zsarnokot megátkoz, -
Kényednek hajol meg, s áldást kér fejedre.
Áldást kér, mi balga – hol van az kivüled?
Nem tőled jön-e mind, amit árva szűm kap,
Még a barna ég is jobb kedves szemedben,
Vélem sír, örül míg az a kék ragyog csak.
Óh, mi kincset adjak hát, mondd, hódolásúl,
Hű, igaz szivemnél nem lelek egyébre,
S azt nem adhatom, mert régen a tiéd már
Minden boldogsága, vágya és szerelme.

Egy vetélytárshoz

Elárulál! – óh gyermekéveinknek
Kisértete, mondd, nem jött-é eléd?
Nem borzadál-e, mint a templomrabló,
Midőn a legszentebbet illetéd?
E legszentebb nem más, mint a barátság,
Lelkünk magával égből hozza le,
Nem függ szárnyán sem érdek ronda mocska,
Sem élvezetnek önző ingere.
S te könnyelműen dobtad el cserébe
A nő porban csúszó szerelmeért,
Melynek még röpte sincsen a síron túl,
Mert az anyaggal, szépséggel alélt.
Mely mint virág, ragyogni van teremtvé,
S gyümölcsöt hozva már el is vezett,
Mint tánczene, pár percre ha mulattat,
De nem foglalja el a szellemet.

Vagy iskolában él csak barátság
S az életnek zajától elröpül?
Mindegy, barátom, én el nem itéllek,
Az ég ítél az árulás felül.
És az lesz átkod, amiért eladtál,
A szerelem. Rábízván sorsodat,
Tenger habjára alapítál csendet,
Fövény alapra márványvárakat.
Mért nem választál csúnya nőt magadnak
Vétkezni renyhét, bűnre ostobát,
Az vitte volna néma türelemmel
Mindennapiságodban az igát.
De nézzed, óh, hölgyednek báj-vonásit,
Az életet, mely rajtok tündököl,
Fog-é az majd mind szűk körödbe fézni,
Vagy mint vad ár fölzajlik és kitör?
Csak addig jó a nő, míg azt se tudja,
Hogy rossz is lehet, ha úgy akar,
Ő tudja már, mert el bírt hagyni engem
És bennem a varázst, mely véd, takar.
Elárul téged is később bizonytal,
Talán egy érdemetlenebb miatt.
Vagy nem hiszed, hogy ily cserét tehetne?
Hisz nő elméje, vágya ingatag!
Kietlen pusztá szíve birodalma,
S ha reng felette fényes búvölet,
Mi dalra, üdvre költ, nem ő sugárzza,
De lelkünk az, mi fényárt rája vet.
Mit vesztettem hát? bálványok dülének
Szivemben össze, semmi hogy velök
Lelkemnek istenségét is kilöktem
S kihalt világom, egyedül ülök.
Az ördög jó és gúnyosan vigasztal:
"Vigadj! hűtlen nő, rossz barát veszett,
Nincsen ki osztályrészedet szükítse,
Magad vagy úr egész világ felett."

Hozzá, mint nőhöz

I

Értem életemben sok sötét napot,
És egy-egy édes perc volt csak közöttte;
Ennyi gyászon ily kevés öröm

Tán igen drágán is volt fizetve.
Óh, de nem drágán, egy csillagért mi sok?
S az öröm ily csillag életünkben
Mely csak akkor éghet fénnel igazán,
Hogyha barna éj van a kebelben. -
És mégis haragszol, hogy megőrizém
E néhány perc emlékét e könnyben,
Üdvem kérted egykor és lemondtam én;
Hagyd, megérte most csorduló könnyem.
Szent az, mint amely függ száműzött szemén,
Benne egy világa van lefestve,
Vedd el tőle azt is, összeroskadoz;
Vagy tovább miért, miért is élne -
Óh, ha tudnád azt, mi édes érzeni,
Bú, öröm legyen bár, ami éltet,
Ismernéd kiégett szív kietlenét,
Meghagynád nekem e végső könnyet.
Hisz nyugodt lehetsz, nő, hisz nem gyötreak
Többé boldogság után reménnyel,
Régen általláttam, hogy szívem soha
E világon boldogságra nem lel.
S még csak azt ohajtom, hogy boldog te légy,
Hogyha halmom is kell szépen érted,
Mint istenfi, aki hűn kiszervedé
A megváltott földért a keresztet.

II

Tudtam volna boldog lenni én is,
Nékem is mosolygott a világ,
Tettem volna mint más, élvezve élvezet
S ellökve, ha hervadt a virág.
Balgá voltam; nem előre néztem
Új földért, csak hátra hasztalan.
Óh, dehát vesztéssel aki nem lép
A világba, oly boldog ki van?
A jövő kétes reményvilága
Még a múlt sírormokon viraszt,
E két testvér csókja a jelen, mely
Amint kéjt szül, úgy megfojtja azt,
Játékául a sötét sírórnek;
S jó ha még ily játékunk lehet,
Múlt időkből, mellyel gyermekekként
Elcsitítjuk a keserveket.
Ily szép emlék boldogabb napokból

Benned, óh nő, nékem is jutott,
 Hála hogy reményünk amiként fogy,
 Emlékinknek kincse mind nagyobb.
 Amit élvezék, mindaz sajátom,
 Többé tőlem azt el nem vehedd;
 Hogyha csalfaság volt bér vagy álom
 Emlékemben szinte egyre megy.
 Csak halkan lépj fel, kíméljed a bút,
 Fel ne rettentsd álmából megint,
 És ne mondd, hogy megnyugodva épen
 Már feléd mosolygó pálya int.
 Hadd, ne tudjam, hogy mely felnyitott könyv
 Volt nekem, szűd már nem értem én,
 S minden gondolatnak, melyet egykor
 Én irék be, más van már helyén.
 Arcodat se lássam, félve látnám,
 Mint ki reggel kis kertébe lép,
 S ottan éjjel fergeteg viharzott,
 Ottan minden pusztulási kép.
 Széttoszolna tünde ideálom,
 Mig így bírlak, aminő valál;
 Tegnap váltunk, azt hiszem magamban,
 S reggel csókom újra megtalál.
 Csak ne gúnyolj, mert hogy nem valóság,
 Halkan lépj fel, kíméld álmodat
 Engem boldogít és bármi légyen,
 Mély homály födi határukat.
 Mindkettőben érzünk kéjt, keservet
 És mosolygunk, hogyha vége van,
 Mindkettőből emléink maradnak – -
 Álmodnom hát engedj boldogan!

III

Hát megtörtént az, mitől remegtem,
 Hát látnom kelle téged újlag, nő,
 És látnom úgy, hogy arcodon ne légyen
 Egy kis sugár is a multban merengő.
 Csak egy vonását a sajnálkozásnak,
 Csak egy nyomát a titkos szenvedésnek
 Megnyugtatasaul szerelmi búmnak,
 Hazudtad volna, hogyha már nem érzed.
 Silány vigasz – de mégis némi vigasz,
 Mint hold, mely nappal elsápadva lép le,
 De éjjel mégis oly kedves vezér az

Ha elhagyott, mi fényesebben ége. -
Ah, a boldogság lég az ifjuságnak,
Látatlan környez, öntudatlan éltet,
S csak már, midőn hullámi megfogyának
Érezzük a siralmas veszteséget. -
Én sem becsültem, míg fényes napom volt,
Most egy sugárt is hasztalan kivánok.
Tar a hímes mező, virága elholt,
Csak arcod az, min még rózsát találok.
Egykor hívém, nekem fog nyílni kelyhe
S fájó tövis maradt csak a kehelyben;
Ah, látom a virág úgy van teremtvé,
Hogy csak kacérkodjék a tarka kertben.
Ragyogj tehát nő, óh ragyogj, csodálva
Lelkem lemonda úgysis a reményről,
Ha már másnak nyílsz, úgy még jól esik, ha
Nyílsz fényben és keresve mindenektől.
Csak amidőn találkozánk, szememnek
Mutattál volna bánatosabb arcot,
Ne láttam volna sírján érzetemnek
Nászt ülni az idegen boldogságot.

Fogságomból

I

Messze földnek gyászos börtönéből
Jó hozzátok e kicsiny levél,
Mint madárdal szabadon csapongva,
Bár dalosa szűk fogságban él.
Most értem már, oly fájó gyönyörrel
Hogy mit hangicsál a rabmadár,
Énekével lopva a szabadba
Menekül, és kis fészkére jár.
Érzed-é, nő, lelkem suhogását,
Mint rejtélyes, zokogó szelet?
Érzed-é, ha homlokon csókollak
És utánad a két gyermeket?
Kedvteléssel látom, kis körödben
Minden úgy megy, mint megszokta rég,
Még nyomom sehol sincs eltörülve,
S mostan lenne csak, hogy elmenék.
Ablakhoz futsz, mintha várva várnál,
Kis fiacskám kérdi, hol apám?

Széke ott áll könyves asztalomnál,
Istállóban tombol paripám.
Látom, látom, érzitek hiányom,
Óh, mi édes szűmnek ez, mi jó!
Óh, de a kor mint víz összesímúl
A barázdán, mit vág a hajó.
Kedvesünk, ki messze válik tőlünk,
Nagy hiányt hagy szívünk fenekén,
Mintha a legszebb tőt kiszakítják
Dús virágágy kellő közepén.
Óh, de a virágok összenőnek,
A hiány fogy, kisebbül a kár:
Míg a kedves hogyha visszatérne,
Útban lenne s helyt sem lelne már.
Óh, de e nap úgy-e, messze van még?
Látod, látod eszmém mily sötét...
Szellememhez volt ragadva az árny,
Melyet a börtön foglyára vét.
Súlyos az árny, rémek népesítik
Mint sirt, melyben érző sziv lehel,
Hallja még az élet lüktetését,
S fél, feledve részvétlen vesz el.
Hát fiacskám? Sorsomról tanítsd meg,
Hogy míg él sohse feledje el,
És erényt, bűnt mérni ne tanuljon
A siker hiú mértékivel.
A hatalmas törvényt lát, lerontja,
Mint egy Isten, tesz amit akar,
Egy van mégis, amin nincs hatalma,
Melyet lelkünk mint kincset takar.
Lám! körültem sem mosolyg az élet,
Barna szűk fal a bús láthatár,
Ámde fenn az égnek egy darabját
Látom, melyen csillagirat áll.
S értem, mit bír itt lent a hatalmas,
Értem odafent az istenit,
S fentcsapongok amíg kongni hallom
Ajtómnál az örnek lépteit.
Kis leánykám! néki mit izenjek?
Mind hiába, ő nem értne meg! -
Most tanulja még csak mondogatni,
Mik szívünknek legszentebb nevek.
S épen mostan nem csókolhatom meg,
Épen most nem látja az atyát;

Kérdené ki az, ha visszatérnék,
Félne tán, mint idegent ha lát.
Óh tanítsd, tanítsd meg, nőm, nevemre,
És tanítsd meg, mint szeret a nő,
Hogy majd egykor ő is tenni tudjon,
Úgy miként te, hogyha nagyra nő.
És azoknak, kiknek szíveikben,
Úgy mint eddig, most is van helyem,
Mondd: ne szánjanak, könnyet, sohajtást,
Jól tudják ők, hogy nem kedvelem.
Tenger éltem, rajta most vihar zúg,
Ők a gyöngyök, melyeket kimos,
Sajnálhatni-é azt, a kinek még
Balszerencse is kincseket hoz?
Szent halott a hon, mi az utódok,
Szenvedést hagyott csak ránk keze,
Szégyenelném, hogyha szent hazámnak
Én lennék felejtett gyermeke.
Óh, ne írgyeljék azt barátim,
Pótolják inkább a helyemet,
Vigalomban igyanak helyettem,
És ha az idő jön, tegyenek.

II

Jó természet, mellyel Istenem megáldott,
Most a próba napján emberül megállott;
Aki a világot mosolyogva néztem,
Meg nem törve várok hosszú türelemben.
Óh, pedig bájos volt, melytől eltépettem,
Melyben munkálkodtam, költöttem, szerettem,
Az a kis világ, és most elválva tőle,
Van szüksége szűmnek nem csekély erőre.
Fel-feltűnedeznek képei előttem,
Édes tarkaságuk elszorulva nézem,
Mint édes visszhangját a tündér regéknek,
Melyeket télestén tűzhelynél mesélnek.
Látom házikónkat csendesen, szerényen
Állani ákaszok titkos rejtekében,
Nyiltan, védtelen, mert fel nem költi vágyát
Irigynek, hiúnak; küszöbén nem lép át,
Csak jó pajtás és hoz ünnepet a háznak,
Szivességet néz csak s lel kedvet magának.
Látom udvarunkban mint munkál serényen
A cseléd danolva, mind saját körében,

Aki fárad értem, és danolni látom,
Legszebb diadalmam, tiszta boldogságom.
Látom a kis forrást lábánál a hegynek;
Siető hullámi édes dalt rebegnek,
Sokszor ellesém azt tőle nyári este
Míg a bükk borongó gyászban állt felette,
S míg felém szállott a rétek illatárja,
Megcsendült a régi templom kis harangja.
Óh vén templom látlak, látlak a dombélen,
Mely alatt a helység nyúlik el szerényen,
Nálad gyűltek össze harmatülte pázs'ton
Táncra és dallásra nyári éjszakákon,
Ifjak és leányok, mellettök csendesen
Állott a temető a holdnak fényében.
Kertünknek széléig marhák legelének,
Szólott a tilinkó, fénybogárkák égtek;
Ott álltunk kapunkban, nőm, emlékszel-é még
Amint a tündéri képen elmerengénk?
Akkor tértünk vissza a messzelátóról,
Honnan a szem széles földet bebarangol,
És a gondolat mint sas repül felette,
Mígnem az éj árnya lassanként belepte.
Csillagok tűntek föl a setétkék égen,
Választánk közülök már hazamenőben.
Elnémul már minden, a pásztor nótája
Kísért el csak minket kertünk kapujába.
Óh, e bűvös körben magamat ha látom,
Olyan idegennek, oly másnak találok,
Attól ami lettem, hogy köztem s közötte
Semmit sem lelek, mi együvé kötözne.
Hej, de nem tovább, el, el emléketekkel,
Aki túrni bírok meg nem tört kebellem,
Küzdeni a sorssal, vesztem az erőmet,
Hogyha ábrándozni kezd szivem felőled.
Most pedig csak várni, várni kell nyugodtan,
Minden szenvedésben egy vigasztalás van:
A tudat, mindennek hogy megjő a vége,
A megszabadulás, a megnyugvás véle,
S ami most gyötör, mi sujt, midőn multtá lesz
Győzelmes lelkünkbe egy emlékgyöngyöt tesz.

III

Eljött hát a szabadulás napja,
Végre, végre megnyílt börtönöm,

Arcom illatos szellő csókolja,
Enyhe hangja részvevő öröm.
Hogy körülzajong e gondtalan nép,
S ennyi közt nincs egyik is talán,
Aki értené, hogy a szabad lég
A boldogság és élet csupán.
Elkábulva tántorgok közöttök,
A szabadságtól úgy elszokám
Végtelenje, hogy már szinte ellök,
Félelem, szédület száll reám.
Börtönömnök szűk körébe szokva,
Mint madár, mely szállni elfeledt,
Visszanézek és sötét alakja,
Mint kísértet, úgy látszik, követ.
El, csak el, majd elrejtész öledbe,
Természet, te rég látott barát!
Úgy mosolygsz, mint búcsuperceidben,
Bár azóta egy tél zúga rád.
Óh, ha ott is mindezt így találnám,
Hol szívem szeretteit hagyám!
Vajh a nyárnak kéje vár-e ott rám
Vagy hideg telet lelnék csupán?
Óh, ki tudja? Az tartott fel eddig,
Hogy lelkeim közétek visszajárt,
S bár viharál a vágy gyorsabban vitt,
Szívemnek még mindig lassan szállt.
S most, midőn szabad vagyok mehetni,
Aki úgy epedtem értetek,
Minden léptemnél erőm enyészni
Érzem, s a jövőtől rettegek.
Keblem elszorul, szorongva kérdem!
Mit lelek, nem ért-e semmi baj?
S hogyha a kis házküszöbhez értem,
Mosolyod fogad-e, vagy sohaj?
Minden eszmédet láttam születni,
Mellyel ébredsz s elnyugszol megint,
E kedves dalt durván összetépní
Küldte a sors a válási kint.
Hogy kötöm meg és értem meg ismét
Ezt a már-már elfeledt zenét?
Szíveink közt annyi idegen kép
Mérgező árnyat mindkettőnkre vét.
Itten állok végre s félve félek
Fellebbenteni a kárpitot,

Míg mindnyájatokat átölellek,
S így csak mindent magyarázni fog.

Költő barátomhoz

Mondod, hogy én ébresztém szellemét
A költészetnek kebledben, barátom,
Jaj néked és jaj nekem úgy, soha
E bűnt magamnak én meg nem bocsátom.
Mért nem mondám hogy démon, üzzed el
Mely szívered kiszijja, sírba fektet
S békés polgár, jó férj ki lehetél,
Kis tűzhelyedtől mély örvénybe kerget.
Mért nem mondám, hogy mint a bányarab
Míg kincset ás a költő a világnak,
Halványan kincsrakásai között
Csak bánatot, csak kínt szerez magának.
Tán felköltöd majd halvány Cassiust
Hú Brútusával új és szent csatára?
Óh, hagyd nyugodni, mért ébredjenek
A gyáva nép bilincsének szavára.
Azt lássák-é csak, hogyha olykor egy
Magasztos lélek méltóan cselekszik,
Addig rágodnak rajta a henyék
Korcs felfogással, míg átoknak érik.
És elpirulsz előttük önmagad,
Hogy ténta csak mit szent harcokban ontasz,
S míg a világon bűn, önkény uralg,
Nyugodt lélekkel rímelhetsz, dalolhatsz.
Avagy költész magasztos érzeményt?
Kacag az ifju, a leány nem ért meg;
Csalt érz, sír, fűzérért eseng,
És meghajolsz az emberek bünének.
Jaj, hogyha ugy van, vessed el neved,
Az árva lantot meg akaszd fűzfára.
De nem, nemes szűd nem kér tapsokat,
Lantodnak égből szállt alá varázsa.
Szent a költészet, mely égből jöve,
Az élettenger egy mentő naszádja,
Hová még lelünk szabadulni bír,
Ha a mocskos hab majdnem elragadja.
Tündérsziget, hol még erény honol,
S az édennek leng tiszta levegője,

Melyben minden tárgy fényesebb, nemesb
És a göröngy is át van szellemülve.
A harmaton, mely a pór lábait
Áztatja csak, bájának reng varázsa,
Ő súg a szellőben titkos danát,
Mely ellen a pór bundát vesz magára.
Ő leng a harcok zászlaja felett,
Hogy rongyai szentelt dicskörben állnak,
Ő nemesíti győztes homlokát
E kéjet karddal megcserélt parasztnak.
Ő az, mi lánykánk homlokán ragyog,
S ígéretet varázsol bájkörébe,
Mi az oltárnak ég feszületén
S vigasztalást mosolyg a szenvedőre. -
A költő Isten kedves eszköze,
Mely által halhatatlanságot oszt szét,
A mult örökségét ő óvja meg,
És a távol jövőbe jós sugárt vét.
Óh, hát kövesd szivednek istenét,
Légy költő felfogásban, gondolatban
És mint Isten te öntesz szellemet
Oda, hol nélküled csak rossz göröngy van.
Országodon a nagyság és erény,
Mit az imént csak gúnyolt a tömeg még,
Mint megláncolt oroszlán széttöri
Bilincseit, s a gúnyolók remegjék.

Egy szerelmes barátomhoz

A lány, barátom, érzem én is
Éjnek mosolygó csillagárja,
Tündéri rózsakert a télben,
Költőnek legszebb gondolatja. -
Lányok közül szép szőke csillag
Akit választál, ám szeresd őt
Méltó költői kebeledre,
De mert szereted, ne legyen nőd. -
Ismérem lelked büszke röptét,
Házasságban te boldog nem lész
Szabad tengerre, nem tűzhelyre
Való a villámnyargaló vész. -
Te ha szeretsz költői hévvel,
Nehéz küzdés kell érzetednek,

S mint gyöngyök a beteg csigában
Örömeid kínban teremnek
Te ha szeretsz költői hévvel,
A szűdnek szent imádkozása,
S addig buzgó csak az imádság
Mig kétes sorsunk üdve, átka. -
Te ha szeretsz költői hévvel,
Átszellemül szerelmed tárgya
És délibábként lesz szivednek
Csalókán intő ideálja. -
Óh, mondd a villámnyargaló vész
Bír-e soká fényesen égni?
Csak a csillag pislog szünetlen,
Hideg keblét tűz nem emészti.
Mondd, vérző harc s imádkozás közt
Emberszív meddig össze nem dűl,
Csak a közömbös néz nyugodtan
Nem fél és nem vár a jövőtül.
S az ideál, mely délibábként
Ragyog, s imádsod vágyva, hévvel,
A megszokás és házi gond közt.
Párázatként nem oszlik-é el? -
Hajósnak édenként int a part,
Kiköt s tapodja azt nyugodtan,
A bűvös festék elmosódott,
Előtte terméketlen föld van.
Ha bírod őt, kit úgy imádsz,
Kit csak ragyogva, félve láttál
S majd életednek sáros útján
Hozzád nyugözve mindég ott áll;
Nem akkor jó mint égi szellem,
Ha lelked Istennel telik meg,
S az únalom s gond hétköznapiján
Még gondját toldja perceidnek.
Nem léssz-e mint hajós a parttal,
Mint az imádságban kifáradt,
Mint kagyló, mely gyöngyében elhal,
Mint múltó fénye a viharok?
Ki gazdasszonyt keres magának,
Az lelhet véle házi békét,
Kinek néhány parázsa van csak,
Az házasodjék s óvja őket.
Ki megfontol minden tulajdont
S mint árut választ nőt magának,

Az házasodjék és örülhet
Jólétének, piros fiának.
De aki költő, érzelemmel
Egy ideált ölel szívéhez,
Igába hajló Pegasusként
Bírásában boldog sohsem lesz.
Te aki ilyen ideált bírsz,
Tartsd meg szived istenségének
Ne vond le a földnek porába
Átkául mind a kettőtöknek.

P. barátomhoz

Komoly színben nézed te a világot
Barátom, óh, hisz jobb hasznát vehetd,
Csak addig örülésig bús az arca,
Amíg az ember rajta jót nevet.
Tréfának nézi Isten is e földet,
Tréfának ember amit rajt mivel,
Különben a szép mindenség köréből
Rég mint fekélyt úgy lökte volna el.
Ha híres férfit látsz, amint vezérel
Országokat s vág fontos arcokat,
Magasb lénynek tekinted áhitattal,
És törpének hiszed saját magad.
Hiszed, hogy minden léptén bölcsesség van,
S ki fel nem fogja őt, csupán te vagy:
Kacagj, kacagj, mert a nagy férfiú, ah!
Egy szállal sem különb, mint tenmagad.
Ha szent ügy zászlaját látod kitűzve,
S alatta hangzik ihletett beszéd,
Mig lelkesült csoport gyűlög alája,
És nőni érzed a nép szellemét:
Kacagj, kacagj, mert minden egyes érzi,
Hogy a zászló csak vastag ámitás,
Nehány deáké a gúny s lelkesülés,
A többieknek célja, elve száz.
Ha látsz ifjút, ki lángérezést lehelve
Leánykájáért, halni esd, ohajt,
Kacagj, kacagj, s meglátod, mint felejt,
Mint hagyja el, csak csábszavára hajt. -
Ha látsz nőt, aki keble édenével
Bűvös csókjával éltet, üdvözít,

Kacagj, kacagj, most olvasá meg az árt,
Melyért eladta szivét, bájait.
Ha látsz anyának gyermeket hizelgni,
S kebledben ébred tiszta kéjsugár
A természet szavára: óh, kacagj fel,
Hiszen csínt tett, vagy játékszerre vár.
Ha látsz haldoklót téni Istenéhez,
S elfogja lelked méla áhitat:
Kacagj, Istent vágnék csak megcsalni, percnyi
Bánattal, hosszú bűnös út miatt.
És jó a pap, áldást mond a halottra,
Buzgón hajolnak meg vén térdei:
Kacagj, mert amíg ajkai mozognak,
A temetési díjt számolja ki.
Te komolyan veszed nagyon, barátom,
Az életet, ne vedd, mert jaj neked!
Kacagj velem, míg a sok kacagásban
Szíved kigyógyul avagy megreped.

7. EPIGRAMMÁK

Emléklapokra

1. Mária

Kérded, hogy sajnálnám-e,
Leányka, vesztedet?
Nem! mert annak, ki sajnál,
Vigasza is lehet.

Egy szál köt életemhez
S hozzád, – ha megszakad,
Mint a hajóst s keservét
A sír együtt fogad.

2. Lujza

Ha nem szerettem volna még hazám,
Érted szerettem volna meg, leány,
Mely tégedet szült s édes szót adott
Ajkidra, szűmhöz tart méltó jogot.

Ha nem szeretnék még tégedet,
Hazám tanítna, hogy szeresselek,
Ki bús anyámnak oly hű lánya vagy,
A hű fiútól illet hódolat!

3. Etelke

Ah, jól teszed, leány, hogy adsz emléklapot,
Melyről, ha feledél, olvasható nevem,
Melyen te vésvé vagy, ha a lap elszakad,
Szükségem sincs reá többé, – mert az szívem.

4. H. I.-nek

Külföldre mégy, öcsém,
Tanulni szépeket.
Én társúl egy kicsíny
Méhét adok veled.
Hallgasd s boldog leszesz:
Mint ő mézet csinál

Méregből – méz lehet
Mind mit tapasztalál.
S miként mézét a méh
Kasába hordja el,
Hazád legyen a kas,
Melyért munkálni kell.
S amint együttesen
Munkál az úti társ,
Ne dicsvágy, csak közügy
Vezessen, merre jársz.
Ha gyűlölsz, abban is
Kis méhedet kövesd,
Gyűlöljed a herét,
Mely munkálkodni rest.
S miként anyját a méh
Feltétlen tiszteli,
Anyád is tőled ezt
Méltán követeli.

5. Ida

Búcsuzásul ime, ime,
Nefelejtsnek szent virága,
Sárga és kék színnel ékes,
Nézd, mi zöld lengőke szára.

Sárga a féltés, ennélkül
Ah, valódi szenvedély nincs.
Zöld remény a viszonzátra,
Elválás percében ez kincs.

De ha a sárga dacára
A zöld mégis elhervadna,
Akkor is fájó talizmán
Szűmnek a kék szín maradna.

6. Amália

Két arca van, leány, a szerelemnek,
Elbájol ez, az megdermeszt, megöl,
Enyelgő társa volt eddig szívednek,
Óh, bár sose tudj a másik felől.

7. Lamott R.

Hogy a végtelen szépet élvezhesse
A korlátolt emberkebel,
A jó Isten fény, illat és zenével
Osztotta azt a földön el.

Hogy illat, fény s zenének bűvarázsa
Együtt renghesse szűnket át – -
Isten téged teremté jókedvében,
Mint ígésző harmóniát.

8. Cserny Ida

Boldogságról irjak én e
Lapra néked, azt kívánod -
Ah miért? hisz azt szivedben
Lányka úgyis feltalálod.

Ird le, ird le nékem inkább
Egyetlen egy gondolatod,
Bírjak életem könyvében
Én is egy sugárzó lapot.

9. Csernyusné

Kis lelkek vígasztalnak
Sok veszteségedért,
Én nem, hisz jól tudom, hogy
Szivedhez egy sem ért.

Ami rajtad becses volt,
Az érintetlen áll,
S abban, amit szeretted,
Meg nem csalatkozál.

10. Emma

Jól tudom, bár ah nem érzem,
Mily kincs a nő, mely szeret.
A házoltár veszte lángja,
Amit keble rejteget.
Hogyha e szent láng kialszik
Összedűl a templom is -
Szűz kedélyed azt megadja
S férjed nyugodt, benne hisz.

11. Egy nevelő

A művész, ki alkot s szépet hoz világra,
Önmaga tesz fűzért fényes homlokára.
Azt, ki a természet nemtőjét segéli,
Áldását és báját szétosztani, mérni,
A nemtő mosolygóbb arccal nézi végig.
De ki embert képez, Istenként cselekszik,
Míg előre küzd az ember, lelke él, hat.
S legszebb hála, amit egy fölemelt társ ad.

12. A csibukcsihoz

Nem hitvány bírvány, felforrt szenvedély,
Mit istenszakra és végzet mivel,
Eggyé zavarja bár a gyáva pór,
Az süllyeszt, undorít, míg ez emel.

13

Legyek hát lepke, hogyha úgy kívánod,
De drága hölgy, te meg vagy a tavasz,
Melyekből élek, bájid a virágok,
Elvész a lepke, hogyha elhagysz.

14

Kicsíny emléket ígértél nekem,
De nem csodálom, hogyha elfeledted,
Egy szál virágot oly könnyen feledhet
Leejtni a dús nyár kopár helyen.
Te se csodáld, hogy én el nem felejtém,
Kopár helyen hiánya oly nagy, oly mély.

15

A bércnek, mit meg nem ingat a vihar,
Napsugárban sem terem virága,
Akinek szívében nem dult kárhozat,
Annak zárt az üdvnek is világa.

Egy őrült naplójából

1

Hová lett a tavasz rózsája,
Arcom rózsái hová lettenek?
Azt nyár heve, ezt férfiú erő
Érlelni vágyó éhe ölte meg.
A nyár gyümölcsözött, megfagyhatott,
De az erő hová lett nyomtalan?
Magát emészté fel, csatázva
A kisszerű kor szűk korlátiban.
Mint a malomkő, hogyha búza nincs rajt,
Mint elvetett kard, hogyha nem vívhat bajt.

2

A hős orozlán hitvány törbe hull,
A szív, mely Brútussá lehetne,
Kis szép kezek közt olykor megtörik,
S egy élc, a síremlék felette.

3

Gyakran visszajáró lelkek gyötrennek,
Érzéseknek hívják azt az emberek;
Elfüstölni őket, óh jaj, nincs szerem,
Ábrándos rémlátó hát csak a nevem.
S felvilágosodott kornak közepett,
Dolgom a hitetlen nép közt nem mehet.

4

Hitvány erőmű az az ember;
Az ész, e mozgató alig keres
Annyit, mint amit rossz fütője
A jó gyomor tőle igénybe vesz. -
És sokszor egy nap is már többet kér,
Mint amit az egész erőmű ér.

5

Mért tanít a hit szolgája minket,
Hogy síron túl majdan helyre áll
A szent egyenlőség és a dússal
A szegényre is hason sors vár?

Szent misék könyörgenek azért, míg
A szegénynek szószólója nincs,
Véle vándorol a más világra
Bűn, gyalázat, nyomor és bilincs,

6

Kacagok, ha hallom mondani,
Emberben hogy égi szikra él,
S társadalma viszonyaiból
Művelődéséből fenn beszél.
Két vezérrugója van csupán,
A gyomor s a szemnek ingere;
Az szülé, mivel csak kérkedünk,
S társadalmunk ennek gyermeke.

7

Az angyalt oltárképen a művész
Csak a gyomor tájáig festi le;
Azért angyal, onnan mi emberek,
Ah, nem vagyunk egyenlőek vele.

8

EI a lángésszel – rontás lényege
Mint Istené, ki rontással teremt.
Nem fér kicsinyesen elrendezett
Földünkre ez sem, ront tehát mindent.
S ha a végetlent érzi a tömeg
És dült sorompó van csak körüle,
Megdöbben lelkének legmélyeig
Gyötörvén őt kicsinység érzete.

Annak legjobb minden csak úgy, mint van,
Új békót rá, ha túri, túrje azt.
S ha rég megszenvedt bűn megtestesül
Imádja ostorát, a megszokást.
Mért fél egymástól, és önkénytesen
Mint börtönőr egymást mért őrizi?
Mért a miljó túró ember között
A sok egyes, hogy miljó feledi.

9

Óh hiú ember, nyelvedben is
Szemtelen hizelkedel magadnak,
A jót emberségesnek hivod
És embertelen neve a rossznak.
Hej, pedig fordítva
Sokkal jobban volna.

10

Jól ismerlek hizelgő macskafaj,
Szivedbe húzva lappang a köröm.
Te nem vagy bűnös, ez természeted,
De aki még neked hisz, gyűlölöm:
Hogyan gondolhat benned annyi jót,
Hogy a végetlen sok szép szó után,
Mit elszórsz, szűdben is marad e még
A jóból némi kis salak talán.
Mért nem néz körmöt kérges jobbodon?
Természetétől ilyen mindenik.
Ki jobbjáról leköszörűli azt,
Annak mélyen szívébe rejtezik.

11

A nap sugárának hét színe van,
A pénz fényének színe számtalan,
A hír, erény, dicsőség ilyenek. -
Hát a barátság, hon és szerelem?
Kegyelt váltó, mely készpénzül megyen,
S végszámadáskor nem kell senkinek.

12

Megmondom e kor embere minő:
Házasságrontó, szerelemszövvő.
Tanácsban dús, tettben szegény Lázár,
Ebédhez gyors, éheshez késve jár.
Halottnál sír, de inségnél siket,
Más örömén sír, más baján nevet.
Virágot is csak érdekből nevel
Hogy legszebb díszében törhesse el,
A kis bárányt levágni rendeli,
De vérét folyni mégsem nézheti.
Köszönt négy cifra lónak, s hogyha jó
Isten számaron, megtagadja ő.

Felrugja az embert, mint az ebet,
De azt hiszi, hogy mindent jóvá tett,
Ha öndicsőségére szobrot rak
Sirjára az egykor felrugottnak.
Az emberen mert ember nem segít,
S ha mégis adja gyér filléreit
Isten nevében adja, attól vár
Jutalmat, mit koldus nem adhat már.
Tál vizben nézi a tengervihart,
Színpad diszitményén a regghajnalt.
Valódi véaszt nem bírna lelke el,
Szabadban meg hives szél fú reggel.
De egy szívemnek mégis vigasza:
Hogy jobb az ember sohasem is vala.

13

Halovány erényök, halvány bűnök,
Az színlés csak, nem feláldozás;
Sírnek rajtad, hogyha bajba estél,
Imádkoznak s cselekedjék más.
De nem is rabolnak vakmerően,
Lopnak csak mosollyal ajkukon,
Nem gyilkolnak férfias nyíltsággal,
Gombostűkkel szurkálnak agyon.
Lennének jók, hogy szerethetném, vagy
Gyűlöletre elég gonoszak,
És becsülni tudnám jóban, rosszban,
Erejeért akaratuknak.
Míg így undorral köpöm ki őket,
Oly érmelygően lágymelegek,
És kerülöm leverő unalmát
Egyhangú, kicsínyes körüknek.

14

Óh, ne higgye senki, hogy az embert
Szeretem, ha könnyörülni lát,
Enmagamnak fájdalmas csak látni
A nyomort a gazdag természet ölen.

15

Ah, a világ egy nagy patkányfogó,
Ki benne van, rést mind hiába kér,

Hogy éljen fel kell falni társait,
A legerősebb végre csak megél.

Ah, a világ pillangógyűjtemény,
Rendezve a szárnyak fénye szerint,
De tű vagyon keresztül minden szűn,
És szárnya nélkül rút hernyó lesz mind.

Ah, a világ gyermeknek jó lehet,
Ki redves fát vesz el csillag helyett,
Én láttam a gyöngyöt még mint könyűt,
És a rubint vércseppnek seb felett.

16

Mi egy embernek bukta? dráma csak,
Bár sírunk rajta, mégis csak mulattat.
És szidjuk a hőst, ha megszabadúl,
Hogy elrontá könyekkel vett tréfánkat.

17

Egyetlen egyszer hittem, hogy miattam
Hull szép szemekből részvét harmata,
Megint csalódtam, a nő könnyezett, mert
Vetélytársán szebb főkötő volt.

18

Az ember már mint ember, mitsem ér,
Szintúgy szégyenli nyomorú fáját,
Száz címet vesz, lesz mindenféle úr,
De senkit sem csal meg, csak önmagát.

19

Óh szerelem! te édes gyötirelem te,
Te kétkedő hit, könnyező gyönyör,
Érzem hatalmadat, mely mint varázsfű
Egyszerre gyógyít, és egyszerre öl.

Látom most, milyen dőre, hasztalan vagy,
De jól esik, hogy lelkemben lakál,
Nem is jó ember, aki nem imádott
Eszmét, az ész előtt mely meg nem áll.

Feláldozás, hon, hit, mind ilyen eszmék,
De mégis lelkünk égből hozta le,
És közelébb áll Istenéhez a szív,
Mely mindezeknek volt lakóhelye.

S ha a tapasztalás kiábrándít is,
A megcsalt szív becsében nem veszít,
Szégyelje a lány s a világ, ha oly korcs,
Hogy bé nem tölti szívünk vágyait.

20

Mi vagy te szerelem? tán égi tűz,
Miként hiú góggel dicsekedel.
Por lánya vagy, s felforralt vérünkkel
Mint illat a virággal hervadsz el.

Szerettem én is, s gyakran gondolám,
Ha harminc évvel kedvesem előtt
Meghalnék, s ő mint agg követne csak,
Rokonnak érzene-e lelkem őt?

21

Sokan jutának véginségre már,
Kincset keresvén, ahol semmi sincsen;
Legtöbb örült, szerelmi áldozat,
Vagy az ég titkát kutatá erősen.

Nősültek volna csak meg mindazok,
Szerelmes egy sem volna már s mind józan,
Csak lettek volna pappá mindezek,
Csupán azt néznék, ami a földön van.

22

A lány bűvös növény, virága oly deli,
De elrejtett gyöke méreggel van teli.
A lány tűz, messziről világol, melegít,
Közlelről gyilkosan éget vagy megvakít.

23

Mért nem hervad szívünk is, mint a lány,
Mért oly muló, tartós szerelmünk tárgya?

Nem szűnk hűtlen, de ideálja az -
Vagy hol van, mely mint megbájolt maradna?

Mely első csókján égett, a zománc
Ellebben, mint a puszták délibábja,
S kiábrándult szűnk bájvilág helyett
A pusztá sivatagjait imádja?

24

Önzővé szülé a végzet már az embert,
Látkörében mindég ő foglal középhelyt;
S mentől távolabb van valamely tárgy tőle,
Annál halványabbá, kisebbé foly össze.

25

Mit kérsz Istent, ő szóra mitsem ad.
Gúnyúl ragyog jó s rosszra egyaránt.
Véráldozat égett oltárain,
Midőn olykor lejött, mivel megszánt.

Az ég magas! – míg a sohaj felér,
Esővé lesz, s az is, ha földre hull,
A nyomorúság szenvedésitől
Csak a dúsak termése gazdagúl.

26

Ei, ei, ne lássak emberalakot,
Elutálnám az Istent általa,
Kiről azt mondják, hogy hatod napon
Saját képére embert alkota.

Avagy jobb volt az ember akkoron,
S azóta Istenünk trónról bukott,
Hogy így elnézi, amint ördögök
Bírják a neki szentelt templomot?

Nem, nem, galambból nem lesz keselyű,
Az ember olyan, amilyen volt rég,
Azért mondá az Úr már kezdetben:
Mebántam ím, hogy embert alkoték.

27

A nagy Kopernik csillagrendszere
Legbiztosabb vezér az égen fent;
Ily biztos rendszer: emberek között
Gaznak, csalárdnak tartani mindent.
Gyéren hoz üstököst a föld s az ég,
S az is ki tudja rendbontó-e még?

28

Ember! te nagyszerű méregfa,
Környezetedet is megmérgezed,
Im bűneidet eltanulja
Leghűségesebb barátod is, – ebed;
S míg jó ruhához hízelegve jő,
A rongyos koldúst megugatja ő.

29

Mit nékem az egész emberiség,
Nem vágom meg miatta ujjamat,
De hívjatok kiirtani, megyek
S kivégezem végül enmagamat;
Hogy újra Isten légyen már az úr,
És éden kerte újra felvirúl.

VEGYESEK

1. Művészet és természet

Tolong a sokaság, bámul egy képet,
Ennél szebbet, mond, még nem szült művészet.
A bámulók közt egy cigány is ott áll,
Napbarnított leányt tartván karánál.
"De hisz te többet érsz ám – mond – e képnél,
S ki mostan gúnyol, estve szinte rátér".

2. Egy kacér hölgyhöz

Mért oly nehéz e szív, hisz aki benne él,
Oly röpke az a nő – oly könnyű mint a szél.

3. Az őszinte ortodox

Tanaink oly szentek, oly valók,
Hogyha Krisztus szállna újra le,
És ellenkezőjét mondaná,
Mint eretnekké bánnánk vele.

4. A költő és kedvese

Mint sas száll a költő csillagok honába,
Ah, de oly kietlen a hír fényes sugára!
S ím, hogy meg ne fagyjon a költő kebel,
Eltakarva híven feltörő szárnyával
Mint ökörszemecskét lopja be magával
A kedves leánykát, kit megénekel.

5. Petőfi sírján

Nem mondja kisdéd síri jel:
E zugban porlik tested el.

És jól van az, mert így a sír,
Amelyen egy hon népe sír
S körülragyogja szellemed,
Egész e honnak keble lett.

*

Te a szabadságot megüdvözölted
Még bölcsejében, az viszont neked
Utolsó búcsuzásaként megírta
Ágyúörgésekkel – sírversedet.

6. Az aradi sírra

Nem néztetek erőst, hogy szolgáljátok,
Ki fényesen majd jutalmazni tud,
Akit szolgáltatok egy árva hon volt,
Im sírookra emlékkő se jut.

7. Egy mártir sírján

Emléked nincsen és mégis kiáltva
Beszéli, hogy nem élsz, hogy megbukál,
A népszabadság, mely nyög eltíporva,
A bűn, mely ismét emelt fővel jár.

8. Különböző világnézet

Huszárok mennek a falu alatt,
Kitódúl a nép, hogy bámulja őket,
Az ifju lelkesülve mond: "Mi kéj,
Milyen dicsőség a katonaélet!"
De apja fejjakarva mond: "Be sok
Sujtás, zsinór, mi költség az országnak!"
A lányka meg sohajtva mond: "Be kár,
Hogy mennek, köztük szép legények vannak!"

9. A történeti jog

"Apám! apám! mond a mágus fia,
Szentségeink között jár egy egér,
Mindent bemocskol, megrág. Túrjuk ezt?
Adj engedelmet és a gaz nem él." -
"Ne bántd fiam, azon egérnek már
Nagyapja is azt tette, amit ez,
Kell hogy legyen hozzá magasb joga,
Ilyen merész bűnt másképen nem tesz."

10. Hit és tudás

"Szörnyű rablás történt, óh mesterem,
Mond Izis papjához ifjú segéde,
Én is hibáztam, ah, de megbocsáss,
Mert így jövék csak az átkos merényre.
Fölemelém a leplet, embernek
Érintni, melyet tilt hitünk törvénye,
Mely a legszentebb szentséget fedí,
És mely előtt hittel hull a nép térdre.
Elcsábitott a dőre tudni vágy,
De óh mit láttam, semmi sincs alatta."
"Hallgass fiam, mond a pap, ép azért
Mindenki amit hisz, ott feltalálja."

11. A mester és a tanítvány

"Mester! taníts, taníts meg festeni,
Képében a napot megdicsőítem."
"Én, mond a mester, hogyha árnyait
Bírom ellesni, azzal is beérem."

12. Közöséges ember

Világra lett, nősült és elvesze,
Ezért kár volt emberré lennie.

13. Próza és Poézis

Csodálok a virágnak színeit,
Imádod a lányt eszménykép gyanánt,
Fellelkesülsz a nagyság szavaira,
Költő vagy, minden hétköznapi bánt,
S mégis, ha a virágnak gyökere
Nem lenne földben, hervadna korán,
Ha a prózába sohse szállna le,
Nem lenne oly virágzó a leány.
S midőn a szónok úgy fellelkesít,
Előbb már odahaza jóllakott. -
Igy jár karöltve eszmény és göröngy,
Nem szabad azt széjjelszakítanod.

14. Egy hölgyhöz

Most látom, mily erősen
Valál szivembe nőve,
Amint kiléptél onnan,
Utánad foly ki vére.

15. Egy barátomhoz

A hernyóból lesz mindég tünde lepke,
S te nagy szellem, filiszterré lehetsz-e?

16. Ki a hibás?

Játék gyanánt veszed a férfi sziveket,
Látom játék nélkül a gyermek nem lehet.
Az álgöngy játéknál egyéb mi lenne más?
Most itéljétek meg, ki köztünk a hibás.

17. Leányálom

Szólótó az agg szülő, mellette meg
A jó fiú mint védő támasz áll;

Ámde a szőlőnek sűgár is kell -
S ezt szerető menyében talál.

18. Metamorfózis

Midőn a lányka csak menyasszony,
Még csupa menny az egész asszony,
Későbbben amint lesz menyecske,
Fogyton fogy a menny s lesz mennyecske,
Míg végkép el nem fogy a menny lassan
S csak az asszony marad meg pusztán.

19. Egy zsarnok sírjára

Követ sírjára, hisz nem nőne ott virág,
Mi könnyhullás frissítené azt fel?
Mindenkit illet egy-egy rész könnyű,
Ő részét még élteben költé el.

20. Nép szava

A nép szava fenyítő üstökös,
Feltűnik olykor – elhalaványúl.
Kigúnyolják, – de egyszer visszatér
S kihányja a földet sarkaiból.

21. A szabadságháború

Mint villámlás valál, fényes, rövid.
Nem tudni honnan, nem tudni hová,
Azt sem tudnók, voltál-e igazán?
Ha a rom, mit hagyál, nem mondaná.

22. Költő és szabadság

Nap a szabadság, nincs nélküle élet
És nincs öröm, hová nem néz be,
Arany zománcot von a pórgunyhóra,
Meg a magas kastélyfedélre.

És hold a költő, mely, ha az éj eljő,
Még egy sugárt hoz el magával,
Zálog gyanánt, hogy a nap még nem halt meg,
Hogy eljő még a véres hajnal.

23. Honfibú

Nem volna életemben bánatos perc,
Nem volna szűmbe néma fájdalom,
Ha lelkemből kihalna drága képed,
Ha sorsodat nem érzéném, óh hon!
S mégis, e bú is ha kiszakadna
Szűmből, elhagyna minden örömem,
Hisz e szentelt bűn kívül más örökség
Bukott hazámtól nem maradt nekem.

24. D. I. M. Grnő sírjára

I

Mindig mások javára fáradál,
Mindig csak másoknak kedveért éltél,
Ha megkivántad már a pihenést
Meg kell nyugodnunk, hogy sirodba tértél.
De aki már úgy elkényeztetél,
Az első bűnál, melyet most okoztál,
Bár tudjuk, sírod néked mennyet ad
Te is elnézed, hogy szemünkben könny áll.

25. Sírjánál ugyanannak

Szeretted egykor e csendes helyet,
Mely pusztaság volt, mostan kert gyanánt áll,

Szeretted gyermekid, s körülötted
Kigyult megannyi békés házi oltár.

Most árnyában virágos fáidnak
Hamvaid édesebben pihenhetnek,
Emléket meg magadnak alkotál
Hálás szívében kedves gyermekeknek.

S míg napfény és árnyék reng sírodon,
Gyümölcsfa áll, virágot hord a szellet,
Míg köztünk szeretet s egység lakik,
Nálunk mulat, s viraszt felettünk lelked.

26. Egy papra

Ki mondja, hogy nem vagy jó pásztor felüled,
Hisz szalmán tartod a nyájt s mégis jól fejed.

27. Hivatlan párthiv

Nekünk vágyol szolgálni, mondod. Kérlek
Ha ez való, ne tarts velünk, de vélek.

28. Megvesztegethetlen

Rád bizton számolunk, hogy pártunkon leszesz,
Oly árut mint te, tán csak senki meg nem vesz.

29. Egy demagóghoz

Mint uj Mózes hozod pusztákra népedet;
Szép szóval tartod azt az ó manna helyett,
Elhalt Mózes, de a népé lett Kanahán;
Célt csak te érj, a nép elveszhet a pusztán.

30. Egy nagyravágyóhoz

Fényes útat választál magadnak,
Legfényesbek a legsárosabbak.

31. Helyes sulyarány

Ha kar kell, szívesen látom a tömeget,
Ha ész kell, szívesen fogadjon engemet.

32. Dicsőség és gyalázat

Ha milliókat meghódoltatál,
Dicsedre még nem szolgál néked az,
Csak arról tesz tanúságot, minő
Hitvány volt a tömeg és milyen gaz.

33. Kormányzási ildom

Dicsekedel, hogy száz elem között
Mi ildomos békét tartasz te fel.
Egy rész bakban van, más fegyverben áll,
Amaz a veretett, emez meg ver.

34. A megtért

Hazád sorsát sötét színnel festetted,
Egy kegysugár hullt rád – derül, ugy érzed.

35. Nagyok eszköze

Az a hasáb, mely Huszt elégeté,
Egyetlen eszmét sem tett semmivé.
S számára még dicsőség sem jutott,
Ki felhasználta, hogy szétporladott

Hitvány hamvát lábával rugta szét,
S a szél elhordta jótevőn nevét.

36. Az entuziaszta

Mégy hát te is, előre! jelszavad,
Már úti terved kész, csak egy baja,
Beszédedben még forr a gőzkazán,
Egyet nem tudsz még: merre és hova.

37. Rögtönző

Nagy vagy, ha önmagát legyőzni naggyá tesz:
Müvednek része mind egymás bakója lesz.

38. Filiszter

Nem vagytok hidegek, nem vagytok melegek,
Még epigramma sem telik belőletek.

Útravaló verseimmel

*Sokat, sokat értem már életemben,
Tömérdék bűt küldött reám az ég,
De hála Isten! a sors éjjelében
Ragyogó csillagom is volt elég.*

Érinte elválás, halálnak árnya,
Majd újra édes emlék ringatott,
S feláldozó rokon szívet találta
Kietlenben a bús elhagyott.

Hittem, kétkedtem, vágytam és lemondtam,
Mosolygtam, sírtam, multon és jövőn,
Tündérek játsztak vélem napsugárban,
Kisértetekkel jártam sírmezőn.

Sokan szerettek és sokat szerettem,
Bántottak is, de szűmben nem maradt
Fulánk. Baráti serleggel nevettem
És más ha sírt, szememből könny fakadt.

Láttam lezúgni nagy napok viharját,
Dicsőség, börtön ismerős velem,
Ha napsugár avagy villám futá át
E szívet, elzengé azt énekem.

Elzengte akaratlan mint madárka,
Kit nem kérdünk, ha dall, mit éreze,
Nem kérdik, az ősz búcsúzó avarja
Miért halvány, piros vagy fekete.

Csak azt hallgatják, hódító-e hangja,
Csak azt nézik, ragyog-é a levél,
Ki gondol a madárra és a fára,
Ki a költőre, hogy mi sorsban él?

Ez a dicsőség! Óh hideg, hideg kép!
Életrózsáinkból halálfűzér,
Küzdterre érte, óh, szívem sohasem lép,
Mint a madár, az őszi lomb se kér.

De jól esik tudnom, nem a sikamló,
Út az utam, mely semmiségbe vész,
És felsohajtnom, veszhet már a kagyló,
A drága gyöngy, mely élni fog, ha kész.

Óh, bár gyöngy lenne mindenik dalocskám,
Fényt hintve arra, kit megénekel,
Nézné írigyen a tömeg, csodálván
A fényt, mit költő választottja lel.

Csak ők tudják, kikhez dalom beszéle,
Mit tűr a kagyló, mely gyöngyöt terem,
Csak ők érezzék, – mig reng dalom fénye -
Körülöttük zokogni szellemem.

S ha nem lesz már, ki vélem sírt s örüle,
Ha nem lesz már többé kit érdekel:
Vajjon, hol e dalt ily módon elzengje,
Min ment keresztül a költő kebel;

Akkor is ha egy-egy jobb kebelnek
Szót kölcsönözni tudna énekem
Valódi égi kéjt csak úgy lelendek,
S örök ifjúság akkor jut nekem.

Mert nem ha újat mond, ér szívhez a dal,
Csak hogyha azt, mi benne szűnyadoz,
Életre költi, vágyainkkal áthat,
Mosolyt a kedvnek, bűnnek könnyet ha hoz.

E dőre könyvből is csak úgy lesz ének. -
Vegyen hát minden, ami illeti
Borágót, rózsát vagy ciprust fűzérnek,
Vegyen ha szíve dallal van teli.

És míg öröm, bú, hit, meg kétkedés lesz,
Tél és tavasz, ifjúság, szerelem,
Míg szent eszmékért ember harcol, érez,
Mindebből osztályrész jutand nekem.

ELSŐ KÍSÉRLETEK

Ajánlat

*Én szebb Julimnak lantolom,
Míg élek, díszeit.*

Verseghy

Egének áldza a tavasz
Virága illatát,
Csak ott találva éltető,
Magas sugárzatát.

S dalom ne zengje-é tehát
A nagyszerű tavaszt?
Mely égszemére dalt kíván,
Dicsőn éltetve azt.

Adeline

(Töredék, Bürger után)

Ha szentegyházi ének hangzatában,
Dicsőülve égni, szent imában
Látom arcát, dőre képzetem
Az ég menyasszonyát sejdíti benne,
És bizalmam ekkor elrepülve:
Visszadöbben tőle érzetem.

Ám s ha ekkor köznapi körében
Látom őtet bájló szendeségben
Élni egyszerűn, s oly nőileg:
Mi édesen leng, bú, s öröm körébe:
Hogyha minden áldozik feléje,
Ah, akkor újra érzeni merek.

Édességek

I

Élnem vagy halmom egy,
Amott a kő
Felettem: itt rideg,
S kegyetlen ő!

II

Lesír az ég keserve
Egy boldogabb tavaszt,
Dicső virágba hozva
Borús könyárja azt!

Keservem árja hozza,
A dalt szüm éjjelén;
E dal, sirom virága,
S ölébe nyugszom én.

III

Szeretlek! és ezen
Haragszol – óh, ne tedd!
A nap kegyessen ad
Körének életet!

IV

Lepkének irsz le? az vagyok:
Nyaram szemed nekem;
Te mégy, s örök sirokba fúl
Utánad életem.

V

Urunk, az embereknek életükre
Ezernyi vést viharba küldé bár,
S ez élet oly rövid s borús terére
Csapásinak nehéz seregje száll:

Könyrűle mégis, és malasztja gyújta
Szivünkben két oly égi szent tüzet,
Mely életünkre új édent deríte,
A szép remény ez, és emlékezet!

VI

Győz a borús téren rabokat letiporva a zsarnok!
Átkozzák ezeren, s szíve a fénybe rideg:
Fegyvered oly gyöngéd, s mi erős letiporni az ellent
Téged imádva, ha a lánciban égre talál

Téli dal

*Ah, százszor jobban imádnám
A természetet,
Ő ha hintne szép szemével
Arra életet.*

Tóth Lőrincz

Ha mord borúba fúl a nap
Lehúnyva gyász egén;
Setét enyészet áll elő
E földnek éjjelén!

Kiholt az élet, és gyönyör
Vidító éneke,
S a hervadó világi kör,
Gyászolva bús bele.

S ha elborult szűm éjjelén
Kiholt az éltugár,
Ha szűmben érztem egy sötét
Temetkezést talál:

Dalom reménye elrezeget,
S dalomba fájdalom;
Egy elveszett tavasz felett
A néma sírokon!

A föld tavassza visszatér,
S ujúlva oly dicső!
Éltem tavassza nem derül
Rideg örökre ő!

Szívem virágit nem hozá
Az éltető tavasz!
Keservem árja hullt reá,
A sír virága az.

A dalnok jutalma

A dalnok énekel
Szívrázó hangokat,
Szerelmet, és király
Tiporta honokat.

Zeng síri hangokon
Egy elveszett hazát,
S a jog szent mezején,
A büszke daliát.

A jog szent mezején,
Hol síri csend ural;
S a por egy őskori
Nagy óriást takar.

S ezernyi taps rezeget
Dalára és füzér,
De szíve hallgat, óh,
Nem ez mit érzte kér:

S körültekint a nép
Zajongó táborán:
Rideg ború tenyész
Magasztos homlokán.

S egy lányka messze áll
Elfojtva érzetét,
Csak könnye tölti el
Dicső azúr szemét!

S ha jó szerelmeért
Esengve a vitéz:
Busongva nem felel,
S borús honára néz.

De égszemében oly
Dicső sugár derül;
Melynek villámlatán,
A jégkebel hevül.

S e nézte elragad
Csatás mezők felé;
E nézte a vitézt
Hadistenné tevé.

S ha egyesültenek,
A hont kimenteni,
Hol így a fergeteg,
Mely azt ledöntheti?

S a dalnok arca ím
Dicső sugárban ég!
Jutalma ez leve,
Mit esdne szíve még?

A pár szem

*Igy – – – kék szemében,
Ártatlan szent lelke ég!*

Kisfaludy K.

Az útas úgy bolyong
Egész ez életen:
Tövis keserv között
Ezernyi vészeken!

S az égre föltekint,
Az ég vidítja őt,
Imádva hálaul
A hű vezérelőt!

Utam borújain
Egekbe nézdelek.
S vezér szövétneket
Sugáridon lelek.

Ne mondjam e tehát?
"Imádom az eget!!
Mely éltem útjain
Oly édesen vezet."

Zajongva kis hajónk,
Ha már vesz a remény:

Leárbocoltatik
Az élet tengerén.

Ború között tűnik
A part kék színbe fel,
S a dőre szíveken
Ujúlt reményre lel.

Zajongva tengeren
Partot kerestem én,
S a partot ég szemed
Körébe föllem.

Kinek e föld körén
Reményi vesztenek,
Üdvöt keresve még
Túlhan reménylenek.

Az üdv sugárzata
Egekbe van nekik;
A kék egekbe: szent
S dicső reményeik.

Élteknek csillaga
Magas sugárban ég,
Leányka! mint szemed,
Azurja tiszta kék!

S ez üdv örök ha lesz,
Mely az egekbe van:
Mi üdv lehet szemed
Dicső sugárban?

Kék szem

*Kék a hűség öltözete,
Azért kísér tekintete.*

Gr. Majdách J.

A tar világ sötét kerületén
Vigasztalást nem érez e kebel,
Ha enyhemért egekbe nézdelek:
Imám nehéz borúba hangzik el.

S e nagy világ kinos kerületén,
 Sehol gyönyör mely én reám mosolyg:
 Ha elhagyatva messze tengeren
 Hajóm lesújtva, fergetegbe bolyg.

S ah, akkor én szemébe nézdelek,
 A szem mosolyg, mosolyg dicső egem!
 Ily ég alatt, mely üdvöket ragyog!
 Örök tavasz takarja életem.

A költő álma

*Wenn ich immer noch erbange
 Zu erwachen – – – – –*

Calderon

Két életet élt ő.
 B. Jósika Miklós

Dörögve áll az ég
 Hamvába gyászolón,
 Üvölt a fergeteg
 Zajong iszonytatón.

S ha átka súlya sújt,
 Hasítva bérceket,
 A borzadás egész
 Világkört eltemet.

S a dalnok álmodik,
 Dicső egekbe jár:
 Borús egén derül
 Az éltető sugár!

Csatára kél a hős,
 Vitézi nemzedék,
 S a jog szent mezején
 Dicsőn ragyog az ég!

Ha seb van oldalán:
 Kedvesse ott viraszt,

S az elhaló vitéz
Siratva érzi azt.

Siratva érzi, hogy
Hiven szerettetik,
S szabad hazája is
Melyért elvérezik.

Im ébred és dicsőn
Virúl a róna már!
Ezernyi illatot
A rózsa keble tár!

De szíve oly borús,
Kéblébe seb vagyon,
Kedvesse nem viraszt,
Ború a szent honon!

Oh éj repűlj! repűlj!
Komoly szívemre már:
Hol érzetem dicső,
Szent álmokat talál.

Álomkérés

*O dass dem Menschen nichts
Vollkommnes wird.*

Göthe

Álmodtam egykoron dicső
S mi égi álmokat!
Mivel sugárzva akkoron
Mosolygni láttalak.

Felébredék, s hogy esdtem én
Ez álmot újra haj!
Nem ült szívembe bú, keserv,
Se vést hozó sohaj. –

Az álom újra eljőve,
S üdvöt hozott nekem,
Öröknek esdtem álmomat
Öröknek édenem.

De elrepült, s orozva áll
E szűnek édene!
Keblem keserve tengerén
Reményt se lelheté.

S az álmot esdem ujonnan,
Hogy az örök legyen,
S nyugalmat ott találjak én
A bús enyészeten.

Az ő szemei

*Ha jősz: lángok emésztenek,
Ha mégy: kinok öldöklenek,
Éltem csak gyöttelelem!*

Bajza

Két szemébe láttam üdvöm
Ég sugárú képzetét,
Fönragyogni bájkörében
Egy örökkor édenét.

Megvetém nyomor világom
Kába, dőre kincseit,
Szent egébe lelve éltem
Szebb korú reményeit.

Fönsugárzik egy dicső nap
Ég sugára, és ha kél:
A tavasz virágzatába
Fúl a néma, pusztá tél.

Ám hevén lesorvadoznak
Szép virági áldzatúl,
Hogyha égi ír reájok
Nem repül lágy harmatúl.

Ah világom, ő virítta!
Véle éltem sírba szállt,
Könnyt szemébe szűm keserve
Harmatául nem talált.

Ő adá a percnyi életet,
Áldja érte Istenem!
Dőre áldzat mind ezekre
Pusztá, kínos életem.

Változás

Tél üvölt a föld határin,
És ropogva zúg a jég,
Gyászba hanvad a virágkor,
Míg lesír a néma ég!

Füstölögve kis falunknak
Állnak zsupos fedeli,
Míg a csendet átsuhogják
A fonóház éneki.

Bévonul a bús vadonnak
Téli lakra pásztora,
S ablakomra néz a szőke
Pásztor lányka ablaka.

S hogyha zúg, üvölt a róna,
És a lányka búban ül.
Jó e lángoló kebelhez
Még karomban felhevül.

"Hej leányka, mily varázs vagy,
Elbűvölted a telet,
És falunkra szent sugárba
Fényt deríte kék szemed.

Hej leányka! mint tavasszát
Zengi át a fűlmile,
Úgy e lant is egy dicső dalt
Szép szemedre zengene.

Reggelenként ablakomba
Látva még a fagy virányt,
S keblem ég, dicső szemedbe
Lelve a tavasz korányt!"

„A tavasz jön, Isten áldjon!
Én megyek, te jó legény!

Nyájam őrzni a Bakonynak
Rengeteg bús erdején."

Ablakomra néz az ablak,
Ah de puszta, elhagyott!
Fagyvirágim szent helyére
Rózsa nyől, s virágzik ott.

Rózsa keblem gyász virága,
Gyász ül ablakom felett,
Ah! a lányka kék szemébe
Fény korányom elveszett!

Kint azért virúl a róna,
Mert tavassza megjöve,
És szemében ott sugárzik,
A tavasznak kelleme.

Óh, üvöltés sötét borúlat
Házikómnak ablakán!
Oly dicső virágok nőlnék
Akkor ablakom fagyán!

Szép, szebb

Szép a kőszobor leányka,
Ha feléje száll imánk,
És dicső sugárzatában
Kőkebellel néz reánk.

Ám s ha Istenünkbe szállnak
Érzetünk fohászai,
És kegyére elvonóznak
Életünknek átkai.

Mondd, óh mondd, mi van dicsőebb
Óh leány! – Mig érzetem
Siromiglan egy szobornak
Oltárára szentelem!

Édes kín

Búm sohajja, szűm keserve,
Üdvsugár bús éltemen;
Mert e kint is ah, leányka!
Csak te érted szenvedem.

Búm sohajja, szűm keserve
Égi leányka! szent nekem:
Mert e kinnal elborúlna
Minden édes érzetem.

Vágy

Egy szent, egy égi csókot esd – leányka!
Zajongva, égve dőre képzetem:
Habár az üdv helyett, szívem tüzére
Szent síri béket adjon az nekem.

S im érzem, érzem a halál kegyesebb
Leányka, mint keblednek érzete,
Jég csókja hanvad arcomon, s körültem
Oly édesen leng síri szelleme.

De el nem oltja lángoló keservem,
Nem ad szívemre nyugtató kegyet:
Borús ölében érzem, el nem oltja
A síri éj, forró szerelmemet.

Csere

Jár a pásztor andalogva,
Jár danolva érzetét;
Mig rebegve visszazengi
A vadon bús énekét.

S jó a tévedett juhocska,
És ijedve meg-megáll;
Lejtve jó nyomába Lenke
Széttékint, de nem talál.

"Jaj legény! mi bú találá
Szép juhod ma elveszett.
Add meg őt, ha föl talárod,
Ég fizesse tetteidet!"

"Itt juhod, vegyed leányka,
És jutalmat ad az ég?
Lenke! Lenke! nékem az csak
Kék szemed sugárin ég.

Ám de veszté érzeményem
Is, Leányka! csendemet,
És cserélni egyet egyre
Kell, juhodra – szívedet."

A koszorútlan koszorús

*Kit gyöngye szerelem kormányoz, az
Szentelve, s biztosan járja útjait.*

Tibullus

Két vitéz egy hölgynek áldzá
Szív sugalta verseit,
Zenge Géjza hő szerelmet:
Ond, vitézi tetteit.

És a lányka Ond fejérc
Zöld füzérbe fon babért,
Géjza néma kínban nézi
Az elejtett pályabért.

Most a lányka végig érve
Géjza gyászos iratán.
Könnyt bocsájta könnynyomokra
Bú szerelme végszaván.

"Lányka! Lányka! könnyed adta
Legdicsőbb babéromat,
Szívbe kélt e lant, s szemedben
Látom! újra szívbe hat.

Egyiptom s hazánk

Bámul ezredek agg órjássá, a törpe utókor,
Sírköveid mondják: nagy vala lételed is.
Óh haza! képed e hon! temetődnek gyásza deríti
Föl, csak a korcs maradék disztelen átku nevét.

A hit szavai hozzá

Hit

Hittem, miként hisz gyermek Istenében,
Oly biztosan! oly tiszta láng között!
S e malasztja ége szép jövőmnek
Elálmodott virágzati fölött.

Hittem, miként hisz égi csillagában
Vad tengeren hajózva a merész,
Míg életének egy remény-világát
E csillagára bízni, – hinni kész.

És nem gyanította tiszta érzeményem;
Mely önmagába terme egy tavaszt,
Hogy külvilága zúduló fagyában:
Enyészet ül, mely elhervassza azt.

És nem gyanította: hogy hazug lehessen
A bájos ég szemed sugárain,
Hogy nincsen óh könyrűlet, ily szemeknek
Oly tiszta fényű, szende lángjain.

De lám e dús kebel! miként kiége,
S hitetlen áll a sok hívó között.
Egy szép világnak – égtől elhagyatva
Szent romjain, bolyong sirok fölött.

S ha ég, ha Isten elhagyák utában,
Még bánatában hisz csak e kebel!
S egy elrohant szép álomélt helyett is
Csak síri álom az, mit esdekel.

Remény

Remény-világot alkoték szivemben,
Ez egy reményre bíztam a jövőt!
S e nagy reményért mindent bécseréltem
Oly bódogúl: mert hittem a Dicsőt!

Szivembe zártam e remény világot
Melyről egy égre széttekintheték,
S öröm derítte néma éjszakámat
Keblembe volt az üdv, az égi bék!

S e dús reményü szív is ah, kiége!
Mint Aetna keble, dulva önmagán,
Hamvából többé nem kel új reményre,
S a puszta élet áll csak sírfokán.

Reményt eseng a vész letörte érzet,
S reményt ragyogva, áll a börtönúr,
Míg békementő arculatja szállong,
A síri csendbe biztosan körül.

S a népszabadság harcjelét kitűzi
Vérezgve a tavaszkorú remény,
Míg bajnokit az öntudat vezérli,
Hogy égbe tör, magasra száll a rény!

S ha elvevé a végzet, és haragja:
Mit bírni, s vesztni nyujta énnkem,
Reményem él, nem orza el határozat
S a sír ölében kél remény-egem.

Szeretet

Szerettem őt! miként szeretni nem tud
A pór tömeg, borús körületén! -
Mint egy tavaszt a sorvadó virágcsa
Oly istenülve, s hűn szerettem én.

Mint honni-jog, hazánknak bajnokára
Mosolyga rám szerelmi csillagom,
Kiszállni érte egy világ csatára
Kivívni, vagy nyugodni síromon.

De hajh, lezúzva állnak érzeményim
Agg cser gyanánt a puszta sír felett,
S lefosztva ágitól körültekinti
A nagyszerű borús enyészetet.

S mi boldog az, ki sírvederben bírja
A hajdan úgy imádott hamvakat!
Ki térdepelve hantja gyász mohában
Szeretheti az elraboltakat.

Ki túl reményl e földi szenvedésen,
S a kedves szellem lengi még körül:
Ki még reménylhet egy jövő tavaszban,
S imái közt a síron is örül!

Ah, ám nékem e vigaszok hiányznak
Nem orzta ég el mit szerettem én,
S a megcsalott szív érzi csak keservem,
Isten veled; *szerelm! hit! és remény!*

Csált remény

Ah, én is izlelém a szent tavaszt!
Dicső szemed forró sugárzatán,
És mind ez éden sírba sorvadott.
Leányka! kebled oly nehéz fagyán.

Kínkacaj

Leányka! hogyha kéjmosoly
Pírítja arcomat,
Ne hidd hogy üdv ragyogja már
Körül borúimat.

A sír ölében gyász ural:
Halál a sírteren,
És nézd Leányka! mégis az
Virágokat terem.

Bú-dal

*Hű szívemnek rég nem híve,
Mást vidámit, mást ölel.*

Vörösmarty

Nem öntnek édes illatú gyönyört
A rózsá kor dicső virági már,
Szívem keserve benne elborult;
Sírok feletti gyászfüzért talál.

A néma völgynek édes éneke
Csak elboruló síri hang nekem,
Mely elrezegve visszazengi még
Örökre múlt, s mi dőre képzetem!

Imádtam egykor a dicső eget!
Sugára éltet, és gyönyört adott,
A szép tavasz virágin életem
Minden reménye fönsugározott.

Ki nyöghetém keservem, és a bérce
Megértve vélem együttérezé,
Szemem keserve kínos árjait
A rózsá báj ölébe öntheté.

S ha földerült a nap, kiszivta azt
Vigaszául dicsőn ragyogva még,
Lehunyvá is kecsesb derületet
Igérvé gyászviráginak az ég!

De veszve mindez, éltem útjain
A messze légbé hangzik el szavam,
Nem érti ember! ég nem érti azt!
Szívem nehéz s örök borúiban.

E szű keserve nem talál tehát,
Reménytelenül dicsőbb korú tavaszt?
Melynek könyára mind kiégeté,
Egy pusztá éjü néma sírnak azt.

Hol érzeményem romba vesztgel,
Porában élve csak a képzelet,
S egy elrabolt üdv pusztá romterén:
A gyász hever, e por világ felett!

Vesztett-e hát a szebb korú tavasz?
S a rózsa kornak édes álmai,
Sirokba hull-e már örökre az,
S a dőre föld kecses virágzati?

Mind pusztá síri pompaként ragyog,
E soknemű gyönyör e föld körén!
Ha nem talál szűm éltető tavaszt,
Dicső szemének égi tükörén!

Sóhajok

*Komm herab, du schöne Holde,
Und verlass dein stolzer Schloss.*

Schiller

I

(Templomban)

Ha szentegyházban látom őt
Diszes vasárnapon:
S imák rezegnek végig-el,
A buzgó ajkakon!

Csak azt hiszem, hogy ez imák
Feléje szállanak:
S az égben, mely szemében van,
Majd vissza hangzanak.

És én irigylem az eget,
Melyt annyi szív imád,
Ha szent sugára annyinak
Halált, és éltet ad.

Félek, hogy ennyi hang között
Szűm hangja elrezeg,
Mint csattogánynak éneke:
Ha zúg a fergeteg.

II

*És midőn így táncola,
Mennyi szívet láncola.*

Kisfaludy S.

(Táncsteremben)

Ha táncsorok tolonganak
A népes termeken,
És az örömek angyala
Lejt végig kebleken.

Ha látom őt a táncson,
Mint a tavaszzeprőt:
Mely reptiben ád a virág
Sorvadt keblének írt:

Csak azt hiszem, hogy ő az ég
Mosolygó angyala!
Ki szent varázssal édenét
E földre bájló.

Hogy újra menjen, és nekünk
Itt hagyja bánatát,
És bánatában a világ
Múlt paradicsomát.

III

(Mindég)

S ha rám derül az égi szem
Szívemnek éjjelén:
Az üdvsugárban, engemet
Mutatva túrkörén:

Az égnek üdve tölti el
Keblemnek rejtekét,
Szemében lelve mord borúm
Feltűnő békjelét!

S szememnek árja is megáll
Ez égi békjelen,
Mely egy világnak bűneit
Varázsolhatja el.

S reménylek! ám dicső az ég!
Hazug sosem lehet,
Szemed sugárza életem
Egébe – üdvömet.

A visszhang

*Esengve fordulsz ember társaidhoz,
Hogy együttérzéssel könnyítsenek...
Nem ők, nem ők, az érzéketlenek!*

Szemere P.

Ha nincsen oly kebel,
Mely visszazengené
Keservem, és e kín
Egésszét értené,

Szűm akkor a vadon
Bércéhez esdekel,
S keservem benne leg-
Kegyesb hívére lel.

Ki – hallgat engemet,
Viszonyzva sóhajim,
S az emberek között
Elértve lángjaim.

"Mi kín! mi gyötirelem!
Fagyasztja létemet,
Ah, ő kebled gyanánt,
Kövülve, nem szeret!"

"Szeret" repül felém,
A kába hang, s enyész,
Ah, éltem édene
Borús neszében vész!

"Szerelmem – Dőre hang!
Visszhangra nem talál" -
"Talál!" kiált a bérc
Kinom sóhajinál.

E dőre képzelet
Virítja életemet
És benne élek én:
Míg sírom eltemet.

Áldás, átok

Mosolyg az ég! mosolya éltető,
Imádja azt az ébredő világ!
Feléje nyújtja lenge könnyeit,
Tavaszi fuvalmban, mindenik virág.

Imám is égbe száll; ha az mosolyg
Bus életemnek kínos útjain!
S az ég mosolya bánatomra száll,
Dicső szemének kék sugárain!

Üvölt az ég, lesujtva átkait,
Borúba fúl a néma láthatár,
S a tar mezők lesorvadott körén:
Körülrepül a sárguló halál!

S borzalmiban zajos imát kíván,
A föld üvöltve zúgja azt felé,
S imát rebeg szívemnek érzete,
Szemének, az ha üdvöm elvevé.

Bucszú

*Szív! beteg szív: itt az ősz,
Lombjaid lehullnak.*

Bajza

Te mégysz – az ég késérjen ah leányka!
Ha kék szemedben mink elvesztjük azt,
Szived virasszon érzeted egére;
Egy boldog, és örökkorú tavaszt!

Te mégysz, s lesír az érzelem utánad,
Lesír az ég! ha napja elborúl
Ah, ám nekünk a hajnal éke többé
Dicső mosolyban föl sem is virúl!

S ha játszi kedvben lejtesz ott a bükknek
Bájjillatú borongó sátorán,
És meg-megállsz, az árva gerlicének
Dalára, kínja tompa sóhaján!

Nehány könny ül szemed dicső egére,
S eszedbe jut e percben lantosod,
És im e könnyben dalja bánatára,
A legdicsőebb áldzatot hozod.

És ha menyegződ reggelén virágot
Füzesz hajadra – sír virága az!
A dalnok élte sorvad e virágon,
S mindennikében egy remény tavasz.

Körülsehog rideglett geniussa
Rebegve, élj örökre boldogúl,
Szívén a béke szent halotti csende,
S a sírlepelbe kínja elvonúl!

Ha sír fokára néz a hold sápadtan,
Könnyed remegve puszta hantjain,
Neved suhogja mindenik zephirke,
Az elhagyott sír bús fűszálain.

Hattyúdal

*Rabláncok a földi szenvedések,
Melyeket csak a halál szakaszt,
Rózsaszálak a gyönyörűségek,
Melyeket egy őszi szél hervaszt.*

Berzsenyi

Isten veled, te szép világ határa!
Én szebb hazába, jobba távozom;
Hol megtörik a sors nehéz dagálya,
Hol őt örök szerelmbe birhatom!

Isten veled, te nagy világ határa!
Köröd nekem egy néma puszta sír;
Hol az enyészet gyászos éjjelében
Nincs egy virág sorvadtléknél ír.

Hol elhagyatva zúg a messze légbe
Letört szívemnek gyászos éneke,
És énekemnek mindenik szavával,
El-elreped szívem egy érzete.

Hol szent reményink lámpaként ragyognak,
S a lámpa fénye csak halálra hull,
Amíg kiégve végső szikrajával,
Szívünk egére síri éj borúl!

Isten veled te bús világ határa,
Határodon dacol az érzelem!
Mely véghetetlen, mint az ég hatalma:
Mint az élet, túl e földteren.

Az ég szemének kék színét sugárza,
Isten veled te bús világ határ!
Amott sugárzik a remény világa,
Ott engemet egy édesb sors talál.

Egy zárda-rom felett

*Weilt die Melancholie im Vollmondschein,
Wie Grab – – – – Ichd hingelehnt.*

Matthisson

A bérctetőbe, vad romok között,
Sötéten áll a zárda tornya még,
Harangtalan, lefosztva ékitől,
Néhány bagolynak puszta menedék.

Egy ős előkor óriásaként
Büszkén lenézve fellegek közül,
Ha csarnokit késértés éjeken
A vércse félve repdesi körül.

S végig sohajtja néma öbleit
A mult időnek síri szelleme,
Halállepelben adva írt nekünk
Ez élt után nehéz, fagyos keze.

Míg fütakarta ablaki körül
Az ízolat borús sohajt rebeg,
Ezernyi már kiszenvedett kebel
Porára hozva hattyu éneket.

S ha fellegek üvöltnek éjeken,
Keblekbe nincs a sírra egy sohaj;

Sehol sem érnek érte esve könnyt,
Sehol kebelt, mely érte érzne, hajh!

Virágokat ki sem kötöz reá,
Nem áldza rája élte álmait,
Hantjára csak az éji fergeteg
Virítja föl néhány virágait.

Az elhagyott oltárok oszlopin,
Honnan sugárzva néztek angyalok,
S reményszavát esengve, véstörött
Szív érzi szent imába letek ott,

Madárfiak fészkelnek és körül-
Virágza repkény gyászos zöldje azt,
S a porkebel, mely üdvöt itt talált,
Imáiban előtte nem viraszt.

Kiholt az éji kardal éneke,
A néma csendű síri csarnokon,
S a vércse vijjong, zúg az éji rém
Helyette ott a csonka tornyokon.

S ha sirlepelbe néz a holdvilág,
Ezüst szegélyű fenyvek ormain,
Néhány rideg tűz ég ki hirtelen
A néma sír örök borújain.

E tűz azoknak érzte, kiknek itt
Szerelmeken nehéz ború uralt,
Kiknek enyhülést néma bánatok
Csak a remény sugáriban talált.

Kiknek hajójok összezúzatott,
Veszejtve minden éltető reményt;
S kiégve keblek oly nehéz tűzén
Elátkozáék a földi érzeményt.

Kik bíztak embertársaikba még
Mord bánatokban esdve könnyeket,
S a külvilág nehéz fagyába, hajh,
Sírokba szálla dőre képzetek.

Sírokban lele még remény-eget,
Lesujtva ott a földi láncokat

Mosolygva sírkövök borúiból
A felvilági dőre átkokat.

Míg szellemek áthágta éjjelét,
S az elnyomott láng bátran égbe száll,
S ott dicső, azúr sugárain
A szenvedésre üdvsugárt talál.

A rab költő

*A derék nem fél az idők mohától,
A koporsóból kitör és eget kér.*

Berzsenyi

Borongva csendben áll
A várfenéki úr,
Álmatlan éjjelén
Az agg Bretizla ül.

Magasztos homlokán
Szent öntudatja él,
S kihólt szívébe még
A hon imája kél.

Körötte néma csend,
Fölötte vígalom,
A kényúr terme áll
Az elnyomott honon.

Bretizla arcain
Egy dalja könnye áll,
Ki keble harcmezőn
Rémesre nem talál.

Kiérzve szent ügyét
Oly büszke, mint a sas,
És honja gyászhelyén
Sírhont magának ás.

Megrázza üstökét,
Körül, körültekint,
S a rémes éjen át
Reménysugár nem int.

Eltördezett a lant
Bretizla ódalán,
Nem száll a gondolat
Magasra hangzatán,

Megvetve börtönét
És szűk korlátait,
Megvetve szolganép
Ledörgő átkait.

Keblembe rejtelek
Magasztos indulat
Bimbód e föld fagyán
Virágra nem fakad,

Nem zengem én a jog
Természetes szavát,
Mely fényvirágra hoz
Egy boldogabb hazát.

Nem zengek síri dalt
A bajnokok felett,
Nem érti korcs fiú
Mártíri fényeket.

De jőni, jőni fog
A hajnal élete,
Piros derűt hozand
A népek Istene.

De jőni, jőni kell
Mit esdnek annyian,
S előjeled borong
A néma éjszakán.

S ha hangom elrezeget
E pusztá csarnokon,
A szellem élni fog
Dicső sugárokon.

És áldni fog, ki érz,
És érzni mindki fog,
Mert egy világ regén
A vaskor elrobog.

Siromnak ormain
Hazám oltára lesz,
S a véres áldozat
Ormára fényt szerez.

Bretizla évekig
Eltúrte börtönét,
Nyugottan élte át
Kínsújtott életét.

Dacolt a kőkebel,
S szerette mord lakát,
Mert öntudat csak ott
Deritheté agyát.

Álmában üdvre lett
A kába képzelet,
Egyszerre élte ő
A kettes életet.

Álmába fénysugár
Virította a hazát,
Kéblébe zárt nejét
Szerette magzatát.

Föllelte üdveit,
Az elraboltakat,
Feledte bájokon
A földi átkokat.

S most hogy kiszenvedett
Az ébredő kebel,
Még őrzi álmait
A síri gyász lepel.

Ő boldog és nevén
Sugára oly dicső,
Porára béke hát,
A jog martírja ő.

Hozzá

Messze, messze, el tetőled
Égi bájú ideál,

Messze ott a vad magányba
Képed engem nem talál.

És körömbé puszta csend ül,
És fölöttem a szabad,
Mindenütt a szent természet
Él, virúl, az ég alatt.

Ah, de őt ki nem kerültem
Itt van égi temploma,
Ő ad életet, ő lehel bájt
A tavasz virágira.

Őt imádom az egeknek
Kék sugáru tükörén,
Őt a szent tavasz derűje
Rózsalepte reggelén.

Szép szemében az Olympot
Orzva láttam ékivel,
Melyben istenült mosolyba
Egy meny élve vesztegel.

Ajka nyilladó körébe
Egy világ hajnalja kél,
Arca bájoló sugárin
Szent tavasz virága él.

Lépte mint zephir fuvalma
Ott a rózsa kelheken,
Hangja csattogány nyögése,
Illatos szent berkeken.

Keble mint Dianna szobra
Oly magasztos, oly fehér,
Ah, s imám e kőszobortól
Enyhe érzetet sohse nyér.

Mohács terén

Ki sírja ez hős bükknek éjjelében?

Kölcsey

Virág fedett vidék ölen
A rózsagally között
Kecses fuvalmka lengedez
Tavaszz zephir fölött.

Mosolygva néz a tiszta ég,
Vidám a völgy szine,
S dicső arannyal ébredez
A hajnal élete.

Kelhébe gyöngyöt áldozik
Feléje a virág,
Magas dalokba hangzik el
Az ébredő világ.

De ím az árnyba sír fölött
Mi hölgy sohajtozik
Komoly ború takarja el
Halványos arcait.

"Mi kín leányka mely gyötör?
E szem gyönyörre van
Teremtve, nem aludni el
A kinnak áriban.

Talán e sír anyád fedi
Szerette gyermeked?
Kiben gyönyörrel őrizéd
Minden reményedet.

Talán a kedves életét
Elorzta e halom.
Írlygen, és e kincsedért
Gyötör bú, fájdalom."

"Borist takarja hajh e sír,
A kőkemény magyart,
Kit nemzetével egy napon
A mély sír eltakart.

De nem siratja vesztemet
Szemem te jó utas,
Dicső! ha férfit sírba vitt
Hazájáért a vas.

Nem bánom én egy életem
Csillagzatát – veszett
Honomnak adta csak e szív,
Mit adni kellett.

De azt siratja: hogy veszett
Hazámnak, és nekem
Annélkül óh, hogy az dicső
Sirján szabad legyen.

Róma

Elrejtve áll a sír, körötte csend
Csend, s pusztaság a néma láthatár,
Porokba hullva zúg csak olykoron
A sas tanyázta pusztá ősi vár.

Körül a rom vitézi fekszenek,
Nincs vért, se kopja sírjok ormain,
S villámlatok cikázva lengenek
Behorpadott lakok határain.

Nincs vért, se kopja sírjaik felett
S a hon nemtője: sírva térdepel,
Míg szellemek hont leve égbe szól
Egyszerre szent honokkal esve el.

S a korcs fiú borús völgyekbe kél,
Remegve szirtje vad viharjait,
S borzadva nézve meg csak olykoron
Vitéz apái csonka tornyait.

Nem értve, hogy honának átka az,
Mely nyögve zúg a romba még felé,
Nem értve: szent a hon, melyért egész
Egy hős előkor vérét szentelé.

Vérét pazarlva gyermeki miatt,
S most pártütő e magzat ellene
Jégérzetével, míg körülüvölt
A vérező had síri ezrede.

S im énekelve jár a földműves
Művelve vértakarta földeket,

Más nyelvű szó, más keblű nemzedék
Uralja hon! mi árva kebledet.

Kövek gyanánt suhintja messze el
A szent emlékű hősi csontokat,
Míg századoknak síri éjjele
Földi, Philippi, szent halottidat.

Szánt, s nem gyanítja mily dicső e hely,
Hol szent jogért elvérezett a nő!
Míg érze fönlobogva akkoron,
A hölgy; s honának áldza a dicső.

Mig keble egy hazát viselni bír,
S keblében annyi szép reménye élt,
Elkorcsosúlt, s átkában: a haza
Legrémítőbb síri átka kélt,

Lukrécia, óh hagyd e sírt el, óh,
Lengd édesen körül utódidat,
Tanítsd a hölgyet érni oly dicsőn,
Ébreszd elszunnyadott leányidat.

És fölvirúland általad hazád,
Mert érni fog tanulni a fiu
A hős anyába – míg örökre vész
A sírlehelte átkozott ború.

Nem lesz sirod sötét magányban itt,
De fölkeres, s díszedre vágy a kar,
A honni címer áll fejed felett;
S a szent tavasz virága eltakar.

Hazád is újra fény hazája lesz,
Magasra nyílnak büszke bércei,
S a honni-vér takarta gyász mezőn
Virítnak egy világ reményei.

Mosolyogva kél a véres ősi had
Ha nagy apákra jó nagyobb fiú,
Ha egyet esd mindenki érzete,
És nem leend érdekletük hiú.

Az anya gyermeke sírján

Fejemre hulltanak
Ezernyi átkaid
Nagy ég! s lerombolád
Éltem virágait.

Törött hajó vagyok
Az élet tengerén,
Keblem kihalt, rideg,
Miként elhamvadt szén.

Hazátlanná tevél:
Elvetted férjemet:
Tüzláng harácsává
Tevéd értékemet.

Haragra bősztéd
Szülőim ellenem,
S nincs már, ki sohajtná:
"Jőjj szűmre gyermekem."

Ki velem érezzen,
Ki nyujtsa védkarát,
Ki szánja sorsomat,
Nincs részvevő barát.

De bár így sujtának
Ezernyi átkaid:
Elgyőzte dult szívem
Felfogni villámaid.

Mert adtad vigaszul
Mennyednek angyalát:
Egy szende gyermeket
Szerelmem zálogát.

Kinek kökényszemén,
Bibor-hullám ajkán,
Selyem hajszálain,
Fejér márvány nyakán:

Feltűnni szemléltem
Szép multam hajnalát,
Felejtve sérveim -
Felejtve szűm bajját.

S először amidőn
Rebegte: "jó anyám!"
Elbájolt énmagam
Mennyekbe álmodám.

S midőn a serdülőt
Hevülni szemléltém,
Ha mondám: "tiszteljed
Hazádat gyermekem!

Szeresd, mint második
Anyádat: védd ügyét
Dicsőítsd hű fiját,
S térítsd meg ellenét!"

Hol itt a földi kincs,
Mely minden fényivel
Fölrerne a szülő
Szentült érzelmivel.

S mind e gyönyört, üdvöt
Most sirporond fedí
S szűm felbószült kinok
Kányája tépdeli.

Fejemre hulltanak
Ezernyi átkaid,
Isten! s lerombolád
Éltem virágait!

Candida

*Én szebb Julimnak lantolom,
Míg élek, diszeit. – – –*

Verseghy

Énekelve M. Ninának Madách Imre által 1839.
(Merengések)

I

*Ah, százszor jobban imádnám
A természetet*

*Ő ha hintne szép szemével
Arra életet.*

Tóth Lőrincz

Lányka! Lányka eloroztad
Érted érző szívemet,
Lányka, lányka elragadtad
Egyedüli üdvömet.

Benned éle csak reményem
Éltető szövéténeke,
És szemedben a menyeknek
Égsugáru képzete.

Égszemedbe leltem üdvöm
Égszemedbe kínomat,
Veszve mindez és ezekkel
Egy-egy éltem elszakadt.

Ő adá mit orza aztán,
Tőle bírtam éltetem,
Elhagyott a nap, fűszál, én
Vesztve benne lételem.

Hunyj nagy ég el és szakadj le.
Hunyt napod s a dőre kincs.
Mért virúl a nyár koránya,
Szép virága néki nincs.

Gyászba hajh, te szép világ ha
Minden ott a sír ölén,
S veszve véle a dicsővel,
Mit kivüle bírtam én.

Sírba hát a sírba véle,
Hol reményem elveszett.
Mind enyésszen éltem, üdvöm
S fényljen ő – ki megvetett.

II

*Nem mondám e kebelbe
Mi nagy a fájdalom.*

Vörösmarty Mihály

Imám szivembe két
Oltárra áldozám,
Szerelmem ége itt,
Amott dicső hazám.

Ezeknek adtam én
Utam virágjait,
Ezeknek érzetim
Tűz adta vágyait.

Jövőmbé csillagom
Hazám egében állt,
Viharba partokat
Szívem tüzén talált.

Leorzva most a hon,
Le véle képzetem,
Törött reményemet
A sírokon lelem.

Fiadnak életet
Adál te szent hazám,
Ez éltet oly dicső
Sirodra áldozám.

Leányka! édenem
Szemedbe lestem én,
Odadni üdvömet
Tenéked, égi kény.

Leányka, elhagyál
De menyit adál nekem,
Mi dőre áldozat
Ezért bus életem.

III

*Ő az, ő az! hunyj el éltem,
Amit vágytam és reményltem,
E szűk hant már elnyelé.*

Kisfaludy Károly

Álmodtam egykoron dicső
S mi égi álmokat,
Mivel sugárzva akkoron
Mosolygni láttalak.

Felébredék – s hogy esdtem én
Ez álmot, újra haj! -
Szivembe bú keserv nem ült,
Se vést hozó sohaj.

Az álom újra üdvöket
Menyet hozott nekem.
Öröknek esdtem álmomat
Öröknek édenem.

Virágjaim hajad között
Virulni láttam én,
S magas sugárba csillagom;
Szivem dicső egén.

De elrepült, s orozva áll
E szűnek üdve már,
Keblem, keserve tengerén
Reményt sosem talál.

Virágjaim hajába még,
De hajh, menyasszonyom
Csak egyedül a bús, setét
Sírokba láthatom.

S az álmot újra esdem,
Hogy az örök legyen,
S nyugalmat ott találjak én
A bús enyészeten.

NÓGRÁDI KÉPCSARNOK

Ajánlás B. VAY MIKLÓS önnagyméltóságának 1847-ben

A főhercegnek, hogy tudd bemutatni megyénket,
Készült e csarnok, torz alakokkal ugyan.
Nem tehetünk arról, hogy hú festése megyénknek
Mindig csak torzkép és epigramma lehet. -

BALÁZS ANTAL m. aljegyző

Kár neved írnod alá, ha mit írsz; – olvassa akárki
Firkád; – mondnia kell: húbele dőre Balázs!

BALOGHI LÁSZLÓ tbíró

Nagy vagy, hogyha nagy az, ki magát is bírja legyőzni;
Mert ha beszélsz, egymást vágja le minden okod.

BÁSTI MIKLÓS cz. főszolgb.

Milyen lelkesedés kis Nógrád nagy teremében!?
Ébred a korszellem; – a vita tárgya: vasút. -
S ah, mi csodás látvány! füst, gőz, zaj, tán jön a mozdony?
Mely robog, eltűn? – Nem! nagyszavú Básti beszélt.

Gr. de la MOTTE Ant. f. i. h.

Ildomosan tudod a békét feltartni: – dicsekszel -
Elhiszem: üstöködet hogyha cibálni hagyod. -

DESŐFFI JÓB t. b.

a)
Légy követünk! Nógrád értelmét hűn te fogád fel; -
Ellenzéki vagy és mégse meleg se hideg. -

b)
Otthon senki se jó, úgy tartja a nép szava; most már
Országgyűlésén jó lesz-e te? - Alig! -

DESŐFFI OTTÓ t. b.

a)
Mért állsz oly hidegen, mért vágyol játszani szobrot? -
Légy melegebb, jobban foglald úgy helyed el. -
Mert a szobor báb lesz, ha tökélyén bármi hiányzik
Tudd: csak az élet vonz, - és hidegen hagy a kő. -

b)
Mért nincs élce a rád az imént készült epigrammnak?
Annyi amennyi neked, mindenesetre vagy.

DUBRAVICZKI ZS. főszámvevő

Hosszú bükkönyhöz, s hosszú kortyokhoz is értesz,
Egy van csak benned, ami rövid - s ez: az ész. -

FAJNOR t. b. s ügyvéd

Hogyha okoskodol, oly dőcögőn rakod a szavakat, mint
Hogyha nemesb hintó jártalan útra kerül.
Nem csoda! tót ügyvéd, mellékút mindenik eszméd
És egyenes nyelvünk rajta dőcögve halad. -

FORGÁCH ANTAL gr. t. b.

Jöttél, hogy lecsepüzd pártunkat, s mégha legyőznél,
Sem lennél Cézár; gyáva csak a mi hadunk.

FORGÁCH SÁNDOR gr. t. b.

Nagyszerű ős csernek nyomorú forgácsa! veled most
A maradó tábor fűtni akarna – nekünk;
Célt ér tán, – de azért jut-e majd számodra dicsőség?
Rossz forgács-eszköz, rossz hamu léssz te csupán!

FRÁTER PÁL t. b.

Fráter szól, – és merre akarja, ragadja hajónkat;
Játszi konyítás közt, szór szeme, szája tüzet. -
Óvd bőröd, s ne rohanj vaktában utána hajós nép! -
Nézd szeme járását, nem oda vág, hova néz.

FRIDECZKY LAJOS főjegyző

Orgona vagy, szeled úgy zúg, mint a "tereskei kántor"
Ver, majd Rákóczit, majd meg a bécsi danát,

GELLÉN JÓZSEF fősz. bíró

Elvből vagy maradó tábor katonája; előbbre
Nem jutsz már te, s azért elv neked a maradás.

HORVÁTH ELEK fősz. bíró

Bús színnel festéd ezelőtt honi állapotinkat,
Hogy köztünk mint mécs fényt sugározva te állj. -
Most szelídebb színben látszik már minden előtted ,
Új kormányzóink napja deríti e fényt.

HORVÁTH ISTVÁN sz. bíró

Felkötted te is a szabadelvűségi kolompot; -
Te – s szabad elv! – Nem elég a te nyakadra kolomp?

HUSZÁR KÁROLY t. b.

a)

Jár a huszár délceg paripán, – de te az vagy-e? – Nálad
Eszmekör és haladás, rákszerű, lomha gyalog!

b)

A két párt közt állsz csakugyan, mert a "de" igéig
Szólásod szabad és az a "de" után pecsovics.

IMÁDI (olim SZMOLIK)

Szurkosi volt a neved tótul, az imént lőn: Imádi.
Mert hogy nőket imádsz, s Szurkosi is maradál.

JANKOVICH LÁSZLÓ f. sz. b.

A zöld asztalnál jámbor, közrendű legény vagy,
Hagyj fel hát vele, és menj hivatásod után! -
Ott a fehér asztal mellett fogsz majd te kiténni,
S léssz kancsók közepett dicskoszorúzta király!

KACSKOVICS KÁROLY t. bíró

a)

Mondják, hogy te vagy a nógrádi gyűlés csalogánya,
Elhiszem, a csalogány, mint te is, éji dalos.
Bár bájol dalotok, de mi haszna merengeni holdhoz,
Nem sült meg málé még soha hold sugarán.

b)

Tudtad: a záporban fordítva mi hasznos a bunda,
S fordítál bundát, újra meg újra; miért
Nem lőn haszna? mivel míg tudós akkuratessel
Fordítád bundád, zápor után vala már.

KÁROLYI JÁNOS el. alisp.

Lesz követed Nógrád, lovakat játszott ki Losoncon;
S országgyűlésén az marad, aki vala.
Majd utasítását játszandja ki, a megye lóvá
Lesz – s a játékárt megfizetendi hazánk! -

KUBINYI FERENC t. b.

Sokról sokfélét toda hajdan szólani Kátó , -
S "vesszen Karthágó", zárszava egy vala csak.
Fordított Kátó, te csak egyet szólasz örökké
S cifra beszédidnek vége csak az mi nem egy.
Rettege Karthágó, ha amaz dörgötte beszédit
Apponyi meg Bécsben, hogyha te szólsz, kikacag.

LACZAI KÁROLY t. b.

A szabadelvűség zászlóját tűzte ki Károly; -
Mert kicsapongásban volt, s marad egyre szabad. -

LISZNYAY KÁLMÁN t. b.

Szól, tüzel a haladó pártnak szolgálni akarván
Hogyha igaz, kérjük, szólana pecsovcicul.

MADÁCH IMRE főbiztos

Most liberális vagy, van nexusod és tudományod, -
Oly magasan hordod kis pisze orrod azért,
Várjunk csak kis időt, mig lész Nógrádban alispán,
Elpárolog elved, s megmarad a magas orr. -

MÉREI MÓRIC t. b.

Menni akarsz hévvel te is, és már kész uti terved;
Még csak egyet nem tudsz, merre, hová visz az út.

MUZSLAY SÁNDOR

Bizton számol az ellenzék rád, Muzslay látván
Hogy nem akad kormány mely hivatalra emel. -

NAGY FERENC

Tán te nem is bánád, ha szavunk hallgatna felőled? -
Hogy mellőzhetnök: ami nagy és kitűnő? -
Nagy hasú s torkú vagy, de mi benned mindenesetre
Legkitűnőbb nagyság: az neved és – füleid.

OKOLICSÁNYI MAX. füleki fősz. bíró

Mért ne nevezzelek én, téged bölcsnek? hiszen eddig
Az voltál, s léssz: míg: folytatod a fülelést. -

OTTLIK ÁKOS c. fősz. bíró

Mást nem mondhatnék felüled, mint: hogy csinos arcod;
S ezt sem mondhatom el, mert bizony az sem igaz.

PAP FERENC

Nem tagadom többé, jó pásztor az, aki miként te,
Szalmán tartja a nyájt, s jól feji mégis azért.

PAP ÉS PONGRÁCZ KÁR.

Pap, Pongrácz, méltó párként egy versbe fűzélek;
Elvből ez, s tetteleg lőn jezsuita amaz.

PRÓNAY GYÖRGY sz. bíró

Hogyha fejedben is oly híres kocsis ülne, minő te
Vagy, be dicső dolgot mondana rólad a vers! -

PRÓNAY JÓZSEF e. a. j.

Megterhelt méhként külföldről vissza jövéél te, -
Párisi kéjhölgyek csókja, ha rajtad a méz.
S mondatik: eszmeöröd tarkult s élesb leve elméd:
Éles gallérod, s tarka terajtd az ing.

PULSZKY FERENC t. b.

a)
Sok tudománnyal bír, s kitűnik majd mindenik ágban: -
Esmerik érdemeit; a haza s irodalom.
Ám a tekintetesek keveset gondolnak ezekkel,
Négyszáz kortese csak, tiszteletüknek oka.

b)
Éles ugyan nyelved, kár hogy nincs éle szemednek,
Éles szem, sima nyelv, Pulszky, nem ártna neked.

REPECZKY FERENC t. b.

Uj Mózes! nyomatott néped pusztákra kihoztad,
S tápul mézes szót adsz neki manna helyett.
Meghalt Mózes az ó, de a nép céljához elére,
Csak Kánaánba te érj, – veszhét a nép odakünn. –

b)
Építnél hidakat s építész is; – ím a szegény had
Is, csak nagyságod rárósi hídja leszen,

SRÉTER HORÁC

Bátyád árnyékát Nógrád még tiszteli benned,
Mert bátyád halvány árnya maradsz csakugyan.

SRÉTER LÁSZLÓ m. a. isp.

Méltán mondatom én a játszi szerencse fiának,
Mert amiért más küzd, játszva levék meg az én.
Ámde azért most nem heverek: s a gyűlési teremben
Majdani díszedről, óh haza! – álmodozom.

SZENTIVÁNYI ANZELM kir. kamar.

a)
Másnak az érdemjelt mellére szokás vala tűzni, -
Mert szép érdemekért, a kebel érzete küzd. -
Kulcsod hátul lóg, – a legérdemesebb tagod az hát,
Mert kiülé neked azt; mit soha nem nyer eszed.

b)
Hogyha seregleni látod a varjút, már közel a dög,
Választás közelít, hogyha gyűlésre te jössz!

SZERÉMI ANTAL hadi főpénztárnok

Jó férj vagy, jó tisztviselő, mert itten is, ott is, -
A sok jóakaró, – hogy ha fizetsz – kísérik.

SZONTAGH PÁL sz. bíró

Szolgabíránk hanyag! ezt panaszolja a szécsényi járás:
A buta! Szontagh Pál vajh mi következetes!
Centralizálni akar, s restségivel azt bizonyítja
Elve szerint, hogy rossz a megye szervezete.

TÖRÖK BÉLA szolgabíró

Mondják a megye hogy törökül szolgál ki jogot csak;
S hogy ne hazudjanak ím: szolgabírója: Török.

VERES PÁL m. főjegyz.

Bármit hűn jegyez a toll, mert nincs elve magának;
Méltán vagy te tehát a megye tolla, Veres!

VATTAI ALAJOS aladószedő

Méltán szolgálhatsz nálunk a pénzügyi ágban;
Bankokról alaposb ismeretű ki vagyon?

SOKAN

Im alakult új párt, szabadelvű s mégis azért tart
A pecsovics pártnak sok katonája vele: -
Mert kérkedve lehet pártjának címe szerint most:
Amit előbb szégyelt, pénzire s észre szegény.

TÖBBEN

Kit tövisünk nem szúrt, már azt hiszi, rózsza? – csalódik;
Elmaradott, anyagot mert epigrammra sem ad. -
